

School of Theology at Claremont

1001 1350024

Theology Library

SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
California

The Epistles of S. Paul
from the Codex Laudianus
(Laud. Lat. 108)

BY THE SAME WRITER

THE FOUR GOSPELS

FROM

THE CODEX CORBEIENSIS

TOGETHER WITH

FRAGMENTS OF THE CATHOLIC EPISTLES
OF THE ACTS, AND OF THE APOCALYPSE

FROM

THE FLEURY PALIMPSEST

OXFORD: AT THE CLARENDON PRESS, 1907

Price: 12s. 6d. nett.

THE FOUR GOSPELS

FROM

THE CODEX VERONENSIS

With two Collotype Facsimiles

OXFORD: AT THE CLARENDON PRESS, 1911

Price: 21s. nett.

THE RECORDS UNROLLED

The Story of the Most Ancient MSS. of the New Testament

With Coloured Diagram and five Facsimiles

LONDON: HEATH, CRANTON & OUSELEY, LTD., 1911

Price: 2s. 6d. nett.

SACRED LATIN TEXTS: No. I

THE EPISTLES AND APOCALYPSE

FROM

THE CODEX HARLEIANUS

(z [Wordsworth's Z₂])

Numbered Harl. 1772 in the British Museum

LONDON: DAVID NUTT, 1912 *any*

Price: 21s. nett.

SACRED LATIN TEXTS: No. III

THE FOUR GOSPELS

FROM

THE IRISH CODEX HARL. 1023

Now in the British Museum [In Preparation.]

ex muliere ero red mulier ex uiro. Item non ero.
 creatur uir ppter mulierem. red mulier ppter uirum;
 Ideo mulier debet habere uelamen sup paca pte ppter
 angelos. Uerum tamen neque uir ppter mulierem neq;
 mulier ppter uirum. Nam sicut mulier de uiro.
 Ita uir per mulierem. omnia aut ex duobus ipis ludica
 te; decem mulierem non uelata opapedm nec ipa
 natura doctus. Quod uir quidem pcomam nutrit
 ignominia erilli. Quia uir pcomam nutrit gloriae
 illi. Quia capilli puelamine ei dati sunt. Siquis aut in
 detur. contortio sui erit. mortalem consuetudinem
 non habemus neque ecclesia. di hoc aut pceptio
 non laudant. Quod non in melius redit ppter conuersionem;

Primum quidem conuenientibus uobis in ecclesia
 audio recipi^{ur} esse et ex parte credo; Nam oportet
 habere per esse. ut qui baptizantur manifesti
 fiant in uobis. Conuenientibus ergo uobis in unum. iam
 non dominica cenam manducate; Unusquisque enim
 suam cenam praesumit ad manducandum. et alius quidem
 erupit. Alius quidem ebrius. Numquid domos
 non habetis ad manducandum bibendum aut ecclesia dei

BS
2642
L3
914
SACRED LATIN TEXTS: No. II

The Epistles of S. Paul

from the

Codex Laudianus

(1 [Wordsworth's O₂])

NUMBERED LAUD. LAT. 108 IN THE BODLEIAN
LIBRARY AT OXFORD

Bible. NT. Epistles of Paul. Latin. 1914.

NOW FIRST EDITED WITH AN INTRODUCTION
DESCRIPTIVE OF THE MS. AND ITS CORRECTORS

BY

E. S. BUCHANAN, M.A., B.Sc.

EDITOR OF OLD-LATIN BIBLICAL TEXTS, Nos. V AND VI;
SACRED LATIN TEXTS: No. I, ETC.

WITH FOUR COLLOTYPE FACSIMILES

HEATH CRANTON & OUSELEY, LTD.
FLEET LANE, LONDON, E.C.

1914

Printed by BALLANTYNE, HANSON & CO.
at the Ballantyne Press, Edinburgh

X̄PO
STO
ET
CADO.

—S. PAULUS.

“The real text of the sacred writers does not now (since the originals have been so long lost) lie in any MS. (or edition); but is dispersed in them all.”—R. BENTLEY (1662-1742).

“La Bible sans préfaces, sans notes et sans variantes est devenue un code. La pensée de l'antiquité chrétienne était meilleure : il faut que la Bible soit un livre vivant, et s'il faut que la personnalité même du traducteur y occupe quelque place, il n'y a pas de mal à cela. Après tout, la Bible c'est l'Esprit de Dieu interprété par les hommes.”—S. BERGER (1843-1900).

THE CODEX LAUDIANUS

OF

THE EPISTLES OF S. PAUL

HISTORY OF THE MS.

AMONG the MSS. presented by Archbishop Laud (1573-1645) to the Bodleian Library at Oxford are certain MSS. which were obtained from S. Kylian's Monastery in Würzburg. Three of these are written by scribes who wrote in an Irish handwriting, and are to-day numbered Laud. Lat. 92, Laud. Lat. 108, and Laud. Miscell. 436. They were once among the books on the shelves of the library of S. Kylian's, Würzburg, and were then numbered XLIX, XCVIII, and X^{vid}. These numberings appear to have been inserted in the twelfth century. The three MSS. measure 12.3×8.3 , 10×8 , and $12.3 \text{ in.} \times 9 \text{ in.}$ respectively; but have all three had their margins clipped by the binder. They were bound in 1637 in their present uniform brown leather bindings, and stamped on both sides with the archiepiscopal coat of arms in gilt. This gilt stamp measures 4 in. by 3.3 in. on the two larger volumes, and 2.5 in. by 2 in. on the somewhat smaller precious volume that contains the Epistles of S. Paul.

The MSS., Archbishop Laud tells us, he obtained in 1631 from the Swedish soldiers, who sacked S. Kylian's Monastery and possessed themselves of its treasures. They were kept for seven years in London at Lambeth Palace before they were presented to the Bodleian Library in 1640. In each of the three volumes is written by Laud himself in his perfectly clear and scrupulously neat handwriting:

Liber Guil. Laud Archiepi Cant. et
Cancellarii Universit. Oxon. 1637.

In 1633 Laud became Archbishop of Canterbury, and two years later he sent to the Bodleian Library his first gift of books, which consisted of 462 volumes and five rolls. Among these were 46 of the Latin MSS. which Laud tells us he obtained from the College at Würzburg in Germany ("e Collegio Herbi-polensi in Germania sumpti A.D. 1631, cum Suecorum Regis exercitus per universam fere Germaniam grassarentur"). In 1636 the Archbishop made a second presentation to the library of 181 MSS., and with them he sent the bust of King Charles I, which is now placed on the right of the Readers' Entrance. In 1639 came a further instalment from the Archbishop of 575 more MSS. Next year, only six weeks before his Impeachment by the Long Parliament, he sent his last gift of 81 MSS. These were those he had chosen out from his collections, and had retained to the end in his own library at Lambeth. Included in this last gift were the three MSS. in Irish handwriting that he had obtained from Würzburg. I transcribe the letter he sent with his gift :

"Viris meis amicissimis Doctori Potter, Vice-Cancellario, reliquisque Doctoribus, Procuratoribus, necnon singulis in domo Convocationis intra aliam Universitatem Oxon. congregatis. Non datur scribendi otium. . . . Tempora adsunt plus quam difficillima, nec negotia quae undique urgent facilia sunt. Quin et quo loco res Ecclesiae sint, nemo non videt . . . . Sed mittenda haec sunt, nec enim quo fata ducunt datur scire. Nec mitiora redduntur tempora, aut tutiora querimoniis . . . . Dum sic fluctuant omnia, statui apud me in tuto (id est, apud vos spero) manuscripta quaedam temporum priorum monumenta deponere. Pauca sunt, sed prioribus similia, et talia quae, non obstantibus temporum difficultatibus, in usum vestrum parare non destiti. . . . Haec per vos in Bibliothecam Bodleianam (nomen veneror, nec superstitiose) reponenda, et ceteris olim meis apponenda, cupio, et sub eisdem legibus quibus priora dedi. . . . Hoc obnixè et quotidie a Deo Opt. Max. summis votis peto, ut Academia semper floreat; in ea Religio et Pietas, et quicquid doctrinam decorare potest, in altum crescat, ut tem-

pestatibus (quae nunc omnia perflant) sedatis, tuto possitis et vobis, et studiis, et, prae omnibus, Deo frui. Quae vota semper erunt fidelissimi et amantissimi Cancellarii vestri.

W. CANTUAR.

Dat. ex aedibus meis Lambeth., 6 Nov. 1640.

The University sent a none too appreciative reply on November 19, 1640, acknowledging the Archbishop's munificent gift.

In his first letter of gift in 1631 Laud had directed that none of his books or MSS. should on any account be taken out of the Library "*nisi solum ut typis mandentur, et sic publici et iuris et utilitatis fiant*," and then, he added, only upon sufficient security to be approved by the Vice-Chancellor and Proctors, and he stipulated that in such cases the MS. immediately after printing should be restored to its place in the Library.

It was clearly Laud's wish that every facility should be afforded for making the MSS. he had collected of public service by means of the printing press. With a prescience beyond that of his contemporaries, he indulged the hope that future generations would truly value and rightly use the priceless manuscript treasures he had bequeathed to the University that he loved.

When we compare with one another the three Laudian MSS. written in an Irish handwriting, it is seen that our MS. containing the Pauline Epistles is the earliest written of the three. Laud. Lat. 92 we may safely date between 831-841 from a ninth century inscription in it which reads :

Incipit liber helle addabari quod greci dicunt deuter nomium :
Quem domnus (*sic*) huunbertus uuirzburgagensium eþs
feri iussit ;

Besides the information it gives for determining the date, this inscription makes it clear that in the ninth century the Bishop of Würzburg had a copying school under him, and that in this school were a number of Irish scribes. For on examination Laud. Lat. 92 proves to have been written by at least four different scribes, and the same is true of Laud. Miscell. 436. Our MS.

(Laud. Lat. 108) shows the work of no fewer than six scribes, although the work of two of these, it is true, accounts for 90 out of its total of 117 leaves. The caligraphy in Laud. Lat. 92 and Laud. Miscell. 436 is of a somewhat later date than that of our copy of the Pauline Epistles. The ink of our MS. is yellower and lighter in colour; its words are not so definitely divided from one another, nor is its text quite as clearly set out in paragraphs. Certain Anglo-Irish forms (such as ÷) and some Irish designs adorning capital letters are dropped in the two larger MSS., which show the influence of the work of contemporary Continental scribes, while the later of them (Miscell. 436) has on almost every leaf several lines written with red ink. In the school of the writers of Laud. Lat. 108, red ink had not yet come into use.

There is further evidence of consanguinity in the fact that all three MSS. are similarly signed in gatherings of eight leaves. The signatures in Laud. Miscell. 436 are $2\frac{1}{2}$ inches; in Laud. Lat. 92 (*e.g.*, Fol. 39* of that MS.) they are 2 inches; and in our MS. they are $1\frac{1}{2}$ inches below the middle of the last line of the page. This low placing of the signatures has resulted in the loss of some of them when the MSS. were clipped for binding. Our MS. has lost in this way three of its original numberings, viz. those on Folios 6*, 22*, and 38*. The signature numerals employed in all three MSS. are strangely and strikingly alike in ink, in shape and in position.

We are thus enabled to establish the following conclusions: (1) That our MS. was written at S. Kylian's in Würzburg by Irish scribes; (2) that it was produced about the year 800 A.D.; (3) that it remained in the land of its birth for above eight hundred years until 1631; (4) that then, after being taken as spoils of war by the invading army of the King of Sweden, it was bought for Archbishop Laud, and brought safely across the English Channel to Lambeth Palace; and (5) that finally in the year 1640, on the eve of Laud's impeachment (some time between November 10th and 19th), it was conveyed from Lambeth to the Bodleian Library at Oxford, where it has remained ever since, and doubtless will remain while the University stands. After nearly three hundred years of seclusion, its contents by

being committed to type are now not only preserved for all time, but are also rendered accessible to the students of the sacred page of every nationality.

DESCRIPTION OF THE MS.

Laud. Lat. 108 is written in a semiuncial handwriting with twenty-one lines on every page. It once contained 123 leaves, and of these 117 have been preserved without mutilation. The leaves lost are as follows: the first two leaves of Quire I, which happily seem to have contained nothing except the title of the book; the seventh leaf of Quire IX, which contained the last verse, and four words of the last verse but one, of the Epistle to the Galatians, the rest of the lost leaf being occupied with the list of the chapters in the Ephesians; and finally the whole of the three-leaved Quire XVI, on which were written the last sixty verses of the Epistle to the Hebrews, viz. xi. 34-xiii. 25.

Our MS. has the well-known Prologue to S. Paul's Epistles (*Primum queritur . . .*), and this is followed by the Argument ascribed to Pelagius (*Romani ex iudaeis . . .*).

The Capitula and a short Argument precede each of the first thirteen Epistles, and the Capitula and a somewhat longer Argument or Preface (*Inprimis dicendum est . . .*) precede the Epistle to the Hebrews. The verses of Damasus, which are found in F and Z, are not found in our MS.

The vellum is of medium thickness, not so fine as that employed in F and Z, and closely resembling in quality that used in A. It is of the same thickness and appearance as the vellum employed for the two other Würzburg MSS., Laud. Lat. 92 and Laud. Miscell. 426.

The pristine neatness of some of the leaves in Romans and 1 Corinthians has been disgracefully destroyed by the disfiguring efforts of the correctors, especially by the corrector of the ninth century who freely used a knife and a pot of black ink which resembles Spanish ink in its coloration. Our MS. exhibits no artistic work comparable with that of Z. Its merit is that it is written with great plainness and clearness and with a symmetry

of handwriting that is pleasing to the eye. There are no lectionary marks of any kind in the MS., which seems to have been only for private use. It would appear to have been little used even privately, to judge by not a few bad blunders (such as *erparco* for *marco*) which remain uncorrected.

THE ARCHETYPE AND SCRIBES OF THE MS.

The archetype of our MS. was not one MS. but several. From Romans i. 1-1 Cor. x. 11 an Old-Latin MS. was copied, which had been only partially corrected to the norm of the Vulgate. From 1 Cor. x. 11-xi. 17 a text of a most remarkable type was used by the scribe who wrote that section and that section only. From 1 Cor. xi. 17-Philemon we have a text copied that had been largely corrected throughout to the standard of the Vulgate. The scribes who copied this section made a few lapses and copied some valuable cancelled Old-Latin readings instead of the Vulgate readings written above them. On perceiving their error they erased what they wrote; but did not erase it beyond the reach of recovery by a keen search aided by photography. On Folios 106 and 106* the scribe has left a line only partially written. His archetype was probably mutilated or illegible. If mutilation of the same part of the leaf of the archetype accounts for both omissions, a leaf of the archetype would contain not more than five-sixths of the contents of a leaf of our MS. Finally, an Old-Latin text of the greatest value, only partially corrected after the Vulgate, is exhibited in the Epistle to the Hebrews. We thus trace four MSS. behind our MS.

Six scribes employed themselves in the preparation of the Codex. S¹ wrote Folios 1-39* (*l.* 11), *i.e.* Rom. i. 1-1 Cor. x. 11. S² wrote 39* (*l.* 11)-41 (*l.* 13), 1 Cor. x. 11-xi. 17. S³ copied 41 (*l.* 13)-42 (*l.* 16 *Idem sps.*), 1 Cor. xi. 17-xii. 11. S⁴ copied 42 (*l.* 16)-end of 43*. S³ resumed and copied 44-47 (*l.* 15). S⁴ resumed and wrote 47 (*l.* 16)-end of 53*. S³ resumed and wrote 54-54* (*l.* 14). S⁴ resumed and wrote 54* (*l.* 15)-

end of 67. S³ took up the pen for the fourth and last time and wrote 67*—end of 69*. S⁴ copied his fourth and last instalment, 70–99. S⁵ (who is a close imitator of S⁴) wrote 99*—end of 107*. Finally S⁶ copied the text of the Hebrews on Folios 108–117. Thus S¹ contributed 39 of the surviving leaves, S² 1½, S³ 9, S⁴ 51, S⁵ 7½, and S⁶ 10.

Of all the scribes the most distinctive is S², who does not use ÷ for *est*, but writes *est* fully ¹⁰/₁₂ and twice *ē* (see Plate II). This scribe with S¹ spells blasphemor, prophetans. The other scribes invariably spell blasfemor and profetans. The scribe S⁶, like his fellows, daubs his capitals with yellow and crimson colouring matter, but does not employ red dots to surround his large capitals. He writes a handwriting smaller and more compressed than that of the others, though not less elegant (see Plate IV). He employs more abbreviations than does the first scribe (S¹), who uses but a few compendia scribendi; S² uses rather more; while the scribes of the more Vulgate text use them in almost every line. No chapter numbers were inserted in the text until Galatians.

THE CORRECTORS OF THE MS.

Our MS. was in print before the Oxford edition of the Romans appeared, and we had given to its Old-Latin part the small letter *l* as a designation. Wordsworth and White, however, denote our MS. throughout as O₂ (or O). The text from Rom. i. 1–1 Cor. xi. 17, and the whole of that preserved of the Hebrews, being Old-Latin, should be designated, in our opinion, not by a capital but by a small letter. The rest of the text is mainly Vulgate and is rightly classed with A and F. For the sake of simplicity we have employed little *l* throughout.

Four correctors have done work on our MS., and of these only one deserves our gratitude. The proof reader or diorthota *l*^{dior} uses an ink that is a little darker than that of the first scribe, though the shape of his letters is exactly the same. The roughness and extra whiteness of the vellum where he has made an erasure afford a clue to the places where he has effected an alteration. He leaves many obvious blunders uncorrected. The corrector

*l*¹ (*saec.* ix.) had a knowledge of the text of the Codex Fuldensis; for he introduces into the text some of the peculiar readings of F (*vide* 1 Cor. vii. 33, 2 Cor. viii. 17, 20). It is highly probable that he had the Codex Fuldensis in his hands when he made these alterations in our MS. Fulda borrowed MSS. from Würzburg, according to an eighth or ninth century list of lendings found in a Würzburg MS. by C. H. Turner, and communicated to the present writer. That our MS. was borrowed and corrected at Fulda is more probable than that the more costly Codex Fuldensis should have been lent to Würzburg.

The corrector *l*² (*saec.* ix.) uses a dark brown ink, and corrects old readings and blunders with the aid of a copy of the Vulgate. He often inks over the paler corrections of *l*¹. His corrections are often made with the aid of a knife (*vide* Heb. i. 12). One or two of his readings are conjectural emendations apparently of his own, viz. *uia* for *uita* (Eph. iv. 18), and *exiui a te* for *excitauit te* (Rom. ix. 17). He badly retraced some words of the original writing on Fol. 25; but it was *l*³ who perfected the shameful disfiguration of this page. The glossist who adds a few notes to our MS. from a commentary uses ink of the same colour as that of *l*², and appears to belong to the same period. The corrector *l*³ (*saec.* ix.) has more zeal (especially in the matter of erasures) than scholarship. He spells *supmtu*, *manneant*, *genealongis*, *onorifico*, *antiquis*, *In sempiternam*, and sometimes erases a letter wrongly and then replaces it. He corrects *uti ne* (Philemon 14) to *ut in eo*, utterly regardless of the sense. The text he uses is that of the Vulgate. Finally, a more recent hand, *l*⁴ (*saec.* x.-xi.), has inserted some punctuation and one or two corrections, and has written—apparently for mere amusement—a few copy words here and there in the margin.* All the correctors leave uncorrected some obvious blunders and several omissions due to homoeoteleuton. Thus *denia*, *eucarpo*, *erparco*, *casaris*, *prudente*, *anathlete* appear without correction for *dema*, *carpo*, *marco*, *cesaris*, *puidente*, and *athlete*. The correctors were men but poorly acquainted with Latin, and with the exception of *l*¹ their corrections are of no value textually.

* This idle scribe I suspect of pricking holes in all the O's on Fol. 15.

ABBREVIATIONS, SPELLING AND PUNCTUATION

The following abbreviations are found in addition to those printed: *aut* or *hr* (*autem*); $\div$ or *ē* (*est*); *ēē* (*esse*); *fṛ fṛt fṛm fṛs* (*frater etc.*); *īrl* or *isrl* (*israhel*); *kṃi* (*karissimi*); *ms* (*meus*); *n* (*non*); *nr*, *nra*, *nri*, *nris* (*noster etc.*); *oms*, *omi*, *oma* (*omnis etc.*); *p* (*per*); *p̄* (*pre*); *p* (*pro*); *ppt* or *ppt* (*propter*); *qd* (*quod*); *quo* (*quoniam*); *q*: or *q*; (*que*); *sc̄m* (*saeculum*); *sc̄dm* (*secundum*); *sict* (*sicut*); *st* (*sunt*); *tam* (*tamen*); *t̄* (*uel, bis tantum*); *ũ* (*uero, bis tantum*); *ur*, *ura*, *uri*, *uro*, *uris* (*uester etc.*). At the end of words *b*; or *b*: is used for *bus* and rarely *m*: for *mus*. The abbreviation *testat* for *testatur* occurs several times, but chiefly in the Prefaces and Capitula. In the Capitula an inverted *c* is found once for *con*, *dṛ* for *dicitur*, *apōst* for *apostolus*, while *cristus* (*plene*) and *antichristo* (*plene*) each occur once. In our MS. *sanctus* is nearly always abbreviated even in its compounds *sanctificare*, *sanctitas*, etc.; but three or four times it is written fully. In the case of other words abbreviated and not listed above, the present edition gives the form of the word that occurs in the MS. The spelling of our scribes is less vulgar and more uniform than that found in Z, and approximates to the standard of the Codex Amiatinus. Some of the Irishisms of the archetype have been eliminated, but the following (some are not exclusively Irish) remain:—

ae for *e*: *aeclesia*, *ecclaesiae*, *faciae*, *fratrae*, *probatae*, *benae*, *fidaei*, *lactae*.

a for *e* and *vice versa*: *casaris*, *perseuerentia*, *sectebantur*.

a for *i*: *malitia*, *iudacas*, *suscatauit*, *adfaciant*.

b for *p* and *vice versa*: *bresbiteri*, *babtismum*, *scribsit*, *interbellat*, *pibatis*, *praespiteri*, *sup pedibus*, *ap parentibus*, *papulum*, *pleps*, *puplice*, *paptizati*.

b for *u* and *vice versa*: *olibae*, *obserbes*, *debitans*, *brebians*, *predicabi*.

ch for *h*: *euchodiam* (*euhodiam F*).

c for *t* and *vice versa*: *solacio*, *tithicus*, *beneplatitum*.

d for *t* and *vice versa*: *domedicos*, *sid*, *antronicum*, *tate*, *tantes*, *abticanus*, *contempnat*.

d for *b*: *ad* (= *ab bis*), *bradium* (= *ANTIPH. OF BANGOR*). We also find *a* for *ad* (1 Tim. v. 24).

e for *i* and *vice versa*: *dedici*, *demisit*, *habetus*, *sustenui*, *corintheos*, *dilegens*, *murmurationibus*, *relegione*, *diprecor*, *penitnant*, *habitis*, *sine*, *uidite*, *accipi*.

f doubled or omitted: *refferes*, *refferat*, *difusa*, *defert*, *defamatus*.

f for *p*: *fedagogorum*, *froficiscar*.

f for *ph* (*almost constant except*

in Romans): blasfemia, profete, profetia, trofimo.

h added or omitted: hac, habrahae, habundo, helimosinam, heremo, haebriaetatus, haedificare, hostium, honori (=oneri), honerosus, honera, arathe, nihilominus, abhominati, exortare, odiernum, abeo, ymineo, ymnis. Also ihemem, trhonum.

i added or omitted: filii (*voc.*), hii, hiis, uigilis, iejunis, ecclesis, desideris, angustis, dilicis, obpropis.

i for *u* (or *o*) and *vice versa*: relictis sum, firmissimus (=firmus), dirmierunt, tipus (=tipis).

k for *c*: karitas, karissimus.

l doubled or omitted: tollerantibus, uigilla, uellint, medelle, inbiciles, nulius.

m doubled or omitted: summit, consummamini, comune, cominutum.

n for *n*: secumdum *bis*, uenumdatus, mihi (=nihil).

n doubled: ennarrabo, ennarrari, inennarrabilibus.

n intrusive: sedunxit (=seduxit),

finxit, coniungii, relinquo, mentientes, obtonsi.

o for *u* and *vice versa*: tollator, motua, locopletati, edocauit, obtonsi, pupulo, lurica 2/2, parabula 2/2.

oe for *e* and *vice versa*: coephas, coepit, excoepistis, cogistis, cepit.

p doubled or added: appollo, appellen, reppellentes, condemnat, condemnationem.

s doubled or omitted: lessimus, excussemus, accussauit, missimus, cessus, milesimi, onessimum, persuassio, promissus, remisae, promisiones, hysopo.

u doubled or omitted: fruguum, sonitum, manum, longeus.

y for *i* or *vice versa*: himyneus, cybis, coccynea, stachin, tithicus.

Transpositions: bonae (=nobae), perfecit (=perfecti), pseudoapostoli, reuelantes, scripturas.

e (*et*) phonetic: espiritaliter, etspirituali.

Ex is thrice copied instead of et. Quemammოდum and quemadmodum each occur nine times; Moses thirteen times, and Moyses only seven times.

Presbyter is thus variously spelt: prespiter, bresbiter, praespiter, praesbiter; ecclesia is aeclesia 5/5 in Romans, eclesia four times, ecclaesia once and ecclesia thrice in 1 Cor. i. 1-xi. 17; in the rest of the MS. (the Vulgate portion) to the end of Philemon, eclesia occurs twice and ecclesia *forty-five times*. Neither word is ever found abbreviated.

The archetype of our MS. did not divide its words, hence we find our scribes writing sosi. pater, trium phat, loco pletantes, unius cuius. quae, titi chum, existimante sps suram (=existimantes pssuram). The following blunders are of some textual interest: Iudae (=adae), nouit (=fouit), seruus (=sensus), dicunt (=ducunt), docuit (=nocuit), capiam (=cupiam), uestitis

(=uestigis), esaiac (=asiae), propectione (=prostratione), Intrat (=Instat), claritate (=caritate), uoluntatum (=uoluptatum), Inpassibile (=Inposs.), uersis (=ueris), consonante (=consolante), mihi (=nihil), demonstratus (=demoratus), uinicum (=unicum), praecipue (=praecipe), canes (=an[il]es), habiit autem (=habitantem), euangelium (=angelum), euangelium (=euangelista). The miscopyings pximo and ppositio further show that our MS.'s archetype contained the ancient abbreviation for pro, and the confusion of pro and pre in our text points the same way.

The punctuation by the first hand is of the simplest character, and consists only of the medial full point, the colon (:), the semicolon (;) and a mixture of the colon and comma (:). No other stops are used by the first scribes. The copious punctuation inserted by the correctors ^l2 and ^l3 has been ignored.

CHARACTER OF THE TEXT

Bentley wrote to Archbishop Wake in 1716 as follows: "By taking 2000 errors out of the Pope's Vulgate, and as many out of the Protestant Pope Stephens's [Textus Receptus], I can set out an edition of each in columns, without using any book under nine hundred years old, that shall so exactly agree word for word, and, what at first amazed me, order for order, that no two tallies, no two indentures can agree better."

Bentley's scheme was pursued by Lachmann and by Tischendorf. Westcott and Hort implicitly trusted Codex B, and distrusted the Old-Latin evidence. We of the twentieth century have seen deeper, and no longer indulge Bentley's dream of perfectly equated Latin and Greek texts. The truth is that we have come to distrust the revised Greek Text of Jerome's days for the same reasons that we distrust the Vulgate. It smells in places of the ecclesiastical lamp, and we have come to believe that, to match the Vulgate, it had been re-wrought. No ordinary methods of copying will explain some of the strange differences between the Old-Latin and the Greek. The internal evidence

for the (so-called) Western readings is so strong that they can no longer by any intellectual *tour de force* be ruled out of court. We are compelled in the interests of the truth to listen to the striking Western evidence, even though it raises some issues and questions which at present we cannot determine. The following are some of the more notable Western readings found in our MS. :—

Greek Text

Whose damnation is just (Rom. iii. 8).

Having then gifts . . . (xii. 6).

For rulers are not for a terror to good works . . . (xiii. 3).

Nevertheless, brethren, I have written the more boldly unto you in some sort, as putting you in mind, because of the grace that is given to me of God (xv. 15).

Through mighty signs and wondrous by the power of the spirit of God (xv. 19).

To whom He was not spoken of, they shall see : and they that have not heard shall understand (xv. 21).

Now this I say, that every one of you saith, I am of Paul. . . . (1 Cor. i. 12).

For the preaching of the cross is to them that perish foolishness ; but unto us which are saved it is the power of God (i. 18).

And I was with you in weakness . . . (ii. 3).

For who hath known the mind of the Lord that he may instruct Him? But we have the mind of Christ (ii. 16).

The Lord knoweth the thoughts of the wise that they are vain (iii. 20.).

Latin Text of Laud. Lat. 108

Our MS. omits the words.

Having then gifts of God . . .

For princes are of God, not for a terror to good works . . .

Nevertheless, brethren, I have written unto you, partly as one that gathers up memories, the more boldly because of the grace given to me of God.

His is the glory of the mighty signs and wonders wrought in the power of the Holy Ghost.

All to whom He was not preached shall see ; and all that have not heard shall understand.

Now this I say, brethren, that every one of the brethren saith, I am of Paul.

For the mention of the cross is to them that are perishing foolishness ; but to us who are being saved, it is the supreme power of God.

Brethren, I also was with you in weakness . . .

For who hath known the mind of the Lord save the spirit of the Lord which instructeth Him? And we have the mind of Christ.

The Lord knoweth the thoughts of men that they are vain.

Greek Text

She is at liberty to be married to whom she will; only in the Lord (vii. 39^b).

For it were better for me to die than that any man should make my glorying void (ix. 15^b).

What is my reward then? Verily that when I preach the Gospel I make the Gospel of Christ without charge . . . (ix. 18).

Know ye not that they which run in a race run all, but one receiveth the prize? So run that ye may obtain (ix. 24).

For we being many are one bread and one body; for we are all partakers of that one bread (x. 17).

For why is my liberty judged of another man's conscience? (x. 29^b).

But I would have you know that the head of every man is Christ; and the head of the woman is the man; and the head of Christ is God (xi. 3).

But every woman that prayeth or prophesieth with her head uncovered . . . (xi. 5).

The image and glory of God (xi. 7).

But I laboured more abundantly than they all (xv. 10).

To every seed his own body (xv. 38).

It is raised a spiritual body (xv. 44).

There is a natural body, and there is a spiritual body. And so it is written, The first Adam was made a living soul, the last Adam a quickening Spirit (xv. 44, 45).

Latin Text of Laud. Lat. 108

She is at liberty to be married when she will; only in the Lord.

For it were better for me to die than to dishonour my Glory.

What is my reward then? That I have preached to the nations the Gospel of the glory of the Son of God.

Know ye not that they which run in a race run all, while only one receiveth the prize. But do ye so run that ye all may obtain.

For although we are many we are one bread of Jesus Christ, one body, all we who are partakers of the one bread and the one cup.

For why should my liberty be judged? To Christ I stand and fall.

But I would have you know that the head of the Church is Christ; and the head of the wife her husband; and the head of Christ God.

But a woman that prayeth or prophesieth before the congregation (*apud Ecclesiam*) with her head uncovered. . . .

The image and glory of Christ.

But more abundantly than they all I laboured and endured opposition.

To every seed the property of the body.

It is raised the spiritual body of Christ Jesus.

If there is a natural body, there is a spiritual body; even as by the Holy Ghost the first Adam was made a living soul, the last Adam a quickening Spirit.

Greek Text

Christ, Who is the image of God (2 Cor. iv. 4).

Persecuted but not forsaken; cast down but not destroyed (iv. 9).

Perfecting holiness in the fear of God (vii. 1).

The brother whose praise is in the Gospel (viii. 18).

For though He was crucified through weakness, yet He liveth by the power of God (xiii. 4).

For I through the law am dead to the law that I might live unto God. I am crucified with Christ: nevertheless I live (Gal. ii. 19, 20).

But Jerusalem which is above is free, which is the mother of us all (iv. 26).

For the son of the bondwoman shall not be heir with the son of the freewoman (iv. 30^b).

For through Him we both have access by one Spirit unto the Father (Eph. ii. 18).

As it is now revealed unto the holy apostles and prophets by the Spirit (iii. 5).

Unto Him be glory in the church by Christ Jesus throughout all ages (iii. 21).

Forgiving one another even as God for Christ's sake hath forgiven you (iv. 32).

In the kingdom of Christ and of God (v. 5).

Through your prayer and the supply of the Spirit of Jesus Christ (Phi. i. 19).

He humbled himself and became obedient unto death (ii. 8).

Latin Text of Laud. Lat. 108

Christ, Who is the image of the invisible God.

Persecuted but not forsaken, humiliated but not confounded, cast down but not destroyed.

Perfecting the sanctifying of the Spirit in the fear of God.

Our brother whose praise is in the Gospel.

For though He was crucified through our weakness, yet He liveth through the power of God.

For I through the law am dead to the law. That I may live unto God, even Christ, I am always fixed to the cross: nevertheless I live.

But the Jerusalem of God which is above is free, which is our mother.

For the son of the bondwoman shall not be heir with my son Isaac.

For through Him we both have access in one Lord unto the Father.

As it is now revealed to us, His apostles and prophets, in the Spirit.

Unto Him be glory in Christ Jesus throughout all generations.

Forgiving one another as God also hath forgiven you.

In the kingdom of Christ who is God.

Through your prayer and the help of Jesus Christ.

He humbled Himself, and became obedient unto the Father, even unto death.

Greek Text

The peace of God which passeth all understanding (iv. 7).

And to wait for His Son from heaven, whom He hath raised from the dead, even Jesus, which hath delivered us from the wrath to come (1 Thes. i. 10).

But we were gentle among you (ii. 7).

For ye yourselves are taught of God to love one another (iv. 9^b).

Which is Christ in you, the hope of glory (Col. i. 27).

The Lord knoweth them that are His (2 Tim. ii. 19).

God, who at sundry times and in divers manners spake in time past unto the fathers by the prophets, hath in these last days spoken unto us by His Son (Heb. i. 1).

Who was faithful to Him that made Him (iii. 2).

Let us therefore fear, lest, a promise being left us of entering into His rest, any of you should seem to come short of it (iv. 1).

For we which have believed do enter into rest (iv. 3).

Without shedding of blood is no remission (ix. 22).

Sacrifice and offering thou wouldest not (x. 5).

But this man, after He had offered one sacrifice for sins, for ever sat down on the right hand of God (x. 12).

For by it the elders obtained a good report (xi. 2).

Therefore sprang there even of one, and him as good as dead, as many as the stars of the sky in multitude (xi. 12).

Latin Text of Laud. Lat. 108

The peace of Christ which passeth all understanding.

And to wait for His Son from heaven, whom He hath raised from the dead, even Jesus, which hath delivered all them that are Christ's from the wrath to come.

But we were gentle among the brethren.

For ye have yourselves, brethren, learned from God to love one another.

Which is Christ, your hope of glory.

The Lord knoweth them that are Christ's.

God at sundry times and in divers manners spake in time past unto our fathers in the prophets. In these last days He hath spoken unto us in His Son.

Who is faithful to Him that sent Him.

Let us fear therefore, lest, a promise being left us, any of you on entering into His rest should be thought to have come short of it.

For we who believe shall enter into rest as did Christ.

Without shedding of blood was no remission.

Sacrifice and alms Thou wouldest not.

But He, after offering one eternal sacrifice for sins, sat down on the right hand of God.

For by it our elders obtained a good report.

Therefore sprang there, even from one man and this dead woman, as many as the stars of the sky in multitude.

A survey of these changed readings leaves the conviction on our mind that when Jerome tells us that the Church of his days suddenly woke up to find that while men slept she had been Arianised, he was speaking not hyperbole, but the sober truth.* The depravation of the Greek text by grammarians, harmonisers, sacerdotalists and heretics began as early as the second century, long before the days of Jerome, and reached its height during the times of Arius and Macedonius, *i.e.* 270-370. The Western Empire never espoused the cause of Arius or Macedonius. Hence, while in Egypt and the East in the third and fourth centuries Greek Texts were depraved, Latin Texts in the West remained pure.

It is clear that our text of the Epistle to the Hebrews was copied from a separate non-Vulgate codex; for although its Capitula agree with those of A, its numbering of the chapters is remarkable for the fact that it proceeds as far as xi. 2 and then begins again. The same state of things we have already noticed (*Sacred Latin Texts: No. I*) as occurring in Z. The only explanation is that the section xi. 3-40 is a later addition, and doubtless once occurred as a separate roll which was possibly

* *Dialogus adversus Luciferianos*, C. xix. :—Concilium [Nicaenum] solvitur. Laeti omnes ad provincias revertuntur. . . . Sed diu scelera non latent, et cicatrix male obducta incocto pure dirumpitur. Coeperunt postea Valens et Ursacius, ceterique nequitiae eorum socii, egregii videlicet Christi sacerdotes, palmas suas iactitare, dicentes se Filium non creaturam negasse, sed similem ceteris creaturis. . . . Tunc Nicaenae fidei damnatio conclamata est. *Ingenuit totus orbis, et Arianum se esse miratus est.* . . . Periclitabatur navicula Apostolorum, urgebant venti, fluctibus latera tundebantur: nihil iam supererat spei: Dominus excitatur, imperat tempestati, bestia moritur, tranquillitas redit. ("The Council of Nicaea breaks up. All return happy to their provinces. But crimes do not lie hid long, and the badly healed sore bursts with its raw pus. Valens and Ursacius and the other partners of their wickedness (although prominent priests of Christ) began afterwards to boast and say they had not denied that the Son was a creature, but only that He was like other creatures. Condemnation of the Nicene Creed was loudly proclaimed. The whole world groaned, and marvelled that it had become Arian. The ship of the Apostles was in jeopardy: the winds assailed it: the waves beat on its sides: no hope was left. The Lord is awakened; He commands the storm; the beast [*sc.* Arius] dies; and calm is restored.")

written by St. Paul at a different date from the rest of the Epistle. There seems no reason to doubt the statement made in the Preface (*Inprimis dicendum est*) that S. Paul wrote in Hebrew for Jewish readers, and if so such an epitome of the deeds of Jewish saints and heroes would be with propriety included in the Epistle. The remarkable reading contained in the first verse of our text of the Epistle—*patribus nostris*—supports the Pauline authorship, and is vouched for by a papyrus fragment of Heb. i. 1 of the late third century (published in the first part of the Amherst Papyri) which exhibits the reading (till then unknown) *τοῖς πατράσιν ἡμῶν*, but which is now found also in our MS. alone among Latin authorities.

PLAN OF THE PRESENT EDITION

The MS. is presented as it left the hands of the original copyists, line for line and page for page. All the *compendia scribendi* are not represented; some of them have been resolved; but, lest any should complain of this, a full list has been given of the MS.'s abbreviations. The capital letters and paragraphs and spacings and punctuation of the first hand have all been scrupulously represented, and will be found of the utmost value for the right exegesis of the text. The difficulties in preparing such an edition that were presented by some of the disfigured leaves have been overcome by the aid of photography. The assistance given me by the Directors of the Clarendon Press in this matter has enabled me in the end to solve some problems which at first seemed insoluble.

The erasures shown in Plate I were the last to be recovered with the help of photography, under Australian skies, after many days and weeks of failure. For more than two years the difficult readings of the MS. have engaged all my leisure time and the photographs have been always with me. In the case of the erased readings that I have deciphered, God is my witness that I have put down nothing by conjecture, nor have I inserted any newly discovered reading that I have not verified by a

subsequent and searching revision of the MS. itself made when the light was most favourable for such work.

Plate II exhibits the work of the scribe S² who wrote with many faulty word divisions, and, below this, the more accurately divided words copied by the scribe S³. The substitution of uelamen for potestatem and scissuras for scismata is the work of the ninth century corrector (¹³). The Irish decoration of the capital P, and the Irish form for autem (added above line 9) are shown in this plate.

Plate III exhibits further Irish decoration, and shows the coloured (crimson and yellow) daubings upon the capital letters. The crimson shows up darker in the photograph than the yellow. The dots set around the capitals are in crimson. This plate shows a not uncommon Irish overlapping in the copying of the text in lines 10 and 11.

Plate IV exhibits a leaf that is badly water stained. The correction flammam ignis for Ignem urentem is inserted by the interesting corrector (¹⁴) who introduced Fuldensian readings into our MS. The scribe (S⁶) who copied the Hebrews does not employ dots in his ornamental work, although both his ink and his colouring matter are those used by his fellow-workers. The needle prickings are seen an inch from the right-hand margin on Plates I, II, and IV ; on Plate III (which exhibits a verso page) they appear on the left-hand margin. These prickings correspond with the number of lines, and were used to guide the ruling, which was done with a blunt instrument, one ruling serving for both sides of the vellum. Many unsightly marks of punctuation have been introduced by the later correctors. These distractions have all been eliminated in the printed text, which has been diligently strained for the reader's benefit from all after importations.

CONCLUSION

The text of our MS. is mixed Old-Latin and Vulgate, as is the text of Z, which is a sister MS. The text it most of all resembles, however, is the Fuldensis. It is also to be noted

that not a few of A's peculiar readings and peculiar blunders occur in our text. All four MSS. in the Pauline Epistles have an individuality of their own—A being the closest to the Greek owing to having received more revision than the others. Their basic ancestor must have been a second century Latin text that came by way of Gaul into North Britain and Ireland. The archetype of our MS. contained not a few but many readings of this remote ancestor, if we are to judge by the number of those which have been preserved for us, so to speak, by the scribe at first accidentally miscopying his archetype's original text instead of the correction placed above it or in the margin (*e.g.*, Eph. ii. 18, iii. 5). What would we not give to have the MS. or MSS. in our hands from which our codex was copied! They were no doubt soon after destroyed in the interests of the blind worshippers of the Vulgate text.

The Gospels and the Pauline Epistles came into Britain in Latin in the second century—I believe before 150 A.D. No later date will account for the textual facts. This text had not the Greek emendations of the Vulgate brought into Kent by S. Augustine in 597, and (in spite of its opponent) was still copied in Britain and Ireland as late as the times of Bede (died 735). Bede's vindication of this text probably led to renewed efforts towards its extermination on the part of the upholders of the verbal infallibility of the Vulgate. Texts containing Old-Latin readings were either destroyed by the Roman Catholic Church or their readings erased (as was supposed) beyond recovery. The escape of such MSS. as the Codex Bezae from destruction seems to me to have been nothing short of miraculous. During the dark ages France and Germany were less completely dominated than was England by the papal power, and hence it has happened that while the earliest copies of the Old-Latin texts have been destroyed in Britain, some of them have escaped destruction in France and Germany. Würzburg (and other German cities) in the eighth and ninth centuries gave an asylum to many Britons who preferred the Church of their fathers to the Church of Rome. In the shelter and seclusion of their new homes they studied and copied the MSS. they had brought away

with them, and thus, in the Providence of God, preserved treasures of priceless worth, not only for their own fellow-countrymen, but also for the whole world.

This volume was being printed when the present writer had his last letter from Dr. Eberhard Nestle, written from Stuttgart Hospital, in which he expressed a generous appreciation of England, and desired that England and Germany might in the future be drawn into "a better understanding" by their common labours in the cause of sacred science. My hope was to have sent to this eminent scholar the first printed copy of the volume now printed. That is now impossible owing to his lamented death. Both Germany and England are deeply indebted to Eberhard Nestle for the untiring labour he has bestowed on the sacred text.

My earnest and heart-felt desire is that this copy of Laud. Lat. 108, which owed its birth to the ancient friendship of the two great Teutonic races, may (by being used both as a text book and as a book of devotion) contribute to a closer study and deeper appreciation, both in England and Germany, of the writings of the great Apostle, whose reward and glory was that he had preached unto the nations the Gospel of the Glory of the Son of God.

LONDINI,

d. 17 Octob. post Incarnationem a. 1913.

CONTENTS

	Fol.
Prologus in Epistulas Pauli (<i>Primum queritur</i>)	I
Argumentum ad Romanos (<i>Romani ex iudaeis</i>)	3
Capitula et Argumentum ad Romanos	4*
Epistula ad Romanos	7
Argumentum et Capitula ad Corinthios I	27
Epistula ad Corinthios I	30
Capitula et Argumentum ad Corinthios II	48
Epistula ad Corinthios II	49*
Capitula et Argumentum ad Galatas	61*
Epistula ad Galatas	63
Capitula et Argumentum ad Ephesios	69
Epistula ad Ephesios	69
Capitula et Argumentum ad Philippenses	75
Epistula ad Philippenses	76
Capitula et Argumentum ad Thessalonicenses I	80
Epistula ad Thessalonicenses I	81
Capitula et Argumentum ad Thessalonicenses II	85
Epistula ad Thessalonicenses II	85*
Capitula et Argumentum ad Colossenses	87*
Epistula ad Colossenses	88
Capitula et Argumentum ad Timotheum I	92*
Epistula ad Timotheum I	93*
Capitula et Argumentum ad Timotheum II	98
Epistula ad Timotheum II	99*
Capitula et Argumentum ad Titum	102*
Epistula ad Titum	103*
Capitula et Argumentum ad Philemonem	105
Epistula ad Philemonem	105*
Capitula ad Hebreos	106*
Praefatio ad Hebreos (<i>In primis dicendum est</i>)	107*
Epistula ad Hebreos (<i>usque ad xi. 34</i>)	108

CORRECTORES

l^{*} [O] (saec. viii.–ix.) prima manus.

l^{dior} [O¹] (saec. viii.–ix.) perpaucas lectiones primae manus erasit, et lectiones secundum editionem sancti Hieronymi substituit.

*l*¹ [O²] (saec. ix. ineunte) maxime cum codice Fuldensi concordat, ex quo credo hunc scribam ipsum codicem Fuldensem inter manus aliquando habuisse. Lectiones primae manus nonnullas cultro erasit, et in rasura textum Fuldensem scripsit.

*l*² [O³] (saec. ix.) atramento fusco utebatur. Ita primas lectiones corrigebat hic illic (saepe radendo), ut textus noster concordare cum textu Hieronymiano efficeretur.

*l*³ [O⁴] (saec. ix.–x.) atramento pernigro utebatur. Diligens corrector qui cultro penitus erasit lectiones pretiosas multas substituitque lectiones Hieronymianas nullius momenti. Multum laboravit hic scriba in textu primae manus interpungendo.

PRIMUM queritur quem admodum post xpi

5 **P**euangelia. quae supplementum legis sunt. et In quibus
 nobis exempla. et praecepta uiuendi plenissime
 digesta sunt. uoluerit apostolus has epistolas
 ad singulas ecclesias destinare. ut Initia nascentis
 ecclesiae nouis causis existentibus. et presentia atque
 orientia resciret uitia. et ut post futuras excludere
 10 quæstiones exemplo prophetarum qui post editam
 legem mosi In qua omnia dñi mandata legebantur
 nihilominus tamen doctrina sua rediuiua semper
 populi compressere peccata. et propter exemplum
 libris ad nostram memoriam transmiserunt.
 Deinde quaeritur cur non amplius quam decem epis
 15 tolas ad ecclesias scriberet. decem sunt enim cum illa
 quae dicitur ad haebraeos. Nam reliquiae quattuor
 ad discipulos specialiter sunt porrectae. ut ostende
 ret nouum non discrepare a ueteri testamento et se
 contra legem non facere mosi. Ad numerum pri
 20 morum decalogi mandatorum suas epistulas ordi
 naut. et quod ille ^{preceptis} ad pharaonem Instituit liberatos

1, 2 quare l ²	- xpi l ²	5 degesta l ²	6 destinare: + hac autem
causa factum uidetur l ²		7 exist.: + praemuniret l ¹	8 resec. l ²
10 moysi l ¹	11 re diuina l ²	13 libros l ²	nostram: + etiam l ²
15 scripserit l ²	19 moysi l ¹	21 quot l ²	a pharaone l ²

In margine scripsit litteris uncialibus l²

NON OCCIDES. | NON MECHA|BERIS. NON | FURTUM FACIES. | NON LOQUERIS |
 CONTRA PROXIMUM | TUUM FALSUM TES|TIMONIUM. NON CONCUSPICES
 DO|MUM PROXIMI TUI. | NEC DESIDERABIS UXO|REM EIUS. NON SERUUM. |
 NON ANCILLAM. | NON BOUEM. NON ASINUM | NEC OMNIA QUE ILLIUS |
 SUNT.

totidem hic epistolas a diaboli et idolatrias seruitute
 edocet adquisitos. Nam et duas tabulas lapideas duorum
 testamentorum figuram habuisse uiri eruditissimi
 tradiderunt. Epistula sane quae ad hebraeos scri
 5 bitur quidam pauli non esse adfirmant eo quod non sit
 eius nomine titulata. et propter sermonis stilique
 distantiam. siue barnabae iuxta tertullianum. aut
 lucae iuxta quosdam. uel certe clementis discipuli
 apostolorum et episcopi romanae ecclesiae post
 10 apostolos ordinati. Quibus respondendum est si propter
 ea pauli non erit. quia eius non habet nomen.
 Ergo nec alicuius erit. quia nullius nomine titulatur.
 Quod si absurdum est ipsius magis esse credenda est quae
 tanto doctrinae suae fulget eloquio. sed quoniam apud
 15 hebraeorum ecclesias quasi distructor legis falsa
 suspicione habebatur. uoluit tacito nomine de figu
 ris legis et ueritate xpi reddere. Ne odium nominis
 fronte praelati utilitatem excluderet lectoris non est
 sanae mirum si eloquentior uideatur In proprio
 20 Id est hebraeo. quam In peregrino Id est In greco. quo ceterae
 epistulae sunt scriptae sermone mouet etiam quosdam

L. 1 idolatriae l²   4 Epistolam l¹   5 contenderunt l²   7 siue: sed aut l²
 13 inconueniens absurdumque l¹   15 destructor l¹   17 reddere:
     + rationem l¹   18 lectionis l²   19 sane l¹ vel l²   20 In alt.
     erasum   epistolae l¹

quare romanorum epistula In primo sit posita
 cum eam primam non ratio manifestet. Nam hanc
 se proficiscentem hierusolymis scribisse testatur.
 Cum corintheos et alios ante iam ut ministerio
 5 quod secum portaturus erat. colligerent litteris
 adortatus sit. unde quidam uolunt. Ita omnes
 epistulas ordinatas ut prima poneretur quam
 uis posterior fuerit destinata. ut per singulas
 epistulas gradibus ad perfectiora ueniretur.
 10 romanorum namque plerique tam rudes erant
 ut non Intellegerent di se gratia et non suis meritis
 esse saluatos. et ob hoc duo Inter se populi confige
 rent. Idcirco illos Indegere adserit gentilitatis pri
 ora commemorans. Corinthis Iam dicit scientiae
 15 gratiam esse concessam et non tam omnes Increpat
 quam cur peccantes non Increpauerint reprehendit
 sicut dicit. auditur Inter uos fornicatio et Iterum.
 congregatis uobis cum meo spu tradere huiusmodi
 satanae. In secunda uero laudantur. et magis ac
 20 magis ut proficiant admonentur. Galatae Iam
 nullius criminis arguuntur nisi hoc tantum quod

l. 2 primam non : non In (uel l²) primo scriptam l¹ et l² 3 hierusolymis l¹,
 - lyam l³ scripsisse l¹ 6 unde : + Intellegi l² 7, 8 quae l¹,
 quamuis *restit.* l² 11 et non : set (*sic*) l³ 12, 13 conflictarent l³
 13 Indigere l¹ adserit : + confirmari. uitia l² 14 Corinthis : + autem l²
 20 ammonentur l² Galatae : + uero l² 21 arguuntur : uel accusantur l²

callidissimis speodoapostolis crediderunt. Ephesi
 sane nulla reprehensione sed multa laude sunt
 digni quia fidem apostolicam seruauerunt.
 Philippenses autem multo magis conlaudantur qui nec
 5 audire quidem falsos apostolos uoluerunt.
 Thessalonicenses nihilominus In duabus epistulis
 omni laude prosequitur Inconcussam seruauerint
 ueritatis sed etiam In persecutione ciuium fuerint
 constantes Inuenti. Colossenses autem tales erant
 10 ut cum ab apostolis uisi corporaliter non fuissent
 hac laude digni haberentur et si corpore Inquit ab
 sens sum. sed spū uobiscum sum. gaudens et uidens ordinem
 uestrum. De hebraeis uero quid dicendum est quorum
 thessalonicenses qui plurimum laudati sunt Imita
 15 tores facti esse dicuntur sicut ipse ait. et uos fratres
 imitatores facti estis ecclesiarum dī quae sunt In iu
 daea. eadem enim passi estis et uos a contribulibus
 uestris. quae et illi a iudaeis apud ipsos. quosque hebreos ea
 dem commemorans dicens. Nam et uinctis conpassi
 20 estis et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio suscipistis
 cognoscentes uos habere meliorem et manentem substantiam : ,

l. 1 pseudoap. l ¹	Ephesii l ¹	4 quia l ²	6 epistolis l ¹
7 prosequitur: + eo quod non solum fidem l ¹			10 apostolo l ¹
11 Inquit l ¹	15 fratres: + mei l ¹		17 a contrib. MS.,
a contrib. l ¹	19 commemorat l ¹	20 suscep. l ²	

Romani ex iudaeis gentibusque credederunt
 hii superba contentione uolebant se alterutro super
 ponere. nam Iudaei dicebant nos sumus popu
 lus dī quos ab Initio dilexit et nouit nos circumcisi
 5 ex genere abraham scā descendimus ex tirpe et notus
 retro apud Iudaeam tantum nos d̄s de aegypto signis
 dī et uirtutibus liberati mare sicco pertransiuimus
 pede cum Inimicos nostros grauissimi fluctus Inuolu
 erunt nobis manna pluit dñs In deserto et quasi
 10 filiis suis caeleste papulum ministravit nos die
 noctuque In columna nubis Ignisque praecessit ut
 nobis In Inuio Iter ostenderet. adque ut cetera eius
 circa nos Inmensa beneficia taceamus nos soli digni
 fuimus dī legem accipere at uocem dī loquentis audire
 15 eiusque cognoscere uoluntatem In qua lege promissus est
 dicens. non ueni nisi ad oues quae perierant domus
 israhel cum uos canes potius quam homines
 appellauit. Aequumne ergo est ut hodie idola
 deserentes quibus ab Initio deseruistis nobis conpa
 20 remini et non potius In prosilytorum locum ex legis
 auctoritate et consuetudinem deputimini. et hoc ipsum

1. 1 Romani: + sunt qui l¹ gentilibusque l¹ 2 hii *erasum*
 4 fuit l² 5 abraham: + et l³ 6 tantum nos d̄s: tantummodo
 d̄s nos l² 9 Inuoluerent l² 10 papulum l² 12 atque l²
 14 et l² 15 nobis promissus est x̄ps ad quos etiam ipse uenisse testatus est l²
 18 appellauerit l² 20 prosel. l² 21 consuetudinem: m *erasa* deputemini l²

non merebamini nisi quia larga semper dī clementia
 uoluit uos ad nostram emendationem admittere. Gentes
 etiam e contrario respondebant quanto maiora erga
 uos dī beneficia narraueritis. tanto maioris uos
 5 criminis reos eos monstrabitis semper enim his
 omnibus extitistis Ingrati. Nam ipsis pedibus quibus
 aridam mare transistis ludebatis ante Idola quae
 fecistis. et ipso ore quo paulo ante ob necem aduer
 sarii dño cantaberitis simulacra uobis fieri po
 10 scistis illis oculis ueneranda quibus dñm In nube
 uel igne conspicere solebatis manna quoque uobis
 fastidio fuit et semper In deserto contra dñm mur
 murastis. ad aegypto unde uos manus ualida eiecerat
 redire cupientes. quid plura Ita patres uestri crebra
 15 prouocatione dñm Inritauerunt ut omnes In heremo
 morerentur. nec plus ex senioribus eorum quam duo
 homines terram repromissionis Intrarent.
 Sed quid antiqua replicamur cum etiam si illa minime
 fecissetis. De hoc solum uos nemo dignos ueniam Iudicaret
 20 quod dñm xpm prophatarum semper uobis uocibus
 repromissum non solum suscipere noluistis sed etiam

7. 2 imitationem l³   3 quanto: + enim l³   5 eos: esse l²   7 aridum l²
 8, 9 aduersariorum l³   9 cantaueratis l²   11 solebatis:
     + simulacra intuebamini l³   13 aegyptum l³   18 replicamus *corrector*
 19 solo l¹   ueniam: m *erasa*

morte pessima perimistis. quem nos ut cognouimus
 statim credidimus de eo non fuerit praedictum. unde
 probatur quod Idolis seruiuimus non obstinationi
 mentis sed Ignorantiae deputandum. qui enim agnitum
 5 ilico sequimur. olim utique sequeremur si ante cogno-
 uissemus. si autem uos de generis nobilitate iactatis
 quasi non morum Imitatio magis quam carnalis
 natiuitas filios nos faciat esse s̄corum. Denique esau
 et ismahel cum de stirpe sint habrahae. minime
 10 tamen In filios reputantur his taliter cantibus apos-
 tolus se medium Interponens. Ita partium dirimit
 quaestiones ut neutrum eorum sua Iustitia salutem
 meruisse ostendat. ambos uero populos et scienter
 et grauiter deliquisse Iudaeos quod per preuaricationem
 15 legis d̄m Inhonorauerint. gentes uero quod cum cognitum
 de creatura creatorem ut d̄m debuerint uenerari
 gloriam eius In manufacta mutauerint simulacra
 utrosque etiam similiter ueniam consecutos. aequales
 esse uerissima ratione demonstrat praesertim cum In
 20 eadem legem praedictum sit et Iudaeos et gentes ad xp̄i
 fidem uocandos ostendat. quamobrem uicissim eos

l. 1 peremistis l²

6 si: sic l²

14 deliquisse: + ostendit l²

2 credidimus cum nobis l²

10 taliter altercantibus l²

20 legem: m *erasa*

5 antea l²

13 confirmet l²

sit: *erasum*

humilians ad pacem et concordiam cohartatur;

- i **D**e natiuitate dñi secundum carnem;
- ii **D**e fide romanorum et paulo pro eis dñm depraecante;
- iii **D**e gentibus grecis ac barbaris et primatu iudaeorum atque grecorum;
- iiii **D**e ira dī In eos qui sunt ueritatis contrarii et cognitum dñm deserunt et deseruiunt creaturae;
- v **D**e Inpudicis uiris ac feminis;
- vi **D**e Iniquis Iudicibus qui mala quae alios prohibuerint ipsi committunt et de patientia dī ad paenitentiam reuocante et poenis male operantium Iniquitatem et quod non prosit circumcissio transgredientibus legem nec obsit praepitium gentibus naturaliter dñm summum colentibus et custodientibus aequitatem;
- vii **D**e iudaeo quid amplius habeat et quid ceteris gentibus antecellat;
- viii **D**e humana calumnia aduersus Iudicium dī et dicentibus faciamus mala ut ueniant bona;
- viiii **D**e Iudaeis et grecis omnibus peccato constrictis et de

iustitia dī per fidem dñi nostri ihu xpī;

x **De** iustificatione hominis per fidem sine operibus;

xi **De** gloriatione spei gloriæ dī pariter gloriatione
tribulationis;

xii **De** passione dñi pro Impiis nobis et praeuaricatione
hominis peccatoris adae;

xiii **De** morte regnante ab adam usque ad mosen et In eos
qui non peccauerunt In similitudinem preuaricationis adae;

xiiii **De** differentia magnitudinis peccati Iudae humanum
genus secum pariter deponentis ad mortem et gra
tiae dñi apud se credentes omnes In se reuelantes ad
uitam et gloriam sempiternam;

xv **De** baptizatis quod In morte dñi sint baptizati uiuant
autem non peccato cui Iam mortui sunt sed Iustitiae dī
cui renati sunt et resurrectione dñi ihu xpī;

xvi **De** fidelibus quod non sint sub lege sed sub gratia et quod
liberati a seruitute peccati facti sunt serui Iustitiae dī;

xvii **De** homine quamdiu uiuit uinculo legis adstricto et In
passione dñi pariter moriente ut a lege sit liber;

xviii **De** disputatione carnis et carnalium operum et sp̄s
ac spiritalium sanctitate;

- xviii **De** sc̃is quod non carnis sint debitores sed sp̃ui acceperint sed adoptionis filiorum d̃i;
- xx **De** differentia passionum et presentiae et futurae ac seruitute corruptionis liberari cupientes et de spe et de sp̃u pro sc̃is gemitibus qui uerbis deprimi non possunt ambiciosius postulantes;
- xxi **De** praedestinatis conformibus fili d̃i;
- xxii **De** d̃o quod pro nobis proprio filio non pepercit;
- xxiii **De** Impossibilitate separationis hominis xp̃iani a dilectione d̃ni nostri ih̃u xp̃i et de testificatione pauli doloris et tristitiae;
- xxiiii **Pro** iudaeis;
- xxv **De** duobus populis;
- xxvi **De** uoluntate d̃i quod quem uult Indurat et cui uult clementissime miseretur;
- xxvii **De** conparatione figmenti et figuli;
- xxviii **De** uasis Irae ac misericordiae et gentium uocationem;
- xxviii **De** esaia clamante pro populo israhel;
- xxx **De** gentibus Iustitiam fidei conpraehendentibus et iudaeis offendentibus In lapidem offensionis;
- xxxi **De** paulo testimonium perhibente quod iudaei aemulationem

di habeant Ignorantes et quod finis sit dñs xp̄s;

xxxii **De** iustitia legis et iustitia fidei;

xxxiii **De** Incredulitate iudaeorum et gentium fide;

xxxiiii **De** iudaeis quod non sint repulsi a dō;

xxxv **De** turitia iudaeorum;

xxxvi **De** iudaeorum delicto cum sit gentibus salus quanto
magis erit plenitudo eorum;

xxxvii **De** apostolo reuelante Iudaeos comparatione olibae^u
arboris et gentes ab aelatione animi reprimente;

xxxviii **De** salute omnium Iudaeorum;

xxxviii **De** Impossibilitate sciendi secretorum scientiae di;

xl **De** apostolo obsecrantes s̄cos ut corpora sua exhibeant
hostiam dō;

xli **De** falsa et uera sapientia;

xlii **De** ecclesia et comparatione cordis atque membrorum
In hoc capite sunt; xliii **De** diuersitate donorum;

xliiii **De** dilectione; xlv **De** odio mali et coniunctione boni;

xlvi **De** caritate de obsequio; xlvii **De** sollicitudine de feruore sp̄s;

xlvi **De** tempore seruiendo; xlviii **De** spei gaudio; l **De** patientia
tribul[ationis]; li **De** Instantia operationis;

lii **D**[e communicatione s̄co]rum memoriis;

- liii **De** hospitalitate de benedicendo et abstinencia maledi
cendi gaudio cum gaudentibus hac fletu cum flentibus;
- liiii **De** unitate de humilitate non reddenda iniuria;
- lv **De** prouisione bonorum coram dō et hominibus;
- lvi **De** pace si fieri potest cum omnibus hominibus;
- lvii **De** uindicta a dño exspectanda;
- lviii **De** subiectiones erga principes et potestates;
- lviii **De** redditione unicuique omnium debitorem;
- lx **De** uigilantiae et exercitio fidei et sobrietate et continentia;
- lxi **De** neglegentia et traditionis carnis et de manducantibus
hoc non manducantibus et Iudicantibus alternos uel
uniuersos dies; lxii **De** omnibus quod non sibi sed dō
aut moriantur aut uiuant; lxiii **De** passione dñi et po
testate et quod nec edens non edentem et nec non man
ducans manducantem debeat Iudicare;
- lxiiii **De** eo quod nihil comune est nisi qui existimat esse commune;
- lxv **De** periculo contristante fratrem suum esca sua et quod non sit
regnum dī esca et potus sed Iustitia et pax et gaudium in spū sōo;
- lxvi **De** mysterio dñi ante passionem In silentio habito
post passionem uero ipsius re[uelato];
- Romani sunt partis Ital[iae hii praeuenti sunt a fa]lsis

apostolis et sub nomine dñi ihu xpi In legem et prophetas
 erant Inducti hos reuocat apostolus ad ueram
 euangelicamque fidem scribens eis a corintho;

I¹ **P**AVLVVS
 seruus xpi ihu uocatus apos
 tolus· segregatus In euangelio dī
²quod ante promiserat per pro

phaetas suos In scripturis scīs ³de filio suo qui
 factus est ei ex semine dauid secundum carnem·

⁴Qui predeterminatus est filius dī In uirtute secundum
 spm scīficationis ex resurrectione mortuorum
 ihu xpi dñi nostri· ⁵per quem accepimus gratiam
 et apostolatum ad oboediendum fidei In omnibus
 gentibus pro nomine eius· ⁶In quibus estis et uos
 fratres uocati ihu xpi· ⁷Omnibus qui sunt romae
 dilectis dī uocatis scīs· Gratia uobis et pax a dō
 patre nostro et dño ihu xpō;

⁸Primum quidem gratias ago dō meo per ihm

¹ euangelium l³

⁶ fratres erasum

xpm pro omnibus uobis. quia fides uestra adnuntiatur
 In uniuerso mundo. ⁹ Testis enim mihi est ds cui seruio
 spu meo In euangelio filii eius. quod sine Intermissio-
 ne memoriam uestri facio. ¹⁰ Semper In orationibus
 meis obsecrans. si quo modo tandem aliquando
 prosperum Iter habeam In uoluntate di ueniendi
 ad uos. ¹¹ Desidero enim uidere uos. ut aliquid Inpertiar
 gratiae uobis spiritalis ad confirmandos uos. ¹² Id est
 simul consolari In uobis per eam quae Inuicem est
 fides uestra atque mea;

¹³ **N**olo autem uos Ignorare fratres. quia sepe proposui
 uenire ad uos. et prohibitus sum usque adhuc.
 Ut aliquem fructum habeam et In uobis sicut et In ce-
 teris gentibus. ¹⁴ Grecis ac barbaris. sapientibus et In-
 sapientibus debitor sum ¹⁵ Ita quod In me promptum est
 et uobis qui romae estis euangelizare. ¹⁶ Non enim eru-
 besco euangelium. Uirtus enim di est In salutem omni
 credenti. Iudeo primum et graeco. ¹⁷ Iustitia enim di In eo
 reuelatur ex fide In fidem sicut scriptum est. Iustus
 autem ex fide uiuit. ¹⁸ Reuelatur enim ira di de caelo super
 omnem Impietatem et Iniustitiam hominum eorum

¹² fidem uestram atque meam l⁸¹³ et alt.: erasum

qui ueritatem In Iniustitiam detinent ¹⁹ quia quod notum
 est di manifestum est In illis. ds enim manifestauit
 illis ²⁰ Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi
 per ea quae facta sunt Intellecta conspiciuntur.
 sempiterna quoque eius uirtus et diuinitas Ita ut
 sint Inexcussabiles. ²¹ quia cum cognouissent dm.
 non sicut dm glorificauerunt aut gratias egerunt.
 sed euanuerunt In cogitationibus suis. et obscura
 tum est Inspiciens cor eorum. ²² Dicentes enim se esse
 sapientes stulti facti sunt. ²³ et mutauerunt gloriam
 Incorruptibilis di In similitudinem imaginis corrup
 tibilis hominis et uolucrum et quadrupedum et ser
 pentium. ²⁴ propter quod tradidit illos ds in deside
 ria cordis eorum In Inmunditiam ut contumeliis
 adfaciant corpora sua In semetipsis ²⁵ qui conmuta
 uerunt ueritatem di In mendacio et coluerunt et
 seruierunt creaturae potius quam creatori
 qui est ds benedictus In saecula. Amen;

²⁶ **P**ropterea tradidit illos ds In passiones igno
 miniae. nam feminae eorum Immutauerunt
 naturalem usum In eum usum qui est contra naturam

¹⁸ iniustitia /²¹⁹ do /³- In /²²⁰ ac /²Inexcusa. /²²³ immutauerunt /²²⁴ afficiant /²²⁵ mendacium /³

est :

+ ds /^k- Amen /²

²⁷ similiter et masculi relicto naturali usu feminae.

Exarserunt In desideriis suis In Inuicem. Masculi
In masculos turpitudinem operantes et mercedem
quam oportuit erroris sui In semetipsis excipientes;

²⁸ Et sicut non probauerunt dñm habere In notitiam
tradidit illos dñs In reprobum sensum ut faciant
ea quae non conueniunt. ²⁹ repletos omni Iniquitate.
malitia. fornicatione. auaritia. nequitia.
plenos Inuidia. homicidio. contentione. dolo. ma
lignitate. susurrone. ³⁰ detractores. dñō odibiles.
contumeliosos. superbos. elatos. Inuentores
malorum. parentibus non oboedientes. ³¹ Insipientes.
Incompositos. sine affectione. absque foedere. sine
misericordia. ³² qui cum Iustitiam dñi cognouissent
non Intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt
morte. non solum qui ea faciunt. sed et qui consen
tiunt facientibus. 2¹ Propter quod Inexcussabilis es
o. homo omnis qui Iudicas. In quo enim Iudicas alterum
te ipsum condemnas. eadem enim agis qui Iudacas.

² scimus enim quoniam Iudicium dñi est secundum ueritatem

In eos qui talia agunt. ³ Existimas autem hoc .o. homo

²⁷ similiter: + autem l²   recipientes l²

³⁰ detractores l²

¹ que Iudicas l²

²⁸ ea erasum sed restit. l³

qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea. quia tu effugies iudicium dñi ⁴ an diuitias bonitatis eius. et patientiae et longanimitatis contemnis Ignorans quoniam benignitas dñi ad paenitentiam te adducit ⁵ secundum duritiam autem tuam. et Inpaenitens cor thesaurizas tibi Iram In die irę et reuelationis Iusti Iudicii dñi. ⁶ qui reddet unicuique secundum opera eius. ⁷ his quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et Incorruptionem quaerentibus uitam aeternam. ⁸ his autem qui ex contentione et qui non ad quiescunt ueritati. credunt autem Iniquitati Ira et Indignatio. ⁹ tribulatio et angustia. In omnem animam hominis operantis malum. Iudaei primum et greci. ¹⁰ gloria autem et honor et pax omni operanti bonum. Iudeo primum et greco. ¹¹ non est enim personarum acceptio apud dñm. ¹² quicumque enim sine lege peccauerunt sine lege peribunt. et quicumque lege peccauerunt per legem Iudicabuntur. ¹³ Non enim auditores legis Iusti sunt apud dñm. sed factores legis Iustificabuntur. ¹⁴ Cum enim gentes quae legem non habent naturaliter quae legis sunt faciunt

⁴ Ignoras /²⁹ graeci /¹¹⁴ naturaliter: + ea /¹

eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex.

¹⁵ qui ostendunt opus legis scriptum In cordibus suis.

testimonium reddente illis conscientia ipsorum.

et Inter se Inuicem cogitationum accussantium

aut etiam defendentium ¹⁶ In die cum iudicabit d̄s

occulta hominum secundum euangelium meum

per īhm xp̄m dñm nostrum. ¹⁷ Si autem tu Iudaeus cogno

minaris et requiescis In lege. et gloriaris In dō

¹⁸ et nosti uoluntatem. et probas utiliora. Instruc

tus per legem. ¹⁹ confidens te ipsum ducem esse caecorum.

lumen eorum qui In tenebris sunt. ²⁰ eruditorem

Insipientium. magistrum Infantium habentem

formam scientiae et ueritatis In lege. ²¹ Qui ergo

alium doces te ipsum non doces. Qui predicas non

furandum furaris. ²² Qui dicis non mechandum

moecharis. Qui abominaris Idola sacrilegium

facis. ²³ Qui In lege gloriaris per praeuaricationem

legis dñm Inhonoras. ²⁴ Nomen enim dī per uos blas

phatur Inter gentes. sicut scriptum est. ²⁵ Circumcissio

quidem prodest si legem obserbes. si autem praeuari

cator legis sis circumcissio tua praeputium f̄a est.

²⁴ blasphematur l²

²⁵ obserues l¹

²⁶ Si igitur praeputium Iustitias legis custodiat
 nonne praeputium illius In circumcissionem re
 putabitur. ²⁷ et iudicabit quod ex natura est preputium
 legem consummans te qui per litteram et circum
 cissionem praeuaricator legis es. ²⁸ Non enim qui
 In manifesto Iudeus est. neque quae In manifesto
 In carne circissio. ²⁹ sed qui In abscondito Iudaeus.
 et circumcissio cordis In spū non littera. cuius laus
 non ex hominibus. sed ex dō est. ³ ¹ Quid ergo amplius est
 Iudaeo. aut quae utilitas circumcissionis. ² Multum
 per omnem modum. Primum quidem quia credi
 ta sunt illis eloquia dī. ³ quid enim. si quidam illorum
 non crediderunt. Numquid Incredulitas illorum
 fidem dī euacuabit. absit. ⁴ est autem uerex d̄s. omnis
 autem homo mendax. sicut scriptum est. Ut Iustificeris
 In sermonibus tuis. et uincas cum Iudicaris.
⁵ Si autem Iniquitas nostra Iustitiam dī commendat
 quid dicemus. Numquid Iniquus d̄s qui Infert
 iram. secundum hominem dico. ⁶ absit. alioquin
 quomodo Iudicabit d̄s mundum. ⁷ Si autem ueritas dī
 In meo mendacio abundauit In gloriam Ipsius.

²⁸ circumcisio /¹¹ circumcissionis: s *pri. erasa*⁴ uerax /¹⁷ abundabit /¹

Quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor ⁸ et non
sicut blasphemamur. et sicut aiunt nos quidam
dicere faciamus mala ut ueniant bona.

⁹ Quid Igitur praecellimus eos nequaquam causati
enim sumus Iudaeos et graecos omnes sub peccato
esse. ¹⁰ sicut scriptum est. Quia non est iustus quisquam.

¹¹ Non est Intellegens. Non est requires dñm. ¹² Omnes decli
nauerunt simul Inutiles facti sunt. Non est qui fa
ciat bonum. Non est usque ad unum. ¹³ sepulchrum patens
est guttor eorum linguis suis dolose agebant.
uenenum aspidum sub labiis eorum. ¹⁴ Quorum os
maledictione et amaritudine plenum est. ¹⁵ ueloces
pedes eorum ad effundendum sanguinem. ¹⁶ Contritio
et Infelicitas In uis eorum. ¹⁷ et uiam pacis non cogno
uerunt. ¹⁸ Non est timor dñi ante oculos eorum.

¹⁹ Scimus autem quoniam quaecumque lex loquitur. his qui In
lege sunt loquitur. Ut omne os obstruatur. et sub
ditus fiat omnis mundus dñ. ²⁰ Quia ex operibus legis
non Iustificabitur omnis caro coram illo. per legem
enim cognitio peccati. ²¹ Nunc autem sine lege Iustitiam dñi
manifestat Iustificata. a lege et prophetis. ²² Iustitia

⁸ bona : + quorundam natio (sic) Iusta est /¹
m *erasa* manifestata et testificata /¹

¹³ guttur /¹

²¹ Iustitiam :

autem dī per fidem ihu xpi In omnes et super omnes
 qui credunt. Non est enim distinctio. ²³ omnes enim pecca-
 uerunt et egent gloriam dī. ²⁴ Iustificati gratis per gratiam
 ipsius. per redemptionem quae est in xpo ihu. ²⁵ Quem pro
 posuit d̄s propitiatorem per fidem In sanguine
 ipsius. Ad ostensionem Iustitiae suae. propter remis-
 sionem praecedentium delictorum ²⁶ In sustentatione dī.
 Ad ostensionem Iustitiae eius In hoc tempore. Ut sit
 ipse Iustus et Iustificans eum qui ex fide est ihu;

²⁷ **U**bi est ergo gloriatio exclusa est per quam legem. facto-
 rum. Non. sed per legem fidei. ²⁸ arbitramur enim
 iustificari hominem per fidem sine operibus legis.

²⁹ An iudaeorum d̄s tantum. nonne et gentium Immo
 et gentium. ³⁰ quoniam quidem unus d̄s qui Iustificauit cir-
 cumcisionem ex fide. et praeputium per fidem.

³¹ Legem ergo destruimus per fidem. absit. sed legem
 statuimus. ⁴ ¹ Quid ergo dicemus Inuenisse abraham
 patrem nostrum secundum carnem. ² si enim abra-
 ham ex operibus Iustificatus est. habet gloriam sed
 non apud d̄m. ³ Quid enim scriptura dicit. Credidit
 abraham dō. et reputatum est illi ad Iustitiam. ⁴ Ei autem

²² In omnes et *erasit corrector* credunt: + In eum *l*¹
m erasa ²⁷ gloriatio: + tua *l*² ¹ dicimus *l*³

²³ gloriam:

qui operatur merces non Imputatur secundum
 gratiam sed secundum debitum. ⁵ ei uero qui non ope-
 ratur. credenti autem In eum qui Iustificat Impium
 reputatur fides eius ad Iustitiam. ⁶ Sicut et dauid
 dicit. Beatitudinem hominis cui dñs accepto fert
 Iustitiam sine operibus. ⁷ Beati quorum remisae
 Iniquitates. et quorum tecta sunt peccata. ⁸ Beatus
 uir cui non Imputabit dñs peccatum. ⁹ Beatitudo ergo
 haec In circumcissione. an etiam In praeputio. dicimus
 enim quia reputata est abrahamae fides ad Iustitiam;
¹⁰ Quomodo ergo reputata est In circumcissione sed In
 praeputio. ¹¹ et signum accepit circumcissionis. signa-
 culum Iustitiae fidei quae est In praeputio. Ut sit pater
 omnium credentium per praeputium. Ut reputetur
 illis ad iustitiam. ¹² Ut sit pater circumcissionis.
 Non his tantum qui sunt ex circumcissione. sed et
 his qui sectantur uestigia. Quae est In praeputio fidei
 patris nostri abrahamae. ¹³ Non enim per legem promissio
 abrahamae aut semini eius ut heres semper Iustitiam
 fidei. ¹⁴ si enim qui ex lege heredes sunt exinanita est fides.
 Abolita est promissio. ¹⁵ lex enim iram operatur ubi enim

⁷ remissae l³⁹ circumciss.: + manet l³¹⁰ circumcissione: + anIn praeputio non in circumcissione l³¹² > fidei quae est In praeputio l³¹³ semper: esset mundi set (sed l²) per l¹¹⁴ ex lege: per legem l³

non dī est lex nec praeuaricatio. ¹⁶ Ideo ex fide. ut secundum
 gratiam firma sit promissio omni semini. Non ei
 qui ex lege est solum. sed et ei qui ex fide est abrahāe. qui est
 pater omnium nostrorum. ¹⁷ sicut scriptum est.
 Quia patrem multarum gentium posui te ante dñm
 cui credidit. qui uiuificat mortuos et uocat ea quae
 non sunt tamquam ea quae sunt ¹⁸ qui contra spem
 In spem credidit. ut fieret pater multarum gentium.
 secundum quod dictum est ei sic erit semen tuum.
¹⁹ Et non Infirmatus fide considerauit corpus suum
 mortuum. cum fere centum annorum esset. et
 emortuam uuluam sarrae. ²⁰ In repromissione
 etiam dī non haesitauit diffidentia. sed conforta
 tus est fide dans gloriam dō. ²¹ plenissime sciens quia
 quaecumque promisit potens est et facere. ²² Ideo et
 reputatum est illi ad Iustitiam. ²³ Non est autem scriptum
 tantum propter ipsum quia reputatum est illi.
²⁴ sed et propter nos quibus reputabitur credentibus
 In eum. qui suscitauit iħm dñm nostrum a mortuis.
²⁵ qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit
 propter Iustificationem nostrum;

¹⁶ non dī : non l³   ¹⁷ credidisti l³   ea pri. : erasum   ¹⁸ tuum :
 + sicut arena maris l²   ¹⁹ emortuum l²   ²⁵ nostram l³

⁵ ¹ **I**ustificati Igitur ex fide pacem habeamus ad dñm
per dñm nostrum iħm xp̃m. ² per quem et accessum ha
bemus fidei In gratiam istam In qua stamus et glo
riamur In spe gloriae filiorum dī. ³ Non solum autem
sed et gloriamur In tribulationibus. scientes quoniam tri
bulatio patientiam operatur. ⁴ patientia autem proba
tionem. probatio uero spem. ⁵ spes autem non confundit
quia caritas dī difusa est In cordibus nostris per sp̃m sc̃m
qui datus est nobis.

⁶ **V**t quid enim xp̃s cum adhuc Infirmi essemus secun
dum tempus pro Impiis mortuus est. ⁷ Uix enim pro Iusto
quis moritur. Nam pro bono forsitan quis audeat
mori. ⁸ Commendat autem suam caritatem d̃s In nobis.
quoniam cum adhuc peccatores essemus xp̃s pro nobis
mortuus est. ⁹ Multo Igitur magis Iustificati nunc In
sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum.

¹⁰ Si enim cum Inimici essemus reconciliati sumus dō
per mortem filii eius. Multo magis reconciliati salui
erimus In uita ipsius. ¹¹ Non solum autem sed et gloriamur
In dō per dñm nostrum iħm xp̃m. Per quem nunc recon
ciliationem accepimus. ¹² Propterea sicut per unum

¹ habemus /²² In gratia ista *corrector*

hominem In hunc mundum peccatum

Intrauit. et per peccatum mors. et ita In omnes

homines mors pertransiit. In quo omnes pecca

uerunt. ¹³ usque ad legem enim peccatum erat In mundo.

Peccatum autem non Imputatur cum lex non est. ¹⁴ sed reg

nauit mors ab adam. usque ad mosen etiam In eos

qui non peccauerunt In similitudinem praeuaricatio

nis adae qui est forma futuri. ¹⁵ sed non sicut delictum

Ita et donum. si enim unius delicto multi mortui sunt

multo magis gratia dī et donum In gratia unius

hominis ihu xpi In plures habundauit ¹⁶ et nec sicut

per unum peccantem Ita et donum nam Iudicium

ex uno In condemnationem. gratia autem ex multis

delictis In iustificationem. ¹⁷ si enim unius delicto mors

regnauit per unum. multo magis habundantiam

gratiae et donationis et Iustitiae accipientes In uita

regnabunt per unum ihm xpm. ¹⁸ Igitur sicut per

unius delictum In omnes homines In condempna

tionem. sic et per unius Iustitiam In omnes homines

In iustificationem uitae ¹⁹ sicut enim per Inoboedientiam

unius hominis peccatores constituti sunt multi ita

¹² *Membranam ad caput paginae scissam sutura refecit librarius*

¹⁴ moisen l³

¹⁵ plures: multos l³

¹⁶ nec: non l²

et per unius oboedientiam Iusti consti-
tuentur multi. ²⁰ lex autem subintrauit ut ha-
bundaret delictum. ubi autem habundauit delictum.
superhabundauit gratia. ²¹ ut sicut regnauit pec-
catum In mortem. Ita et gratia regnet per Iustitiam
In uitam aeternam per iħm xp̄m dñm nostrum;

⁶ ¹ Quid ergo dicemus permanebimus In peccato
ut gratia abundet. ² absit. qui enim mortui sumus
peccato. quomodo adhuc uiuemus In illo.

³ **A**n ignoratis quicumque baptizati sumus In xp̄o
iħu. In morti ipsius babtizati sumus. ⁴ Consepulti
enim sumus cum illo per babtismum In mortem.
ut quomodo surrexit xp̄s a mortuis per gloriam
patris. Ita et nos In nouitate uitae ambulemus.

⁵ si enim conplantati facti sumus similitudini
mortis eius. simul et resurrectionis erimus.

⁶ **H**oc scientes quia uetus homo noster simul cruci
fixus est ut destruaturs corpus peccati ut ultra
non seruiamus peccato. ⁷ qui enim mortuus est Iusti-
ficatus est a peccato. ⁸ si autem mortui sumus cum xp̄o.
credimus quia simul etiam uiuemus cum xp̄o.

¹⁹ oboeditionem /³
morte /²

²¹ aeternam *erasum*
⁶ destruaturs /³

³ ignoratis: + quia /²

⁹ Sciennes quod xps surgens ex mortuis. Iam non
moritur. mors illi ultra non dominabitur.

¹⁰ Quod enim mortuus est peccato. mortuus est semel.
quod autem uiuit. uiuit do. ¹¹ Ita et nos existimate uos
mortuos quidem esse peccato. uiuentes autem do In xpo ihu.

¹² Non ergo regnet peccatum In uestro mortali corpore.
ut oboediatis concupiscentiis eius. ¹³ sed neque exhi
beatis membra uestra arma Iniquitatis peccato.
sed exhibete uos do. tamquam ex mortuis uiuentes.
et membra uestra arma Iustitiae do. ¹⁴ Peccatum enim
uobis non dominabitur. Non enim sub lege estis
sed sub gratia ¹⁵ absit ¹⁶ nescitis quoniam cui exhibetis uos
seruos ad oboediendum serui estis eius cui oboedistis.
siue peccati ad mortem. siue oboeditionis ad Iustitia.

¹⁷ Gratias autem do. quod fuistis serui peccati. Oboedistis
autem ex corde In eam formam doctrinae In quam
traditi estis. ¹⁸ Liberati autem a peccato serui facti estis
Iustitiae. ¹⁹ humanum dico propter Infirmiorem
carnis uestrae. sicut enim exhibuistis membra uestra
seruire Inmunditiae et Iniquitati ad Iniquitatem.
Ita nunc exhibete membra uestra seruire Iustitiae

¹¹ nos : uos /²

sub lege sed sub gratia /¹

¹⁴ gratia : + quid ergo peccauimus quoniam non sumus

¹⁶ Iustitiam /¹

¹⁷ quam : m *erasa*

¹⁹ Iustitiae /¹

In s̄cificationem. ²⁰ Cum enim essetis peccati serui liberi
 fuistis Iustitiae. ²¹ quem ergo fructum habuistis tunc
 In quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum
 mors est. ²² Nunc uero liberati a peccato. serui autem
 facti dō. habetis fructum uestrum In s̄cificationem. In fi
 nem uero uitam aeternam. ²³ stipendia enim peccati mors.
 Gratia autem dī uita aeterna In xpō ihu dño nostro;
⁷ ¹ **A**n Ignoratis fratres. scientibus enim legem loquor
 quia lex In homine dominatur quanto tempore uiuit.
² Nam quae sub uiro et mulier uiuente uiro alligata est
 legi. si autem mortuus fuerit uir eius liberata est a lege
 uiri. ³ Igitur uiuente uiro uocabitur adultera si fu
 erit cum alio uiro. si autem mortuus fuerit uir eius
 liberata est a lege. ut non sit adultera si fuerit
 cum alio uiro. ⁴ Et uos mortuificati estis legi per cor
 pus xpī. Ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit.
 ut fructificaremus dō. ⁵ Cum enim essemus In carne
 passiones peccatorum quae per legem erant. opera
 bantur In membris nostris ut fructificarent morti.
⁶ Nunc autem soluti sumus a lege. morientes In qua deti
 nebamur. Ita ut seruiamus In nouitate sp̄s. et non
 . ii .

²¹ est *erasum*
 uiro *tert.*: + Itaque fratres mei ¹

²² In *alt.* *erasum*

² est ¹
⁴ mortificati ²

³ lege: + uiri ²

- In uetustate litterae. ⁷ Quid ergo dicemus lex peccatum est. absit. sed peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret. Non concupisces. ⁸ Occassione autem accepta peccatum per mandatum. operatum est In me omnem concupiscentiam. sine lege enim peccatum mortuum erat.
- ⁹ Ego autem uiuebam sine lege aliquando. sed cum uenisset mandatum peccatum reuixit. ¹⁰ Ego autem mortuus sum. Et Inuentum est mihi mandatum quod erat ad uitam hoc esse ad mortem. ¹¹ Nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me. et per illud occidit.
- ¹² Itaque lex quidem sc̃a. et mandatum sc̃m. et Iustum et bonum. ¹³ Quod ergo bonum est mihi factum est mors. absit. sed peccatum ut appareat peccatum. per bonum mihi operatum est mortem. ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum;
- ¹⁴ Scimus enim quod lex spiritalis est. Ego autem carnalis sum uenumdatus sub peccato. ¹⁵ Quod enim operor non Intellego. Non enim quod uolo bonum hoc ago sed quod odi illud facio. ¹⁶ si autem quod nolo illud facio. consentio legi quoniam bona. ¹⁷ Nunc autem Iam non ego operor

¹¹ seduxit l²¹⁴ uenumdatus *corrector*

illud. sed quod habitat In me peccatum. ¹⁸ scio enim quia
non habitat In me. hoc est In carne mea bonum. Nam uelle
adiacet mihi. perficere autem bonum non Inuenio. ¹⁹ Non enim
quod uolo bonum hoc facio. sed quod nolo malum hoc
ago. ²⁰ si autem quod nolo illud facio. Iam non ego operor
illud. sed quod habitat In me peccatum. ²¹ Inuenio Igitur
legem uolenti mihi facere bonum. quoniam mihi malum
adiacet. ²² condelector enim lege dī secundum Interi
orem hominem. ²³ Uideo autem aliam legem In membris
meis repugnantem legi mentis meae. et captiuantem
me In lege peccati quae est In membris meis. ²⁴ Infelix ego
homo quis me liberabit de corpore mortis huius.

²⁵ Gratia dī per iħm xpm dñm nostrum. Igitur ego ipse
mente seruiō lege dī. carne autem lege peccati. ⁸ ¹ Nihil
ergo nunc damnationis est his qui sunt In xpo iħu. qui
non secundum carnem ambulant. ² lex enim sp̄s uitae
In xpo iħu. liberauit me a lege peccati et mortis.

³ Nam quod Inpossibile erat legis. In quo Infirmabatur
per carnem. d̄s filium suum mittens In similitudinem
carnis peccati. et de peccato damnauit peccatum In
carne. ⁴ ut Iustificatio legis Impleretur In nobis. qui non

²⁵ legi dī /¹legi peccati /¹

secundum carnem ambulamus. sed secundum sp̄m.

⁵ Qui enim secundum carnem sunt quae carnis sunt sapiunt.
quae uero secundum sp̄m. quae sp̄s sunt sentiunt.

⁶ Nam prudentia carnis mors est. prudentia autem sp̄s.
uita e pax. ⁷ quoniam sapientia carnis inimica est In d̄m. legi enim
d̄i non subicitur nec enim potest. ⁸ Qui autem In carne sunt
d̄o placere non possunt. ⁹ Uos autem In carne non estis sed
In sp̄u. si tamen sp̄s d̄i habitat In uobis. si quis autem sp̄m
xp̄i non habet hic non est eius. ¹⁰ si autem xp̄s In uobis est cor
pus quidem mortuum est propter peccatum. sp̄s uero
uita propter Iustificationem. ¹¹ quod si sp̄s eius qui sus
citauit īhm a mortuis habitat In uobis. qui suscitauit
īhm xp̄m a mortuis. qui uificabit et mortalia cor
pora uestra. propter habiit autem sp̄m eius In nobis;

¹² Ergo fratres debitores sumus non carni. ut secundum
carnem uiuamus. ¹³ si enim secundum carnem uixeritis
moriemini. si autem sp̄u facta carnis mortificatis
uiuetis. ¹⁴ Quicumque enim sp̄u d̄i aguntur hii filii sunt d̄i.

¹⁵ Non enim accepistis sp̄m seruitutis Iterum In timorem.
sed accepistis sp̄m adoptionis filiorum In quo cla
mamus abba pater. ¹⁶ Ipse sp̄s testimonium reddet

⁵ quae: qui ^l1   ⁶ e: et ^l2   ¹¹ quiuificabit: uificabit (*sic*) corrector
habiit autem: inhabitantem autem ^l2   uobis ^l1   ¹³ mortificetis ^l3

¹⁵ timore corrector

spiritui nostro. quod sumus filii dī. ¹⁷ si autem filii et heredes.
heredes quidem dī coheredes autem xpī;
Si tamen compatiatur ut et conglorificemur.

¹⁸ Existimo enim quod non sunt condignę passionēs
huius temporis. ad futuram gloriam quae reuela-
bitur In nobis. ¹⁹ Nam expectatio creaturae. reuela-
tionem filiorum dī expectat ²⁰ uanitati enim crea-
tura subiecta est non uolens. sed propter eum qui sub-
iecit In spe. ²¹ quia et ipsa creatura. liberabitur
a seruitute corruptionis. In libertatem gloriae fili-
orum dī. ²² scimus enim quod omnis creatura conge-
mescit et parturit usque adhuc. ²³ Non solum autem
illa sed et nos ipsi primitias sp̄s habentes. et ipsi
Intra nos gemimus adoptionem expectantes re-
demptionem corporis nostri;

²⁴ Spe enim salui facti sumus. spes autem quae uidetur
non est spes. Nam quod uidet quis. quid sperat. ²⁵ si autem
quod non uidemus speramus. per patientiam ex-
spectamus. ²⁶ similiter autem et sp̄s adiuuat Infirmi-
tatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet
nescimus. sed ipse sp̄s postulat pro nobis gemitibus

¹⁷ compatiatur: a *erasa*¹⁸ sunt: sint *corrector*²² Ingem. *l*¹²³ adopt. : + filiorum *l*²

Inennarrabilibus. ²⁷ qui autem scrutatur corda scit
quid disideret sp̄s. quia secundum d̄m postulat pro sc̄is.

²⁸ Scimus autem quoniam diligentibus d̄m omnia cooperantur

In bonum. his qui secundum propositum uocati sunt.

²⁹ Nam quos praesciuit et praedestinavit conformes

fieri Imaginis filii eius ut sit ipse primogenitus

In multis fratribus. ³⁰ Quos autem praedestinavit hos

et uocauit. et quos uocauit hos et Iustificauit. quos

autem Iustificauit illos et magnificauit. ³¹ Quid ergo

dicemus ad haec. si d̄s pro nobis quis contra nos.

³² Qui etiam filio suo non pepercit sed pro nobis om-

nibus tradidit illum. quomodo non etiam cum illo

omnia nobis donauit. ³³ Quis accussauit aduersus

electos d̄i. d̄s qui Iustificat. ³⁴ quis est qui condemnet. xp̄s

ihs qui mortuus est. Immo qui et resurrexit.

Qui est ad dexteram d̄i. Qui etiam Interbellat pro

nobis. ³⁵ Quis nos separabit a caritate xp̄i. tribula-

tio. an angustia. an persecutio. an fames. an

nuditas. an periculum. an gladius. ³⁶ sicut scrip-

tum est. Mortificamur tota die. aestimati sumus

ut oues occissionis. ³⁷ sed In his omnibus superamus

²⁷ disideret /²

³⁰ praedest. /²

³⁴ Interpellat /¹

²⁸ uoc. sunt: + sc̄i /¹

³² etiam: + proprio /¹

³⁶ scrip. est: + Quia propter te /¹

²⁹ praedest. /²

³³ accussauit: s *pri.* *erasa*

propter eum qui dilexit nos. ³⁸ Certus sum enim quia
neque mors. neque uita. neque angeli. neque princi-
patus. neque Instantia. neque futura. neque for-
tudo. ³⁹ neque altitudo. neque profundum. neque
creatura alia poterit nos separare a caritate dī.
quae est In xpō ihū dño nostro;

⁹¹ **U**eritatem dico In xpō non mentior. testimonium
mihi perhibente conscientia mea In spū s̄cō. ² quoniam
tristitia est mihi magna et continuus dolor cordi meo.

³ Optabam enim Ipse ego anathema esse a xpō pro
fratribus meis qui sunt cognati mei secundum
carnem. ⁴ qui sunt Israhelītē quorum adoptio est
filiū. et gloria et testimēta et legislatio.
obsequiū et promissa. ⁵ quorum patres et ex qui-
bus xp̄s secundum carnem. qui est super omnia
ds benedictus In saecula. amen;

⁶ **N**on autem excidit uerbum dī. non enim omnes qui ex
Israhel hī sunt Israhelītē. ⁷ neque quia sunt
semen abrahāe omnes fili. sed In Isaac uocabitur
tibi semen ⁸ Id est non qui fili carnis hī fili dī. sed qui
filiī sunt promissionis aestimatur semen. ⁹ pro

³⁸ princip. : + neque uirtutes l²
et obsequ. l²

⁵ et : *erasm*

³⁹ alia : aliqua l²

⁶ exciderit l²

⁴ testamen. l³

⁷ filii l¹

⁸ filii (*bis*) l¹

aestimantur l¹

In semen l¹, In semine l³

missionis enim uerbum hoc est secundum hoc tempus
ueniam et erit sarrae filius. ¹⁰ Non solum autem illi.
sed et rebecca. Ex uno concubitu habens Isac patris
nostri ¹¹ cum enim nondum nati fuissent aut aliquid
egissent bonum aut malum ut secundum electio
nem dī propositum maneret. non ex operibus
sed ex uocante ¹² dictum est ei. quia maior seruiet mi
nori. ¹³ sicut scriptum est. Iacob dilexi esau autem odio habui.

¹⁴ Quid ergo dicemus numquid Iniquitas apud dñm. absit.

¹⁵ moysi autem dicit. miserebor cui misertus ero et mi
sericordiam praestabo cui miserebor. ¹⁶ Ergo non uo
lentis neque currentis. miserentis est dī ¹⁷ dicit enim
scriptura pharaoni. quia In hoc ipsum excitaui te
ut ostendam In te uirtutem meam et ut adnuntietur
nomen meum In uniuersa terra. ¹⁸ Ergo cui uult dñs
miseretur. et quem uult Indurat. ¹⁹ dicis Itaque mihi
quid ergo adhuc quaeritur. uoluntati enim eius quis
resistit. ²⁰ O homo tu quis es qui respondeas dō num
quid dicit figmentum ei qui se finxit quid me fecisti
sic ²¹ aut non habet potestatem figulus luti ex eadem
missa facere aliut quidem uas In honorem. aliut

¹⁰ illi : sarrae l²   patre nostro l²   ¹¹ boni aut mali l²   > propos. dī l²
¹⁵ cuius misereor l²   cuius l³   ¹⁶ Igitur l¹   currentis :
+ sed l¹   ¹⁷ excitaui te : exiui a te l²   et ut : ut *erasum*   ¹⁸ dñs :
erasum   ¹⁹ ergo : *erasum*   ²¹ aut : an l¹   massa l¹

uero In contumeliam.

²² Quod si uolens dñs ostendere iram et notam facere
 potentiam suam sustinuit tamen In multa patientia
 uasa irae apta In Interitu. ²³ et ut ostenderet diuitias
 gloriae suae In uasis misericordiae quae praeparauit
 In gloriam ²⁴ quos et uocauit nos non solum ex iudaeis.
 sed etiam ex gentibus; ²⁵ Sicut et In osee dicit uocabo non
 plebem meam. plebem meam. et non misericordiam
 consecutam misericordiam consecutam et non dilectam
 dilectam. ²⁶ erit enim In loco ubi dictum est non plebs uos.
 ibi uocabuntur filii dñi uiui;

²⁷ **E**saias autem clamat pro israhel si fuerit numerus
 filiorum israhel tamquam harena maris reliquiae
 saluae fient. ²⁸ Uerbum enim consumans et brebians
 In iquitate. quoniam uerbum braeuatum faciet dñs super
 terram. ²⁹ et sicut predixit esaias nisi dñs sabaoth
 reliquisset nobis semen. sicut sodoma facti essemus
 et sicut gomorrae similes fuisset.

³⁰ Quid ergo dicemus quod gentes quae non sectebantur
 Iustitiam adprehenderunt Iustitiam. Iustitia autem
 quae ex fide est. ³¹ nam israhel sectando legem Iustitiae

²² tamen *erasum* aptata ^l2 Interitum ^l2 ²³ et ut : et *erasum*
 uasa ^l2 ²⁵ et non dilectam dilectam *erasit corrector* ²⁶ erit
 enim : et erit ^l2 dictum est : + ei ^l2 plebs : + mea ^l2
²⁸ consummans ^l3 breuians ^l3 In equitate ^l2 quoniam : quia ^l3
²⁹ gomorra ^l3 ³¹ nam isra. : isra. uero ^l3 sectans ^l3

In legem Iustitiae non peruenit. ³² quare. quia non ex fide. sed quasi ex operibus. offenderunt In lapidem offensionis. ³³ sicut scriptum est. ecce pono In sion lapidem offensionis et petram scandali. et omnis qui crediderit In eo non confundetur;

¹⁰ ¹ **F**ratres. uoluntas quidem cordis mei. et obsecratio ad dñm fit pro illis In salutem ² testimonium enim perhibeo illis. quod aemulationem dñi habent sed non secundum scientiam ³ Ignorantes enim dñi Iustitiam. et suam quae. rentes statuere. Iustitiae dñi non sunt subiecti. ⁴ finis enim legis xps ad Iustitiam omni credenti.

⁵ **M**oyses enim scripsit quoniam Iustitiam quae ex lege est quae fecerit homo uiuet In ea. ⁶ Quae autem ex fide est Iustitia sic dicit. Ne dixeris In corde tuo. quis ascendit In caelum Id est xpm deducere. ⁷ aut quis descendit In abyssum. hoc est xpm ex mortuis reducere. ⁸ sed quid dicit scribatura prope est uerbum In ore tuo et In corde tuo.

Hoc est uerbum fidei. quod praedicamus. ⁹ quia si confitearis In ore tuo dñm ihm et credideris In corde tuo quod ds illum suscitauit ex mortuis saluus eris.

¹⁰ **C**orde enim creditur ad Iustitiam. ore autem confessio fit

³² credit in eum l³

⁵ quae : qui l³

⁷ reducere : reuocare l³

⁹ et *erasum sed reposuit* l³

In salutem. ¹¹ Dicit enim scriptura omnis. qui credit
 In illum non confundetur. ¹² Non enim est distinctio
 Iudaei et greci. nam Idem dñs. omnium diues In omnes
 qui Inuocant illum. ¹³ omnis enim quicumque Inuoca
 uerit nomen dñi saluus erit.

¹⁴ Quomodo ergo Inuocabunt In quem non crediderunt.
 aut quomodo credunt ei quem non audierunt.
 Quomodo autem audient sine predicante. ¹⁵ aut quomodo
 predicabunt nisi mittantur. sicut scriptum est. Quam
 speciosi pedes dī euangelizantium pacem. euangeli
 zantium bona. ¹⁶ sed non omnes oboediunt euangelio.
 Esaias enim dicit dñe quis credidit auditui nostro. ¹⁷ ergo
 fides ex auditu. auditus autem per uerbum xpi. ¹⁸ sed dico
 numquid non audierunt. et quidem In omnem terram
 exiit sonus eorum et In finis orbis terrae uerba eorum.

¹⁹ Sed dico numquid israhel non cognouit primus
 moyses dicit. ecce ego ad aemulationem uos adducam
 In non gentem. In gentem Insipientem. In iram uos
 mittam. ²⁰ Esaias autem audet et dicit palam apparui
 non querentibus me. Inuentus sum Inter hos qui me
 non Interrogabant. ²¹ ad israhel autem dicit. tota die

¹⁵ dī *perliniatum et erasum*¹⁸ fines *l*¹²⁰ Isaias *l*³Inter hos: his *l*²

expandi manus meas ad plebem non credentem et con-
tradicientem mihi;

¹¹ ¹ Dico ergo numquid repulit dñs hereditatem suam.
absit. Nam et ego israhelita sum. ex semine abra-
ham de tribu beniamin. ² non reppulit. dñs plebem suam
quam ante presciuit. An Ignoratis In heliam quid
dicit scriptura. Quo modo postulat dñm aduersus
plebem israhel. ³ Dñe prophetaetas tuos occiderunt.
altaria tua suffoderunt. et ego relictis sum
solus et quærun animam meam. ⁴ sed quid dicit
illi responsum diuinum. reliqui mihi septem milia
uirorum qui non curbauerunt genua sua ante
bahal. ⁵ sic igitur et in hoc tempore reliquiae secun-
dum electionem. gratiae dñi saluae factae sunt.

⁶ si autem gratia Iam non ex operibus. alioquin gratia
Iam non est gratia;

⁷ Quid ergo quod quærebat Israhel hoc non est conse-
cutus. electio autem consecuta est caeteri uero excec-
ti sunt. ⁸ sicut scriptum est. Dedit illis dñs spm con-
punctionis oculos ut non uideant. et aures non
audiant usque In odiernum diem. ⁹ Et dauid dicit;

²¹ mihi *erasum* ¹ hered. suam : populum suum *l*¹ (in mg.) et *l*² (in txt.)

² repulit *l*³ ante: *erasum* helia *l*³ Quomodo postulat
dñm ad. pleb. israhel : Quemammodum (Quemad. *l*²) interpellat dñm ad. isr. *l*¹

³ relictus *l*¹ ⁴ curua. *l*¹ ⁵ dñi : *perlin. et erasum*

⁸ aures : + ut *l*³

Fiat mensa eorum In laqueum. et In captionem. et In scandalum. et In retributionem illis. ¹⁰ Obscurentur oculi eorum ne uideant. et dorsum illorum semper

¹¹ Dico ergo numquid sic offende [Incurua;

runt ut caderent. absit. sed illorum dilicta
salus gentibus ut illos aemulentur. ¹² Quod si delicta
illorum diuitiae sunt mundi. et deminutio illorum
diuitiae gentium. quanto magis plenitudo illorum;

¹³ Uobis enim dico gentibus. quandiu ego sum gentium
apostolus ministerium meum enarrabo. ¹⁴ si quo
modo ad emulandum prouoce carne meam. ut
saluos faciam aliquos ex illis. ¹⁵ si enim amissio
eorum reconciliatio est mundi. quae est adsumptio.
nisi uitae a mortuis. ¹⁶ quod si delibatio sc̃a est et massa.
et si radix sc̃a et rami. ¹⁷ Quod si aliqui ex ramis
fracti sunt. Tu autem cum esses oleaster Insertus es
In illis et socius radices et pinguidinis oliuae factus es.

¹⁸ Noli ergo gloriari aduersus ramos quod si tu glo
riatus fueris non tu radicem portas sed radix te;

¹⁹ Dicis ergo fracti sunt rami ut ego Inererer ²⁰ bene
propter Incredulitatem fracti sunt. Tu autem fide stas.

¹¹ dilicta: delictum *l*², *item* *l*²   ¹² d̃minutio *l*²   ¹³ quamdiu quidem *l*³
onorificabo *l*³   ¹⁴ prouocem *l*³   ¹⁵ est *alt.*: *erasum*
¹⁵ uita ex mortuis *l*²   ¹⁶ sc̃a *alt.*: + est *l*²   ¹⁷ esses: *eras. reposuit* *l*³
pingued. *l*²   ¹⁸ gloriaris *l*² et *l*³   ²⁰ sta *l*²

Noli altum sapere ~~sed~~ time. ²¹ si enim dñs naturalibus
ramis non pepercit. ne forte nec tibi parcat.

²² Uide ergo bonitatem. et seueritatem dñi. In eos quidem
qui ceciderunt seueritatem. In te autem bonitatem dñi
si permanseris In bonitate alioquin et tu excideris

²³ sed et illi si non permanserint In Incredulitate In
serentur potens est enim dñs Iterum Inserere illos;

²⁴ Nam si tu ex naturali excisus es oleastro. Et con
tra naturam Insertus es In bonam oliuam quan
to magis hii secundum naturam Inserentur suae oliuae;

²⁵ Nolo ergo uos Ignorare fratres mysterium hoc ut
non sitis uobis Ipsi sapientes. quia cecitas ex parte
In israhel contigit. donec plenitudo gentium Intra
ret. ²⁶ et sic omnis Israhel saluus fieret. sicut scrip
tum est. Ueniet ex sion qui liberet et auertat Impie
tatem ab Iacob. ²⁷ Et hoc illis a me testamentum cum
abstulero peccata eorum. ²⁸ secundum euangelium
quidem Inimici propter uos. secundum electionem
autem dilecti propter patres. ²⁹ sine paenitentia enim sunt
dona et uocatio dñi. ³⁰ sicut enim et uos aliquando non
credidistis dño. Nunc autem misericordiam consecuti estis

²⁵ >contigit In Israhel l³

²⁶ liberet: eripiet l³

Impietates l³

²⁸ karissimi l³

propter illorum diffidentiam. ³¹ Ita et isti nunc non cre-
diderunt In uestram misericordiam ut et ipsi miseri-
cordiam consequantur ³² conclusit enim d̄s omnia In In
credulitate ut omnibus misereatur.

³³ **O** altitudo diuitiarum sapientiæ et scientiæ d̄i. Quam
Inconprehensibilia sunt Iudicia eius. et Inuestigabi-
lis uia eius. ³⁴ Quis enim cognouit sensum dñi. aut quis
consiliarius eius fuit. ³⁵ aut quis prior dedit illi et
retribuetur ei. ³⁶ quoniam ex ipso. et per ipsum. et In ipso sunt
omnia Ipsi et gloria In saecula saeculorum.

¹²¹ **O**bsacro uos Itaque fratres per misericordiam d̄i
ut exhibeatis corpora uestra hostiam uiuam. sc̄am.
placentem d̄o. rationabile obsequium uestrum. ² et nolite
conformari huic saeculo. sed reformamini In noui-
tate sensus uestri. ut probetis uos quae sit uoluntas d̄i
quod bonum et beneplacitum et perfectum est;

³ **D**ico enim per gratiam quae data est mihi omnibus qui
sunt Inter uos. non plus sapere quam oportet
sapere. sed sapere ad sobrietatem. et unicuique
sicut d̄s diuisit mensuram fidei.

⁴ **S**icut enim In uno corpore multa membra habemus

³⁰ incredulitatem /³

³² omnium /³

³³ Inuestigabiles /²

³⁶ et tert.: *erasum*

In saec. saec.: + amen /¹

¹ uiuam: uiuentem /¹

² uos: *erasum*

membra autem omnia non eundem actum habent.

⁵ Ita multi et nos unum corpus sumus In xpo singuli
autem alter alterius membra. ⁶ Habentes autem dona
tiones dī secundum gratiam quae data est nobis diffe
rentes. siue prophetiam secundum rationem fidei.

⁷ siue ministerium In ministrando. siue qui docet
In doctrina. ⁸ siue qui exortatur In exhortando.
Qui tribuit In simplicitate. qui preest In sollicitudine.
qui miseretur In hilaritate. ⁹ dilectio sine simulatione
odientes malum. adhaerentes bono. ¹⁰ caritatem
fraternitatis Inuicem benigni. honore Inuicem prae
uenientes. ¹¹ sollicitudine non pigri spū feruentes dño
seruientes. ¹² spe gaudentes In tribulatione patientes.
orationi Instantes ¹³ necessitatibus s̄corum communi
cantes. hospitalitatem sectantes. ¹⁴ benedicite perse
quentibus uos. benedicite et nolite maledicere. ¹⁵ gau
dere cum gaudentibus. flere cum flentibus. ¹⁶ Id ipsum
Inuicem sentientes. non alta sapientes sed humilibus
consentientes; Nolite prudentes esse apud uosmetipsos.
¹⁷ nulli malum pro malo reddentes. prouidentes bona
non tantum coram dō. sed etiam coram omnibus hominibus

⁵ et nos: *erasum*

⁶ dī: *erasum*

⁸ siue: *erasum*

¹⁰ benigni: diligentes ^{l¹} in marg.

¹⁸ si fieri potest quod ex uobis est. cum omnibus hominibus pacem habentes. ¹⁹ non uosmetipsos defendentes carissimi. sed tate locum ire. sicut scriptum est. mihi uindictam. ego retribuam dicit dñs. ²⁰ sed si esurierit Inimicus tuus ciba illum. si sitit potum da illi. hoc enim faciendo car bones Ignis congeres super caput eius ²¹ noli uinci a malo sed uince de bono malum;

¹³ ¹ Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. non est enim potestas nisi a do quae autem sunt a do. ordinati sunt. ² Itaque qui resistit potestati. di ordinationi resistit. qui autem resistunt ipsi sibi damnationem adquirunt. ³ Nam principes a do sunt non timori operis boni sed mali uis autem non timere potestatem bonum fac et habebis laudem ex illa. ⁴ di enim minister est tibi In bonum. si autem male feceris time non enim sine causa gladium portat. di enim minister est uindex di In Iram ei qui malum agit. ⁵ Ideo necessitate subditi estote non solum propter Iram sed et propter conscientiam ■ Ideo enim et tributa prestatis ministri enim di sunt. In hoc Ipsum seruientes.

⁷ Reddite ergo omnibus debita. cui tributum. cui uectigal
[. iii .]

¹⁹ date l² sicut: *erasum*

²⁰ faciens l³

²¹ In bono l³

¹ ordinata l²; ordinatae l³

⁴ uindex di: di *erasum*

⁷ - ergo l³

tributum: + tributum l²

uectigal. cui timorem. timorem. cui honorem. honorem.

⁸ Nemini quicquam debeatis. nisi ut Inuicem uos diligatis.

Qui enim diligit proximum suum legem Implebit.

⁹ Nam non adulterabis. non occides. non furtum facies.

non concupisces. non falsum testimonium dices. et si

quod est aliud mandatum In hoc uerbo restauratur.

Diliges proximum tuum tamquam te ipsum. ¹⁰ Dilectio

proximi malum non operatur plenitudo ergo legis est dilectio;

¹¹ Et hoc scientes tempus quoniam hora est Iam nos de somno sur
gere. Nunc ergo prior est nostra salus quam cum cre

didimus. ¹² Nox praecessit dies autem adpropinquabit.

abiciamus opera tenebrarum et Induamur arma lucis

¹³ Sicut In die honeste ambulemus. Non In comesationibus

et haebriaetatibus. Non In cubilibus et Inpudicitiiis. non con

tentione et aemulatione. ¹⁴ sed Induimini dñm iñm xpm;

Et carnis curam ne feceris In desideriis. ¹⁴ ¹ Infirmum

autem In fide adsumite. non In disceptationibus cogi

tationum ² alius quidem credit manducare omnia;

qui autem Infirmus est holus manducet. ³ et fratrum his qui man

ducat non manducantem non spernat. et qui non mandu

cat manducantem non Iudicet; ds enim illum adsumpsit

⁸ uos : *erasum* suum : *erasum* Impleuit *l*² ⁹ instauratur *l*³
diliges *l*² ¹¹ quia *l*³ prior : *r pri. erasa* ¹² appropinquauit *l*²
abic. : + ergo *l*² Induamus *l*¹, Induamur *restit. l*³ ¹³ non *tert.* : + in *l*²
¹⁴ feceritis *l*³ ² manducare : + se *l*² ³ et fratrum his : *is corrector*

⁴ tu quis es qui Iudices alienum seruum. suo dominos dat. aut
cadiť. stabit autem potens est enim dñs statuere eum. ⁵ Alius enim
Iudicat diem inter diem. alius autem Iudicat omnem diem.

Unusquisque In suo sensu abundet. ⁶ Qui sapit diem. dño sapit.
et qui manducat. dño manducat. gratias enim agit dō.
et qui non manducat dño non manducat. et gratias agit dō.

⁷ Nemo enim nostrum sibi uiuit. et nemo sibi moritur. ⁸ siue enim
uiuimus dō uiuimus. siue moritur dño morimur. siue
ergo uiuimus. siue morimur. dñi sumus.

⁹ In hoc enim xp̄s et mortuus est et resurrexit ut et uiuorum
et mortuorum dominetur. ¹⁰ Tu autem qui Iudicas fratrem
tuum In manducando aut tu quare spernes fratrem
tuuim In non manducando. omnes enim stabimus ante
tribunal dī ¹¹ sicut scriptum est. Uiuo ego dicit dñs quoniam mihi
flectet omne genu et confitebitur omnis lingua dō;

¹² Itaque unusquisque nostrum pro se rationem
reddet dō. ¹³ non ergo amplius Inuicem Iudice
mus. sed hoc iudicate magis ne ponatis offensionem
fratri uel scandalum.

¹⁴ Scio et confido In dño iħu quia nihil commune per ipsum
nisi ei qui existimat quid commune esse. illi commune est;

⁴ domino stat *l*^{dior}   ⁵ abundat *l*³   ⁸ dō: dño *l*³   morimur *l*³
¹⁰ quid *l*³   In manducando: *erasum*   spernis *corrector*
In non manducando: *erasum*   ¹¹ sicut: *erasum*   scriptum: + enim *l*³

¹⁵ nam si propter esca frater tuus scandalizatur aut

contristatur. Iam non secundum caritatem ambulas.

Noli esca tua illum perdere. pro quo xps mortuus est

¹⁶ non ergo blasfemetur bonum nostrum. ¹⁷ non est enim regnum

di esca et potus. sed Iustitia et pax et gaudium In spu

sco. ¹⁸ Qui enim In his seruit xpo. placet et do et probatus est

hominibus. ¹⁹ Itaque quae pacis sunt sectemur. et quae

aedificationis sunt In Inuicem custodiamus ²⁰ nolite

propter escam destruere opus di. Omnia quidem

munda sunt. sed malum est homini qui per offensionem manducat.

²¹ Bonum est non manducare carnem. et non bibere uinum.

neque In quo frater tuus offendit. aut scandalizatur.

aut Infirmatur. ²² Tu fidem habes paenes te ipsum habe

coram do. beatus qui iudicat semetipsum In eo quo pro

bat ²³ qui autem diiudicat si manducauerit damnatus est

quia non ex fide. omne autem quod non est ex fide peccatum est.

¹⁵ ¹ Debemus autem nos firmiores. Inbecillitates Infirmos

rum sustinere. et non nobis placere. ² unusquisque

uestrum proximo suo placeat In bonam aedificationem

³ etenim xps non sibi placuit.

Sed sicut scriptum est. Improperia Inproperantium

¹⁵ nam si: si enim *l*³ escam *l*³ aut contristatur *erasit corrector*
 secundum *corrector* cibo tuo *l*³ ¹⁸ In hoc *l*³ et *pri.*: *erasum*
¹⁹ custodiamus *improbauit l*³ ²⁰ noli *corrector* ²² qui: + non *l*³
 quo: quod *l*² ²³ discernit *l*^{dior} ² In bonum ad aedif. *l*³

tibi ceciderunt super me.

⁴ Quaecumque enim scripta sunt. ad nostram doctrinam
scripta sunt ut per patientiam et consolationem scrip-
turarum spem habeamus. ⁵ Dñs autem patientiae et solacii
det uobis Id ipsum sapere In alterutrum secundum
ih̃m xp̃m. ⁶ ut unianimes uno hore honorificetis dñm
et patrem dñi nostri ih̃u xp̃i. ⁷ propter quod suscipite In
uicem sicut et xp̃s suscepit uos In honore di. ⁸ Dico enim
xp̃m ih̃m ministrum fuisse circumcisionis. propter
ueritatem di ad confirmandas promissiones patrum
⁹ gentes autem super misericordiam honore dñm. sicut scriptum est.

Propterea confitebor tibi In gentibus dñe et In nomini
tuo cantabo. ¹⁰ et iterum dicit. Laetamini gentes cum plebe
eius. ¹¹ et iterum. Laudate omnes gentes dñm. et magni-
ficate eum omnes populi. ¹² et rursum esaias ait. erit
radix Iessae et qui exsurget regere gentes. In eo gentes
sperabunt. ¹³ Dñs autem spei repleat uos omni gaudio et
pace In credendo ad abundandam spem nostram In
uirtute sp̃s sc̃i;

¹⁴ Certus sum autem fratres mei et ego ipse de uobis quoniam pleni
estis dilectione. repleti omni scientia ita ut possetis

⁶ unianimes : i *pri. erasa*

Propter hoc *l*³

uirtute sp̃s sc̃i *l*³

⁷ honorem *l*³

In *alt.* : *erasum*

¹⁴ quoniam : + et ipsi *l*³

⁹ honorare *l*²

¹³ ut abundetis in spe et
possitis *corrector*

alterutrum Inuicem monere. ¹⁵ Audacius autem scripsi
uobis fratres ex parte tamquam memorias recapitulans
propter gratiam datam mihi a dō. ¹⁶ ut sim seruiens xpo
ihu In gentibus sc̄ificans euangelium dī ut fiat oblatio
gentium accepta. sc̄ificata In sp̄u sc̄o. ¹⁷ Habeo Igitur
gloriam In xpo ihu ad d̄m. ¹⁸ non enim audeo aliquid
loqui eorum. quae per me non efficit xps In oboedientiam
gentium uerbo et factis. ¹⁹ gloria eius est signorum et pro
digiorum In uirtute sp̄s sc̄i.

Ita ut ab hierusalem per circuitum usque ilyricum
repleuerim euangelio ihu xpi ²⁰ sic autem hoc predicabi
euangelium. non ubi nominatus est xps ne supra ali
enum fundamentum haedificarem. ²¹ sed sicut scriptum est.
Omnes quibus non est nuntiatum de eo uidebunt. et omnes
qui non audierunt Intellegent; ²² Propter quod et In
pediebar plurimum uenire ad uos. ²³ nunc uero ulte
rius locum non habens. In his regionibus. Cupio autem
uenire ad uos. ex multis Iam praecedentibus annis.

²⁴ sed cum hispaniam proficisci coepero. spero quod per
transiens uideam uos et a uobis deducar illuc cum uobis
primum ex parte fruitus fuero. ²⁵ Nunc Igitur frofis

¹⁴ - Inuicem *l*³   ¹⁵ in memoriam uos reducens *l*³   que data est *l*²
¹⁶ minister xpi ihu *l*³   ¹⁹ in uirtute *l*³   usque ad illiricum *l*³
euangelium xpi (- ihu) *l*³   ²⁰ predicabi: preordinaui *l*³   super *l*³
edificarem *l*³   ²¹ Om̄s: *erasum*   adnunt. *l*³   et om̄s:
erasit ambo et substituit et l^{dior}   ²² et: *erasum*   Imped. *l*³
²³ Cupio autem uenire: cupiditatem autem habens uenire *l*³   ²⁴ sed:
erasum   In spaniam *l*³   preteriens *l*³   cum: si *l*³   ²⁵ froficiscar *l*²

car hierusalem ministrare sc̄is;

²⁶ **P**robauerunt enim macedonia. et achaia conlationem aliquam facere In pauperes sc̄orum qui sunt In hierusalem ²⁷ placuit enim ess et. Debitores enim sunt eorum quoniam spiritalium eorum participes facti sunt gentiles. Debent et In carnalibus ministrare eis. ²⁸ hoc Igitur cum consummauero et adsignauero eis fructum hunc proficiscar per uos In spaniam. ²⁹ scio enim quoniam ueniens ad uos In abundantia benedictionis xp̄i ueniam;

³⁰ **O**bsecro igitur uos fratres per dñm nostrum ih̄m xp̄m. et per caritatem sp̄s. ut sollicitudinem Inpertiamini mihi In orationibus pro me ad dñm. ³¹ ut liberer ab Infidelibus qui sunt In iudaea. et obsequii mei oblatio accepta fiat In hierusolyma sc̄is. ³² ueniens ad uos In gaudio per uoluntatem dñi ih̄u xp̄i. et refrigerem uobiscum ³³ d̄s autem pacis sit com omnibus uobis;

¹⁶ ¹ **C**ommando autem uobis phoeben sororem nostram quae est In ministerio aeclesiae quae est cencris. ² Ut eam suscipiatis In dño digne sanctis. et adsistatis ei In quocumque negotio uestri Indiguerit. etenim ipsa quoque adsistit multis. Iam et mihi ipsi;

²⁶ collationem /³

Nam si /³

²⁷ esset: eis /³

²⁸ In ispaniam /²

enim: *erasum*

quoniam:

³² ueniens: ut ueniam /²

dñi ih̄u xp̄i: dī /²

³⁰ adiuuetis me /²

refrigerer /³

³³ cum /²

uobis: + amen /²

² - Iam /³

- ³ Salutate priscillam et aquilam. adiutores meos In xpo
ihu. ⁴ qui pro anima mea suas ceruices supposuerunt.
quibus non solus ego gratias ago sed et cunctę aeclesiae
gentium. ⁵ et domestica eorum aeclesia [In xpo;
Salutate ephaenetum dilectum mihi. qui est primitiuus esaiae
- ⁶ Salutate mariam. quae multum laborauit In uobis;
- ⁷ Salutate antronicum et Iuliam cognatos meos et concaptiuos
meos qui sunt nobiles In apostolis qui et ante me fuerunt
In xpo ihu.
- ⁸ Salutate ampliatus dilectissimum mihi In dño;
- ⁹ Salutate urbanum adiutorem nostrum In xpo et stachin dilectum meum.
- ¹⁰ Salutate appellen probum In xpo.
- ¹¹ Salutate eos qui sunt ex aristoboli.
Salutate herodionem cognatum meum.
Salutate eos qui sunt ex narcissi presbiteri qui sunt In dño.
- ¹² Salutate tryphenam et tryphoram que multum laborauerunt In dño.
Salutate persidam carissimam que multum laborauit In dño.
- ¹³ Salutate rufum aelectum In dño. et matrem eius et meam.
- ¹⁴ Salutate asyritum. flegonta. hermen. patrobam.
hermam. et si qui sunt cum eis fratres.
- ¹⁵ Salutate philologum et Iuliam. nereum et sororem eius

³ priscam l³
meos *pri.*: *erasum*

⁵ esaiae: asiae l³
ihu: *erasum*

⁷ andronicum l³
⁸ dilectum l³

¹⁰ appellen: p *pri.* *erasa*
laborant l³

¹¹ presbiteri: *erasum*

¹² tryphosam l³
¹³ meum l¹, sed meam *restit.* l²

que *alt.*: quae l¹

olympiam. et olympiadem et omnes qui cum eis sunt sanctos;

¹⁶ Salutate In Inuicem In osculo sancto.

Salutant uos omnes aeclesiae xpi.

¹⁷ Rogo autem uos fratres ut obseruetis eos qui dissensiones et
offendicula praeter doctrinam quam uos didicistis
facientes uel dicentes. et declinate ab illis. ¹⁸ huiusmodi
enim xpo dño nostro non seruiunt sed suo uentri. et per
dulces sermones et benedictiones seducunt corda Inno
centium ¹⁹ obaedientia In omnem locum diuulgata est.

Gaudeo Igitur In uobis. et uolo uos sapientes esse In bono
et simplices In malo. ²⁰ Ds autem pacis conteret satanam
sub pedibus uestris uelociter.

²¹ Salutat uos timotheus adiutor meus et lucius et Iason et
sosipater cognati mei.

²² Saluto uos ego tertius qui scripsi epistulam In dño.

²³ Salutat uos gaius hospes meus et uniuersae aeclesiae.

Salutat uos. erastus. arcarius. ciuitatis et quartus frater.

²⁴ Gratia dñi ihu xpi cum omnibus uobis.

²⁵ Ei autem qui potens est uos confirmare secundum euangelium
meum et predicationem ihu xpi. secundum reuelationem
mysterii temporibus aeternis taciti ²⁶ quod nunc patefactum est

¹⁵ olympiam : *erasum*

¹⁹ oboed. : uestra oboed. *l*³

²⁰ conterat *l*³

²⁴ Gratia . . . omnibus uobis : *erasil l*²

¹⁷ fac. uel dic. : faciunt *l*³

set uolo *l*³

uelociter : + Gratia dñi nostri ihu xpi uobiscum *l*²

²⁵ secundum : iusta (*sic*) *l*³

¹⁸ huiusce *l*³

et simp. : et *erasa*

per scripturas prophetarum. secundum preceptum
 aeterni dī ad oboeditionem fidei In omnes gentes cognitum
 solo sapienti dō per iħm xp̄m cui est honor et gloria In sae
 cula saeculorum. Amen;

Argumentum corinthii sunt achaia et hii
 similiter ab apostolis audierunt uerbum
 ueritatis et subuersi multifariae a falsis
 apostolis. quidem a philosophiae uerbos eloquentia.
 Alii a secta legis Iudaicę Inducti hos reuocat apostolus
 ad ueram et euangelicam sapientiam scribens eis

²⁶ In omnes gentes: In cunctis gentibus l³

l. 1 hii: i *alt. erasa*

cognitum: cognito l³

ab epheso per timotheum;

- i **D**e plenitudine diuitiarum gratiae et scientiae
corinthiorum.
- ii **D**e apostolo adnuntiante corinthios componente.
- iii **D**e contentione corinthiorum.
- iiii **D**e uerbo crucis quod stultitia sit pereuntibus saluus
uero futuris uirtus sit dī summa.
- v **D**e perditione sapientiae saeculi.
- vi **D**e dō elegente stultitiam istius saeculi et Infirma et ig
nabilia. ut confundat sapientes et fortiora. ut et qui glo
riatur In dño gloriatur.
- vii **D**e sapientia mundi et sapientia dī.
- viii **D**e bonis futuris quae nondum sunt cuique reuelata.
- viiii **D**e spū omnia perscrutante.
- x **D**e spū dī et mundi istius spū et de spiritalibus
hominibus et animalibus.

- xi **De** spiritalibus et carnalibus et de apostolo lactae
corinthios propinare.
- xii **De** aedificio cultuque doctrine et de aedificatoribus
et doctoribus et mercedibus operantium uel si cuius
operatio arserit detrimentum.
- xiii **De** sc̃is quod templum sint d̃i.
- xiiii **De** sc̃is quod aliter sapientes esse non possint nisi stul
titia saeculo fuerunt et de sapientibus saeculi quod
ubi se existimant sapere. Ipsi stultissimi deprehendantur.
- xv **De** Inania Iactantia gl̃oriantis In homine et quod sc̃is
tam presentia qui futura sint diuinitus adtributa.
- xvi **De** contemptu existimationis humanae et desiderio
laudis futurae cum d̃o.
- xvii **De** uana gloria.
- xviii **De** apostolis mundo huic et angelis et hominibus spec
taculum factis et omnibus eorum cum passionibus
et quod per omnia manibus fuerint operati.
- xviii **De** apostolo In d̃ño x̃po per euangelium corinthios gene
rantem et de sc̃is quod apostolos debeant Imitari.
- xx **De** apostolo minante corinthiis et quod non In sermone
sed In uirtute est regnum d̃i;

- xxi **De** fornicatione facta Inter corinthios.
- xxii **De** traditione fornicatoris satanae.
- xxiii **De** contagione et pascha.
- xxiiii **De** separatione s̄corum a pretereuntibus disciplina.
- xxv **De** fratribus disceptantibus quod a fratribus debeant
Iudicari et quod s̄ci mundum et angelos Iudicabunt.
- xxvi **De** s̄cis quod Inuriam non facere debent sed tollerare;
- xxvii **De** Iniustis quod regnum d̄i non possedebunt et quod
omnia peccata baptismi gratia diluantur.
- xxviii **De** pudicitia et resurrectione.
- xxviii **De** s̄cis quod membra sint d̄ni et de fornicatoribus quod
membra sint meretricis.
- xxx **De** magnitudine criminis fornicationis et quod s̄ci sui
non sint sed pretio sanguinis dominici comparati.
- xxxi **De** coniugibus et mutua corporum potestate.
- xxxii **De** apostoli continentia et diuersitate donorum.
- xxxiii **De** felicitate continentiae et melius esse nubi quam uri.
- xxxiiii **De** coniugibus non separandis.
- xxxv **De** uiro ac muliere coniuges Infidelis habentibus.
- xxxvi **De** unoquoque ut sic permaneat quemadmodum est uocatus.
- xxxvii **De** uirginibus et uiduis et contemptu presentium.

xxxviii **De** nuptiis Iteratis.

xxxviii **De** sacrificatis simulacro.

xl **De** paulo se apostolum esse corinthiis protestante et de
ceteris apostolis circumducentibus feminas;

xli **De** apostolo omnibus bonis semper omnia comparante.

xlii **De** conparatione In stadio currentium.

xliii **De** apostolo corpus suum cedente et seruitute subdente.

xliv **De** baptismo Iudaeorum Ignorantium et spiritali esca
et potu et prospectione plurimorum et peccatis
omnibus In deserto.

xlv **De** figuris quae Iudaeis acciderint scripta sunt autem
ad correptionem nostram.

xlvi **De** dño sic temperante famulos suos ut possint omnia sustinere.

xlvi **De** benedictione panis et calicis.

xlvi **De** his quae Idolis sacrificantur quod demoniis Inmo
lentur et quod omnia liceant sed non expediant uniuersa.

xlvi **De** libertate omnium emendi quae In macello uenduntur.

l **De** conuiuio gentium et profanatis.

li **De** apostolo omnibus bonis placente per omnia et quod
s̄ci semper apostolos debeant emitari.

lii **De** corinthiis apostoli traditionem tenentibus.

liii **De** dño quod uirorum omnium caput est et uir mulieris
et dñi ihu ds.

liiii **De** omni uiro oranti et femina aut prophetante
non uelato capite uel uelato.

lv **De** communi conuiuio et heresibus.

lvi **De** traditione dñi et sc̃ificatione panis et calicis.

lvii **De** accipientibus Indigne eucaristiam.

lviii **De** exspectatione mutua. et communi conuiuio.

lviii **De** spiritalibus et diuisionibus donorum et comparati
one corporis atque memorum et omnium credentium
ex diuersis conditionibus unitate.

lx **De** excellentia caritatis et destructione prophetiae
atque linguarum et omnium qua ex parte sunt
cum id quod perfectum est fuerit declaratum.

lxi **De** eminentia prophaetiae et de linguis loquentibus.

lxii **De** prophetantibus.

lxiii **De** silentio mulierum In aeclesia.

lxiii **De** resurrectione et fine.

lxv **De** collectis quae In sc̃os fiunt.

lxvi **De** apollo.

lxvii **De** apostolo exortante corinthios;

lxviii De domo stefane.

lxviii De stephano et fortunato et achaio.

lxx De aeclesiis assiae et quila et priscilla hospitibus pauli.

lxxi De apostolo anathematizante eos qui non credunt
dñm iħm;

¹PAVLVS VOC^{CA}TUS

apostolus xpi iħu per uoluntatem
di et sustines frater. ² ecclesiae di
quae est corinthe. sc̃ificatis In xpo iħu uoca
tis sc̃is. cum omnibus qui Inuocant nomen dñi
nostri iħu xpi. In omni loco ipsorum et nostro.

³ Gratia uobis et pax a do patre nostro et dño iħu xpo.

⁴ Gratias ago semper do meo pro uobis In gratia di
quae data est uobis In xpo iħu. ⁵ Quia In omnibus diuites
facti estis In illo In omni uerbo. et In omni scientia.

⁶ Sicut testimonium xpi confirmatum est In uobis

⁷ Ita ut nihil uobis desit In ulla gratia. expectan
tibus reuelationem dñi nostri iħu xpi. ⁸ qui et confir
mauit uos usque In finem. In die aduentus dñi nostri

¹ sostenes /³

⁸ confirmabit /³

iħu xpi sine crimine. ⁹ fidelis ds per quem uocati estis.

In societate filii eius iħu xpi dñi nostri;

¹⁰ Obsecro autem uos fratres per nomen dñi nostri iħu xpi.

Ut ipsum dicatis omnes. et non sint In uobis scismata.

sitis autem perfecti In eodem sensu In eadem sententia.

¹¹ Significatum est enim mihi de uobis fratres mei. ab his qui sunt

chloes. quia contentiones Inter uos sunt. ¹² Hoc autem

dico fratres quod unusquisque fratrum dicit. Ego quidem sum

pauli. Ego autem apollo. Ego uero cephe. Ego autem xpi.

¹³ Diuisus est xps. Numquid paulus cruci fixus est pro uobis

aut In nomine pauli baptizati estis.

¹⁴ Gratias ago do meo quod neminem uestrum baptizaui.

nisi crispum et gaium. ¹⁵ ne quis dicat quod In nomine

meo baptizati estis. ¹⁶ Baptizaui autem et stefanę domum.

Ceterum nescio se quem alium baptizauerim. ¹⁷ Non

enim misit me xps baptizare sed euangelizare. non

In sapientia uerbi. ut non euacuetur crux xpi iħu.

¹⁸ Uerbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est.

his autem qui salui fiunt Id est nobis uirtus dī est summa. ¹⁹ scriptum es

Perdam sapientiam. sapientium. et prudentiam.

prudentium. reprobabo. ²⁰ Ubi sapiens. Ubi scriba.

. iiii .

⁹ societatem l³   ¹⁰ id ipsum l³   sensu: + et l³   scientia (sic) l³
¹¹ sint inter uos l³   ¹² fratres: erasum   uestrum l^{dior}
¹⁴ meo: erasum   ¹⁶ si quem l²   ¹⁷ iħu erasum   ¹⁸ nobis erasit l¹ vel l²,
 reposuit l³   summa erasit l^{*} et in rasura scripsit scriptum quod l² restaurauit

Ubi Inquisitor huius saeculi. Nonne stultam fecit d̄s
sapiētiā huius mundi. ²¹ nam quia In d̄i sapiētia
non cognouit mundus per sapiētiā d̄m. placuit d̄o
per stultitiā predicationis. saluos facere credentes.

²² Quoniam iudaei signa petunt. et greci sapiētiā querunt.

²³ Nos autem predicamus x̄pm cruci fixum. Iudaeis quidem
scandalum. gentibus autem stultitiā. ²⁴ Ipsi autem uocatis
iudaeis atque grecis. x̄pm d̄i uirtutem et d̄i sapiētiā.

²⁵ quia quod stultum est d̄i sapiētius est hominibus. et quod
Infirum est d̄i fortius est hominibus.

²⁶ Uidete enim uocationem uestram fratres quia non multi
sapientes secundum carnem. non multi potentes. non
multi nobiles. ²⁷ sed quae stulta sunt mundi elegit d̄s ut
confundat sapientes. et Infirma mundi elegit d̄s ut
confundat fortia. ²⁸ et Ignobilia mundi et contemtibilia
elegit d̄s. et quae non sunt. ut ea quae sunt destrueret

²⁹ ut non gloetur omnis caro In conspectu eius. ³⁰ ex ipso autem
estis uos. qui factus est sapiētia nobis a d̄o In x̄po īhu.
et Iustitia. et s̄cificatio. et redemptio. ³¹ ut quemadmodum
scriptum est. qui gloriatur In d̄no gloriatur.

² ¹ Et ego cum uenissem ad uos fratres. Ueni non per sublimitatem

²⁰ conquisitor /³

²² Quoniam : + et /³

greci /²

²⁴ Ipsi /³

²⁹ gloriatur /³

sermonis aut sapientiae. adnuntians uobis testimonium
 xpi. ² Non enim Iudicaui scire me aliquid Inter uos nisi
 xpm ihm. et hunc cruci fixum. ³ Fratres et ego In Infirmirate
 et timore. et tremore multo fui apud uos. ⁴ et sermo meus
 et predicatio mea. non In persuasibilibus humanae
 sapientiae uerbis sed In ostensione sps et uirtutis. ⁵ ut
 fides uestra non sit In sapientia hominum sed In uirtute
 di. ⁶ sapientiam uero non huius saeculi. Neque principum
 huius saeculi qui destruuntur. ⁷ sed loquimur di sapientiam
 In mysterio quae abscondita est. quam praedestinauit
 ds ante saecula In gloriam nostram. ⁸ quam nemo prin
 cipum huius saeculi cognouit. si enim cognouissent
 numquam dnm gloriae cruci fixissent. ⁹ sed sicut scrip
 tum est. Quod oculus non uidit. nec auris audiuit. nec
 In cor hominis ascendit. quae preparauit ds his qui
 diligunt illum. ¹⁰ Nobis autem reuelauit ds per spm suum.
 sps enim omnia scrutatur etiam profunda di. ¹¹ Quis
 enim scit hominum quae sint hominis. nisi sps hominis
 qui In ipso est. Ita et quae di sunt. nemo cognouit nisi sps di.
¹² Nos autem non spm mundi accepimus sed spm qui ex do est
 ut sciamus quae a do donata sunt nobis.

¹ annuntians l²³ Fratres: *erasum*⁴ > uerbis hum. sap. l³⁵ di: + sapientiam autem loquimur inter perfectos l³
*erasit sed postea reposuit l³*¹¹ sint: sunt l³

non huius saeculi:

¹² spm: + uius l³

¹³ Quae et loquimur non In doctis humanae sapientiae uerbis.
sed In doctrina sp̄s. spiritualibus spiritualia comparentes.

¹⁴ Animalis autem homo non percipit ea quae sunt sp̄s dī.
stultitia est enim illi. et non potest Intellegere ea. quia e
spiritualiter examinatur ¹⁵ spiritualis autem Iudicat omnia
ipse autem a nemine Iudicatur ¹⁶ quis enim cognouit sensum
dñi nisi sp̄s dñi qui Instruit eum. Nos autem sensum xp̄i
habemus.

³ ¹ Et ego fratres non potui uobis loqui quasi spiritualibus
sed quasi carnalibus. tamquam paruulis In xp̄o.

² Lac uobis potum dedi non esca nondum enim poteratis
sed nec nunc quidem potestis. Adhuc enim carnales
estis. ³ cum enim sit Inter uos zelus et contentio. non
ne carnales estis. et secundum hominem ambulatis.

⁴ Cum enim quis dicit. ego quidem sum pauli. Alius autem
ego apollo nonne homines estis et secundum hominem
ambulatis. Quid Igitur est apollo. Quid uero paulus.

⁵ Ministri eius cui credidistis et unicuique sicut dñs dedit.

⁶ Et ego plantaui et apollo rigauit. sed d̄s Incrementum
dedit. ⁷ Itaque neque qui plantat est aliquid. neque
qui rigat. sed qui Incrementum dat d̄s. ⁸ Qui plantat

¹⁴ ea : *erasit* ^l¹, *reposit* ^l²
et ipse ^l³
quis ^l³

² *escam* ^l³

examinantur ^l¹
¹⁶ nisi sp̄s dñi *erasit* ^l² et Instruat *pro* Instruit *dedit*

⁴ dicat ^l³

⁶ Et *erasum* et *erasum*

¹⁵ ipse autem :

autem et qui rigat unum sunt;

Unusquisque autem propriam mercedem accipiet
secundum suum laborem.

⁹ Dī enim sumus adiutores. dī agricultura estis. dī edificatio estis. ¹⁰ secundum gratiam dī. quae data est mihi.

Ut sapiens architectus. fundamentum posui. alius autem supraedificat. Unusquisque autem uideat quomodo supraedificet. ¹¹ Fundamentum enim aliud nemo potest ponere. preter id quod positum est. quod est xps ihs. ¹² Si quis autem supraedificat supra fundamentum hoc. aurum. argentum. lapides pretiosos. ligna. fenum. stipulam. ¹³ uniuscuiusque opus manifestatum erit. dies enim declarabit. quia In Igne reuelabitur. et uniuscuiusque opus quale sit Ignis probabit. ¹⁴ si cuius opus manserit quod supraedificauit. mercedem accipiet. ¹⁵ si cuius opus arserit. detrimentum patietur. Ipse autem saluus erit. si tamen quasi per Ignem. ¹⁶ Nescitis quia templum dī estis. et sps dī habitat In uobis. ¹⁷ si quis autem templum dī uiolauerit. disperdet illum d's templum enim dī sc'm est quod estis uos. ¹⁸ Nemo uos seducat. si quis uidetur Inter uos sapiens esse

¹³ manifestatum : ta erasae

¹⁸ uos : se l³

In hoc saeculo stultus ^{fiat} ut sit sapiens. ¹⁹ sapientia enim
huius mundi stultitia est apud dñm. scriptum est enim
conprehendam sapientes In astutia eorum ²⁰ et Iterum

Dñs nouit cogitationes hominum quoniam uana sunt.

²¹ Itaque nemo glorietur In hominibus. ²² omnia enim uestra
sunt. siue paulus. siue apollo. siue cephas. siue mundus.
siue uita. siue mors. siue praesentia. siue futura.
Omnia enim uestra sunt.

²³ Uos autem xp̄i. xp̄s autem dī. ⁴ ¹ Sic nos existimet homo ut
ministros xp̄i et dispensatores mysteriorum dī.

² Hic iam quaeritur Inter dispensatores. ut fidelis
quis Inueniatur. ³ Mihi autem pro minimo est ut a uobis
Iudicer. aut ab humano dīe. sed neque me ipsum Iudico.

⁴ Nihil enim mihi conscius sum. sed non In hoc iustifi-
catus sum. qui autem Iudicat me dñs est. ⁵ Itaque nolite
ante tempus Iudicare. quoadusque ueniat dñs qui
et Inluminabit abscondita tenebrarum. et manifes-
tabit consilia cordium. et tunc laus erit unicuique a dō;

⁶ Haec autem fratres transfiguraui In me et apollo propter uos
ut In nobis discatis. Ne supra quam scriptum est. Unus
aduersus alterum Infletur pro alio. ⁷ Quis enim te dis

cernit. Quid autem habes quod non accepisti. si autem accepisti quid gloriaris. quasi non acceperis. ⁸ Iam saturati estis. Iam diuites facti estis. sine nobis regnatis et utinam regnaretis. Ut nos uobiscum regnaremus.

⁹ Puto enim fratres quod nos dñs apostolos nouissimos ostendit. Tamquam morti destinatos. quia spectaculum facti sumus mundo. et angelis et hominibus. ¹⁰ Nos stulti propter xp̄m. Uos autem prudentes In xp̄o. Nōs Infirmi. Uos autem fortes. Uos nobiles. Nos autem Ignorabiles ¹¹ usque In hanc horam. et esurimus et sitimus. et nudimus. et colaphis cedimur. et Instabiles sumus. ¹² et laboramus operantes manibus nostris. Maledicimur. et benedicimus. Persecutionem patimur et sustinemus. ¹³ Blasphematur et obsecramus. Tamquam purgamenta huius mundi facti sumus. omnium peripsima usque adhuc. ¹⁴ Non ut confundam uos haec scribo sed ut filios meos karissimos moneo;

¹⁵ Nam si decem milia fedagogorum habeatis In xp̄o. sed non multos patres. Nam In xp̄o iħu per euangelium ego uos genui.

¹⁶ Rogo ergo uos Imitatores mei estote. ¹⁷ Ideo misi ad uos timotheum qui est filius meus carissimus et fidelis In dño. Qui uos commonere faciat uias meas quae sunt In xp̄o

⁸ Ut et nos ^l3⁹ fratres quod *erasum*¹⁰ Ignorabiles: *ra erasae*¹¹ nudi sumus ^l1¹² Maledicimur ^l1¹³ Blasphemamur ^l1¹⁵ pedag. ^l1¹⁷ commonere: *re erasae*

iħu. sicut ubique In omni eclesia doceo.

¹⁸ Tamquam non uenturus sim ad uos sic Inflatī sunt quidam.

¹⁹ ueniam autem cito ad uos. si dñs uoluerit. et cognoscam non sermonem eorum qui Inflatī sunt sed uirtutem. ²⁰ Non enim In sermone est regnum dī. sed In uirtute. ²¹ Quid uultis In uirga ueniam ad uos. an In caritate. et spū mansuetudinis.

⁵¹ Omnino auditur Inter uos fornicatio. et talis fornicatio. qualis nec Inter gentes Ita ut uxorem patris aliquis habeat ² et uos Inflatī estis. et non magis luctum habuistis ut tolleretur de medio uestrum.

³ Ego quidem absens corpore. praesens autem spū. Iam Iudicaui ut praesens eum qui sic operatus est ⁴ In nomine dñi nostri iħu xpī congregatis uobis et meo spū cum uirtute dñi iħu. ⁵ Tradere huiusmodi satane In Interitum carnis. ut sps saluus sit In die dñi nostri iħu xpī.

⁶ Non bona gloriatio uestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit. ⁷ Expurgate Igitur uetus fermentum ut sitis noua consparsio. sicut estis azimi. etenim pascha nostrum Immolatus est xps. ⁸ Itaque aepulemur. non In fermento ueteri neque In fermento malitiae et nequitiae sed In azymis sinceritatis et ueritatis.

¹⁷ iħu : *erasum*

² tollatur *l*³

uestrum : + qui hoc opus fecit *l*²

⁵ satanae *l*¹

⁹ Scripsi uobis In epistula ne commisceamini fornicariis.

¹⁰ Non utique fornicariis huius mundi. aut auaris. aut

rapacibus. aut idolis seruientibus. aut maledictis.

Alioquin debueratis de hoc mundo exisse. ¹¹ Nunc autem

scripsi uobis non commisceri. si is qui frater nominatur Inter

uos. est fornicator. aut auarus. aut idolis seruens.

aut maledictus. aut ebriosus. aut rapax. Cum huius

modi nec cibum sumere. ¹² Quid enim mihi de his qui foris sunt

Iudicare. Nonne de his qui Intus sunt uos iudicatis. ¹³ Nam

eos qui foris sunt dñs Iudicabit. auferte malum ex uobis ipsis.

⁶¹ Audet aliquis uestrum habens negotium aduersus alterium

Iudicari aput Iniquos et non aput sc̃os. ² An nescitis quoniam sc̃i

de mundo Iudicabunt. et si In uobis Iudicabitur mundus.

Indigni estis qui de minimis Iudicetis. ³ Nescitis quoniam angelos

Iudicabimus quanto magis saecularia. ⁴ saecularia Igitur

Iudicia si habueritis contemtibiles qui sunt In ecclesia

illos constituite ad iudicandum. ⁵ Ad uerecundiam

uestram dico. sic non est Inter uos sapiens. quisquam qui pos

sit Iudicare Inter fratrem suum. ⁶ sed frater cum fratre

Iudicio contendit. et hoc aput Infideles.

⁷ Iam quidem omnino delictum est In uobis quod Iudicia habetis

¹⁰ aut maledictis: *erasit corrector*

¹ alterium: *i crasa*

Inter uos. quare non magis Iniuriam accipitis. quare non magis fraudem patimini. ⁸ sed uos Iniuriam facitis et fraudatis et hoc fratribus.

⁹ An nescitis quia Iniqui regnum dī non possedebunt. Nolite errare. neque fornicarii. neque Idolis seruientes. neque adulteri. ¹⁰ neque molles. neque masculorum concubitores. neque auari. neque ebriosi. neque maledicti. neque rapaces. regnum dī possedebunt.

¹¹ Et haec aliquando quidem fuistis. sed abluti estis. sed scīficati estis. In nomine dñi nostri ihu xpī et In spū dī nostri;

¹² Omnia mihi licent. sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent. sed ego sub nullius redigar potestate. ¹³ Esca uentri et uenter escis. dñs autem et hunc et hanc destruet. Corpus autem non fornicationi sed dño. et dñs corpori.

¹⁴ Ds uero et dñm suscitauit et nos suscitauit per uirtutem suam;

¹⁵ Nescitis quoniam corpora uestra membra xpī sunt. Tollens ergo membra xpī faciam membra meretricis absit.

¹⁶ An nescitis quoniam qui adheret meretrici. unum corpus efficitur. Erunt enim Inquid duo In carne una. ¹⁷ Qui autem adheret dño unus sps est.

¹⁸ Fugite fornicationem; Omne peccatum quodcumque

⁸ possid. *corrector*
erasum

¹⁰ concub.: + neque fures *l*³
sanctificati estis: + set iustificati estis *l*³

¹¹ aliquando:

¹² sed et ego *l*³

¹⁴ nos suscitabit *l*²

fecerit homo extra corpus est qui autem fornicatur In corpus suum peccat. ¹⁹ An nescitis quoniam membra uestra templum est spiritus sancti. qui In uobis est. quem habetis a deo. et non estis uestri.

²⁰ Empti enim estis pretio magno. glorificate et portate dominum In corpore uestro.

⁷¹ De quibus autem scribsistis mihi. Bonum est homini mulierem non tangere. ² propter fornicationem autem. Unusquisque suam uxorem habeat. et unaquaeque suum uirum habeat. ³ Uxori uir debitum reddat. Similiter autem et uxor uiro. ⁴ Mulier sui corporis potestatem non habet sed uir. Similiter autem et uir sui corporis potestatem non habet sed mulier. ⁵ Nolite fraudare Inuicem. nisi forte ex consensu ad tempus ut uacetis orationi. Et iterum reuertimini In id ipsum. ne temptet uos satanas propter Incontinentiam uestram.

⁶ Hoc autem dico secundum Indulgentiam. non secundum Imperium. ⁷ Uolo autem omnes homines esse sicut me ipsum. sed unusquisque proprium habet donum ex deo. Alius quidem sic. alius uero sic.

⁸ Dico autem non nuptis et uiduis. Bonum est illis si sic permanserint sicut et ego. ⁹ quod si non se continent. nubant.

¹ autem : + et /³

⁸ permanserint : manneant (*sic*) /³

Melius est nubere quam uri.

- ¹⁰ His autem qui matrimonio Iuncti sunt. praecipio non ego
sed dñs. Uxorem a uiro non discedere. ¹¹ quod si discesserit
manere Innupta. aut uiro suo reconciliari. Et uir
uxorem ne dimittat. ¹² Nam ceteris ego dico non dñs.
Si quis frater uxorem habet Infidelem et haec consentit
habitare cum illo. non dimittat illam. ¹³ Et si qua mulier
habet uirum Infidelem et hic consentit habitare cum illa.
non dimittat uirum. ¹⁴ Sc̃ificatus est enim uir Infidelis. In
muliere fidele. et sc̃ificata est mulier Infidelis. per uirum
fidelem. Alioquin filii uestri Inmundi essent. nunc autem
sancti sunt. ¹⁵ Quod si Infidelis discedit. discedat. Non est enim
seruituti subiectus frater aut soror In eiusmodi. In pace autem
uocauit nos d̃s. ¹⁶ Unde enim scis mulier. si uirum saluum
facies. aut unde scis uir si mulierem saluam facias.
- ¹⁷ Nisi unicuique sicut diuisit dñs. unumquemque sicut uo
cauit d̃s Ita ambulet. et sicut In omnibus ecclesiis doceo.
- ¹⁸ Circumcisis aliquis uocatus est. non adducat praeputium.
In praeputio aliquis uocatus est. non circumcidatur. ¹⁹ Circum
cisio nihil est et praeputium nihil est sed observatio mandatorum d̃i;
- ²⁰ Unusquisque In qua uocatione uocatus est In ea permaneat.

¹¹ Innuptam /³¹² Nam : + et /³¹⁵ In: *erasum*

²¹ seruus uocatus es non sit tibi curae. sed et si potes liber fieri magis utere ²² qui enim In dño uocatus est seruus. liber est dñi. similiter et qui liber uocatus est. seruus est xpi.

²³ Praetio empti estis. nolite fieri serui hominum. ²⁴ Unusquisque In quo uocatus est fratres In hoc permaneat apud dñm;

²⁵ De uirginibus autem praeceptum dñi non habeo consilium autem do. Tamquam misericordia consecutus a dño ut sim fidelis. ²⁶ Existimo ergo hoc bonum esse propter Instantem necessitatem. Quoniam bonum est homini sic esse. ²⁷ Alligatus es uxori. noli querere solutionem. Solutus es ab uxore. noli querere uxorem. ²⁸ si autem acceperis uxorem non peccasti. Et si nubserit uirgo non peccabit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi ego autem uobis parco.

²⁹ Hoc itaque dico fratres. Tempus breue est relinquitur est. Ut et qui habent uxores. tamquam non habentes sint. ³⁰ et qui flent. tamquam non flentes. et qui gaudent. tamquam non gaudentes. et qui emunt. tamquam non possidentes. ³¹ et qui utuntur hoc mundo. tamquam non utantur;

Praeteriit enim figura huius mundi. ³² Nolo autem uos sine sollicitudine esse. qui sine uxore est cogitat quae dñi sunt. quomodo placeat dō. ³³ qui autem cum uxore est sollicitus est

²² libertus l³ et: *erasum*²⁴ frater *corrector*²⁵ misericordiam l³²⁹ relinq.: n *erasa*²⁹ habent essint l^{*}³¹ Praeteriit: i *pri. erasa*³² Uolo *corrector*

quae sunt mundi. quomodo placeat uxori. et diuisus est.

³⁴ Et mulier Innupta et uirgo cogitat quae dñi sunt.

ut sit s̄ca et corpore et sp̄u. Quae autem nupta est cogitat
quae sunt mundi. quomodo placeat uiro. ³⁵ Porro omnia
ad utilitatem uestram dico. Non ut laqueum uobis Initiam.
sed ad id quod honestum est praebeat sine Inpedimento
dñm obsecrandi.

³⁶ Si quis autem turpem se uideri existimat super uirginem

suam. quod si superadulta. et Ita oportet fieri.

quod uult faciat non peccat si nubat. ³⁷ Nam qui stabit

In corde suo firmus non habens necessitatem. potes

tatem autem habet sue uoluntatis. et hoc Iudicauit

In corde suo seruare uirginem suam. bene facit.

³⁸ Igitur et qui matrimonio Iungit uirginem suam bene facit.

et qui non iungit melius facit. ³⁹ Mulier alligata est ligi

quanto tempore uir eius uiuit. Quod si dormierit

uir eius liberata est a lege. Cum uult nubat tantum In dño.

⁴⁰ Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum

consilium. puto autem quod et ego spiritum dī habeo.

⁸¹ De his autem quae Idolis sacrificantur. scimus quia

omnes scientiam habemus sciententia Inflat.

³³ et diuisa est mulier et uirgo. Quae innupta est cogitat ^{l1}
hon. est : + et quod facultatem ^{l3} ³⁶ sit ^{l1} ³⁷ statuit ^{ldior} ³⁹ legi ^{l3}
Cum : cui *corrector* ⁴⁰ habeam ^{l3} ¹ scientia *corrector*

Caritas uero aedificat. ² si quis se existimat scire aliquid
nondum cognouit quemadmodum oporteat eum scire.

³ Si quis autem diligit dñm hic cognitus est ab eo. ⁴ De escis autem
quae Idolis Immolantur. scimus quia nihil est Idolum
In mundo. et quod nullus dñs nisi unus. ⁵ Nam etsi sunt
qui dicantur dii. siue In caelo siue In terra. siquidem sunt
dii multi. et dñi multi. ⁶ Nobis tamen unus dñs pater ex quo
omnia et nos In illum. Et unus dñs ihs xps per quem
omnia et nos per ipsum. ⁷ sed non In omnibus est scientia.
Quidam autem cum conscientia quoad usque nunc Idolii quasi
Idolothytum manducant. et conscientia ipsorum cum sit
Infirma. polluitur. ⁸ Esca autem nos non commendat dō.
Neque enim si non manducauerimus deficiemus. neque
si manducauerimus abundabimus. ⁹ Uidete autem ne forte
haec licentia uestra. offendiculum fiat Infirmis. ¹⁰ si enim
quis uiderit eum qui habet scientiam In idoli recumbentem.
Nonne conscientia eius. cum sit Infirma. aedificabitur
ad manducandum Idolotita ¹¹ et peribit Infirmitas In tua
conscientia frater propter quem xps mortuus est. ¹² sic autem
peccantes In fratres et percutientes conscientiam eorum In
firmam In xpo peccatis. ¹³ Quapropter si esca scandalizat

⁶ In illo l³   ⁷ cum conscientia quoad : conscientia l¹ : In consuetudine
sua l² et l³   Idolii : i alt. erasa   Idolothitum l³   ¹⁰ Idolio l³
Idolot Ita l² : Idolath Ita l¹ : Idolothita l²

fratrem meum. non manducabo carnem In aeternum.
fratres fratrem meum scandalizem.

⁹ ¹ Non sum liber. Non sum apostolus. Nonne iħm dñm nostrum
uidi. Nonne opus meum uos estis In dño. ² et si aliis non sum
apostolus sed tamen uobis sum. Nam signaculum aposto
latus mei uos estis In dño. ³ mea defensio apud eos qui Inter
rogant me haec est. ⁵ Numquid non habemus potestatem sororem
mulierem circumducendi. sicut et ceteri apostoli et fratres dñi
et cephas. ⁶ Aut solus ego et barnabas non habemus po
testatem hoc operandi. ⁷ Quis militat suis stipendiis um
quam. quis plantat uineam et de fructu eius non edit
quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat. ⁸ Num
quid secundum hominem haec dico an et lex haec non dicit.
⁹ scriptum est enim In lege mosi. non alligabis os boui tritu
ranti. Numquid de bubus cura est dō. ¹⁰ An propter nos utique
haec dicit. Nam propter nos scripta sunt. quoniam debet In
spe qui arat arare. Et qui triturat In spe fructus perci
pienti. ¹¹ si nos uobis spiritalia seminauimus magnum est
si nos uestra carnalia metamus. ¹² si alii potestați uestrae
participes sunt quare non potius nos. sed non usi sumus
hac potestate. sed omnia sustinemus. ne quod offendiculum

¹³ fratres : nec l²¹ Non *pri.* : non l²⁵ frater l², fratres *restit.* l³⁹ mosi *erasum, reposuit* moysi l² bobus l¹; bubus *restit.* l³ ¹⁰ - haec l³perciendi l³¹¹ spiritalia l³

demus euangelio xpi. ¹³ nescitis quoniam qui In sacris suis ope
rantur. quae de sacrario sunt edunt. et qui altario
deseruiunt cum altario participantur. ¹⁴ Ita et dñs
ordinauit. his qui euangelium adnuntiant. de euan
gelio uiuere. ¹⁵ ego autem nullo horum usus sum. non scripsi autem
fratres haec ut ita faciant In me. Bonum est enim mihi magis mori
quam exhonorari gloriam meam. ¹⁶ Nam si euangeliza
uero non est mihi gloria. necessitas enim mihi Incumbit.
Uae autem mihi est si non euangelizauero. ¹⁷ Si enim uolens hoc
ago mercedem habeo. si autem Inuitus dispensatio mihi
credita est. ¹⁸ Quae est ergo mercis mea. ut euangelium filii
di gloriae euangelizauero gentibus. Ut non abutur potes
tate mea In euangelio.

¹⁹ Nam cum liber essem ex omnibus. omnium me seruum
feci ut plures lucrificerem. ²⁰ et factus sum Iudaeis tamquam
Iudaeus ut Iudaeos lucrarer. his quia sub lege sunt quasi
sub lege essem. cum ipse non essem sub lege. Ut eos qui sub
lege erant lucrificerem. ²¹ his qui sine lege essem cum sine
lege di non essem. sed In lege essem xpi. Ut lucrificarem eos
qui sine lege erant. ²² Factus sum Infirmis Infirmus. ut
Infirmos lucrificarem saluos. ²³ Omnia autem facio propter

[. u .]

¹³ sacrario l³ cum altaria : de altari l³ ¹⁴ annunt. l²
¹⁵ fratres : *erasit l^{*} et in rasura scripsit* haec faciunt : fiant l³
exhonorari glo. meam : ut gloriam meam quis euacuet l³ ¹⁸ filii di
gloriae euan. gent. : predicans sine supmtu ponam euuangelium l³ abutur l³
²⁰ quia : a *erasa* ²¹ his : + autem l² sine lege *pri.* : + erant
tamquam sine lege l² ²² lucrificarem : + Omnibus omnia factus sum.
ut omnes facerem l¹ et l² ad calcem paginae ambo

euangelium ut particeps eius efficiar.

²⁴ Nescitis quod hii qui In stadio currunt. Omnes quidem currunt. sed unus accipit brauium. Uos autem sic currite ut omnes comprehendatis. ²⁵ Omnis autem qui In agone contendit ab omnibus se abstinere. Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant nos autem Incorrumpam.

²⁶ Ego Igitur sic curro non quasi In Incertum. sic pugno non quasi aerem uerberans. ²⁷ sed castigo corpus meum. et In seruitutem redigo. Ne forte cum aliis praedicauerim ipse reprobus efficiar;

¹⁰¹ Nolo enim uos Ignorare fratres quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt. Et omnes mare transierunt. ² Et omnes In mosen baptizati sunt In nube et In mari. ³ Et omnes eandem escam spiritalem manducauerunt. ⁴ Et omnes eundem potum spiritalem biberunt. bibebant autem de spiritali consequenti eos petra. petra autem erat xps. ⁵ sed non In pluribus eorum beneplacitum est do. Nam prostrati sunt In deserto.

⁶ Haec autem In figura facta sunt nostri ut non simus concupiscentes malorum. sicut et illi concupierunt. ⁷ Neque

²⁴ Uos autem et omnes erasit corrector

² moysen l²

baptizati l¹

Idolatriae efficiamini. sicut quidam illorum. quemadmodum scriptum est. Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. ⁸ Neque fornicemur. sicut quidam ex ipsis fornicati sunt et ceciderunt una die .xxiii. milia hominum. ⁹ Neque temptemus xpm. sicut quidam eorum temptauerunt et a serpentibus perierunt. ¹⁰ Neque murmuraueritis sicut quidam eorum murmurauerunt et perierunt ab exterminatore.

¹¹ Haec autem omnia In figura contingebant illis. scribta sunt autem ad correptionem nostram. In quos fines saeculorum deuenerunt. ¹² Itaque quis se existimat stare uideat ne cadat. ¹³ Temptatio uos non adprehendat nisi humana.

Fidelis autem ds est qui non patietur fratres uos temptari super id quod potestis. sed faciat cum temptatione etiam prouentum ut sustinere possetis. ¹⁴ Propter quod carissimi mihi fugite ab idolorum cultura. ¹⁵ ut prudentibus loquor. uos Iudicate quod dico. ¹⁶ Calicem benedictionis cui benedicimus. Nonne communicatio sanguinis xpi est. Et panis quem frangimus. nonne participa

⁷ Idolatriae: i *alt. erasa*   ⁹ .uiginta tria. *l*²   hominum: *erasum*
¹¹ correptionem: *posthac novus scriba* (S²) *operatur usque ad* "laudans" (xi. 17).
Tunc incipit tertius scriba (S³)   ¹² quis: *s erasa*   ¹³ fratres *erasit l*^{*}
*faciet l*³   *possitis corrector*   ¹⁶ benedicimus *l*²

tio corporis dñi est. ¹⁷ quoniam unus panis ihu xpi unum corpus multi sumus. Omnes qui de uno pane et de uno calice participamus.

¹⁸ Videte israhel secundum carnem nonne qui edunt hostias. participes sunt altaris. ¹⁹ quid ergo dico quod Idolis Immolatum sit aliquid aut quod Idolum sit aliquid. Non quod Idolum sit aliquid ²⁰ sed qui Immolant gentes demoniis Immolant et non dō. nolo autem uos socios fieri demoniorum. ²¹ non potestis calicem dñi bibere et calicem demoniorum. non potestis mense dñi participes esse. et mense demoniorum. ²² An emulemur dñm. numquid fortiores illo sumus ²³ omnia licent sed non omnia edificant. ²⁴ Nemo quod suum est querat sed quod alterius. ²⁵ Omne quod In macello uenit manducate. nihil Interrogantes propter conscientiam. ²⁶ Dñi est terra et plenitudo eius. ²⁷ si quis uocat uos Infidelium ad cenam et uultis ire. omne quod adponatur uobis manducate. Nihil Interrogantes propter conscientiam. ²⁸ Si quis autem dixerit hoc Immolaticium est idolis. nolite manducare propter illum qui Indicauit. et propter conscientiam.

¹⁷ ihu xpi *erasit et scripsit in rasura* unum *l** Omnesque *l*² ¹⁹ Non quod Idol. sit aliquid: *erasit corrector* ²⁰ qui: quae *l*² ²³ omnia: + mihi *l*² licent: + set non omnia expediunt: omnia mihi licent *l*² ²⁷ adponitur *l**

²⁹ Conscientiam autem dico non tuam sed alterius.

Ut quid enim libertas mea Iudicetur. xpo sto et cado.

³⁰ Si ergo cum gratia participatur. quid blasphemor pro eo quod gratias ago. ³¹ siue ergo manducetis siue pibatis uel aliud quid faciatis. omnia In gloria di facite.

³² siue offensione estote Iudaeis et gentibus. et ecclesiae di. ³³ sicut et ego omnibus per omnia placeo. non querens quod mihi utile est sed quod multis. ut salui fiant. 11 ¹ Imitatores mei estote. sicut et ego xpi.

² Laudo autem uos fratres. quod per omnia mei memores estis. et sicut tradidi uobis precepta mea tenetis.

³ Uolo autem uos scire. quod ecclesiae caput xps est. caput autem mulieris uir eius. caput uero xpi ds. ⁴ Omnis uir orans aut prophetans. uelato capite. deturbat caput suum. ⁵ sed mulier aput ecclesiam orans aut prophetans non uelato capite deturbat caput suum. Unum est enim ac si decaluetur. ⁶ nam si non uelatur mulier tondeatur. si uero turpe est mulieri tondere aut decaluari. uelet caput suum. ⁷ Uir quidem non debet uelare caput suum quoniam imago et gloria est xpi. Mulier autem gloria est uiri. ⁸ Non enim uir

²⁹ Iudicatur ^{l1}, - cetur ^{l2} xpo sto et cado: ab aliena (en *erasae*, sed *restituit l2*)
conscientia ^{l2dior} ³⁰ ergo: r *erasa* participo ^{l*} ³¹ manducatis ^{l3}
bibitis ^{l1} uel: siue ^{l3} gloriam ^{l1} ³² siue: sine ^{l1}
³ ecclesiae: omnis uiri ^{l2dior} eius: *erasum* ⁴ deturpat ^{l2}
⁵ sed mulier aput ecclesiam: Omnis autem mulier ^{l2dior} deturpat ^{l2}
ac: atque ^{l*} uel ^{l1} ⁶ ueletur ^{l1} et tondeatur ^{l1} tonderi ^{l*}
suum: *erasum sed restituit l3* ⁷ suum: *erasum*

ex muliere est sed mulier ex uiro. ⁹ etenim non est
creatus uir propter mulierem. sed mulier propter uirum.

¹⁰ Ideo mulier debet habere potestatem supra caput propter
angelos. ¹¹ Uerum tamen neque uir sine muliere neque
mulier sine uiro In dño. ¹² Nam sicut mulier de uiro
Ita et uir per mulierem omni autem ex dō ¹³ uos ipsi Iudica
te. decet mulierem non uelatam orare dñm. ¹⁴ nec ipsa
natura docet uos. quod uir quidem si comam nutrit
Ignominia est illi. ¹⁵ Mulier si comam nutrit gloria est
illi. Quoniam capilli pro uelamine ei data sunt. ¹⁶ Si quis autem ui
detur contensiosus esse. nos talem consuetudinem
non habemus neque ecclæsiæ dī. ¹⁷ hoc autem precipio
non laudans. Quod non In melius sed In terius conuenitis.

¹⁸ **P**rimum quidem conuenientibus uobis In ecclesia
audio scismata esse. et ex parte credo. ¹⁹ Nam oportet
hereses esse. ut et qui probati sunt manifesti
fiant In uobis. ²⁰ Conuenientibus ergo uobis In unum Iam
non est dominicam cenam manducare. ²¹ Unusquisque enim
suam cenam praesumit ad manducandum. Et alius quidem
esurit. alius quidem ebrius est. ²² Numquid domos
non habetis ad manducandum et bibendum aut ecclesiam dī

¹⁰ potestatem: uelamen *l*³
dati *l*^{dior}
novus scriba (S³) incipit

¹² et: *erasum*
¹⁶ ecclæsia *l*^{dior}
deterius *l*²

¹⁵ Mulier: + autem *l*²
¹⁷ laudans: *post hoc uerbum*
¹⁸ scissuras *l*³

contempnitis et confunditis eos qui non habent. Quid dicam uobis. laudo uos In hoc non laudò;

²³ **E**go enim accipi a dño quod et tradidi uobis quod dñs ihs
In qua nocte tradebatur. accepit panem ²⁴ et gratias
agens fregit et dixit hoc est corpus meum quod pro uobis
tradetur. hoc facite In meam commemorationem.

²⁵ Similiter et calicem post quam cenauit dicens. hic calix
nouum testamentum est In meo sanguine. hoc facite quotiens
Cumque bibetis In meam commemorationem. ²⁶ Quotiescumque
enim manducabitis panem hunc. et calicem bibetis mortem
dñi adnuntiabitis donec ueniet. ²⁷ Itaque quicumque manducauerit
panem uel biberit calicem dñi Indigne reus erit corporis
et sanguinis dñi. ²⁸ Probet autem se ipsum homo et sic de pane
illo edat. et de calice bibat. ²⁹ Qui enim manducat et bibit
Indigne. Iudicium sibi manducat et bibit. non diiudicans
corpus dñi. ³⁰ Ideo Inter uos multi Infirmi et Inbecilles et
dormiunt multi. ³¹ quod si nosmetipsos diiudicaremus
non utique Iudicaremur. ³² Dum Iudicamur autem. a dño corripi
mur. Ut non cum hoc mundo damnemur.

³³ Itaque fratres mei cum conuenitis ad manducandum Inuicem ex
spectate. ³⁴ si quis esurit domi manducet. ut non In Iudicium

²³ accepi l² quia l²

²⁵ quotiens: n *erasa* v. bibitis l²

³⁰ Inbec. sunt l²

conueniatis. Cetera autem cum uenero disponam;

¹² ¹ De spiritalibus autem. Nolo uos Ignorare fratres ² scitis quoniam cum gentes essetis ad simulacra muta prout ducebamini euntes. ³ Ideo notum uobis facio. quod nemo In spū dī. loquens dicit. anathema ihū. Et nemo potest dicere dñs ihs nisi In spū s̄co. ⁴ Diuisiones uero gratiarum sunt. Idem autem sp̄s. ⁵ Et diuisiones ministrationum sunt. Idem autem dñs. ⁶ Et diuisiones operationum sunt. Idem uero d̄s. Qui operatur omnia In omnibus. ⁷ Unicuique autem datur manifestatio sp̄s. ad utilitatem. ⁸ Ali quidem per sp̄m datur sermo sapientiae. Ali autem sermo scientiae secundum eundem sp̄m ⁹ alteri fides In eodem spū. Ali gratia sanitatum. In uno spū. ¹⁰ Ali operatio uirtutum. Ali profetia. Ali discretio sp̄m. Ali genera linguarum. Ali Interpretatio sermonum. ¹¹ Haec autem omnia operatur unus atque Idem sp̄s. diuidens singulis prout uult.

¹² Sicut enim corpus unum est. et membra habet multa.

Omnia autem membra corporis cum sint multa. unum corpus sunt. Ita et xp̄s. ¹³ Etenim In uno spū. omnes nos In unum corpus baptizati sumus. siue Iudaei. siue gentiles. siue serui. siue liberi. Et omnes unum sp̄m potati sumus.

² scitis : + autem l³

⁴ gratiarum : *primo scripsit* gratiarum l^{*}

⁸⁻¹⁰ Alii *septies* l³

¹⁰ sp̄m : sp̄uum l¹

¹³ uno spū l²

- ¹⁴ Nam et corpus non est unum membrum sed multa ¹⁵ si dix
erit pes. quoniam non sum de corpore. non ideo non est de corpore.
- ¹⁶ Et si dixerit auris quia non sum oculus non sum de
corpore. non ideo non est de corpore. ¹⁷ Si totum corpus
oculus ubi auditus. ubi odoratus. ¹⁸ Nunc autem posuit dñs
membra. unumquodque eorum In corpore sicut uoluit.
- ¹⁹ Quod si essent omnia unum membrum. ubi corpus.
- ²⁰ Nunc autem multa quidem membra. Unum autem corpus.
- ²¹ Non potest oculus dicere manui. opera tua non Indigeo.
Aut Iterum caput pedibus. non estis mihi necessarii.
- ²² Sed multo magis que uidentur membra corporis Infirmi
ora esse necessaria sunt. ²³ Et quae putamus Ignobilia esse
membra corporis. his honorem habundantiorem circum
damus. Et quae Inhonesta sunt nostra habundantiorem
honestatem habent. ²⁴ honesta autem nostra nullius egent.
sed dñs temperauit corpus ei cui deerat habundantiorem
tribuendū^o honorem. ²⁵ ut non sit scisma In corpore. Sed id
ipsum pro Inuicem sollicita sint membra. ²⁶ Et si quid patitur
unum membrum conpatiuntur omnia membra. Siue glo
riatur unum membrum congaudent omnia membra.
- ²⁷ Uos autem estis corpus xpi et membra. de membro. ²⁸ et quosdam

¹⁵ sum : + manus non sum l¹¹⁷ auditus : + et si totum auditus l²²² quae l²²⁴ deerat : dederat (sic) l²

quidem posuit dñs In ecclesia. Primum apostolus. Secundo
 profetas. Tertio doctores. Deinde uirtutes. Exin gratias
 curationum. Opitulationes. Gubernationes. Genera lingua-
 rum. ²⁹ Numquid apostoli. Numquid omnes profete. Numquid
 omnes doctores. ³⁰ Numquid omnes uirtutes. Numquid omnes
 gratias habent curationum. Numquid omnes linguis
 loquuntur. Numquid omnes Intepretentur.

- ³¹ Emulamini autem charismata meliora. Et adhuc excel-
 lentiore uiam uobis demonstro. 13 ¹ Si linguis hominum
 loquar et angelorum. caritatem autem non habeam. fac-
 tus sum ut aes sonans. aut cymbalum tinniens. ² Et si ha-
 buero prophetiam. et nouerim mysteria omnia et omnem
 scientiam. Et si habuero omnem fidem Ita ut montes
 transferam. caritatem autem non habeam. nihil sum.
- ³ Et si distribuero In cibos pauperum omnes facultates meas.
 Et si tradidero corpus meum. ut ardeam. Caritatem autem
 non habuero nihil mihi prodest. ⁴ Caritas patiens est. benigna est.
 Caritas non emulatur. Non agit perperam. Non Inflatur.
- ⁵ Non est ambitiosa. Non quaerit quae sua sunt. Non Inritatur.
 Non cogitat malum. ⁶ Non gaudet super Iniquitatem. Congaudet
 autem ueritati. ⁷ Omnia suffert. Omnia credit. Omnia sperat.

²⁸ apostolos l²³⁰ Intepretantur l*Exinde l²²⁹ Numquid pri.: + omnes l²⁴ perpera corrector sed perperam restit. l²⁵ Irrit. l²

Omnia sustinet. ■ Caritas numquam excedit. Siue prophetiae. euacuabuntur. siue linguae cessabunt. siue scientia destruetur.

⁹ Ex parte enim cognoscimus. Et ex parte profetamus. ¹⁰ Cum autem uenerit quod perfectum est euacuabitur quod ex parte est. ¹¹ Cum essem paruulus loquebar ut paruulus. sapiebam ut paruulus. cogitabam ut paruulus. Quando factus sum uir euacui que erant paruuli.

¹² Uidemus nunc per speculum In enigmate. Tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte. Tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. ¹³ Nunc autem manet. fides. spes. karitas. trea haec. maior autem his est caritas.

¹⁴ ¹ Sectamini caritatem. emulamini spiritalia. Magis autem ut profetis ² qui enim loquitur lingua non hominibus loquitur sed do. Nemo enim audit. spū autem loquitur misteria.

³ Nam qui profetat hominibus loquitur aedificationem exhortationem et consolationem. ⁴ Qui loquitur lingua semet ipsum aedificat. ⁵ Uolo autem uos omnes loqui linguis magis autem profetare. Nam maior est qui profetat. quam qui loquitur linguis. nisi forte ut Interpretetur. Ut ecclesia aedificationem accipiat. ■ Nunc autem fratres si uenero ad uos linguis loquens quid uobis prodero nisi uobis loquar. aut In reuelatione. aut In scientia. aut prophetia. aut In doctrina.

⁸ excidet l²
tria l²

destruetur l²

¹ profetetis l²

¹¹ euacuauī quae l²

³ ad aedif. et exhor. l³

¹³ manent l²

⁴ aedificat :

+ et qui prophetat ecclesiam aedificat l^{dior}

⁵ nisi: + si l²

- ⁷ Tamen quae sine anima sunt uocem dantia. siue tibia.
 siue cithara. nisi distinctionem sonitum dederint.
 Quomodo scietur id quod canitur aut quod citharizatur.
- ⁸ Etenim si Incertam uocem det tuba. Quis preparabit se
 ad bellum. ⁹ Ita et uos per linguam nisi manifestum
 sermonem dederitis. Quomodo scietur id quod dicitur.
 Eritis enim In aere loquentes. ¹⁰ Tam multa ut puta
 genera linguarum sunt In hoc mundo et nihil sine uoce est.
- ¹¹ Si ergo nesciero uirtutem uocis ero ei cui loquor barbarus.
- ¹² Sic et uos quoniam emulatores estis spiritualium. ad aedificati
 onem ecclesiae. quaerite ut habundetis. ¹³ Et ideo qui loquitur
 lingua oret ut Interpretetur ¹⁴ nam si orem lingua sp̄s
 meus orat. mens autem mea sine fructu est. ¹⁵ Quid ergo est.
 orabo sp̄u. orabo et mente. psallam sp̄u psallam et mente.
- ¹⁶ Ceterum si benedixeris sp̄u. quis supplet locum Idiotae.
 Quomodo dicet. Amen. super tuam benedictionem. Quoniam quid
 dicas nescit. ¹⁷ Nam tu quidem bene gratias agis. sed alter
 non aedificatur. ¹⁸ Gratias ago dō. quod omnium uestrum
 lingua loquor. ¹⁹ sed In ecclesia uolo. quinque uerba sensum
 eloqui. ut et alios Instruam. quam decim milia uerborum
 In lingua. ²⁰ Fratres nolite effici pueri sensibus sed malitia paruuli
 estote.

⁷ sonituum /¹
 mihi barbarus /¹
 plus quam decem /²

¹⁰ hoc: *erasum*
¹² spirituum *corrector*

¹¹ barbarus: + et qui loquitur
¹⁹ sensu meo loqui /²

Sensibus autem perfecti estote. ²¹ In lege scriptum est. Quoniam In aliis
linguis et labiis aliis loquar populo huic. et nec sic exau
dient me dicit dñs. ²² Itaque linguae In signum sunt. non fidelibus
sed Infidelibus. Profetiae autem non Infidelibus sed fidelibus.

²³ Si ergo conueniat uniuersa ecclesia In unum et omnes
linguis loquantur. Intrent autem Idiotae aut Infideles.
Nonne dicent quod Insanitis. ²⁴ Si autem omnes profetent.
Intret autem quis Infidelis uel idiota. conuincitur ab om
nibus. ²⁵ Occulta cordis eius manifesta fiunt. Et Ita cadens
In faciem adorabit dñm pronuntians quod uere dñs In uobis sit.

²⁶ Quid ergo fratres cum conuenitis unusquisque uestrum psalmum habet
doctrinam habet apocalipsin habet linguam habet Inter
pretationem habet. Omnia ad aedificationem fiant.

²⁷ Siue lingua quis loquitur. Secundum duos. aut multum
tres et per partes et unus Interpretetur. ²⁸ Si autem non fuerit
Interpraes taceat In ecclesia sibi autem loquatur et dñ;.

²⁹ **P**rofetae autem duo aut tres dicant. et ceteri deiudicent.
³⁰ Quod si ali reuelatum fuerit sedenti prior taceat. ³¹ Potestis
enim omnes per singulos profetare. ut omnes discant. et omnes ex
ortentur. ³² Et sp̃s profetarum profetis subiecti sunt. ³³ Non enim dissen
sionis est dñs sed pacis. sicut In omnibus ecclesiis sc̃orum doceo;

²¹ populo l³²² Itaque l¹²⁴ omnibus: + diiudicatur ab omnibus l²²⁵ Occulta: + autem *corrector sed erasum est*²⁶ ergo: + est l²²⁷ Siue: + enim l²²⁸ autem: *erasum*diiudicent l³³⁰ alii *forſan* l^{*}³³ dissensionis l²ecclesiis l¹

³⁴ **M**ulieres In ecclesia taceant. Non enim permittitur eis loqui. sed subditas esse sicut et lex dicit. ³⁵ Si quid autem uolunt discere domi uiros suos Interrogent. Turpe est enim mulieri loqui In ecclesia. ³⁶ An a uobis sermo dī processit. Aut In uos solos peruenit. ³⁷ Si quis uidetur profeta esse. aut spiritalis. cognoscat que scribo uobis quia dñi sunt mandata. ³⁸ Si quis autem Ignorat Ignorabitur. ³⁹ Itaque fratres emulamini profetare et loqui linguis nolite prohibere.

⁴⁰ Omnia honeste et secundum ordinem fiant.

¹⁵ ¹ **N**otum autem uobis facio fratres euangelium quod predicaui uobis quod et accipistis In quo et statis ² per quod et saluamini. Quae ratione predicaui uobis. Si tenetis nisi frustra credi distis. ³ Tradidi enim uobis In primis quod et accipi. Quoniam xps mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas. ⁴ Et quia sepultus est et quia resurrexit. tertia die secundum scirpturas. ⁵ Et quia uisus est cephae et post xi. ⁶ Deinde uisus est plus quam quingentis fratribus simul ex quibus multi manent usque adhuc quidam autem dirmierunt. ⁷ Deinde uisus est Iacobo. Deinde apostolis omnibus. ⁸ Nouissime autem omnium. Tamquam abortiuo uisus est. ⁹ Ego enim sum minimis omnium apostolorum. qui non sum dignus uocari apostolos

³⁷ quae ^l³
accipestis)

³⁹ fratres mei ^l²
³ accepi ^l²

¹ acceperis ^l¹ (*primum dedit*
⁵ post: + haec ^l² ⁶ dormie. ^l¹

⁸ uisus est: + et mihi ^l¹

⁹ minimus ^l¹ apostolus ^l¹

quoniam persecutus sum ecclesiam dñi. ¹⁰ Gratia enim dñi sum id quod sum.
 Et gratia eius In me uacua non fuit. Sed habundantius illis
 omnibus laboraui et obtinui. Non autem ego sed gratia dñi. mecum.
¹¹ Siue enim ego siue illi sic predicauius. Et credidistis. ¹² Si autem xp̃s
 predicatur. quod resurrexit a mortuis. Quomodo quidam
 dicunt In uobis. Quoniam resurrectio mortuorum non est. ¹³ Si autem
 resurrectio mortuorum non est. Neque xp̃s rexit. ¹⁴ si autem
 xp̃s non resurrexit. Inanis est ergo praedicatio nostra. Inanis est
 et fides uestra ¹⁵ Inuenimur enim et falsi testes dñi. Quoniam testimo
 nium diximus a dñm aduersus dñm. quod suscitauerit xp̃m. quem non
 suscitauit. ¹⁶ Nam si mortui non resurgunt. neque xp̃s resur
 rexit. ¹⁷ Quod si xp̃s non resurrexit. uana est fides uestra.
 Adhuc enim estis In peccatis uestris ¹⁸ ergo et qui dormierunt
 In xp̃o perierunt. ¹⁹ Si In hac uita tantum In xp̃o sperantes
 sumus miserabiliores sumus omnibus hominibus. ²⁰ Nunc autem
 xp̃s resurrexit a mortuis primitiae dormientium. ²¹ Quoniam
 qui per hominem mors et per hominem resurrectio mortuorum.
²² Et sicut In adam omnes morientur. Ita et In xp̃o omnes uiui
 cantur. ²³ Unusquisque autem In suo ordine primitiae xp̃s.
 Deinde hii qui sunt xp̃i qui In aduentum eius crediderunt.
²⁴ Deinde finis cum tradiderit regnum dō et patri.

¹⁰ et obtinui *erasit corrector*
ipse in aduersus
 uiuicabuntur (*sic*) ^l¹

¹³ resurrexit ^l¹
²¹ quidem ^l¹
²³ aduentum : m *erasa*

¹⁵ a dñm : *conuertit*
²² moriuntur ^l¹

Cum euacuauerit omnem principatum et potestatem et
 uirtutem et dominationem. ²⁵ Oportet enim illum regnare.
 Donec ponat omnes Inimicos sub pedibus eius. ²⁶ Nouissima autem
 Inimica destruetur mors. ²⁷ Omnia enim subiecit sup pedibus eius.
 Cum autem dicat omnia subiecta sunt ei sine dubio preter eum qui
 subiecit ei omnia. ²⁸ Cum autem subiecta illi fuerint omnia.
 Tunc ipse filius subiectus erit illi qui sibi subiecit omnia
 ut sit ds omnia In omnibus. ²⁹ Alioquin quid facient qui bab
 tizantur pro mortuis. si omnino mortui non resurgunt.
 Ut quid et baptizantur pro illis. ³⁰ Ut quid et nos periclitamur
 omni hora. ³¹ Cotidie morior propter gloriam uestram
 fratres quam habeo In xpo ihu dño nostro.

³² Si secundum hominem ad bestias pugnaui ephesi.

Quid mihi prodest si mortui non resurgunt. Manducemus
 et bibamus. cras enim moriemur. ³³ Nolite seduci.
 corrumpunt mores bonos conloquia mala. ³⁴ Euigilate
 iusti et nolite peccare. Ignorantiam enim di quidam
 habent. Ad reuerentiam uobis loquor ³⁵ sed dicit aliquis
 Quomodo resurgunt mortui. quali autem corpore ueniunt.

³⁶ Insiapiens tu quod seminas non uiuificatur nisi prius
 moriatur. ³⁷ Et quod seminas non corpus quod futurum est

²⁶ Nouissime l¹

destruetur l²

³⁴ iuste l² sed iusti reposuit l³

³⁶ seminas l³

seminas. sed nudum granum. Ut puta tritici aut alicuius
 ceterorum. ³⁸ Dñs autem dat illi corpus sicut uoluit. Et
 unicuique seminum proprium corporis. ³⁹ Non omnis caro
 eadem caro. sed alia quidem hominum. Alia pecorum.
 Alia caro uolucrum. Alia autem piscium. ⁴⁰ Et corpora
 celestia et corpora terrestria. sed alia quidem caeles
 tium gloria. Alia autem terrestrium. ⁴¹ Alia claritas solis.
 Alia claritas lunae. Et alia claritas stellarum. Stella
 enim ab stella defert In claritate. ⁴² Sic et resurrectio
 mortuorum. seminatur In corruptione surgit In Incor
 ruptione. ⁴³ seminatur In Ignobilitate surgit In gloria.
 Seminatur In Infirmitate. surgit In uirtute. ⁴⁴ Seminatur
 corpus animale. surgit corpus xp̃i ih̃u spiritale. Si est corpus
 scriptum est.
 animale est et spiritale. Sicut per sp̃m sc̃m ⁴⁵ Factus est
 primus homo adam In animam uiuentem. nouissimus
 adam In sp̃u uiuificantem. ⁴⁶ Sed non prius quod spiritale est.
 sed quod animale est deinde quod spiritale est. ⁴⁷ Primus hoc de
 terra terrenus. Secundus homo de celo celestis.
⁴⁸ Qualis terrenus. tales et terreni. Et qualis caelestis.
 tales et caelestis. ⁴⁹ Igitur sicut portauimus Imaginem terreni.
 Portemus et Imaginem caelestis. ⁵⁰ Hoc autem dico fratres.
 . ui .

³⁸ semini *corrector* corpus ^l¹ ⁴¹ difert ^l³ ⁴²⁻⁴⁴ surget *quater* ^l²
⁴⁴ xp̃i ih̃u *erasit l** et *scripsit in rasura* spiritale per sp̃m sc̃m *erasit et*
substituit scriptum est ^l^{*} ⁴⁵ spiritum ^l¹ ⁴⁶ est *tert.;* *erasum*
⁴⁷ homo ^l¹ et ^l³ ⁴⁸ caelestis *alt.:* caelestes *forsan* ^l^{*}

Quoniam caro et sanguis regnum dñi non possidebunt. Neque corruptio Incorruptionem possidebit. ⁵¹ Ecce myterium uobis dico. Omnes quidem resurgimus. sed non omnes Inmutabimur. ⁵² In momento. In ictu oculi In nouissima tuba. Canet enim et mortui resurgunt Incorrupti et nos Inmutabimur. ⁵³ Oportet enim corruptibile hoc Induere Incorruptionem. Et mortale hoc. Induere Immortalitatem. ⁵⁴ Cum autem hoc mortale Induerit Immortalitatem.

Tunc fiet sermo qui scriptum est absorpta est mors. uictoria tua. Ubi est mors uictoria tua. ⁵⁵ Ubi est mors stimulus tuus. ⁵⁶ Stimulus autem mortis peccatum est. Uirtus uero peccati lex. ⁵⁷ Dō autem gratias qui dedit nobis uictoriam per iñm xpm dñm nostrum. ⁵⁸ Itaque fratres mei dilecti. Stabiles et Immobiles estote. habundantes In opere dñi. semper scientes quod labor uester non est Inanis In dño;

¹⁶ ¹ De collectis autem quae fiunt In scōs. sicut ordinaui ecclesis galathiae. Ita et uos facite ² per unam sabbati. unusquisque uestrum apud se ponat recondens quod ei bene placuerit ut cum uenero tunc collectae fiant. ³ Cum autem presens fuero quos probaberitis per epistolas hos mittam perferre gratiam uestram In hierusalem. ⁴ quod si dignum fuerit ut ego eam mecum ibunt.

⁵⁰ Incorruptelam /²   ⁵¹ mysterium /³   resurgemus /²   ⁵² enim :
+ tuba /²   resurgent /²   ⁵⁴ Immort. : + et corruptibile hoc induerit
incorruptionem /²   scriptus /⁴   uictoria tua *pri.* : in uictoria /¹
¹ sanctis /¹   ecclesiis /¹   ² ut : + non /¹

- ⁵ Ueniam autem ad uos cum macedoniam pertransiero. Nam macedoniam pertransibo. ⁶ Apud uos autem forsitan manebo. uel etiam hiemabo ut uos me deducatis quocumque iero. ⁷ Nolo enim uos modo In transitu uidere. Spero enim me ali quantulum temporis manere apud uos si dñs permisserit.
- ⁸ Permanebo autem ephesi usque ad pentecosten. ⁹ hostium enim mihi apertum est magnum et euident et aduersarii multi.
- ¹⁰ Si autem uenerit timotheus. Uidete ut sine timore sit apud uos. Opus enim dñi operatur sicut et ego. ¹¹ Ne quis illum spernat deducite autem illum In pace. Ut ueniat ad me expecto enim illum cum fratribus.
- ¹² De apollo autem fratre notum uobis facio quoniam multum eum rogaui. ut ueniret ad uos cum fratribus. Et utique non fuit uoluntas ut nunc ueniret. Ueniet autem cum ei uacuum fuerit. ¹³ Uigilate et state In fide. uiriliter agite et confortamini ¹⁴ omnia uestra cum caritate fiant.
- ¹⁵ Obsecro autem uos fratres nostis domum stiphanae et furtunati et achaici. Quoniam sunt primitiae achaiae et In ministerium s̄corum ordinauerunt se ipsos. ¹⁶ ut et uos subditi sitis eiusmodi. et omni cooperanti et laboranti In uobis.
- ¹⁷ Gaudeo autem In presentia stiphanae et furtunati et achaic^{ci}.

⁷ aliquantum *l*¹
vel l^{dior}

⁹ hostium: h *erasa*
¹⁷ stephanae *l*¹

apud *l*²

¹⁵ ministerio *l*^{*}

Quoniam id quod uobis déerat ipsi suppleuerunt. ¹⁸ Refecerunt enim et meum sp̄m et uestrum. Cognoscite ergo qui eiusmodi sunt.

¹⁹ Salutant uos ecclesiae asiae. Salutant uos In dño multum aquila et priscilla. Cum domestica sua ecclesia

apud quos Inhospitor. ²⁰ Salutant uos fratres omnes.

Salutate Inuicem In osculo s̄co. ²¹ Salutatio mea manu pauli.

²² Si quis non amat dñm nostrum iħm xp̄m. Sit anathema mara natha. ²³ Gratia dñi nostri iħu xp̄i uobiscum. ²⁴ Caritas

mea cum omnibus uobis In xp̄o iħu Amen;

i **D**e passionibus et consolationibus.

ii **D**e tribulatione pauli In gentibus et ceterorumque In asia et quod nemo fiduciam habere debeat In se sed In dño.

iii **D**e motua gloriatione s̄corum In die dñi.

iiii **D**e apostolo dñi testante quod aduentum suum corinthis parcendo distulerit.

v **D**e differentia tristitiae et apostoli obiurgantis peccamina remittente.

vi **D**e s̄cis quod sint saluatis odor uitae In uitam pereuntibus uero odor mortis In mortem et de adulterantibus uerbum dñi.

¹⁹ apud *vix ipsius scribae*

- vii **De** epistolis commendaticis.
- viii **De** duobus testamentis utriusquae distantiae et quod
ubi est sp̄s dñi ubi sit libertas.
- viii **De** ambulantibus In astutia et adulterantibus uerbum dñi.
- x **De** dō istius saeculi sensus Infidelium excecante
et dño xpo quod imago di.
- xi **De** passionibus et tollerantia passionum et gloria.
- xii **De** dissolutione terreni corporis ac praesentis et aedifica
tione ex dō que est sempiterna In caelis.
- xiii **De** peregrinatione s̄corum a dño quamdiu sint In cor
pore et presentia apud dñm cum excedunt corpore et
de manifestatione omnium ante tribunal dñi nostri ihu xpi.
- xiii **De** apostolo suadente hominibus.
- xv **De** his qui In facie et non In corde gloriantur.
- xvi **De** abolitione ueterum et renouatione creaturae et re
conciliatione nostra ad d̄m per dñm nostrum ihm xpm.
- xvii **De** passionibus et laboribus apostoli et rerum omnium
temperamento.
- xviii **De** separatione fidelium ab Infidelibus et quod omnis s̄s
templum sit di.
- xviii **De** Integritate apostoli.

xx **De** tribulatione pauli et cominutum eius In macedonia
et consolatione ex aduentu titi et corinthiorum et emenda
tione uenientis et tristitia sec dñm et tristitia saeculi;

xxi **De** ministerio quod sit In s̄cos.

xxii **De** consolatione corinthiorum et aequitate prout quisque
habuit et de ministerio quod fit In s̄cos.

xxiii **De** armis spitalibus et carnalibus et apostoli potestate
et de eis qui se ipsos commendare conantur.

xxiiii **De** apostolo corintheos uirgini conparante et timente
ne quemammodum serpens euam seduxit fallerentur.

xxv **De** Integritate apostoli.

xxvi **De** pseudoapostolis et seductoribus ecclesiarum et de a
postolo ex necessitate paululum gloriante et passiones
suas et labores recensente raptum se usque ad tertium
caelum In paradisum post annos .XIII.

xxvii **De** Integritate apostoli et seueritate acceptae potestatis
a dño eis qui penitentiam non egerunt comminante.

xxviii **De** apostolo corintheos consolante.

Post actam penitentiam consolatoria scripsit eis.

a troiadae et conlaudans eos hortatur ad meliora.

¹PAVLVS APOSTOLVS

Pxpi ihu per uoluntatem di. et timotheus frater ecclesiae di
 quae est corinthe cum scis omnibus qui sunt In uniuersa
 achaia. ² Gratia uobis et pax a do patre nostro et dno

ihu xpo. ³ Benedictus ds et pater dni nostri ihu xpi.

Pater misericordiarum. et ds totius consolationis.

⁴ Qui consolatur nos In omni tribulatione nostra. ut pos
 simus et ipsi consolari eos qui In omni pressura sunt.

Per exhortationem quia exortamur et ipsi a do.

⁵ Quoniam sicut abundant passionες xpi In nobis. ita
 et per xpm habundat consolatio nostra. ⁶ siue enim tribu
 lamur pro uestra exhortatione et salute. Que operatur
 In tolerantia earundem passionum. Quas et nos pati
 mur. et spes nostra firma pro uobis. ⁷ Scientes quoniam sicut socii
 passionum estis sic. eritis et consolationis.

⁸ Non enim uolumus Ignorare uos fratres de tribulatione nostra

⁴ consolatur /²

possemus /³

praessura /²

quia : i *er*asa

⁶ Quae /²

quae facta est In asia. Quoniam supra modum grauati sumus
 supra uirtutem. Ita ut tederet nos etiam uiuere ⁹ sed ipsi
 In nobismetipsis responsum mortis habuimus. ut non simus
 fidentes In nobis sed In dño. qui suscitāt mortuos. ¹⁰ qui de
 tantis periculis et eruit. In quem speramus. quoniam et ad
 huc eripiet. ¹¹ Adiuuantibus et uobis In oratione pro nobis.
 Ut ex multarum facierum personis eius. quae In nobis est
 dominationis. per multos gratiae agantur pro nobis.

¹² Nam gloria nostra haec est. testimonium conscientiae nostrae
 quod In simplicitate et In sinceritate dī. Et non In sapientia
 carnali sed In gratia dī. conuersati sumus In hoc mundo
 habundantius autem ad uos.

¹³ Non enim alia scripsimus uobis. quam quae legistis
 et cognoscitis. Spero autem quod usque In finem cognos
 cetis. ¹⁴ sicut et cognouistis nos ex parte. Quia gloria
 uestra sumus. sicut et uos nostra In die dñi nostri ihu xpi.

¹⁵ Et hac confidentia. uolui prius uenire ad uos. ut se
 cundam gratiam haberetis. ¹⁶ et per uos transirem In ma
 cedoniam. Et Iterum a macedonia uenirem ad uos.
 et a uobis deduci In iudeam. ¹⁷ Cum ergo uoluisssem.
 numquid leuitate usus sum. aut que cogito secundum

■ uos ¹², nos *restit.* ¹³ mortis: m *erasam reposuit* ¹³ ¹⁰ periculis: + eripuit
 nos ¹¹ ¹² hoc: *erasum* ¹⁷ quae ¹²

- carnem cogito. ut sit apud me est et non. ¹⁸ Fidelis autem dñs
quia sermo noster qui fit apud uos. non est In illo est et non.
Sed est In illo est. ¹⁹ Dñi enim filius est ihs xps. qui In uobis per nos
predicatus est. per me et siluanum. et timotheum non fuit
In illo est et non sed est In illo fuit. ²⁰ Quotquot enim promissio
nes dñi sunt In illo est. Ideo et per ipsum amen dō ad gloriam nostram.
- ²¹ Qui autem confirmat nos uobiscum In xpo. et qui Iunxit
nos dñs. ²² et qui signauit nos et dedit pignus sps In cordibus
nostris. ²³ Ego autem testem dñm Inuoco In animam meam.
Quod parcens uobis non ueni ultra corinthus. ²⁴ non quia
dominamur fidei uestrae. Sed adiutores sumus gaudii
uestri nam fide statis. ² ¹ Statui autem hoc ipse apud me.
Ne Iterum In tristitia uenirem ad uos. ² si enim ego contristo
uos. et quis est qui me laetificet. Nisi qui contristatur ex me.
- ³ Et hoc ipsum scripsi uobis. ut non cum uenero tristitiam
super tristitiam habeam. De quibus gaudere me oportuerat.
Confidens In omnibus uobis. quia gaudium meum omnium uestrum est.
- ⁴ Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi
uobis. per multas lacrimas. non ut contristemini.
sed ut sciatis quam caritatem habeam habundantius In uobis;
- ⁵ Si quis autem contristauit. non me contristauit sed ex parte

¹⁷ apud l²²¹ Iunxit: i *pri. erasa*²⁴ stetistis l^{dior}

ut non honorem omnes uos. ⁶ Sufficit illi qui eiusmodi est
obiurgatio haec quae fit a pluribus. ⁷ Ita ut e contrario
magis donetis et consolemini. Ne forte habundantiori
tristitia absorbeatur. qui eiusmodi est. ⁸ propter quod
obsecro uos ut confirmetis In illum caritatem. ⁹ Ideo enim
scripsi ut cognoscam experimentum uestrum an
In omnibus oboedientes sitis. ¹⁰ Cui autem aliquid donastis.
et ego. Nam et ego quod donaui. Si quid donaui propter uos
In persona xpi. ¹¹ Ut non circumueniamur a satana. non enim
Ignoramus cogitationes eius.

- ¹² Cum uenissem autem troeade[m] propter euangelium xpi. et
hostium mihi apertum esset In dño. ¹³ non habui requiem spū
meo. eo quod non Inuenirem titum fratrem meum. sed
uale faciens eis profectus sum In macedoniam. ¹⁴ Dō autem
gratias qui semper triumphat nos In xpo ihu. et odo
rem notitiae suae manifestat per nos In omni loco.
- ¹⁵ Quia xpi bonus odor sumus dō In his qui salui fiunt
et In his qui pereunt. ¹⁶ alis quidem odor mortis In mortem.
Alis autem odor uitae In uitam. Et ad haec quis tam Idoneus.
- ¹⁷ non sumus sicut plurimi. adulterantes uerbum dī.
sed ex sinceritate sed sicut ex dō coram dō In xpo loquimur.

⁶ onerem /¹⁹ enim : + et /¹¹² troeade[m] : e *pri. erasa*¹³ spūi /¹Inuenerim /¹¹⁶ aliis /²quide modor /^{*}quidem odor /¹Aliis /¹¹⁷ non : + enim /²

- ³¹ Incipimus Iterum nosmetipsos commendare aut
 numquid egemus. sicut quidam commendaticis epistolis
 ad uos aut ex uobis. ² epistola nostra uos estis scripta
 In cordibus nostris. quae scitur et legitur ab omnibus hominibus
³ manifestati. quia epistula estis xpi ministrata
 a nobis. et scripta non atramento sed spu di uiui. non
 In tabulis lapideis sed In tabulis cordis carnalibus.
- ⁴ Fiduciam talem habemus per xpm ad dm. ⁵ non quasi
 sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex
 nobis. sed sufficientia nostra a do est. ⁶ Qui et idoneus nos
 facit ministros noui testamenti. non littera sed spu.
 Littera occidit sps autem uiuificat. ⁷ Quod si ministratio
 mortis. litteris deformata In lapidibus fuit In glo
 ria. Ita ut non possent Intendere filii israhel In faciem
 mosi propter gloriam uultus eius. quae euacuatur. ⁸ quomodo
 non magis ministratio sps erit In gloria. ⁹ Nam si mi
 nistratio damnationis gloria est multo magis habundat
 ministerium Iustitiae In gloria. ¹⁰ Nam nec glorificatum est
 quod claruit In hac parte propter excellentem gloriam.
- ¹¹ Si enim quod euacuatur per gloriam est. multo magis quod manet
 In gloria est. ¹² Habentes igitur talem spem multa fiducia

¹ commendaticis ^l¹
 sumus ^l²
 moisi ^l³

³ manifestata ^l²
⁶ idoneos ^l² littera *alt.*: + enim ^l²

⁵ quasi *prz.*: quod ^l²
⁷ moysi ^l¹:

utamur. ¹³ Et non sicut moyses ponebat uelamen super
 faciem suam. ut non Intenderent filii israhel faciem eius
 quod euacuatur. ¹⁴ sed obtusi sunt sensus eorum usque
 In hodiernum enim diem. Id ipsum uelamen In lectione
 ueteris testamenti manet non reuelatum. quod In xp̄o
 euacuatur. ¹⁵ sed usque In hodiernum diem cum legitur moyses
 uelamen est positum super cor eorum. ¹⁶ cum autem conuersus
 fuerit ad dñm aufertur uelamen. ¹⁷ dñs autem sp̄s est.

Ubi autem sp̄s dñi ibi libertas. ¹⁸ Nos uero omnes reuelata
 facie gloriam dñi speculantes In eandem Imaginem trans
 formatur a claritate In claritatem. tamquam a dñi sp̄u.

4 ¹ Ideo habentes hanc ministrationem. iuxta quod miseri
 cordiam consecuti sumus. non defecimus.

² Sed abticeamus occulta dedecoris. Non ambulantes
 In astutia. Neque adulterantes uerbum dī. sed In mani
 festatione ueritatis commendantes nosmetipsos ad
 omnem conscientiam hominum coram dō.

³ Quod si etiam opertum est euangelium nostrum In his qui pereunt
 est opertum ⁴ In quibus d̄s huius saeculi excecavit mentes
 Infidelium. ut non fulget Inluminatio euangelii gloriae
 xp̄i. qui est Imago dī Inuisibilis. ⁵ non enim nosmetipsos

¹² utimur *l*¹   ¹³ moyses *l*¹ et *l*³   israhel : + In *l*²   ¹⁴ obtusi *l*²   enim :
erasum   quod : quoniam *l*¹   ¹⁶ conuersi fuerint *l*²
¹⁸ transformamur *l*²   ⁴ fulgeat *l*¹ et *l*²   euangelii *l*²
 Inuisibilis : *erasum*

praedicabimus. sed iħm xpm dñm nostrum. nos autem ser
 uos uestros per iħm. ⁶ quoniam ds qui dixit de tenebris lucem splendes
 cere Inluxit In cordibus nostris ad Inlumptionem scientiae
 claritatis di. In facie xpi iħu. ⁷ habemus autem thesaurum
 istum In uasis fictilibus. ut sublimitas sit uirtutis di.
 et non ex nobis. ⁸ In omnibus tribulationem patimur. sed
 non angustiamur. aporiamur. sed non distituimur.
⁹ persecutionem patimur. sed non derelinquimur.
 humiliamur. sed non confundimur. Deicimur.
 sed non perimus. ¹⁰ semper mortificationem iħu In cor
 pore nostro circumferentes. ut et uita ipsius In corpo
 ribus nostris manifestetur.

¹¹ **S**emper enim nos qui uiuimus In morte tradimur propter
 Iħm. ut et uita iħu manifestetur In carne nostra mortali.

¹² Ergo mors In nobis operatur. Uita autem In uobis ¹³ ha
 bentes autem eundem spm fidei. sicut scriptum est. Credidi
 propter quod locutus sum. Et nos credimus propter quod et loqui
 mur. ¹⁴ Scientes quoniam qui suscitauit iħm. et nos cum iħu
 suscitabit. et constituet uobiscum. ¹⁵ Omnia enim propter uos
 ut gratia habundans per multos gratiarum actione abun
 det In gloriam di. ¹⁶ Propter quod non deficimus. sed licet is

⁵ praedicabimus : bi *erasae* serui uestri l² ⁹ humil. sed non confund.:
erasit corrector Deicimur l² ¹⁵ actiones l²

qui foris est noster homo corrumpitur. Tamen is qui Intus est renouatur de die In diem. ¹⁷ Id enim quod In presenti est momentaneum et leue tribulationis nostrae supra modum In sublimitatem aeternum gloriae pondus operatur In nobis. ¹⁸ non contemplantibus nobis quae uidentur sed quae non uidentur. quae enim uidentur temporalia sunt quae autem non uidentur aeterna sunt. ⁵ ¹ Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur. quod aedificationem ex dō habemus domum non manu factam aeternam In caelis.

² Nam et In hoc Ingemescimus habitationem nostram quae de caelo est. superindui cupientes. ³ si tamen uestiti non nudi Inueniamur. ⁴ Nam et qui sumus In hoc tabernaculo Ingemescimus grauati eo quod nolumus expoliari. sed super uestiri. ut absorbeatur quod mortale est a uita ⁵ qui autem effecit nos In hoc ipsum d̄s qui dedit nobis pignus sp̄s.

⁶ Audientes igitur semper et scientes quoniam dum sumus In corpore peregrinamur a dño. ⁷ per fidem enim ambulamus et non per speciem. ⁸ audemus autem et bonam uoluntatem habemus magis peregrinari a corpore et presentes esse ad d̄m. ⁹ Et ideo contendimus siue absentes siue presentes placere illi. ¹⁰ Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal xpi.

¹⁸ que alt. : quae l²

Ingemis. l¹

⁵ efficit l²

² Ingemis. l¹

⁶ Audientes : i erasa

³ uestiti : + et l²

⁶ et scien. :

et erasa sed reposuit l²

Ut refferat unusquisque propria corporis sui prout gessit
siue bonum siue malum.

¹¹ Scientes ergo timorem dñi hominibus suademus dō enim mani
festi sumus. spero autem et In conscientiis uestris manifestos non esse.

¹² Non Iterum nos commendamus uobis. sed occassionem damus
uobis gloriandi pro nobis. ut habeatis ad eos qui In faciem
gloriantur et non In corde. ¹³ siue enim mente excidimus dō.
siue sobrii sumus uobis. ¹⁴ Caritas enim xpi urget nos. ¹⁵ Aesti
mantes hoc quoniam si unus pro omnibus mortuus est ergo omnes
mortui sunt. et pro omnibus mortuus est ut et qui uiuunt
Iam non sibi uiuant sed ei qui pro ipsis mōrtuus est et resurrexit.

¹⁶ Itaque nos ex hoc neminem nouimus secundum carnem et si
cognouimus secundum carnem xpm. sed nunc non nouimus.

¹⁷ Si qua ergo In xpo noua creatura. Uetera transierunt.
ecce facta sunt noua. ¹⁸ Omnia autem ex dō. qui reconliauit
nos sibi per xpm. Et dedit nobis ministerium recon
ciliationis. ¹⁹ Quoniam quidem ds erat In xpo mundum recon
cilians sibi non reputans illis delicta ipsorum et posuit
In nobis uerbum reconciliationis. ²⁰ Pro xpo ergo legatione
fugimur tamquam dō exortante per nos. Obseca
mus pro xpo reconciliamini dō. ²¹ eum non nouerat peccatum

¹¹ non : nos /²

¹⁵ ei : dō /¹

²¹ eum : + qui /¹

¹² faciem : m *er*asa

¹⁸ reconciliauit /¹

¹³ excidimus /² sobrii /¹

²⁰ fungimur /¹

pro nobis peccatum fecit ut nos efficeremur Iustitia di

In ipso. 6¹ Aduuantes autem exortamur ne In uacuum
gratia di recipiatis. 2 ait enim. Tempore accepto exau
diui te. et In die salutis adiuuauit te.

Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc dies salutis.

3 Nemini tantes ullam offensionem. ut non uituperetur

ministerium nostrum. 4 Sed In omnibus exhibeamus nosmet

ipsos ut di ministros. In multa patientia. In tribu

lationibus. In necessitatibus. In angustis. 5 In plagis.

In carceribus. In seditionibus. In laboribus. In uigilis.

In ieiuniis. 6 In castitate. In scientia. In longanimitate.

In suauitate. In spū sō. In caritate non ficta. 7 In uerbo

ueritatis. In uirtute di. per arma Iustitiae a dextris

et sinistris. 8 per gloriam et ignobilitatem. per Infamiam

et bonam famam. ut seductores et ueraces. sicut qui

ignoti et cogniti 9 quasi morientes. Et ecce uiuimus.

ut castigati et non mortificati. 10 quasi tristes. semper

autem gaudentes sicut egentes. multos autem locopletantes.

tamquam nihil habentes. et omnia possidentes.

11 Os nostrum patet ad uos o corinthy cor nostrum dilatatum est

12 non coangustamini In nobis. angustamini In uisceribus

² adiuui te / ², adiuue (sic) / ³

³ dantes forsā l*

⁴ angustis / ¹

⁵ plagis l¹, sed plagis restitutum est

uigiis l¹

ieiuniis l¹

uestris. ¹³ Eandem autem habentes remunerationem. tamquam filiis dico. Dilatamini et uos. ¹⁴ Nolite iugum ducere cum Infidelibus. Quae enim participatio iustitiae cum Iniquitate.

Aut quae societas luci ac tenebras. ¹⁵ Quae autem conuentio xpi ad belial. aut que pars fidei cum Infidele. ¹⁶ Qui autem consensus templo di cum Idolis. Uos enim estis templum di uiui. sicut dicit dñs. quoniam Inhabitabo In illis. Inter eos ambulabo et ero illorum ds. et ipsi erunt mihi In populos. ¹⁷ Propter quod exite de medio eorum. Et separamini dicit dñs. Et Inmundum ne tetigeritis. ¹⁸ et ego recipiam uos. et ero uobis In patrem et uos eritis mihi In filios et filias dicit dñs omnipotens.

⁷ ¹ Has igitur habemus promissiones karissimi mundemus nos ab omni Inquinamento carnis et sps perficientes scificati onem sps In timore di. ² Capite nos. neminem lessimus. Neminem corrumpimus. Neminem circumuenimus ³ non ad condemnationem dico. Praedixi enim quod In cordibus nostris estis ad conmorendum et ad conuiuendum ;

⁴ Multa mihi fiducia est apud uos multa mihi gloriatio est pro uobis repletus sum consolatione. superabundo gaudio In omni tribulatione nostra. ⁵ Nam et cum uenissemus macedoniam. nullam requiem habuit caro nostra. sed omnem tribulationem passi.

. uii .

¹⁴ lucis ad ten. l¹

¹⁵ lessimus : s pri. erasa

¹⁶ In populos : populus l¹

condemp. : erasit p l¹, restituit l²

¹ sps alt. erasa

Foris pugnae Intus timores. ⁶ sed qui consolatur humiles
 consolatus est nos dñs In aduentuti. ⁷ non autem In aduentu eius
 sed etiam In solacio quo consolatus est In uobis. refferes
 nobis uestrum desiderium. uestrum fletum. uestram emula
 tionem pro me ita ut magis gauderem. ⁸ Quoniam si contris
 tauī uos. In epistola non me penitet. Et si peniteret.
 Uidens quod epistola illa et si ad horam uos contristauit
⁹ nunc gaudeo non quia contristati estis. sed quia
 contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis
 secundum dñm ut In nullo detrimentum patiamini ex
 nobis. ¹⁰ Quae enim secundum dñm tristitia est penitentiam
 In salutem stabilem operatur. saeculi autem tristitia mortem
 operatur. ¹¹ Ecce enim hoc ipsum secundum dñm contristari uos
 quantam In uobis operatur sollicitudinem. sed defensionem
 sed Indignationem. Sed timorem. Sed desiderium. Sed
 emulationem. Sed uindictam. In omnibus exhibuistis uos
 Incontaminatos esse negotio. ¹² Igitur etsi scripsi uobis
 non propter eum. qui fecit Iniuriam nec propter eum qui passus est. sed
 ad manifestandam sollicitudinem nostram. quam pro uobis habe
 mus apud uos coram dō. ¹³ Ideo consolati sumus In conso
 latione autem nostra habundantius magis gauisi sumus

⁶ aduentu titi /²⁷ refferens /¹⁸ quoniam : + et /²

super gaudium titi. quia refectus est sps eius ab omnibus uobis. ¹⁴ Et si quid apud illum de uobis gloriatus sum non sum confusus. sed sicut omnia uobis In ueritate locuti sumus. Ita et gloriatio nostra quae fuit ad titum ueritas facta est

¹⁵ et uiscera eius abundantius In uobis sunt reminiscientis omnium uestrum oboedientiam. Quomodo cum timore et tremore excoepistis eum. ¹⁶ gaudeo quod In omnibus confido In uobis.

⁸¹ Notam autem uobis facimus fratres gratiam dī quae data est In ecclesiis macedoniae. ² Quod In multo experimento tribulationis. abundantia gaudii ipsorum et altissima paupertas eorum habundauit In diuitias simplicitatis eorum. ³ Quia secundum uirtutem testimonium illis reddo. Et supra uirtutem uoluntari fuerunt. ⁴ Cum multa exhortatione. Obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerii quod fit In scōs. ⁵ et non sicut sperauimus. sed semetipsos dederunt primum dño. Deinde nobis per uoluntatem dī. ⁶ Ita ut rogaremus titum. ut quemammodum coepit. ita et perficiat In uos etiam gratiam istam.

⁷ Sed sicut In omnibus habundetis fide et sermone

¹ ecclesiis /¹

³ uoluntarii /¹

⁶ perficiat : at *erasa sed rescripsit* /²

et scientia et omni sollicitudine et caritate uestra

In nos ut et In hac gratia habundetis ⁸ non quasi Imperans dico sed per aliorum sollicitudinem etiam uestre caritatis Ingenium bonum conprobans. ⁹ Scitis enim gratiam dñi nostri ihu xpi. Quoniam propter uos egenus factus est cum esset diues ut illius Inopia uos diuites essetis.

¹⁰ et consilium In hoc do. Hoc enim uobis utile est. qui non solum facere sed et uelle coepistis ab anno priore. ¹¹ Nunc uero et facto perficitur. ut quemammodum prumptus est animus uoluntatis. Ita sit et perficiendi ex eo quod habetis.

¹² Si enim uoluntas prumpta est. secundum id quod habet accepta est. non secundum id quod non habet. ¹³ non enim ut alis sit remissio. Uobis autem tribulatio. sed ex aequalitate ¹⁴ In presenti tempore. Uestra habundantia illorum Inopiam suppleat et illorum habundantia uestrae Inopiae sit supplementum ut fiat aequalitas. ¹⁵ sicut scriptum est.

Qui multum habuit non habundauit et qui modicum non minorabitur. ¹⁶ Gratias autem do qui dedit eandem sollicitudinem pro uobis In corde titi ¹⁷ quoniam exortationem quidem suscipit. sed cum sollicitior esset sua uoluntate profectus est ad uos.

¹⁸ Missimus etiam cum illo fratrem nostrum cuius laus est In euan

¹¹ promptus ^{l¹ et l³}   ¹² prompta ^{l¹ et l³}   ¹³ aliis ^{l¹ et l³}   ¹⁷ exor. quidem
 suscipit: consolationem accepit (*omisso* quidem) ^{l¹}   ¹⁸ Missimus: s *pri.*
erasa   nostrum *erasum*   est *erasum*

gelio per omnes ecclesias. ¹⁹ Non solum autem sed et ordinatus
 ab ecclesis comes peregrinationis nostrae In hac gratia
 quae ministratur a nobis ad dñi gloriam et destinatam
 uoluntatem nostram. ²⁰ Diuitantes hoc ne quis uos uituperet
 In hac plenitudine. Quae ministrantur a nobis. ²¹ Prouidemus
 eum bona. non solum coram dō. sed etiam coram hominibus.
²² Missimus autem cum illis et fratrem nostrum. quem probauimus
 In multis sepe sollicitum esse. Nunc autem multo sollicitiorem
 confidentia multa In uos. ²³ siue pro tito qui est socius meus
 et In uos adiutor siue fratres nostri apostoli ecclesiarum
 gloriae xpi. ²⁴ Ostensionem ergo quae est caritatis uestrae
 gloriae et nostrae pro uobis. In illos ostendite In facie eccle
 siarum. ⁹ ¹ Nam de ministerio quod fit In scōs. ex habun
 dantia est mihi. scribere uobis ² scio enim prumptum animum
 uestrum. Pro quo de uobis glorior apud macedonas. Quoniam a chaia
 parata est ab anno preterito et uestra emulatio prouocauit
 et plurimos. ³ Missimus autem fratres ut ne quod gloriamur
 de uobis euacuetur In hac parte ut quemadmodum dixi parati
 sitis. ⁴ Ne cum uenerint mecum macedones et Inuenerint
 uos Inparatos erubescamus nos ut non dicamus uos In
 hac substantia. ⁵ Necessarium ergo existimaui rogare

¹⁹ ecclesiis ^l¹ destin. ^l² ²⁰ Deuit. ^l² uituperet: repraehendat ^l¹
 ministratur ^l² ²¹ eum (? pro enim) erasum ²² Missimus:
 s pri. erasa multo erasum sollicitior est ^l² et ^l³
²⁴ illos: s erasa faciae ^l¹ et ^l³ ¹ habundantia: a fin. erasa
² prumptum ^l¹ et alt. erasum ³ Misi corrector euacuatur ^l²

fratres. ut preueniant ad uos et preparent repromissam
 benedictionem hanc paratam esse. sic quasi benedictionem
 non quasi auaritiam ⁶ hoc autem dico. Qui parce seminat
 parce et metet. et qui seminat In benedictionibus de bene
 dictionibus metet uitam. ⁷ Unusquisque autem prout distinauit
 corde suo. Non ex tristitia aut quasi ex necessitate.
 hilarem enim datorem diligit dñs. ⁸ Potens est autem dñs omnem
 gratiam habundare facere In uobis. Ut In omnibus semper
 omnem sufficientiam habentes habundetis In omne opus
 bonum ⁹ sicut scriptum est. Dispersit dedit pauperibus Iusti
 tia eius manet In aeternum. ¹⁰ Qui autem ministrat semen
 seminanti et panem ad manducandum praestabit et mul
 tiplicauit semen uestrum. Et augebit Incrementa fruguum
 iustitiae uestrae ¹¹ ut In omnibus locopletati habundetis In omnem
 simplicitatem quae operatur per nos gratiarum actionem do.
¹² Quoniam ministerium huius officii. non solum supplet ea quae
 desunt sc̄is. Sed etiam habundat per multas gratiarum actiones
 In dño. ¹³ per probationem ministeri huius gloriantes dñm. In ob
 oedientia confessionis uestrae In euangelio xp̄i et simplici
 tate communicationis In illos et In omnes ¹⁴ et ipsorum obsecre
 tione pro uobis desiderantium uos. propter eminentem gratiam dñi In uobis.

¹¹ locuple. : /²¹³ ministerii /²

¹⁵ Gratias dō super ennarrabili dono eius.

¹⁰ ¹ Ipse autem paulus obsecro uos per mansuetudinem et modestiam xpi. qui In facie quidem humilis Inter uos absens autem confido In uobis.

² Rogans autem ne presens audeam per eam confidentiam qua existimor audere In quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. ³ In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus. ⁴ Nam arma malitiae nostrae. non carnalia sed potentia dō ad distractionem munitionum ⁵ consilia distruentes et omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam dī. et In captiuitatem redigentes omnem Intellectum In obsequium xpi ⁶ et In promptu habentes ulcisci omnem Inoboedientiam. Cum Impleta fuerit uestra oboedientia. ⁷ Quae secundum faciem sunt uidite. Si quis confidet sibi xpi seruum se esse. hoc cogitet Iterum apud se. Quia sicut ipse xpi est ita et nos. ⁸ Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra. Quam dedit dñs In aedificationem et non In destructionem uestram non erubescam. ⁹ Ut autem non existimer tamquam terrere uos per epistolas. ¹⁰ Quoniam quidem epistolae Inquiunt graues sunt et fortes.

¹⁵ Inenarrabili /¹

² Rogans autem: *addidit in marg. glossam* "ut corripietis uos subauditur. id est. ne presens audeam uos redarguere" *manus antiqua*

⁴ militiae corrector

⁵ destruentes /²

⁶ promptu /²

⁷ uidete /¹

⁸ destruc. /²

Praesentia autem corporis Infirma et sermo contemp-
tibilis ¹¹ hoc cogitet qui eiusmodi est. Quia quales sumus
uerbo per epistolas absentes. tales et presentes In facto.

¹² Non enim audemus Inserere aut comparare nos qui
busdū^a. qui se ipsos commendant. sed ipsi In nobis
nosmetipsos mentientes et comparantes nosmetipsos
nobis ¹³ nos autem non Inmensum gloriabimur. Sed secundum
mensuram regulae quam mensus est nobis d^s mensuram per-
tingendi usque ad uos. ¹⁴ Non enim quasi non pertingentes
ad uos superextendimus nos usque ad uos enim peruenimus
In euangelio xpi. ¹⁵ Non Inmensum gloriantes In alienis labo-
ribus. spem autem habentes crescentis fidei uestrae In uobis
magnificari. secundum regulam nostram. In habundantiam

¹⁶ etiam In illam que ultra uos sunt euangelizare. Non In ali-
ena regula In his quae preparata sunt gloriari. sicut scriptum est

¹⁷ Qui gloriatur In dño gloriatur. Non enim qui se ipsum com-
mendat ille probatus est. Sed quem dominus commendat.

¹¹ ¹ Utinam sustinueritis modicum quid Insipientiae mae.

sed et supportate me. ² Emulor enim uos dī emulatione.

Dispondi enim uos dī uni uiro uirginem castam exhibere xpo.

³ Timeo enim ne forte sicut serpens euam seduxit astutia sua.

¹² mentientes : n *pri. erasa*

¹⁵ habundantiam : m *erasa*

meae *l*¹

² Despondi *l*¹

¹³ In inmensum *l*²

¹⁶ quae *l*¹

dī *erasum, irrepsit ex praecedenti linea*

¹⁵ In inmensum *l*²

¹ sustineretis *l*¹

ita corrumpantur seruus uestri et excidant a simplicitate
quae est In xpo;

⁴ Nam si is qui uenit alium xpm predicat. quem non predicamus.
aut alium spm accipitis quem non accepistis aut alium
euangelium quod non recipistis recte patiremini.

⁵ Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis apostolis

⁶ etsi Inperitus sermone sed non scientia. In omnibus autem
manifestus sum uobis. ⁷ Aut numquid peccatum feci. me ipsum
humilians ut uos exaltemini. Quoniam gratias euangelium di
euangelizaui uobis. ■ Alias ecclesias expoliaui accipiens
stipendium ad ministerium uestrum. ⁹ et cum essem apud uos
et egerim. Nulli honerosus fui. Nam quod deerat sup
pleuerunt fratres qui uenerunt a macedonia. et In omnibus sine
honore me uobis seruauit et seruabo. ¹⁰ Est ueritas xpi In me.

Quoniam haec gloria non Infringetur In me In regionibus achaiae.

¹¹ Quare quia non dilego uos ds scit. ¹² Quod autem facio et faciem
ut amputem occasionem eorum qui uolunt occasionem.

Ut In quo gloriantur Inueniant sicut et nos.

¹³ Nam eiusmodi pseudoapostoli operari subdoli.

Transfigurantes se In apostolos xpi. ¹⁴ Et non mirum ipse enim
satanas transfigurat se In angelum lucis. ¹⁵ Non est ergo

³ sensus l¹

⁴ is: addidit glossam "id est pseudoapostolus" antiqua
manus et iuxta alium add. "id est meliorem xpm" aliud euan. l²

recepistis l¹

pateremini l¹

⁷ gratias: a alt. erasa

⁹ honerosus: h erasa

onere l¹

¹¹ diligo l¹

¹² faciam l²

¹³ operarii l²

Transfig. corrector

magnum si ministri iustitiae. quorum finis erit secundum
opera ipsorum. ¹⁶ Iterum dico ne quis me putet Insipientem.
Alioquin uelut Insipientem accipite me ut et ego modicum
quid glorier. ¹⁷ Quod loquor non loquor secundum dñm sed quasi
In Insipientia. In hac substantia gloriae. ¹⁸ Quoniam multi
gloriantur secundum carnem et ego gloriabor;

¹⁹ Libenter enim suffertis Insipientes cum sitis ipsi sapi
entes. ²⁰ sustinetis enim si quis uos In seruitutem redigit.
Si quis deuorat. Si quis accipit. Si quis extollitur. Si quis
In faciem uos cedit. ²¹ Secundum ignobilitatem dico quasi Infirmi
fuerimus In hac parte In quo quis audet In Insipientia au
deo et ego. ²² Ebrei sunt et ego. Israhelite sunt. et ego. Semen
abrahae sunt. et ego. ²³ Ministri xpi sunt. et ego. Ut minus
sapiens dico. plus ego. In laboribus. plurimis In carceribus
abundantius In plagis supra modum. In mortibus frequenter
²⁴ a iudaeis quinquies quadragenas una minus accipi.

²⁵ Ter uirgis cessus sum semel lapidatus sum. ter naufragium
feci. nocte et die In profundo maris fui. ²⁶ In itineribus sepe.
Periculis fluminum. Periculis latronum. Periculis ex genere.
Periculis ex gentibus. Periculis In ciuitate. Periculis In solitudine
Periculis In mari. Periculis In falsis fratribus. ²⁷ In labore et

¹⁵ ministri: + eius transfigurentur uelut ministri l²
Insipientia: + dico l³

²⁴ accepi l¹

²¹ quasi: + nos l²
²⁵ cessus: s *pri. erasa*

erumna. In uigiliis multis. In frigore et nuditate ²⁸ preter illa
 quae extrinsecus sunt Instantia mea. cotidiana sollicitudo
 omnium ecclesiarum. ²⁹ Quis Infirmatur et ego non Infirmor
 quis scandalizatur et ego non uror. ³⁰ Si gloriari oportet
 quae Infirmitatis maeme sunt gloriabor. ³¹ Dñs et pater
 dñi nostri ihu xpi. scit qui est benedictus In saecula. quod non
 mentior. ³² Damasci prepositus gentis arathe regis custodi
 ebat ciuitatem damascinorum ut me comprehenderet ³³ et per
 fenestram In sporta dimisus sum per murum et sic effugi
 manus eius. 12 ¹ Si gloriari oportet. non expedit mihi quidem.
 Ueniam autem ad uisiones et reuelationes dñi. ² Scio hominem
 In xpo ante annos .xliii. Siue In corpore nescio. Siue extra
 corpus nescio ds scit. Raptum eiusmodi usque ad tertium
 caelum. ³ Et scio huiusmodi hominem. Siue In corpore. Siue
 extra corpus nescio ds scit. ⁴ Quoniam raptus est In paradysum et
 audiuit arcana uerba que non licet hominibus loqui. ⁵ Pro eiusmodi
 gloriabor. Pro me autem mihi gloriabor. nisi In Infirmitatibus
 meis. ⁶ Nam et si uoluero gloriari non ero Insipiens. Ueritatem
 enim dico. Parco autem ne quis existimet supra id quod uidet
 me aut audit ex me. ⁷ Et ne magnitudo reuelationum extollat
 me. data est mihi stimulus carnis meae. angelus satanae

²⁷ multis: + in fame et siti l²³⁰ maeae l²³³ fenestram l¹¹ mihi *erasum*² huiusmodi l²⁴ quae l²⁴ hominibus:bus *erasae*⁵ nihi (*sic*) *corrector*⁶ quis: + me l¹

audit:

+ aliquid ²⁷ datus l¹

ut me colafizet. ⁸ Propter quod ter dñm rogavi ut discederet a me.

⁹ Et dixit mihi sufficit tibi gratia mea. Nam uirtus In Infirmi-
mitate perficitur. Libenter igitur gloriabor In Infirmi-
tibus meis. Ut Inhabitet In me uirtus xpi.

¹⁰ Propter quod placeo mihi In Infirmis meis. In contumeliis
In necessitatibus In persecutionibus In angustiis pro xpo.
Cum enim Infirmor. Tunc potens sum. ¹¹ Factus sum Insi-
piens uos me cogistis. Ego enim debui a uobis commendari.
Nihil minus fui ab his qui supra modum sunt apostoli.
tametsi nihil sum. ¹² Signa uero apostoli. facta sunt super
uos. In omnia patientia signis et prodigiis et uirtutibus.

¹³ Quid est enim quod minus habuistis pre ceteris ecclesis.
Nisi quod ego ipse non grauavi uos donate mihi hanc Iniuriam.

¹⁴ **E**cce tertio hoc paratus sum uenire ad uos et non ero
grauis uobis. Non enim quero quae uestra sunt sed uos.
Nec enim debent filii parentibus thesaurizare. Sed pa-
rentes filiis. ¹⁵ Ego enim libentissime Inpendam et super
Inpendar ipse pro animabus uestris. licet plus uos diligens
minus dilegar. ¹⁶ Sed esto ego uos non grauavi. sed cum essem
astutus dolo uos cepi. ¹⁷ Numquid per aliquem eorum quos
misi ad uos circumueni uos. ¹⁸ Rogavi titum et misi cum illo

¹¹ coegistis /¹¹² omnia : a *erasa*¹⁵ diligens /¹diligor /¹

fratrem. Numquid titus uos circumuenit non eodem spū ambu-
lauimus non hisdem uestitis. ¹⁹ Olim putatis quod excussemus
nos apud uos. Coram dō In xpō loquimur. Omnia autem
karissimi propter uestram aedificationem. ²⁰ Timeo enim ne forte
cum uenero non quales uolo Inueniam uos et ego Inueniar a
uobis qualem non uultis. Ne forte contentiones. aemula-
tiones. animositates. dissensiones. detractioes. susu-
rationes. Inflationes. seditiones sint Inter uos. ²¹ Ne
iterum cum uenero humiliet me dō apud uos et lugeam
multos ex his qui ante peccauerunt et non egerunt peniten-
tiam super Inmunditiam et fornicationem et Inpudicitiam
quam gesserunt. ¹³ ¹ Ecce tertio hoc uenio ad uos. In ore
duorum uel trium testium. stabit omne uerbum. ² Praedixi
et predico. ut presens bis et nunc absens. his qui ante pecca-
uerunt. et ceteris omnibus. Quoniam si uenero Iterum non parcam.
³ An experimentum queritis eius. qui In me loquitur xpi.
Qui In uos non Infirmatur sed potens est In uobis. ⁴ Nam et si
cruci fixus est ex Infirmirate nostra sed uiuit ex uir-
tute dī. Nam et nos firmissimus In illo. sed uiuemus
cum eo. ex uirtute dī In uobis. ⁵ Uosmetipsos temptate.
Si estis In fide ipsi uos probate. An non cognoscitis uos

¹⁸ non *alt.*: nonne ¹uestigiis ¹¹⁹ excussemus: s *pri. erasa*²⁰ dissensiones ¹²¹ Inmunditiam: m *erasa*fornicationem: m *erasa*Inpudicitiam (*sic*): m *erasa*² et *alt.*: + secundo ¹³ xps ¹²⁴ firmi (*sic*) sumus ²uiuimus *corrector*

ipsos. quia xps ihs In uobis est. Nisi forte reprobi estis.

¹ Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus reprobi.

² Oro autem dm ut nihil mali faciatis. non ut nos probati pareamus. sed ut uos quod bonum est faciatis. nos autem ut reprobi sumus. ⁸ non enim possumus aliquid aduersus ueritatem. sed pro ueritate. ⁹ Gaudemus enim quando nos Infirmi sumus. Uos autem potentes estis. Hoc oramus uestram consummationem. ¹⁰ Ideo haec absens scribo. ut non presens durius agam. secundum potestatem quam dedit dñs mihi In aedificationem et non In distructionem ;

¹¹ De cetero fratres gaudete perfecti estote exortamini

Idem sapite pacem habete. Et ds pacis et dilectionis erit uobiscum. ¹² Salutate Inuicem In osculo sño.

Salutant uos sñi omnes. ¹³ Gratia dñi nostri ihs xpi et caritas di et communicatio sñi sps sit cum omnibus uobis.

Explicit epistola secunda ad corinthios ;

Incipiunt capitula epistolę ad galatas ;

- i **D**e resurrectione dñi.
- ii **D**e apostolo a circumcissione galatas refrenante
et nouas doctrinas anathematizante;
- iii **D**e apostolo hominibus displicente; [consecuto;
- iiii **D**e apostolo euangelium non ab hominibus sed a dō diuinitus
- v **D**e apostolo uitam suam priorem In Iudaismo et segregati
one apostulatus eius et omnem cursum ad galatas prosequentem;
- vi **D**e falsis fratribus et de petro In circumcissione
et paulo In gentibus ordinato; [dente;
- vii **D**e petro cum gentibus conuiuante et paulo eum reprehenden-
- viii **D**e apostolo legem ueteris testamenti per crucem
et passionem dñi destruente;
- ix **D**e apostolo galatarum stultitiam Inclamante quod cum
ex auditu fidei spm accipissent legis est et circum
cissioni postmodum subiugassent;
- x **D**e omnibus qui ex operibus legis sunt quod subiecti sunt maledictioni
- xi **D**e his qui In lege sunt quod non Iustificentur apud dñm;
- xii **D**e dño redimente nos ex maledicto legis cum pro nobis
ipse factus sit maledictum;
- xiii **D**e comparatione testamenti hominis ad promisionem dī
In semine abrahae quod est dñs xps;

- xiiii **De** lege posita quoadusque ueniret semen repromissionis;
- xv **De** scriptura concludente omnia sub peccato et legis
custodiā. ut promissio daretur credentibus ex fide
dñi nostri ihu xp̃i;
- xvi **De** aequalitate omnium gentium credentium In xp̃o
dño liberorum atque seruorum;
- xvii **De** credentibus omnibus quod unum semine sint abraham;
- xviii **De** conparatione heredis Infantis;
- xviiii **De** iudaeis credentibus sub elimentis mundi seruitio
constrictis donec dñs factus ex femina atque sub
lege a patre In saeculum mitteretur;
- xx **De** credentibus In dño quod non sint Iam serui sed filii et qui se
cundum legem ueteri testamenti uult uiuere elimentis
mundi optat potius seruire quam dño;
- xxi **De** fide In aduentum apostoli et reuerentia galatarum;
- xxii **De** seductoribus galatarum;
- xxiii **De** duobus filiis abraham et testamentis duobus et monte
sina. et hierusalem terrestri atque caelesti;
- xxiiii **De** circumcidentibus se sed quod eis ihs xp̃s nihil proderit
sed debitores sint totius legis faciendae;
- xxv **De** circumcisione et preputio quod nihil sint si fides quae

per dilectionem operatur; [dentium ac seductorum;

xxvi **De** cursu primo fidei galatarum et damnatione male sua

xxvii **De** circumcisione et crucis scandalo; [atque certaminis;

xxviii **De** impletione legis In proximi dilectione et periculo laboris

xxviii **De** contentione sp̄s et carnis;

xxx **De** contemptu Inanis gloriae ac praesentis;

xxxi **De** sustentatione motua Inter fratres et honore communi;

xxxii **De** humanitate discentium uerbum dñi erga doctores;

xxxiii **De** seminatione carnalium uel spiritualium; [fidei;

xxxiiii **De** elimosina facienda In omnes sed maxime ad domesdicos

xxxv **De** circumcisis non seruantibus legem et apostolo In

cruce dñi gloriante; [pacem habeat sempiternam;

xxxvi **De** circumcisione et preputio quod nihil sint sed noua creatura

xxxvii **De** apostolo In corpore suo stigmata dñi nostri ihu xpi;

Expliciunt tituli. epistolae ad galatas;

Galatae sunt greci hii uerbum ueritatis primum ab apostolo acciperunt sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis ut In legem et circumcisionem uerterentur. hos apostolus reuocat ad fidem ueritatis scribens eis ab epheso;

Explicit argumentum epistolae ad galatas;

Incipit textus eiusdem aeipistolae ;

I¹ PAVLVS APOSTOLVS

Non ab hominibus neque per hominem
 sed per iħm xp̄m et dñm patrem qui suscitauit eum
 a mortuis ² et qui mecum sunt omnes fratres eccle-
 siae galatiae. ³ Gratia uobis et pax a dō patre nostro
 et dño iħu xp̄o. ⁴ Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris.
 Ut eriperet nos de presenti saeculo nequam. secundum
 uoluntatem dī et patris nostri. ⁵ Cui est gloria In
 saecula saeculorum. amen;

II⁶ Miror quod sic tam cito. transferemini ab eo qui
 uos uocauit In gratia xp̄i. In aliud euangelium ⁷ quod non est
 aliud nisi sunt aliqui. qui uos conturbant et uolunt
 conuertere euangelium xp̄i. ⁸ Sed licet nos aut angelus
 de caelo euangelizet uobis preterquam euangelizauimus
 uobis. anathema sit ⁹ sicut prediximus. et nunc iterum dico.
 Si quis uobis euangelizauerit preter id quod accepistis.
 anathema sit.

III¹⁰ Modo enim hominibus suadeo an dō aut quero hominibus
 placare. Si adhuc hominibus placarem xp̄i seruus non essem ;

² ecclesiis /³
 con *erasae*
 placerem /¹

⁶ gratiam /²

⁸ preterquam : + quod /¹

⁷ nisi : + si /¹

conuertere :

¹⁰ placere /¹

IIII ¹¹ Notum enim uobis facio fratres euangelium quod euangeliza-
tum est a me quia non est secundum hominem ¹² neque enim ego ab ho-
mine accipi illud neque dedici sed per reuelationem ihu xpi;

V ¹³ Audistis enim conuersationem meam In Iudaismo quoniam
supra modum persequabar ecclesiam di et expugnabam
illam ¹⁴ et proficiebam In iudaismo supra multos. coetaneos
In genere meo abundantius emulator existens pater
narum mearum traditionum. ¹⁵ Cum autem placuit ei qui
me segregauit de utero matris meae et uocauit per gra-
tiam suam ¹⁶ ut reuelaret filium suum In me. ut euangeli-
zarem illum In gentibus. continuo non adqueui carni
et sanguini. ¹⁷ neque ueni hierusolimam ad antecessores
meos apostolos sed abhi¹ In arabiam. Et iterum reuersus sum
damascum. ¹⁸ deinde post annos tres. ueni hierusolimam
uidere petrum et mansi apud eum dies .xu. ¹⁹ Alium autem
apostolorum uidi neminem. nisi Iacobum fratrem dñi.
²⁰ Quae autem scribo uobis. Ecce coram do quia non mentior.
²¹ Deinde ueni In partes syriae et ciliciae. ²² Eram autem ignotus
faciae. ecclesis iudae quae erant In xpo. ²³ Tantum autem
auditum habebant. Quoniam qui persequabatur nos aliquando.
Nunc euangelizat fidem quam aliquando expugnabat

¹² accepi /¹didici /²¹³ meam : + aliquando /²¹⁴ coetan. : + meos /²placuit /^{dior}¹⁷ abii /¹²² faciae : a *erasa*

²⁴ et In me clarificabant dñm;

VI 2 ¹ Deinde post annos ·XIII· Iterum ascendi hierusolimam cum barnaban adsumpto et tito. ² Ascendi autem secundum reuelationem et contuli cum illis euangelium quod predico In gentibus. Seor sum autem his qui uidebantur esse maiores. Ne forte In uacuum currem aut currissem. ³ sed neque titus qui mecum erat cum esset gentilis compulsus est circumcidi ⁴ sed propter subintroductos falsos fratres. qui subintroierunt explorare libertatem nostram. quam habemus In xp̄o iħu. ut nos In seruitutem redigerent. ⁵ quibus neque ad horam cessimus subiectioni ut ueritas euangelii permaneat apud uos. ⁶ ab his autem qui uidebantur esse aliquid. quales aliquando fuerint nihil mea Interest. Dñs personam hominis non accipit. mihi enim qui uidebantur esse aliquid nihil contulerunt ⁷ sed e contra cum uidissent quod creditum est mihi euangelium praeputii sicut petro circumcisionis. ⁸ qui enim operatus est petro In apostolatum circumcisionis. Operatus est et mihi Inter gentes ⁹ et cum cognouissent gratiam quae data est mihi Iacobus et cephas et Iohannes dextras dederunt mihi et barnabae societatis ut nos Inter gentes. Ipsi autem In circumcisionum. ¹⁰ Tantum ut pauperum memores essemus.

¹ barnaban: n *erasa*

⁸ apostolatu *corrector*
Inter: ter *erasae*

² cucurrissem *l*¹

⁹ Iohannes: + qui uidebantur columnae esse *l*¹
circumcisionem *forsan l*^{*}

⁷ sed: et *l*²

quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere;

VII¹¹ Cum autem uenisset coephas antiochiam In faciem ei restiti
quia reprehensibilis erat. ¹² prius quam enim uenirent quidam
ab iacobo cum gentibus edebat. cum autem uenissent sub
trahebat se et segregabat. Timens eos qui ex circum
cisione erant ¹³ et simulationi eius consenserunt ceteri
Iudaei. Ita ut et barnabas duceretur ab eis In illam
simulationem. ¹⁴ sed cum uidissem. quod non recte ambula
rent ad ueritatem euangelii. dixi petro coram omnibus.
si tu cum Iudaeus sis gentiliter et non Iudaice uiuis. quo
modo gentes cogis Iudaizare. ¹⁵ Nos natura Iudaei et non
ex gentibus peccatores ¹⁶ scientes autem quod non iustificatur
homo ex operibus legis nisi per fidem ihu xpi. Et nos In xpo
ihu credimus ut Iustificemur ex fide xpi et non ex operibus
legis. Propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro.

VIII¹⁷ Quod si querentes iustificari In xpo Inuenti sumus et ipsi
peccatores. Numquid xps peccati minister est absit.

¹⁸ Si enim que distruxi. Iterum aedifico preuaticatorem me
constituo. ¹⁹ Ego enim per legem legi mortuus sum. Ut do uiuam
xpo semper fixus sum cruci. ²⁰ Uiuo autem iam non ego. Uiuo uero
In me xps. Quod autem nunc uiuo In carne In fide uiuo filii di.

¹⁹ semper fixus : confixus ¹ et ²

qui dilexit me et tradidit se ipsum pro me. ²¹ Non abiectio gratiam dñi. si enim per legem iustitia. ergo xps gratis mortuus est.

VIII ³ ¹ O Insensati galatae quis uos fascinauit. ante quorum oculos ihs xps prescriptus est et In uobis cruci fixus. ² Hoc solum uolo a uobis discere. Ex operibus legis spm accipistis an ex auditu fidei ³ sic stulti estis ut cum spu coeperitis. Nunc carne consummamini. ⁴ Tanta passi estis sine causa. Si tamen sine causa. ⁵ qui ergo tribuit uobis spm et operatur uirtutes In uobis. Ex operibus legis an ex auditu fidei. ⁶ Sicut abraham credidit dō et reputatum est illi ad Iustitiam. ⁷ Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hii sunt filii abraham. ⁸ Prouidens autem scriptura qui ex fide Iustificat gentes. Ds prenuntiavit abraham. quia benedicentur In te omnes gentes.

X ⁹ Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli abraham.

¹⁰ Quicumque enim ex operibus legis sunt. sub maledicti^o sunt. scriptum est enim. Maledictus omnis qui non permanserit In omnibus quae scripta sunt In libro legis ut faciat ea;

XI ¹¹ Quoniam autem In lege nemo Iustificatur apud dm manifestum est quia Iustus ex fide uiuit. ¹² Lex autem non est ex fide sed qui fecerit eam uiuet In illis:

²¹ abiectio : ec *erasae*

² accepistis *l*¹

¹² eam : m *erasa*

¹ fascin. : + ueritati non obedire *l*²

³ consumm. : m *pri. erasa*

■ quia *l*¹

XII¹³ **X**ps nos redemit de maledicto legis factus pro nobis
 maledictum. Quia scriptum est. Maledictus omnis
 qui pendit In ligno. ¹⁴ Ut In gentibus benedictio abraham
 fieret In xpō ihu. ut pollicitationem sps accipiamus per fidem;

XIII¹⁵ **F**ratres secundum hominem dico tamen hominis confir-
 matum testamentum nemo spernit aut superordinat.
¹⁶ Abraham dictae sunt promissiones et semini eius non dicit.
 ex seminibus quasi ex multis. sed quasi In uno. Et semini
 tuo quod est xps. ¹⁷ Hoc autem dico testamentum confirmatum
 a dō. quae post quadringentos et triginta annos fac-
 ta est lex. Non Inritam facit ad euacuandam promissionem.
¹⁸ Nam si ex lege hereditas. Iam non ex promissione abrahae
 autem per repromissionem donauit ds.

XIIII¹⁹ **Q**uid Igitur lex propter transgressionem posita est donec
 ueniret semen cui promiserat. ordinata per angelos In
 manu mediatoris. ²⁰ Mediator autem unius non est ds autem unus est;

XV²¹ **L**ex ergo aduersus promissa dī absit. Si enim data esset
 lex quae possit uiuificare uere ex lege esset Iustitia.
²² Sed conclusit scriptura omnia sub peccato. Ut pro-
 missio ex fide ihu xpi daretur credentibus. ²³ Prius autem
 quam ueniret fides sub lege custodiebamur conclusi In eam

¹³ pendet l²¹⁶ ex pri.: et l²qui est l²¹⁷ irritum l²¹⁸ repromissione l²¹⁹ transgressionem l²

fidem quae reuelanda erat. ²⁴ Itaque lex pedagogus noster
fuit In xp̄o. Ut ex fide iustificemur. ²⁵ at ubi uenit fides.
Iam non sumus sub pedagogo ²⁶ omnes enim filii dī estis
per fidem In xp̄o ih̄u;

XVI ²⁷ Quicumque enim In xp̄o baptizati estis xp̄m. Induistis ²⁸ non est
iudaeus neque grecus non est seruus neque liber non est masculus
neque femina. Omnes enim uos unum estis In xp̄o ih̄u;

XVII ²⁹ Si autem uos xp̄i ergo abrahamae estis semen secundum pro
missionem heredes;

XVIII ⁴ ¹ Dico autem quanto tempore heres paruulus est. nihil dif
fert a seruo cum sit dominus omnium ² sed sub curato
ribus et actoribus est usque ad prefinitum tempus a patre.

XVIII ³ Itaque et nos cum essemus paruuli sub elimentis huius
mundi eramus seruiantes. ⁴ at ubi uenit plenitudo tem
poris misit d̄s filium suum. factum ex muliere. factum
sub lege ⁵ ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem
filiorum reciperemus. ⁶ Quoniam autem estis fili. misit d̄s sp̄m
fili sui In corda nostra clamantem abba pater;

XX ⁷ Itaque Iam non est seruus sed filius. quod si filius et heres per d̄m.
⁸ Sed tunc ignorantes d̄m his qui natura non sunt dii ser
uiebatis. ⁹ Nunc autem cognoueritis d̄m Immo cogniti sitis a d̄o.

²⁹ xp̄i: + ih̄u /¹² tutoribus /¹³ Itaque: que *erasae*⁶ filii *ōis* /¹⁹ autem: + cum /¹

Quomodo conuertemini Iterum ad Infirma et egenaelementa quibus denuo seruire uultis. ¹⁰ Dies obseruatis et menses et tempora et annos timeo ne forte sine causa laborauerim In uobis ¹² estote sicut et ego quia ego sicut uos;

XXI ¹⁷ **F**ratres obsecro uos nihil male sistis. ¹³ Scitis autem quia per In firmitatem carnis euangelizaui uobis Iam pridem ¹⁴ et tationem meam In carne uestra non spreuistis. neque respuistis. sed sicut euangelium di excepistis me sicut ihm xpm.

¹⁵ Ubi ergo est beatitudo uestra. Testimonium enim perhibeo uobis. Quia si fieri potuisset oculos uestros eruissetis et dedissetis mihi. ¹⁶ Ergo Inimicus uobis factus sum uerum dicens uobis.

XXII ¹⁷ **E**mulantur uos non bene sed excludere uos uolunt ut illos emulemini ¹⁸ bonum autem emulamini In bono semper et non tantum cum praesens sim apud uos;

XXIII ¹⁹ **F**ilioli mei quos Iterum parturio donec formetur xps In uobis. ²⁰ Uellem autem esse apud uos modo et mutare uocem meam. quoniam confundor In uobis. ²¹ Dicite mihi qui sub lege uultis esse legem non legistis. ²² Scriptum est enim quoniam abraham duos filios habuit. unum de ancilla. et unum de libera. ²³ Sed qui de ancilla natus est. secundum carnem.

Qui autem de libera per repromissionem. ²⁴ Quae sunt per allegoriam

⁹ conuertimini *corrector*

elementa /¹

¹² me lesistis /¹

¹⁴ angelum *corrector*

¹⁸ sim : sum /²

²³ > sec. carnem natus est /²

dicta. haec enim sunt duo testamenta unum quidem
a monte syna In seruitutem generans que est agar.

- ²⁵ Sina autem mons est In arabia. qui coniunctus est ei que nunc est
hierusalem. et seruit cum filiis suis. ²⁶ Illa autem quae
sursum est dī hierusalem libera est quae est mater nostra.
²⁷ Scriptum est enim. Laetare sterelis quae paris. erumpe
et clama quae non parturis. quia multi filii deserte
magis quam eius quae habuit uirum. ²⁹ Nos autem fratres secundum
Isaac promisionis filii sumus ²⁹ sed quomodo tunc qui se
cundum natus fuerat persequabatur eum qui secundum
sp̄m Ita et nunc. ³⁰ Sed quid dicit scriptura. Iece ancillam
et filium eius non enim heres erit filius ancillae cum filio
meo Isaac. ³¹ Itaque fratres non sumus ancillae filii sed libere
⁵ ¹ quia libertate nos xp̄s liberauit. State et nolite Iterum
iugo seruitutis contineri.

XXIIII ² Ecce ego paulus dico uobis. si circumdamini xp̄s uobis
nihil proderit ³ testificor autem rursum omni homini
circumcidenti se quoniam debitor est uniuerse legis faciende.
⁴ euacuati estis a xp̄o. Qui In lege Iustificamini a gratia ex
cidistis. ⁵ nos autem sp̄u ex fide spem Iustitiae expectamus;
XXV ⁶ Nam In xp̄o ih̄u neque circumscisio aliquid ualet neque

²⁶ dī: *erasum*²⁷ sterilis *l*³quae non paris *l*²habet *l*²²⁹ secundum: + carnem *l*¹³⁰ meo Isaac: libere *l*¹³¹ sinus *l*¹vel *l*²; sumus *restituit* *l*³¹ quia: qua *l*¹² uobis:+ quoniam *l*²circumdamini *l*³

praeputium sed fides quae per caritatem operatur;

XXVI⁷ Currebatis bene quis uos Inpediuit ueritati non
oboedire⁸ persuassio non est ex eo qui uocat uos.

⁹ modicum fermentum totam massam corrumpit.

¹⁰ Ego confido In uobis In dño quod nihil aliud sapietis
qui autem conturbat uos portabit Iudicium quicumque est ille.

XXVII¹¹ Ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico quid adhuc
persecutionem patior. Ergo euacuatum est scandalum
crucis¹² utinam et abscidantur qui uos conturbat.

¹³ Uos autem In libertatem uocati estis fratres. tantum ne libertatem
In occasionem carnis detis sed per caritatem seruite
Inuicem;

XXVIII¹⁴ Omnis enim lex In uno sermone Impletur. Dileges
proximum tuum sicut te ipsum¹⁵ quod si Inuicem mordetis
et comedetis uidete ne ab Inuicem consummamini;

XXVIII¹⁶ Dico autem spū ambulate et desideria carnis non per
ficietis. ¹⁷ Caro enim concupiscit aduersus spm. sps
autem aduersus carnem. Haec enim Inuicem aduersantur.
Ut non quecumque uultis illa faciatis. ¹⁸ Quod si spū ducemini
non estis sub lege. ¹⁹ Manifesta autem sunt opera carnis que sunt.
Fornicatio. Inmunditia. Luxuria. ²⁰ Idolorum seruitus.

⁸ persuassio: s *pri. erasa*
m *erasa*

¹² conturbant *forsan l**
occassionem: s *pri. erasa*

¹³ libertatem:
¹⁴ Diligis *l*¹

¹⁸ ducimini *l*¹

¹⁹ Luxuria *l*²

Ueneficia. Inimicitiae. Contentiones. Emulationes.
 irae. rixae. dissensiones. sectae. ²¹ Inuidiae. homicidia.
 ebrietates. comisationes. et his similia. Quae pre
 dixi uobis. sicut predixi. Quoniam qui talia agunt regnum di
 non consequentur. ²² Fructus autem sp̄s est. Caritas.
 Gaudium. Pax patientia. longanimitas. bonitas.
 benignitas. fides. ²³ modestia. continentia. castitas.
 aduersus huiusmodi non est lex. ²⁴ Qui autem sunt xp̄i carnem
 suam cruci fixerunt cum uitiiis et concupiscentiis.

XXX ²⁵ Si uiuimus sp̄u sp̄u et ambulemus. ²⁶ non efficiamur
 Inanis gloriae cupidi Inuicem prouocantes. Inuicem
 Inuidentes.

XXXI ⁶ ¹ Fratres et si preoccupatus fuerit homo In aliquo delicto
 uos qui spiritales estis huiusmodi. Instruite eum
 In sp̄u mansuetudinis. Considerans te ipsum ne et tu
 tempteris. ² Alter alterius honera portate. et sic
 adimplebitis legem xp̄i. ³ Nam si quis se existimat
 aliquid esse cum nihil sit ipse se seducit. ⁴ Opus autem
 suum probet unusquisque et sic In semetipso tantum
 gloriam habebit et non In altero ⁵ unusquisque enim
 onus suum portabit;

²⁰ Ueneficia *l*²

²¹ comesationes *l*²

predixi *pri.*: praedico *l*²

²⁶ Inuidentes: *post hoc uerbum scripsit in spatio uacuo manus antiqua* "Qui-
 cumque uult saluus esse ante omnia" *quae sunt prima uerba symboli (ut*
dicunt) sancti Athanasi

XXXII⁶ Communicet autem is qui catecizatur uerbum ei qui se catecizat In omnibus bonis;

XXXIII⁷ Nolite errare dñs non Inridetur. ⁸ Quae enim seminauerit homo haec et metet. quoniam qui seminat de carne sua de carne et metet corruptionem. qui autem seminat In spū de spū metet uitam aeternam. ⁹ Bonum autem facientes non deficiamus tempore enim suo metemus non deficientes;

XXXIII¹⁰ Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes. maxime autem ad domesdicos fidei;

XXXV¹¹ Uidete qualibus litteris scripsi uobis mea manu.

¹² quicumque uolunt placere In carne hii cogunt uos circumcidi tantum ut crucis xpī persecutionem non patiantur ¹³ neque enim qui circumciduntur legem custodiunt sed uolunt uos circumcidi ut In carne uestra glorientur;

XXXVI¹⁴ Mihi autem absit gloriari nisi In cruce dñi nostri ihu xpī. per quem mihi mundus cruci fixus est et ego mundo.

¹⁵ In xpō enim ihu neque circumcisio aliquid ualet. Neque preputium sed noua creatura. ¹⁶ Et quicumque hanc regulam secuti fuerint. pax super illos et misericordia et super israhel dī;

XXXVII¹⁷ De cetero nemo mihi molestus sit ego enim stigmata ihu

(Unum folium periit)

- xxvi **De** obsequio filiorum;
- xxvii **De** parentum erga filios temperamento;
- xxviii **De** seruorum obsequio;
- xxviii **De** temperamento dominorum;
- xxx **De** Indumento armorum dī et Insidiis diaboli
et conluctatione aduersus potestates;
- xxxi **De** fidelitate et ministerio tithici;
- E**xpliciunt capila epistolae ad ephesios;
- I**ncipit argumentum eiusdem epistolae;
- E**phesi sunt assiani hii accepto uerbo ueritatis
persteterunt In fide. Hos conlaudat apostolus scribens
eis a roma de carcere per tithicum diaconem;
- E**xPLICIT argumentum. **I**ncipit textus;

I¹ **PAVLVS**   Apostolus ih̄u
xpi per uoluntatem dī
Sc̄is omnibus qui sunt ephesi et fidelibus In xpo ih̄u.
² Gratia uobis et pax a dō patre nostro et dño ih̄u xpo.
³ Benedictus ds et pater dñi ih̄u xpi qui benedixit nos In
omni benedictione spiritali In celestibus In xpo ih̄u;

⁴ Sicut elegit nos In ipso ante mundi constitutionem.
 ut essemus s̄ci et Inmaculati In conspectu eius In cari
 tate ⁵ qui predistinauit nos In adoptionem filiorum
 per īhm x̄pm In se ipsum. secundum prepositum uoluntatis
 suae. ⁶ In laudem gloriae gratiae suae. In qua gratifi
 cavit nos In dilecto filio suo ⁷ In quo habemus redemp
 tionem per sanguinem eius remissionem peccatorum
 secundum diuitias gratiae eius. ⁸ Quae superabundauit
 In nobis In omni sapientia et prudentia ⁹ ut notum faceret
 nobis sacramentum uoluntatis suae secundum beneplacitum
 eius quod preposuit In eo. ¹⁰ In dispensationem plenitudinis
 temporum Instaurare omnia In x̄po. quae In caelis et
 quae In terra sunt In ipso. ¹¹ In quo etiam sorte uocati
 sumus. Praedistinati secundum propositum eius qui omnia
 operatur secundum consilium uoluntatis suae. ¹² Ut si
 mus In laudem gloriae eius. Qui ante sperauimus In x̄po.
¹³ In quo et uos cum audissetis uerbum ueritatis. Euangelium
 salutis uestrae. In quo et credentes signati estis sp̄u pro
 missionis s̄co. ¹⁴ Qui est pignus hereditatis nostrae In redemp
 tione adquisitionis In laudem gloriae Ipsius;
 II ¹⁵ Propterea et ego audiens fidem uestram que est In x̄po īhu.
 [. uiiii .]

⁵ se : *erasm*propositum ⁷¹

Et dilectionem In omnes sc̄os. ¹⁶ Non cesso gratias
agens pro uobis. memoriam uestri faciens In orationibus
meis. ¹⁷ Ut d̄s dñi nostri ih̄u xp̄i. pater gloriae det uobis
sp̄m sapientiae et reuelationis In agnitione eius.

¹⁸ Inluminatos oculos cordis uestri. Ut sciatis quae sit
spes uocationis eius et quae diuitiae gloriae heredi-
tatis eius In sc̄is. ¹⁹ et quae sit supereminens magnitudo uir-
tutis eius In nos qui credimus secundum operationem
potentiae uirtutis eius. ²⁰ quam operatus est In xp̄o. Suscitans
illum a mortuis et constituens ad dexteram suam In caeles-
tibus ²¹ supra omnem principatum et potestatem et uirtutem
et dominationem. Et omne nomen quod nominatur
non solum In hoc saeculo sed et In futuro. ²² Et omnia subiecit
sub pedibus eius. et ipsum dedit caput supra omne ecclesiam
²³ quae est corpus illius plenitudo eius qui omnia In omnibus
adimpletur;

III ² ¹ Et uos cum essetis mortui delictis et peccatis uestris

² In quibus aliquando ambulastis secundum saeculum
mundi istius. Secundum principem potestatis aeris
huius sp̄s. Qui nunc operatur In filios diffidentiae.

³ In quibus et nos omnes aliquando conuersati sumus.

¹⁹ credidimus /²

²² omnem /²

² aeris: a *er*asa

In desideriis carnis nostrae. facientes uoluntates
carnis et cogitationum et eramus natura filii irae
sicut et ceteri;

IIII ⁴ Ds autem qui diues est In misericordia propter nimiam
caritatem suam qui dilexit nos ⁵ et cum essemus mortui
peccatis conuiuificabit nos xpo. Cuius gratia estis sal
uati ⁶ et conresuscitauit et consedere fecit In caelestibus
In xpo ihu. ⁷ Ut ostenderet In saeculis superuenientibus habun
danter diuitias gratiae suae In bonitatem super nos In xpo ihu;

V ⁸ Gratia enim estis saluati per fidem et hoc non ex uobis. Dī enim
donum est ⁹ non ex operibus. Ut ne quis gloriatur ¹⁰ ipsius enim
sumus factura creati In xpo ihu In operibus bonis
quae praeparauit ds ut In illis ambulemus ;

VI ¹¹ Propter quod memores estote quod aliquando uos qui e
ratis gentes In carne qui dicimini preputium ab ea que dicitur
circumcisio In carne manu facta. ¹² Qui eratis In tempore illo
sine xpo alienati a conuersatione israhel et hospites tes
tamentorum promissionis spem non habentes
et sine dō In hoc mundo.

VII ¹³ Nunc autem In xpo ihu uos qui aliquando eratis longe
facti estis prope In sanguine xpi. ¹⁴ Ipse est enim pax nostra

⁴ qua ^l¹   ⁵ et: *erasum*   conuiuificauit ^l²   ⁷ habundantes ^l¹
bonitatem: m *eras*   ¹¹ dicimini ^l¹   quae ^l¹   ¹² aliaenati ^l¹

qui fecit utraque unum et medium parietem maceriae
 soluens Inimicitiam In carne sua ¹⁵ legem mandatorum
 decretis euacuans. Ut duos condat In semetipsum In unum
 nouum hominem faciens pacem ¹⁶ et reconciliauit ambos
 In uno corpore dō per crucem Interficiens Inimicitiam In semet
 ipso ¹⁷ et ueniens euangelizauit pacem uobis qui longe fuistis
 et pacem his qui prope. ¹⁸ Quoniam per ipsum habemus
 accessum ambo In uno dño ad patrem;

VIII ¹⁹ Ergo Iam non estis hospites et aduenae. Sed etis ciues s̄corum
 et domestici dī ²⁰ superedificati supra fundamentum aposto
 lorum et profetarum. Ipso summo angulari lapidi xp̄o ih̄u.
²¹ In quo omnis aedificatio constructa. Crescit In tem
 plum s̄cm In dño. ²² In quo et uos coedificamini habitaculum dī In sp̄u;

VIII ³ ¹ Huius rei gratia ego paulus uinctus xp̄i ih̄u. pro uobis
 gentibus. ² Si tamen audistis dispensationem gratiae dī quae
 data est mihi In uobis. ³ Quoniam secundum reuelationem notum
 mihi factum est sacramentum sicut supra scripsi In breui
⁴ pro ut potestis legentes Intellegere prudentiam meam In minis
 terio xp̄i. ⁵ Quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum.
 Sicut nunc reuelatum est. Nobis apostolis eius et profetis In sp̄u
⁶ esse gentes conheredes et concorporales et conparticipes

¹⁵ Inimicitias *l*¹¹⁹ estis *l*¹s̄c̄is *l*^{*} *vel l*^{dior}¹⁶ et reconciliauit: ut reconciliaret *l*²²² sp̄u: + s̄c̄o *l*^{*} *vel l*^{dior}⁶ conheredes: n *erasa*¹⁸ sp̄u *l*^{dior} *vel l*^{*}⁵ Sicuti *l*^{*} *vel l*^{dior}

promissionis In xpo ihu per euangelium. ⁷ Cuius factus sum
ego minister. secundum donum gratiae di quae data est mihi
secundum operationem uirtutis eius ⁸ mihi minimo omnium
s̄corum data est gratia haec In gentibus euangelizare Inuesti
gabiles diuitias xpi ⁹ et Inluminare omnes quae sit dispen
satio sacramenti absconditi a saeculis In dō qui uniuersa
creauit ¹⁰ ut Innotescat principibus et potestatibus In caeles
tibus per ecclesiam multiformis sapientiae di. ¹¹ Secundum
p̄finitionem saeculorum quam fecit In xpo ihu dño nostro.

¹² In quo habemus fiduciam et accessum In confidentia per fidem eius;

X ¹³ P̄propter quod peto ne deficiatis In tribulationibus meis pro uobis quae est gloria uest

XI ¹⁴ Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem dñi nostri
ihu xpi. ¹⁵ Ex quo omnis paternitas In caelis et In terra
nominatur. ¹⁶ Ut det uobis secundum diuitias gloriae suae
uirtute conrobore per sp̄m eius In Interiore homine

¹⁷ habitare xpm per fidem In cordibus uestris. ¹⁸ In caritate radi
cati et fundati. Ut possitis comprehendere cum omnibus s̄cis.
Quae sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum.

¹⁹ Scire etiam supereminentem scientiae caritatem xpi ut Im
pleamini omnem plenitudinem di;

XII ²⁰ Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimu

¹⁰ sapientiae: *superscripsit gloria (gia) corrector, quo eraso addidit gratia^e l²*

¹⁶ corroborari *corrector*

¹⁹ In omni plenitudine l¹

aut Intellegimus. secundum uirtutem quae operatur In nobis

²¹ ipsi gloria In xpo ihu In omnes generationes saeculorum Amen;

XIII ⁴ ¹ Obsecro uos itaque. ego uinctus In dño ut digne ambuletis
uocatione qua uocati estis. ² cū omni humilitate et man
suetudine cum patientia supportantes Inuicem In cari
tate. ³ solliciti seruare unitatem sps In uinculo pacis.

⁴ Unum corpus et unus sps. sicut uocati estis In una spe uocationis uestre;

XIIII ⁵ ^Unus dñs. Una fides. Unum baptisma. ⁶ Unus ds et pater
omnium que est super omnes et per omnia et In omnibus nobis;
⁷ Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram
donationis xpi. ⁸ Propter quod dicit. Ascendens In altum captiuam
duxit captiuitatem dedit dona hominibus; ⁹ Quod autem ascendit
quid est nisi quia et descendit primum In Inferiores partes
terrae. ¹⁰ qui descendit super omnes caelos. ut Impleret omnia;

XV ¹¹ ^Et ipse dedit quosdam quidem apostolos. quosdam autem
profetas. Alias uero euangelistas. Alias autem pastores et
doctores. ¹² ad consummationem s̄corum In opus ministerii.
In aedificationem corporis xpi. ¹³ Donec occurramus
omnes In unitatem fidei et agnitionem filii di In uirum perfectum.
In mensuram aetatis plenitudinis xpi. ¹⁴ Utinam non simus par
uuli fluctuantes et circumferamus omni uento doctrinae

²¹ gloria: + in ecclesia et ^l1 genera.: + saeculi (*sic*) ^l1 ¹ > itaque uos ^l2

³ sollicite ^l2, *sed solliciti restitutum est* ⁵ que: qui ^l1 et ^l3 ⁵ est: *erasum*

¹⁰ descendit: + et adscendit ^l1 et ^l3 ¹¹ Alios *bis corrector* ¹⁴ Ut iam *corrector*

In nequitia hominum. In astutia ad circumuentionem
 erroris. ¹⁵ Ueritatem autem facientes In caritate. crescamus
 In illo per omnia qui est caput xps. ¹⁶ Ex quo totum corpus compactum
 et conexum per omnem iuncturam subministrationis secundum
 operationem In mensuram uniuscuiusque membri aug-
 mentum corporis facit In aedificationem sui In caritate;

XVI ¹⁷ Hoc igitur dico et testificor In dño. Ut iam non ambuletis.
 sicut gentes ambulant In uanitate. sensus sui ¹⁸ tenebris
 obscuratum habentes Intellectum. Alienati a uita dī per Ignoran-
 tiam quae est In illis propter cecitatem cordis ipsorum ¹⁹ qui dispe-
 rantes semetipsos tradiderunt Inpudicitiae In opera-
 tionem Inmunditiae omnis In auaritia;

XVII ²⁰ Uos autem non ita dedicastis xpm ²¹ si tamen illum audistis
 et In ipso edocti estis et sicut est ueritas In iħu ²² deponere
 uos secundum pristinam conuersationem ueterem hominem
 qui corrumpitur. Secundum desideria erroris;

XVIII ²³ Renouamini autem spū mentis uestrae ²⁴ et Induite uos nouum
 hominem qui secundum dñm creatus est In iustitia et scī-
 tate ueritatis. ²⁵ Propter quod deponentes mendacium loqui
 mini ueritatem unusquisque cum pximo suo quoniam sumus
 Inuicem membra. ²⁶ Irascimini et nolite peccare sol non occidat

¹⁸ uita: uia *corrector* t *erasa*¹⁹ desper. *l*¹²⁰ didicistis *l*¹²⁴ uos: *erasum*²⁵ pximo: *sic MS.*²⁶ Irascimini *l*¹

super iracundiam uestram. ²⁷ Nolite locum dare diabolo ²⁸ qui fu
rebatur Iam non furetur. Maigis autem laboret ope
rando manibus quod bonum est ut habeat unde tribuat necessi

XVIII ²⁹ Omnis sermo malus de ore [tatem patienti;

uestro non procedat sed si quis bonus est ad aedificationem
fidei ut det gratiam audientibus. ³⁰ et nolite contristare
sp̄m sc̄m dī In quo signati estis In die redemptionis.

³¹ Omnis amaritudo et ira et Indignatio et clamor
et blasfemia tollator a uobis cum omni malitia.

³² Estote autem Inuicem benigni misericordes donantes Inuicem
sicut et d̄s donauit uobis;

XX ⁵ ¹ Estote ergo Imitatores dī sicut filii karissimi. ² Et ambu
late In dilectione sicut et xp̄s dilexit nos et tradidit
se ipsum pro nobis oblationem hostiam dō In odorem suauitatis;

XXI ³ Fornicatio autem et omnis Inmunditia. et auaritia
nec nominetur. In uobis sicut decet sc̄os. ⁴ aut turpitude.
aut stultiloquium. aut scurilitas quae ad rem non pertinet.
sed magis gratiarum actio. ⁵ Hoc enim scitote Intellegentes
quod omnis fornicator. aut Inmundus. aut auarus.
quod idolorum seruitus non habet hereditatem In regno xp̄i dī;

XXII ⁶ Nemo uos seducat Inanibus uerbis propter haec enim uenit

³² d̄s: + In xp̄o ¹

² oblationem: + et ¹

³ et *alt.*: aut ¹

⁵ quod: + est *forsan* ¹*

ira dī In filios diffidentiae. ⁷ Nolite ergo effici partici-
pes eorum. ⁸ Eratis enim aliquando tenebrae. Nunc autem
lux In dño. Ut filii lucis ambulate ⁹ fructus autem lucis est
In omni bonitate et Iustitia et ueritate. ¹⁰ Probantes quid
sit beneplacitum dō. ¹¹ communicare operibus Infructuosis
tenebrarum magis autem redarguite. ¹² Quae autem In occulto
fiunt ab ipsis turpe est et dicere. ¹³ Omnia autem quae argu-
untur a lumine manifestantur. Omne enim quod mani-
festatur. lumen est ¹⁴ propter quod dicit. Surge qui
dormis et consurge a mortuis et Inluminauit tibi xps;

XXIII ¹⁵ Uidete itaque fratres quomodo caute ambuletis. Non quasi
Insipientes. sed ut sapientes. ¹⁶ Redimentes tempus. Quoniam
dies mali sunt. ¹⁷ Propterea nolite fieri Inprudentes sed In-
tellegentes quae sit uoluntas dñi. ¹⁸ Et nolite Inebriari uino
In quo est luxoria. Sed Implemini spūs cō. ¹⁹ Loquentes uobis
metipsis. In psalmis. Et ymnis. Et canticis spiritalibus.
Cantantes et psallentes In cordibus uestris dño. ²⁰ Gratias
agentes semper pro omnibus In nomine dñi nostri ihu xpi dō
patri ²¹ subiecti Inuicem In timore xpi;

XXIII ²² Mulieres uiris suis subditae sint sicut dño ²³ quoniam uir
caput est mulieris. sicut xps caput est ecclesiae.

¹⁰ dō: + et nolite l¹¹¹ autem: + et l¹¹² turpe: + enim l¹¹⁸ luxuria l³²⁰ dō et patri l¹²³ sicut et l¹est alt.: *crasum*

Ipse saluator corporis ²⁴sed sicut ecclesia subiecta est
xpo. Ita et mulieres uiris suis In omnibus;

XXV ²⁵Uiri diligite uxores uestras. sicut et xps dilexit eccle
siam et se ipsum tradidit pro ea. ²⁶Ut illam sc̄ificaret
mundans lauacro aquae in uerbo. ²⁷Ut exhiberet ipse
sibi gloriosam ecclesiam. Non habentem maculam aut rugam
aut aliquid huiusmodi sed ut sit sc̄a et Inmaculata.

²⁸Ita et uiri debent diligere uxores suas ut corpora sua.
Qui suam uxorem diligit se ipsum diligit. ²⁹Nemo enim
umquam carnem suam odio habuit. sed nutrit et fouet eam
sicut et xps ecclesiam ³⁰quia membra sumus corporis
eius. De carne eius et de ossibus eius. ³¹Propter hoc relinquit homo
patrem et matrem suam et adhaerebit uxori suae et erunt
duo In carne una ³²sacramentum hoc magnum est. Ego autem
dico In xpo et In ecclesia. ³³Uerum tamen et uos singuli unus
quisque suam uxorem sicut se ipsum diligit. Uxor autem

XXVI ⁶¹Filii oboedite parentibus uestris. [ut timeat uirum;
In dño. Hoc enim iustum est. ²Honora patrem tuum et matrem
tuam. quod est mandatum primum In promissione ³ut bene sit
tibi et sis longeus super terram;

XXVII ⁴Et patres nolite ad iracundiam prouocare filios uestros

²⁵ diligite /¹²⁹ fouit /¹semetipsum /¹³¹ relinquit: n *erasa*²⁶ mundans: + eam /¹³ longeuus /¹

sed et docete illos In disciplina et correptione dñi;

XXVIII ⁵ Serui oboediente dominis carnalibus cum timore et tre
more In simplicitate cordis uestri sicut xpo. ⁶ Non ad oculum
seruientes. Quasi hominibus placentes. Sed ut serui xpi
facientes uoluntatem di ex animo ⁷ cum bona uoluntate ser
uientes sicut dño et non hominibus ⁸ scientes quoniam unusquisque
quodcumque fecerit bonum hoc percipiet a dño siue seruus siue libe

XXVIII ⁹ Et uos domini eadem facite illis remittentes minas scientes
quia illorum et uester dñs In caelis et personarum acceptio non est apud eum

XXX ¹⁰ De cetero fratres confortamini In dño et In potentia uir
tutis eius. ¹¹ Induite uos armatura di. ut possitis resis
tere aduersus Insidias diaboli. ¹² Quia non est nobis conluc
tatio aduersus carnem et sanguinem. Sed aduersus prin
cipes et potestates. Aduersus mundi rectores tenebra
rum harum. Contra spiritalia nequitia In caelestibus;
¹³ Propterea accipite armatura di. ut possetis resistere
In die malo. et In omnibus perfecit stare; ¹⁴ State ergo suc
cincti lumbos uestros in ueritate Induti lurica Iustitiae ¹⁵ et cal
ciati pedes In preparatione euangelii pacis. ¹⁶ In omnibus
sumentes scutum fidei In quo possitis omnia tela nequis
simi Ignea extinguere ¹⁷ et galeam salutis adsumite et gladium

⁴ et docete: educate *l*¹

⁵ oboediente: en *erasae*

tremore: + et *l*¹

⁶ oculos *l*¹

⁹ illis: ad illos *l*¹, sed illis *restit.* *l*³

¹¹ armaturam *l*¹

¹² spiritaliae *l*², sed e *erasa*

nequitiae *l*² et *l*³

¹³ armaturam *l*¹

possitis *corrector*

perfecti *l*²

¹⁴ ueritate: + et *l*¹

lorica *l*¹

¹⁵ preparationem *l*¹

¹⁶ nequissima *l*²

sps quod est uerbum dī. ¹⁸ per omnem orationem et obsecratio
nem. Orantes omni tempore In spū et In ipso uigilantes
In omni Instantia et obsecratione pro omnibus scīs ¹⁹ et pro me.
Ut detur mihi sermo In apertione oris mei. Cum fiducia
notum facere mysterium euangelii ²⁰ pro quo legatione fungo
In catena. Ita ut In ipso audeam pro ut oportet me loqui;

XXXI ²¹ Ut autem et uos sciatis quae circa me sunt. quid agam
omnia nota uobis faciet tithicis carissimus frater.
et fidelis minister In dño. ²² Quem misi ad uos In hoc ipsum
ut cognoscatis quae circa nos sunt et consoletur corda
uestra ²³ pax fratribus et caritas cum fide a dō patre et dño ihu xpō.
²⁴ Gratia cum omnibus qui diligunt dñm nostrum ihm xpm
In Incorruptione; **E**xplicit epistola ad efeseos;
Incipiunt capitula epistolę ad philipenses;

- i **D**e prępiteris quod et episcopi ipsi fuerint aliquando.
- ii **D**e apostolo pro philipensibus depraecante;
- iii **D**e manifestatione uinculorum apostoli In uniuerso praetorio;
- iiii **D**e uarietate predicantium dñm et de apostolo parato ad constantiam passionis ad gloriam et salutem;
- v **D**e dño quod cum In forma dī esset formam serui accipiens factus est oboediens usque ad mortem crucis;

¹⁹ In apertio ne l*: In adapertione l²

²¹ tithicus l¹ et l³

- vi **De** s̄cis quod In bonis operibus non debeant murmuraret;
- vii **De** fidelitate timothei. et de neglegentibus ac magis sua quam
dñi nostri ih̄u xp̄i querentibus;
- viii **De** ephafrodito animam suam ad mortem propter
opus dñi fideliter offerente;
- viiii **De** apostolo philipenses In omnibus consonante;
- ix **De** seductoribus et circumcissione sp̄itali atque carnali;
- xi **De** perfectis; [formulam ipsius ambulauerunt
- xii **De** apostolo admonente s̄cos ut ipsum et qui secundum
Imitentur et seductoribus populorum; [ponente;
- xiii **De** apostolo s̄cos hortante et ad concordiam sp̄italiter con
- xiiii **De** ueritate et omnibus laudibus sempiternae gloriae
atque uirtutis; [omnium temperamento;
- xv **De** sacramento apostoli saturitatis et famis et rerum
- xvi **De** apostolo a macedonia proficiscente quod nulla ei ecclesia
communicauerit In ratione dandi nisi philipenses;
- xvii **De** desiderio s̄corum In gloria xp̄i;
- xviii **De** apostolo s̄cos omnes In dño salutate;
- xviii **De** casaris domo. quod habuerit s̄cos;
- Expliciunt capitula; Incipit argumentum;
- Philipenses sunt macedones hi accepto uerbo ueritatis

persteterunt In fide. Nec receperunt falsos apostolos.

Hos conlaudat apostolos scribens eis a roma. de carcere

per ephafroditum; Explicit argumentum;

Incipit textus:

I¹ **P**AVLVS et timotheus serui
 ihu xpi. omnibus sc̄is
 In xpo ihu. qui sunt
 philipis cum episcopis et diaconibus. ² Gratia uobis
 et pax a dō patre nostro et dño ihu xpō;
II³ Gratias ago dō meo In omni memoria uestri ⁴semper per In cunc
 tis orationibus meis pro omnibus uobis. Cum gaudio depre
 cationem faciens ⁵super communicationem uestram In euangelio.
 A prima die usque nunc ⁶confidens hoc ipsum. Qui cepit
 In uobis opus bonum perficiet. Usque in diem xpi ihu. ⁷Sicut est
 mihi iustum hoc sentire pro omnibus uobis. Eo quod habeam
 In corde uos et In uinculus meis et In defensione et In con
 firmatione euangelii. Socios gaudii mei omnes uos esse.
⁸ Testis enim mihi est d̄s quomodo capiam omnes uos In uisceribus
 xpi ihu. ⁹ Et hoc oro ut caritas uestra magis ac magis ha
 bundet In omni scientia et In omni sensu ¹⁰ut probetis potiora
 ut sitis sinceres et sine offensione In diem xpi ¹¹repleti fructu

⁶ ipsum : + quia l¹

⁷ In confirm. : In erasa

⁸ cupiam l²

¹⁰ sinceri corrector, sed sinceres restitutum est
 uidetur (one erasis) sed restituit offensione l²

offensa uoluit corrector ut

iustitiae per ih̄m xp̄m In gloriam et laudem dī;

III¹² Scire autem uos uolo fratres quia quae circa me sunt magis
ad profectum uenerunt euangelii. ¹³ Ita ut uincula mea manifesta
fierent In xp̄o In omni pretorio et In ceteris omnibus;

IV¹⁴ Et plures e fratribus In dño confidentes uinculis meis
habundantius auderent sine timore uerbum dī loqui.

¹⁵ Quidam quidem et propter Inuidiam et contentionem quidam autem et
propter uoluntatem bonam xp̄m predicant. ¹⁶ Quidam ex caritate
scientes quoniam In defensionem euangelii positus sum. ¹⁷ Quidam
autem ex contentione xp̄m adnuntiant non sincere existi
mantes pressuram se suscitare uinculis meis. ¹⁸ Quid enim
dum omni modo siue per occassionem. siue per ueritatem xp̄s
adnuntietur. Et In hoc gaudeo sed gaudebo ¹⁹ scio enim quoniam
haec mihi prouenient In salutem per uestram orationem et submi
nistrationem ih̄u xp̄i. ²⁰ Secundum expectationem et spem meam
quia In nullo confundar sed In omni fiducia sicut semper
et nunc magnificabitur xp̄s In corpore meo. Siue per uitam.
Siue per mortem. ²¹ Mihi enim uiuere xp̄s est et mori lucrum. ²² Quod
si uiuere In carne hic mihi fructus operis est. Et quid elegam
ignoro ²³ coartor autem e duobus. desiderium habens dissolui
et cum xp̄o esse multo et In melius. ²⁴ Permanere autem In carne

¹⁷ presuram /¹

¹⁸ occassionem : s *pri. erasa*

²² eligam : *corrector*

²³ - In /¹

necessarium est propter uos ²⁵ et hoc confides scio. Quia manebo
 et permanebo omnibus uobis ad profectum uestrum et gaudium fidei
²⁶ ut gratulatio uestra habundet In xpo ihu In me per meum ad
 uentum Iterum ad uos. ²⁷ Tantum digne euangelio xpi con
 uersamini ut siue cum conuenero et uidero uos. Siue
 absens audiam de uobis. Quia statis In uno spu unianimes
 conlaborantes In fide euangelii ²⁸ et In nullo terreamini
 ab aduersariis. Quae est illis causa perditionis. Uobis autem
 salutis et hoc a do. ²⁹ Quia uobis donatum pro xpo. Non tantum
 ut In eum credatis. Sed ut ex Iam pro illo patiamini. ³⁰ eundem
 certamen habentes quale et uidistis In me et nunc audistis de me;

V ²¹ Si qua ergo consolatio In xpo. si quod solacium caritatis
 si qua societas sps. Si qua uiscera miserationis ² Im
 plete gaudium meum ut idem sapiatis. Eandem caritatem
 habentes unianimes Id ipsum sentientes. ³ Nihil per conten
 tionem neque per Inanem gloriam. Sed In humilitate su
 periores sibi Inuicem arbitrantur. ⁴ Non quae sua sunt
 singuli considerantes sed ea quae aliorum. ⁵ Hoc enim
 sentite In uobis quod et In xpo ihu. ⁶ Qui cum In forma di esset
 non rapinam arbitratus est esse se aequalem do. ⁷ Sed semet
 ipsum exinaniuit formam serui accipiens. In similitudinem

²⁵ confidens /¹²⁹ ex Iam : etiam /²³⁰ eundem : idem /²

hominum factus et habitu Inuentus ut homo. ⁸ humiliavit semetipsum. Factus oboediens patri usque ad mortem mortem autem crucis. ⁹ Propter quod et dñs illum exaltauit et donauit illi nomen super omne nomen. ¹⁰ Ut In nomine iħu omne genu flectatur caelestium et terrestrium et Infernorum

¹¹ et omnis lingua confiteatur quia dñs iħs xps In gloria est dī patris;

VI ¹² Itaque carissimi mei sicut semper oboedistis non ut presentia mei tantum. sed multo magis nunc In absentia mea. Cum metu et tremore uestram salutem operamini. ¹³ Dñs enim qui operatur In uobis uelle et perficere pro bona uoluntate.

¹⁴ Omnia autem facite sine murmurationibus et hesitati onibus. ¹⁵ Ut sitis sine querella et simplices filii dī sine re prehensione In medio nationis praeue et peruersae. Inter quos lucetis sicut luminaria In mundo. ¹⁶ Uerbum uitae continentes ad gloriam meam In diem xpi. quia non In uacuum cucurri. neque In uacuum laboraui. ¹⁷ sed et si immolor supra sacrificium et obsequium fidei. gaudeo et congratulor omnibus uobis. ¹⁸ Id ipsum autem et uos gaudete congratulamini mihi;

VII ¹⁹ Spero autem In dño iħu. Timotheum me mittere ad uos. Ut et ego bono animo sim. Cognitis quae circa uos sunt ²⁰ neminem enim abeo tam unanimum. qui sincera affectione pro uobis

. x .

⁹ nomen : + quod est l²

l *pri. erasa* lucete l²

¹⁴ murmurationibus l²

¹⁹ Timotheum : + cito me l¹

¹⁵ querella :

²⁰ habeo l¹

sollicitus sit. ²¹ omnes enim que sua sunt quaerunt non
 quae sunt ihu xpi. ²² Experimentum autem eius cognoscite.

Quoniam sicut patri filius mecum seruiuit In euangelio.

²³ Hunc ergo spero me mittere mox ut uidero que circa
 me sunt ²⁴ confido autem In dño quoniam et ipsi ueniam ad uos cito;

VIII ²⁵ Necessarium autem existimaui ephafroditum fratrem
 et cooperatorem et conmilitem meum uestrum autem
 apostolum et ministrum necessitatis meae mittere ad uos.

²⁶ Quoniam quidem omnes uos desiderabat et mestus erat.
 Propterea quod audieritis illum Infirmatum. ²⁷ Nam et si Infir-
 matus est usque ad mortem sed ds misertus est eius. Non solum
 autem eius. Uerum etiam mei. Ne tristitiam super tristitiam
 haberem. ²⁸ Festinantius ergo misi illum. Ut uiso eo Iterum
 gaudeatis et ego sine tristitia sim. ²⁹ Excipite ergo illum
 cum omni gaudio In dño. et eiusmodi cum honore habetote.

³⁰ Quoniam opus xpi usque ad mortem accessit. Tradens animam
 suam. Ut Impleret id quod ex uobis deerat erga meum
 obsequium; [non pigrum uobis autem necessarium ;

VIII ³¹ De cetero fratres mei gaudete In dño eadem uobis scribere mihi quidem

X ² Uidete canes uidete malos operarios. Uidete concisionem.

³ Nos enim sumus circumcisio qui spu dō seruimus et glori

amur In xp̄o ih̄u. et non In carne fiduciam habemus ⁴ quamquam
ego habeam confidentiam et In carne;

XI Si quis alius uidetur confidere In carne. ego magis.

⁵ circumcisis octaua die ex genere israhel de tribu beniamin
ebreus ex ebreis secundum legem phariseus. ⁶ Secundum
emulationem persequens ecclesiam dī. Secundum Iustitiam que
In lege est conuersatus sine querella ⁷ sed quae mihi fuerunt
lucra haec arbitratus sum propter xp̄m detrimenta. ⁸ Uerum
tamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem sci
entiam ih̄u xp̄i dñi mei. Propter quem omnia detrimentum feci et ar
bitror ut stercora ut xp̄m lucri faciam ⁹ et Inueniar In illo.
Non habens meam Iustitiam que In lege est. sed illam quae ex fide est
xp̄i ih̄u. quae ex dō est Iustitia In fide ¹⁰ ad agnoscendum illum
et uirtutem resurrectionis eius et societatem passionum illius
configuratus morti eius ¹¹ si quo modo occurrā ad resur
rectionem. quae est ex mortuis. ¹² Non quod Iam acciperim.
Ut Iam perfectus sim. Sequor autem si comprehendam In quod
et adprehensus sum a xp̄o ih̄u. ¹³ Fratres ego me non arbitror
comprehendisse. Unum autem quae quidem retro sunt obliuis
cens. ad ea uero quae sunt In priora extendens me ¹⁴ ad disti
natum persequor ad bradium superne uocationis dī In xp̄o ih̄u.

¹² acceperim *l*³

¹⁴ brauium: *corrector*

supernae *l*³

¹⁵ Quicumque ergo perfecti hoc sentiamus et si quid aliter sapitis
et hoc uobis dñs reuelabit. ¹⁶ Uerum tamen ad quod peruenimus. ut idem
sapiamus In eadem permaneamus regula;

XII ¹⁷ Imitatores mei estote fratres et obseruate eos qui Ita am-
bulant sicut habetis formam nostram. ¹⁸ Multi enim ambu-
lant quos sepe dicebam uobis. Nunc autem et flens dico Inimicos
crucis xpi. ¹⁹ Quorum finis Interitus quorum dñs uenter et glo-
ria In confusionem ipsorum qui terrena sapiunt. ²⁰ Nostra
autem conuersatio In caelis est. Unde etiam et saluatorem expec-
tamus dñm nostrum ihm xpm. ²¹ Qui reformauit corpus
humilitatis nostrae. configuratum corpori claritatis suae
secundum operationem qua possit sibi etiam subiecere omnia.

⁴ ¹ Itaque fratres me karissimi et desideratissimi gaudium meum corona
mea. sic state In dño karissimi. ² Euchodiam rogo et sinchiten diprecor
Id ipsum sapere In dño. ³ Etiam rogo et te germane conpar.
Adiuua illas quae mecum laborauerunt In euangelio. Cum cle-
mente et ceteris adiutoribus meis quorum nomina sunt
In libro uitae; [nota sit omnibus hominibus dñs prope est.

XIII ⁴ Gaudete In dño semper Iterum dico gaudete ⁵ modestia uestra
⁶ Nihil solliciti estis sed In omni oratione et obsecratione
cum gratiarum actione petitiones uestrae Innotescant apud dm.

¹⁶ sapiamus: + et l²
e pri. erasa

¹⁹ confusionem: m erasa
¹ desiderantissimi l¹

²¹ subiecere:
² sinthicen l² deprecor l²

⁷ Et pax xpi quae exsuperat omnem sensum custodiat corda
uestra et Intellegentias uestras In xpo ihu;

XIII⁸ De cetero fratres. Quaecumque sunt uera. Quaecumque pudica.
Quaecumque iusta. Quaecumque sca. Quaecumque amabilia. Quaecumque bonae
famae. Si qua uirtus. Si qua laus. disciplinae haec cogitate
⁹ quae et dedicistis et accipistis et audistis et uidistis In me.
Haec agite et ds pacis erit uobiscum;

XV¹⁰ Gausi sumus autem In dno uehementer quoniam tandem aliquando
refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis. ¹¹ Quasi
propter penuriam dico. Ego enim dedici In quibus sum sufficiens
esse. ¹² scio et humiliari scio habundare. Ubique et In omnibus
Institutus sum et satiari et esurire et habundare et penuriam
pati. ¹³ Omnia possum In eo qui me confortat. ¹⁴ Uerum tamen
bene fecistis communicantes tribulationi meae;

XVI¹⁵ Scitis autem et uos philipenses quod In principio euangelii
quando profectus sum a macedonia. Nulla mihi ecclesia
communicauit In ratione docti et accepti nisi uos soli.

¹⁶ Quia ad thesalonicam semel et bis In usum mihi misistis.

¹⁷ Non quia quero datum sed requiro fructum habundantem
In ratione uestra. ¹⁸ Habeo autem omnia et habundo repletus sum
acceptis ab ephafrodito. Quae misistis In odorem suauitatis

⁹ didicistis /¹

accepistis /¹

¹⁰ uehementer /¹

¹¹ didici /¹

¹⁵ dati /¹

hostiam acceptam dō placentem;

XVII ¹⁹ Ds autem meus Impleat omne desiderium uestrum secundum diuitias suas In gloria In xpō ihu ²⁰ dō autem et patri nostro gloria In saecula saeculorum Amen; ²¹ Salutate omnem scm In xpō ihu. ²² Salutant uos omnes qui mecum sunt fratres. Salutant uos omnes scī maxime autem qui de caesaris domo sunt. ²³ Gratia dñi nostri ihu xpī cum spū uestro Amen; Explicit epistola ad philipenses;

Incipiunt capitula epistolae ad thesolonicenses;

- i **D**e apostolo et siluano et timotheo pro thesalonicensibus semper orantibus; [gentibus fuerint ad credendum;
- ii **D**e fide thesalonicensium singulari et quod exemplum ceteris
- iii **D**e passionibus apostolorum et contumeliis In philipis;
- iiii **D**e sinceritate apostoli et quod non hominibus placendum sit sed dō;
- v **D**e apostolo cum possit honori esse tamquam dñi xpī apostoli
- vi tamen adolationem et auaritiam et gloriam ab hominibus abnuente;
- vii **D**e apostolo ne quem grauaret diebus et noctibus operante;
- viii **D**e ira dī super Iudaeos eo quod Interficerunt dñm et profetas et apostolos fuerunt persecuti; [Inpedimento;
- viii **D**e apostolo desiderio ueniendi ad thesalonicenses et diaboli
- x **D**e scīs quod In tribulationibus moueri non debeant sed potius prouocari;

- xi **De** temptatore; · xii **De** thesalonicensibus apostolum
uidere cupientibus; [preces et gratias referente;
- xiii **De** apostolo gaudente pro thesalonicensibus et ad dñm
- xiiii **De** apostolo orante pro thesalonicensibus ut secun
dum traditionem ipsius ambularent;
- xv **De** abstinencia fornicationis et fraudis et de pos
sessione coniungii proprii; [operentur;
- xvi **De** amore fraternitatis; [et ut nullus egent manibus
- xvii **De** sc̃is ut quieti sint et unusquisque agat suum negotium
- xviii **De** resurrectione et raptu sc̃orum In nubibus ad oc
currendum In aera dño ih̃u xp̃o;
- xviii **De** Infidelium et male operantium repentino Interitu;
- xx **De** filiis lucis ac diei et filiis noctis ac tenebrarum;
- xxi **De** somno communi et somno perfidia et sp̃italibus monimentis;
- xxii **De** reuerentia In ministerio laborantium atque doctorum;
- xxiii **De** non extinguendo sp̃u nec spernenda profetia et omnium
examinatione; [et corpus In aduentum dñi nostri ih̃u xp̃i seruetur;
- xxiiii **De** apostolo precante ut thesalonicensium Integer sp̃s et anima
- xxv **De** apostolo petente ut pro eo thesalonicenses In orationibus
postularent; [nibus fratribus epistola legatur ;
- xxvi **De** apostolo thesalonicenses adiurante per dñm ut om

Expliciunt capila epistolae primae ad thesalonicenses

Incipit argumentum eiusdem;

Thesalonices sunt macedones qui In xpo ihu accepto
uerbo ueritatis persteterunt In fide etiam In persecu
tione ciuium suorum preterea nec receperunt ea que
a falsis apostolis dicebantur. Hos conlaudat apos
tolus scribens eis ab athenis per titichum diaconem
et onessimum accolitur;

Explicit argumentum; Incipit textus;

I¹ **PAVLVS** et siluanus et ti
motheus ecclesiae

thesolonicensium. In do patre nostro et dño
ihu xpo. Gratia uobis et pax. ² Gratias agimus do
semper pro omnibus uobis. Memoriam uestri facientes In
orationibus nostris. Sine Intermissione ³ memores
operis fidei uestrae et laboris et caritatis et sustine
rentiae spei dñi nostri ihu xpi ante dm et patrem nostrorum;

II⁴ Sciens fratres dilecti a do electionem uestram ⁵ quia euan
gelium nostrum non fuit ad uos In sermone tantum. sed et In
uirtute et In spu sño et In plenitudine multa. Sicut scitis

quales fuerimus In uobis propter uos. ⁶ Et uos imitatores nostri. facti estis et dñi excipientes uerbum In tribulatione multa cum gaudio sp̄s sc̄i. ⁷ Ita ut facti sitis forma omnibus credentibus In macedonia et In achaia. ⁸ A uobis enim defamatus est sermo dñi. Non solum In macedonia et In achaia. sed In omni loco fides uestra quae est ad dñm perfecta est Ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui.

■ Ipsi enim de nobis adnuntiant. Qualem Introitum habuerimus ad uos. et quo modo conuersi estis ad dñm ad simulacris seruire dō uiuo et uero. ¹⁰ et exspectare filium eius de celis quem suscitauit a mortuis iħm qui eripuit om̄nes xp̄i ab ira uentura;

III ² ¹ Nam ipsi scitis fratres Introitum nostrum ad uos. quia non Inanis fuit. ² sed ante passi multa et contumelis affecti sicut scitis In philipis fiduciam habuimus loqui ad uos euangelium dī In multa sollicitudine;

IIII ³ Exoratio enim nostra non de errore. Neque de Inmunditia. Neque in dolo. ⁴ sed sicut probati sumus a dō ut crederetur nobis euangelium Ita loquimur. non quasi hominibus placentes sed dō qui probat corda nostra;

V Neque enim aliquando fuimus In sermone adolationis

⁸ diffamatus ^l1

omnes xp̄i ab: *erasil l* et scripsit in rasura* nos ab ira
contumeliis ^l1 et ^l3

⁹ ad: d *erasa*

¹⁰ suscitauit *corrector*

² multa: *erasum*

sicut scitis neque In occasione auaritiaē d̄s testis est

⁶ neque querentes ab hominibus gloriam. neque a uobis. neque
ab aliis cum possimus honori esse ut xp̄i apostoli. ⁷ Sed
uestrum
facti sumus paruuli In medio fratrum. Tamquam si nutrix
foueat filios suos. ⁸ Ita desiderantes uos cupide uolebamus
tradere uobis. non solum euangelium d̄i. sed etiam animas
nostras quoniam carissimi nobis facti estis;

VI ⁹ Memores enim estis fratres laborem nostrum et fatigati
onem nocte et die operantes. ne quem uestrum grauā
remus. Predicamus In uobis euangelium d̄i. ¹⁰ Uos autem testes
estis et d̄s quam sc̄e et Iuste et sine querella uobis
qui credidistis fuimus. ¹¹ sicut scitis qualiter unum
quemque uestrum tamquam pater filios suos deprecantes
uos et consolantes ¹² testificati sumus ut ambularetis
digne dō. Qui uocauit nos In suum regnum et gloriam.
¹³ Ideo et nos gratias agimus dō sine Intermissione.
quoniam cum accepissetis a nobis uerbum auditus d̄i accipistis.
Non ut uerbum hominum sed sicut est uerbum d̄i. qui opera
tur In uobis qui credidistis;

VII ¹⁴ Uos enim Imitatores facti estis fratres ecclesiarum d̄i.
quae sunt In iudea In xp̄o iħu. Quia eadem passi estis

⁶ oneri *l*³
l pri. erasa

⁷ fratrum *erasit l** et substituit uestrum
¹³ accepistis *l*¹

¹⁰ querella :

et uos a contribulibus uestris sicut et ipsi a iudaeis ¹⁵ qui et
dñm occiderunt ihm et profetas et nos persecuti sunt
et dō non placent et omnibus hominibus aduersantur
¹⁶ prohibentes nos gentibus loqui ut salue fiant ut Im
pleant peccata sua semper. Peruenit enim ira
dī super illos usque In finem;

VIII ¹⁷ Nos autem fratres desolati a uobis ad tempus hore aspectu
non corde habundantius festinauimus uestram faciem
uidere cum multo desiderio. ¹⁸ Quoniam uoluimus uenire ad uos
ego quidem paulus et semel. et Iterum. sed Inpediuit nos
satanas. ¹⁹ Quae est enim nostra spes. Aut gaudium. Aut corona
gloriae. Nonne uos ante dñm nostrum ihm xpm estis In ad
uentum eius. ²⁰ Uos enim estis gloria nostra et gaudium;

VIII ³ ¹ Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere
athenis solis et missimus fratrem nostrum timotheum et mi
nistrum dī. In euangelio xpi. ad confirmandos uos. et ex
ortandos pro fide uestra. ³ Ut nemo moueatur In tribulatio
nibus istis. Ipsi enim scitis quod In hoc positi sumus;
⁴ Nam et cum apud uos essemus praedicebamus uobis pas
suos nos tribulationes sicut factum est et scitis;

X ⁵ Propterea et ego amplius non sustinens misi ad cognoscendam

⁶ salui 7¹² missimus: s *pri. erasa*

fidem uestram. Ne forte temptauerit uos is qui temptat et In
anis fiat labor noster;

XI⁶ Nunc autem ueniente timotheo ad nos a uobis et adnuntiante
nobis fidem et caritatem uestram et quia memoriam nostri. habetis
bonam semper. desiderantes nos uidere sicut nos quoque uos.

⁷ Ideo consolati sumus fratres In uobis In omni necessitate
et tribulatione nostra per fidem uestram. ⁸ Quoniam nunc uiuimus si uos statis In dño;

XII⁹ Quam enim gratiarum actionem possumus dō retribuere pro
uobis In omni gaudio quo gaudemus propter uos ante dñm nostrum.

XIII¹⁰ Nocte et die habundantius orantes ut uideamus faciem
uestram et compleamus ea. quae desunt fidei uestrae. ¹¹ Ipse
autem ds et pater noster et dñs ihs xps. dirigat uiam nostram ad
uos. ¹² Uos autem dñs multiplicet et habundare faciat In ca
ritate Inuicem In omnes quemadmodum et nos In uobis ¹³ ad con
firmanda corda uestra sine querella In sc̃itate ante dñm
et patrem nostrum In aduentum dñi nostri ihu xpi. cum omnibus sc̃is eius Amen;

XIIII⁴¹ De cetero ergo fratres rogamus uos et obsecramus In dño ihu.
ut quemadmodum accipistis a nobis. Quo modo uos opor
teat ambulare et placere dō sicut et ambulastis ut habun
detis magis. ² Scitis enim quae precepta dederimus uobis per dñm
ihm. ³ Haec est enim uoluntas dī sc̃ificatio uestra. Ut abstineatis uos

⁶ sicut: + et ^l³

¹ accepistis ^l³

¹² In inuicem et In om. ^l³
ambulastis: s *pri. erasa*

¹³ querella: l *pri. erasa*

a fornicatione. ⁴ ut sciat unusquisque uestrum suum uas possidere In s̄cificatione et honore. ⁵ Non In passione desiderii sicut et gentes quae Ignorant d̄m ⁶ ut ne quis supergrediatur neque circumueniat In negotio fratrem suum quoniam uindex est d̄s de his omnibus sicut prediximus uobis et testificati sumus.

⁷ Non enim uocauit nos d̄s In Inmunditia sed In s̄cificatione.

⁸ Itaque qui haec spernit non hominem spernit sed d̄m qui etiam dedit sp̄m suum s̄c̄m In uobis;

XV⁹ De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere uobis. Ipsi enim uos fratres a d̄o dedicistis ut diligatis Inuicem.

¹⁰ Etenim facitis illud In omnes fratres In uniuersa macedonia;

XVI Rogamus autem uos fratres. ut habundetis magis ¹¹ ut operam detis ut quieti sitis et ut uestrum negotium agatis et operemini manibus uestris sicut precipimus uobis et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt et nullius aliquid desideretis;

XVII¹² Nolumus autem uos Ignorare fratres. De dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. ¹³ Si enim credimus quod īhs mortuus est et resurrexit. Ita et d̄s eos qui dormierunt per īhm adducet cum eo. ¹⁴ Hoc enim uobis dicimus In uerbo d̄n̄i quia nos qui uiuimus qui residui sumus In aduentum d̄n̄i non preuenimus eos qui dormierunt.

⁷ Inmunditiam /³

s̄cificationem /³

⁸ uobis: nobis /³

⁹ necesse /¹

f̄s erasit /^{*} et scripsit in rasura a d̄o

didicistis /¹

¹¹ detis: + et /³

¹² de /^{*}

¹⁴ aduentum: m erasa

preuenimus /¹

¹⁵ quoniam ipse dñs In iusu et In uoce archangeli et In tuba dī
 discendet de caelo. et mortui qui In xpo sunt resurgent
 primi ¹⁶ deinde nos qui uiuimus qui relinquimur
 simul rapiemur cum illis In nubibus In obuiam xpo
 In aera et sic semper cum dño erimus. ¹⁷ Itaque con
 solamini Inuicem In uerbis istis;

XVIII ⁵ ¹ De temporibus autem et momentis fratres. non Indigetis ut
 scribamus uobis. ² Ipsi enim diligenter scitis quia
 dies dñi sicut fur In nocte Ita ueniet. ³ Cum enim dix
 erint pax et securitas. Tunc repentinus illis su
 perueniet Interitus. Sicut dolor In utero habenti
 et non effugient;

XVIII ⁴ Uos autem fratres non estis In tenebris ut uos dies ille
 tamquam fur comprehendat. ⁵ Omnes enim uos filii
 lucis estis et filii diei. Non simus noctis neque tenebrarum;

XX ⁶ Igitur non dormiamus sicut ceteri sed uigilemus et
 sobri simus. ⁷ Qui enim dormiunt nocte dormiunt
 et qui ebri sunt nocte ebri sunt. ⁸ Nos autem qui diei
 sumus sobri simus. Induti loricam fidei et caritatis.
 Et galeam spem salutis. ⁹ Quoniam non posuit nos dñs In iram
 sed In acquisitionem salutis per dñm nostrum ihm xpm

¹⁵ iussu /²⁵ simus : sumus /²⁶ sobrii /¹⁷ ebrii *bis* /¹⁸ sobrii /¹loricam /¹

¹⁰ Qui mortuus est pro nobis ut siue uigilemus. siue dormi
amus. simul cum illo uiuamus. ¹¹ Propter quod consolamini
Inuicem et aedificamini alterutrum sicut et facitis;

XXI ¹² Rogamus autem uos fratres ut noueritis eos qui laborant
Inter uos et presunt uobis In dño et monent. ¹³ Ut habe
atis illos habundantius In caritate. propter opus eorum
pacem habete cum illis. ¹⁴ Rogamus autem uos fratres. corri
pite Inquietos consolamini pussillanimes. Suscipite
Infirmos patientes estote ad omnes. ¹⁵ Uidete ne quis
malum pro malo alicui reddat. sed semper quod bonum est sec
tamini et Inuicem et In omnes. ¹⁶ Semper gaudete ¹⁷ sine Inter
missione orate ¹⁸ In omnibus gratias agite. haec enim uo
luntas dī est In xpō ihu In omnibus uobis;

XXII ¹⁹ Sp̄m nolite extinguere. ²⁰ profetias nolite spernere. [uos;

²¹ Omnia autem probatae quod bonum est ²² ab omni specie mala abstinete

XXIII ²³ Ipse autem d̄s pacis. sc̄ificet uos per omnia ut Integer sp̄s uester
et anima et corpus sine querella In aduentum dñi nostri
ihu xpī seruetur; ²⁴ Fidelis est d̄s qui uocauit uos qui etiam faciet;

XXIII ²⁵ Fratres orate pro nobis. ²⁶ Salutate fratres omnes In osculo sc̄o.

XXV ²⁷ Adiuro uos per dñm ut legatur epistola haec omnibus sc̄is
fratribus. ²⁸ Gratia dñi nostri ihu xpī cum omnibus uobis. Amen.;

¹² monent: + uos l³

²³ querella: l *pri. erasa*

¹⁵ In inuicem l³

aduentum: m *erasa*

²¹ est: + tenete l³

Explicit epistola prima ad thes^alonicenses;

Incipiunt capitula secundae;

- i **D**e persecutione quod exemplum sit iusti Iudici dī
et persecutorum supplicio sempiterno;
- ii **D**e dissensione et antichristo;
- iii **D**e scīs quod a dō eligantur;
- iiii **D**e apostolica traditione;
- v **D**e apostolo praedicante quod non sit omnium fides;
- vi **D**e scīs quod a dño ex omnibus malis liberentur;
- vii **D**e separatione scōrum ab eis quod contra dicunt et quod
paulus suis semper manibus fuerit operatus et dixerit
qui non operantur nec manducent;
- viii **D**e non operantibus et curiosae agentibus;
- viii **D**e separatione Inoboedientium ut reuereantur;

Explicit capitula. Incipit argumentum;

Ad thesalonicenses secundam scribit epistolam
apostolus et notum fecit eis de temporibus nouissimis
et de aduersari deceptione scribit hanc epistolam
ab athenis; Explicit argumentum ;

Incipit textus;

I 1¹ **P**AVLVS et siluanus et ti
 motheus ecclesiae
 thesalonicensium In dō patre nostro et dño
 iħu xpo. ² Gratia uobis et pax a dō patre nostro et dño iħu
 xpo. ³ Gratias agere debemus dō. semper pro uobis fratres Ita
 ut dignum est quoniam supercrescit fides uestra et habundat
 caritas uniuscuiusque uestrum In Inuicem ⁴ ita ut et nos
 ipsi In uobis gloriaemur In ecclesis dī. Pro patientia
 uestra et fide In omnibus persecutionibus uestris et tribulatio
 nibus. Quae sustinetis. ⁵ In exemplis Iusti Iudicii dī. ut
 digni habeamini regno dī pro quo et patiemini. ⁶ si tamen
 iustum est apud dñm retribuere. Retributionem his qui
 uos tribulant. ⁷ et uobis qui tribulamini requiem nobiscum
 In reuelationem dñi nostri iħu xpi. de caelo cum angelis uir
 tutis eius. ⁸ In flamma ignis. dantis uindictam his qui non
 nouerunt dñm. et qui non oboediunt euangelio dñi nostri
 iħu xpi. ⁹ Qui poenas dabunt In Interitu. aeternas. a facie
 dñi et a gloria uirtutis eius. ¹⁰ Cum uenerit gloriari In scīs
 suis et admirabilis fieri In omnibus qui crediderunt.
 Quia creditum est testimonium nostrum super uos In die illo ¹¹ In quo
 . xi .

⁴ ecclesiis l³
+ in l³

⁵ In exemplum l^{*}
⁷ reuelationem: m *erasa*

Iudicii l³

habeamini:

etiam oramus semper pro uobis. ut dignetur uos uocati
 one sua dñs noster ut Impleat omnem uoluntatem
 bonitatis et opus fidei In uirtute. ¹² ut clarificetur
 nomen dñi ihu xpi In uobis. et uos In illo secundum
 gratiam di nostri et dñi nostri ihu xpi;

II ²¹ Rogamus autem uos fratres. per aduentum dñi nostri ihu xpi.
 et nostrae congregationis In ipsum ² ut non cito mouea
 mini. a uestro sensu. Neque terreamini. Neque per spm.
 Neque per sermonem. Neque per epistolam tamquam per nos a nobis
 misam quasi Instet dies dñi. ³ Ne quis nos seducat
 ullo modo. Quoniam nisi uenerit discessio primum. et reue
 latus fuerit homo peccati filius perditionis. ⁴ qui ad
 uersatur et extollitur supra omne quod dicitur ds.
 aut quod colitur. Ita ut In templo di sedeat ostendens se
 tamquam sit ds ⁵ non retinetis. quod cum adhuc essem apud uos
 haec dicebam uobis. ⁶ Et nunc quid detineat scitis ut reue
 letur In suo tempore. ⁷ Nam mysterium Iam operatur
 Iniquitatis tantum ut qui tenet nunc teneat donec di me
 dio fiat ⁸ et tunc reuelabitur ille Iniquus. Quem dñs
 ihs Interficiet spu oris sui. et distruet Inlustratione
 aduentus sui ⁹ eum cuius est aduentus secundum operationem

¹² nostri *alt.*: *improbavit l**³ nos : uos *l*²⁸ ille : + antiquus (*sic*) *l*³

satanae. In omni uirtute et signis et prodigiis mendacibus
¹⁰ et In omni seductione Iniquitatis his qui pereunt eo quod
 ueritatis caritatem non recipiunt ut salui fierent;
 Ideo mittet illis deo operationem erroris ut credant
 mendacio. ¹¹ ut Iudicentur omnes qui non credunt
 ueritati sed consenserunt Iniquitati;

III ¹² Nos autem debemus. gratias agere deo semper pro uobis fratres
 dilecti a deo. quod elegerit uos deus. primitias In salutem In
 sanctificatione spiritus et fide ueritatis ¹³ In qua et uocauit uos
 per euangelium nostrum In acquisitione gloriae domini nostri ihesu christi;

IIII ¹⁴ Itaque fratres state et tenete traditiones quas dedicistis. siue
 per sermonem siue per epistolam nostram. ¹⁵ Ipse autem dominus noster
 ihesus christus. et deus et pater noster qui dilexit nos et dedit conso
 lationem aeternam et spem bonam et gratiam ¹⁶ exortetur corda
 uestra et confirmet In omni opere et sermone bono ;

V ³¹ De cetero fratres. orate pro uobis. ut sermo domini currat
 et clarificetur sicut et apud uos ² et ut liberemur ^{ab} Inpor
 tunis et malis hominibus. non enim omnium est fides firma;

VI ³ Fidelis autem deus qui confirmabit uos et custodiet a malo;

⁴ Confidimus autem de uobis In domino quoniam quae precipimus et facitis
 et facietis. ⁵ dominus autem dirigat corda uestra In caritate dei et patientia christi

¹⁰ deo : deus / ²¹² elegerit / ²¹³ acquisitionem / ²¹⁴ didicistis / ²¹ pro nobis / ¹⁴ precepimus / ²⁵ dirigit / ¹

VII ⁶ Denuntiamus autem uobis fratres In nomine dñi nostri ihu xpi
 ut subtrahatis. ab omni fratre ambulant Inordinate
 et non secundum traditionem quam acciperunt a nobis ⁷ Ipsi
 enim scitis. quemammodum oporteat Imitari nos. Quoniam
 non Inquieti fuimus Inter uos. ⁸ neque gratis panem mandu-
 cauimus ab aliquo. Sed In labore et fatigatione nocte
 et die operantes. ne quem uestrum grauaremus ⁹ non quasi
 non habuerimus potestatem. sed ut nosmetipsos formam
 daremus uobis ad Imitandum nos. ¹⁰ nam et cum essemus apud
 uos hoc denuntiabamus uobis. Quoniam si quis non uult
 operari nec manducet;

VIII ¹¹ Audiuius enim Inter uos quosdam ambulare Inqui-
 ete nihil operantes sed curiose agentes. ¹² his autem qui
 eiusmodi sunt denuntiamus et obsecramus In dño
 ihu xpo. Ut cum operantes suum panem manducet;

VIII ¹³ Uos autem fratres nolite deficere bene facientes. ¹⁴ Quod si
 quis non oboedit. uerbo per epistolam hunc notate et non com-
 misceamini cum illo. et confundatur; ¹⁵ Et nolite quasi Ini-
 micum existimare. sed corripite ut fratrem. ¹⁶ Ipse autem ds
 pacis det uobis pacem sempiternam In omni loco. dñs cum om-
 nibus uobis. ¹⁷ Salutatio mea manu pauli quod est signum In omni

⁶ ambulanti l³¹² cum : + silentio l¹ et l³¹⁴ uerbo : + nostro l³¹⁵ existimare : + illum l³

epistola. Ita scribo. ¹⁸ Gratia dñi nostri ihu xp̃i cum omnibus

uobis. Amen; Explicit epistola ad thesalonicenses;

Incipiunt capitula epistolae ad colosenses;

- i **D**e spe reposita sc̃is In caelis; [imago sit d̃i Inuisi
- ii **D**e dñi sapientia et Intellectu spiritali et de dño quod
bilis primogenitus totius creaturae eo quod In ipso et
per ipsum creata sint uniuersa et omnia illi constant;
- iii **D**e errore credentium primo et postea sc̃itate;
- iiii **D**e dño xpo quod In eo sint omnes thesauri sapientiae
atque scientiae conlati;
- v **D**e seducentium subtilitate uerborum;
- vi **D**e traditione apostolica quod a nemine debeat Inmutari;
- vii **D**e philosophia et seductionibus; [cirografo cruci
- viii **D**e conuiuificante dño secum sc̃is ex gentibus deleto decreti
que adfixo et omnia peccata dimittente;
- viii **D**e sc̃is ex gentibus quod obseruationem temporum escarum
testamenti ueteris non debeant custodire;
- x **D**e seductoribus; [perna;
- xi **D**e sc̃is quod non terrena sapere debeant et querere sed su
- xii **D**e mortificatione membrorum terrestrium Id est
omnium abstinentia uitiorum;

- xiii **De** expoliatione ueteris hominis cum omnibus uitis
et Indumento noui cum renouatione;
- xiii **De** uirtutibus spiritalibus; [patri per ipsum semper debeant operari;
- xv **De** sc̄is quod omnia dictuque In nomine dñi xp̄i agentes gratias dō
- xvi **De** subiectione mulierum ad maritos;
- xvii **De** uirorum dilectione ad coniuges et temperantia disciplinae;
- xviii **De** filiorum obsequio ad parentes;
- xviii **De** patrum erga filios temperamento;
- xx **De** seruorum obsequio;   xxi **De** dominis erga seruos;
- xxi **De** Instantia et uigilantia orationis;
- xxii **De** sermone In sale gratiae condito;
- xxiii **De** thichico carissimo et onessimo;
- xxiii **De** aristarco concaptiuo apostolis et marco subrino
barnabae et Iesu Iusto ex circumcisione adiutoribus regni;
- xxv **De** sollicitudine ephafrae In oratione pro colosensibus
et laudicensibus et Ieropolitanis;
- xxvi **De** luca medico et denia;
- xxvii **De** nimpha et domestica eius ecclesia;
- xxviii **De** apostolo mandante ut colosensium epistolam
laudicenses legerent et laudicensium colosenses;
Expliciunt capitula; **I**ncipit argumentum;

Colosenses et hii sunt sicut laudicenses asiani et ipsi preuenti erant a seodoapostolis nec ad hos accessit ipse apostolus. sed et hos per epistolam recorrigit. audi erant enim uerbum ab archippo. Qui et ministerium In eos accipit. Ergo apostolus Iam ligatus scripsit eis ab epheso; **E**xPLICIT argumentum; **I**NCIPIT textus;

I ¹ **P**AVLVS apostolus xpi ihu
per uoluntatem d

et timotheus frater. ² his qui sunt colosis sc̄is et fidelibus

In xpo ihu fratribus. [dō et patri dñi nostri ihu xpi semper

II ³ Gratia uobis et pax a dō patre nostro. Gratias agimus
pro uobis orantes. ⁴ Audientes fidem uestram In xpo ihu.
Et dilectionem quam habetis In omnes sc̄os. ⁵ Propter spem
spem quae posita est uobis In caelis. Quam audistis In uerbo
ueritatis euangelii. ⁶ Quod peruenit ad uos. sicut et In uni
uerso mundo est et fructificat et crescit sicut In uobis ex ea
die qua audistis et cognouistis gratiam dī In ueritate. ⁷ Sicut
dedicistis ab ephafra. conseruo nostro qui est fidelis pro uobis
minister xpi ihu. ⁸ Qui etiam manifestauit nobis
dilectionem uestram In spū;

⁵ spem *alt.*: *erazum*

Colosenses et huiusmodi sicut laudantes arianos et ipsi
usqueque apostolo apostolorum in eadem hoc accepit ipse
apostolorum. sed et hoc per epistolam receperunt. dicit
epistolam suum uerbum ab archippo. Quia et minus tempus
in eo accepit. Ergo apostolorum iam ligatur per ipsam
ab epheso; Explicit argumentum; Incipit textus;

COLUSENSES apostolorum christi
per uoluntatem dei
et timotheus presbyter huius qui sunt colosenses et fideles;
in christo ihesu fratribus; deo et patri omnium ihesu christi
gratia uobis et pax ad patriem nostram; Gratias agimus
pro uobis operantes. Audistis et fidem ueram in christo ihesu
et dilectionem quam habet in omni reorum propter personam
que portat uobis in celis. Quam audistis in uerbo
ueritatis euangelii. Quod profuit ad uos. sicut et in uisum
uestro mundo; et per ueritatem et per ueritatem. sicut in uobis ex
die qua audistis et cognouistis gratiam dei in ueritate. sicut
dedistis ab epheso. Conseruamur pro. qui fideles pro
minister christi ihesu. Quia et manifestauit nobis
dilectionem uestram in christo;

III ⁹ Ideo et nos ex qua die audiuius non cessauimus pro uobis
 orantes et postulantes ut Impleamini In agnitione
 uoluntatis eius In omni sapientia et Intellectu et spiritali:
¹⁰ Ut ambuletis digne dō per omnia placentes In omni opere
 fructificantes et crescentes In scientia dī ¹¹ In omni uirtute
 confortati secundum potentiam claritatis eius. In omni
 patientia et longanimitate cum gaudio ¹² gratias agentes
 dō patri qui dignos nos fecit In parti^{em} sortis s̄corum
 In lumine ¹³ qui eripuit uos de potestate tenebrarum et trans
 tulit In regnum filii dilectionis suae. ¹⁴ In quo habemus re
 demptionem peccatorum. ¹⁵ Qui est Imago dī Inuisibilis primo
 genitus omnis creaturae. ¹⁶ Quia In ipso condita uniuersa
 In caelis et In terra. Uisibilia et Inuisibilia. Siue throni.
 Siue dominationes. Siue principatus. Siue potestas.
 Omnia per ipsum et In ipso creata sunt. ¹⁷ Et ipse est ante omnes.
 et omnia In ipso constant. ¹⁸ Et ipse est caput corporis ecclesiae.
 Qui est principium primogenitus ex mortuis. Ut sit In omnibus
 ipse primatum tenens. ¹⁹ Quia In ipso conplacuit omnem pleni
 tudinem diuinitatis habitare. ²⁰ et per eum reconciliari omnia In ipso
 pacificans per sanguinem crucis eius. Siue que In caelis.
 siue que In terris sunt;

⁹ et spiritali: et erasae¹¹ longanimitate l¹ et l³²⁰ quae bis l²

V²¹ Et uos cum essetis aliquando alienati et Inimici sensu
 In operibus malis. ²² Nunc autem reconciliauit In corpore car
 nis eius per mortem. exhibere uos s̄cos et Inmaculatos. et Inre
 prehensibiles coram Ipso. ²³ si tamen permanetis In fide fundati
 et stabiles et Inmobiles ad spem euangelii quod audistis quod predi
 catum est In uniuersa creatura que sub caelo est. Cuius factus sum
 ego paulus minister. ²⁴ Qui nunc gaudeo In passionibus pro uobis et
 adimpleo ea que desunt passionum xpi In carne mea pro corpore
 eius. quod est ecclesia. ²⁵ Cuius factus sum ego minister secundum
 dispensationem di. quae data est mihi In uobis. ut Impleam uerbum di
²⁶ ministerium quod absconditum fuit a saeculis et generationibus;
 Nunc autem manifestum est s̄cis eius ²⁷ quibus uoluit ds notas facere
 diuitias gloriae. Sacramenti huius In gentibus quod est xps uobis
 spes gloriae. ²⁸ quem nos adnuntiamus corripientes omnem
 hominem. et docentes omnem hominem In omni sapientia. Ut
 exhibeamus omnem hominem perfectum In xpo ihu. ²⁹ In quo laboro
 certando secundum operationem eius quam operatur In me In uirtute

VI²¹ Uolo enim uos scire qualem sollicitudinem habeamus pro uobis
 et pro his qui sunt laodiciae. Et quicumque non uiderunt faciem meam
 In carne ² consolentur corda ipsorum Instructi In caritate
 et In omnes diuitias In plen² Intellectus In agnitione misterii di

²³ quae /¹²⁴ quae /¹²⁶ misterium *corrector* (ni *erasae*)²⁹ quam: m *erasa*² In plen²: Implens (*sic*) *corrector*

patris quod est xps. ³ In quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi; [num. ■ Nam etsi corpore absensum. sed spu uobis

VII ⁴ Hoc autem dico ut nemo uos decipiat In subtilitate sermo cum sum gaudens et uidens ordinem uestrum et firmamentum eius que In xpo est fidae i uestrae;

VIII ⁶ Sicut ergo accepistis xpm dñm nostrum In ipso ambulate ⁷ radicati et superaedificati In ipso et confirmati fide sicut et dedicistis habundantes In gratiarum actione;

VIII ⁸ Videte ne quis uos decipiat per philosophiam et Inanem fallaciam. secundum traditionem hominum. secundum elimenta mundi et non secundum xpm. ⁹ Quia In ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. ¹⁰ Et estis In illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis ¹¹ In quo et circumcisi estis circumcisione non manu facta In expolatione corporis carnis In circumcisione xpi ¹² consepulti In baptismo. In quo et resurrexistis per fidem operationibus dñi qui suscitauit illum a mortuis;

X ¹³ Et uos cum mortui essetis delictis et preputio carnis uestrae conuiuificauit cum illo. Donans uobis omnia delicta ¹⁴ delens quod aduersum nos erat cirografum decreti quod erat contrarium nobis et ipsum tulit de medio adfigens illud

⁵ absens sum /²
aedificati /²

⁵ quae /²
⁷ didicistis *corrector*

⁶ accepistis /²
⁸ elementa /²

⁷ radicati:

cruci ¹⁵ expolians principatus et potestates traduxit confiden-
ter palam triumphans illos In semetipso;

XI ¹⁶ Nemo ergo uos Iudicet In cibo aut In potu. aut In parte diei
festi. aut neuminiae aut sabatorum ¹⁷ que sunt umbra futurorum;

XII Corpus autem xpi ¹⁸ nemo uos seducat uolens In humilitate
et relegione u angelorum. que non uidit ambulans frustra Inflatus
sensu carnis suae ¹⁹ et non tenens capud. Ex quo totum corpus
per nexum et coniunctiones subministratum et constructum
crescit In augmentum di. ²⁰ Si mortui estis cum xpo ab elimentis
huius mundi. quid adhuc tamquam uiuentes In mundo. decer-
nitis. ²¹ neque tetigeritis. Neque gustaueritis. Neque contracta
ueritis. ²² que sunt omnia In Interitu ipso usu. Secundum precepta
et doctrinas hominum. ²³ Quae sunt rationem quidem haben-
tia sapientiae In superstitione et humilitate. Et non ad parcendum
corpori. Non In honore aliquo ad saturitatem carnis;

XIII ³ ¹ Igitur si consurrexistis cum xpo. quae sursum sunt querite ubi
xps est In dexteram di sedens. ² quae sursum sunt sapite non que
super terram. ³ Mortui enim estis et uita uestra abscondita est
cum xpo In do. ⁴ cum xps apparuerit uita uestra. Tunc et uos appa-
rebitis cum illo In gloria;

XIIII ⁵ MORTIFICATE ergo membra uestra que sunt super terram fornicati

¹⁶ neominiae l²²⁰ elementis l²¹ dexteram : m *er*asa

onem Inmunditiam libidinem concupiscentiam malam et auaritiam. quae est simulacrorum seruitus ⁶ propter quae uenit ira dī In filios Incredulitatis. ⁷ In quibus et uos ambulastis aliquando cum uiueritis In illis;

XV⁸ Nunc autem deponite et uos omnia Iram. Indignationem. malitiam. blasphemiam. turpem sermonem de ore uestro.

⁹ Nolite mentire Inuicem expoliantes uos ueterem hominem cum actibus suis ¹⁰ et Induentes nouum eum qui renouatur In agnitionem. secundum Imaginem eius qui creauit eum. ¹¹ Ubi non est gentilis et Iudaeus circumcisio et preputium barbarus et scitha seruus liber sed omnia et In omnibus xp̄s;

XVI¹² Induite ergo uos sicut electi dī scī. et dilecti uiscera misericordiae. benignitatem. humilitatem. modestiam. patientiam. ¹³ supportantes Inuicem et donantes uobis ipsis si quis aduersum aliquem habet querellam sicut et dñs donabit uobis Ita et uos;

XVII¹⁴ Super haec autem omnia caritatem habete quod est uinculum perfectionis ¹⁵ et pax xp̄i exultet In cordibus uestris. In qua et uocati estis In uno corpore et grati estote. ¹⁶ Uerbum xp̄i habitet In uobis. In omni sapientia docentes et commonentes uosmetipsos. In psalmis. ymnis canticis spiritalibus In gratia cantantes In cordibus uestris dō ¹⁷ omne quodcumque facitis In uerbo aut In opere omnia In nomine dñi

⁹ mentiri /³⁹ uos § *erasum*¹¹ seruus : + et /¹¹⁶ dō : *erasum*

nostri ihu xpi. Gratias agentes do. et patri per ipsum;

XVIII¹⁸ Mulieres subdite estote uiris sicut oportet In dño;

XVIII¹⁹ Uiri diligite uxores et nolite amari esse ad illas;

XX²⁰ Filii oboedite parentibus per omnia hoc enim placitum est coram do;

XXI²¹ Parentes nolite ad iracundiam prouocare filios

uestros ut non pussillo animo fiant;

XXII²² Serui oboedite per omnia dominis carnalibus non ad oculum

seruientes. quasi hominibus placentes. sed In simplici

tate cordis timentes dñm ²³ quodcumque facitis ex animo

operamini. sicut dño et non hominibus. ²⁴ Scientes quod a dño

accipietis retributionem hereditatis. Dño xpo seruite

²⁵ qui enim Iniuriam faciet recipiet Id quod Inique gessit

et non est personarum acceptio apud dm;

XXIII⁴¹ Domini quod Iustum est et aequum seruis prestate

scientes quoniam et uos dñm habitis In caelo;

XXIII² Orationi Instantes uigilantes In ea In gratiarum actione.

³ Orantes simul et pro nobis ut ds aperiat nobis hostium sermo

nis ad loquendum mysterium xpi. propter quod etiam uinctus sum

⁴ ut manifestem illud Ita ut oportet me loqui;

XXV⁵ In sapientiam ambulate ad eos qui foris sunt tempus

redimentes ⁶ sermo uester semper In gratia sale sit conditus.

¹⁸ subditae *l*¹   ¹⁹ diligite *l*²   ²² quasi hom. plac. *in rasura* sed in simp.
cordis *scripsit l*^{*}   ²⁵ apud *l*³   ¹ praestate *l*²   habetis *l*³   ² Instantes:
*s fin. erasa sed reposuit l*³   ³ hostium: h *erasa*   ⁵ sapientiam: m *erasa*

ut sciatis quomodo oporteat uos unicuique respondere.

XXVI ⁷ Quae circa me sunt omnia uobis nota faciet titithicus karissimus frater et fidelis minister. et conseruus In dño ⁸ quem misi ad uos ad hoc ipsum ut cognoscat que circa uos sunt et consoletur corda uestra ⁹ cum onessimo carissimo et fideli fratrae qui est ex uobis omnia que aguntur hic nota faciet uobis;

XXVII ¹⁰ Salutat uos aristarcus concaptiuus meus. et marcus consubrinus barnabae de quo accipistis mandata. si uenerit ad uos suscipite illum. ¹¹ et Iesus qui dicitur Iustus qui sunt ex circumcisione hii soli sunt adiutoris mei. In regno dī qui mihi fuerunt solacio;

XXVIII ¹² Salutat uos ephafras qui est ex uobis seruus xpī ihu. semper sollicitus pro uobis In orationibus ut sitis perfecti et pleni In omni uoluntate dī. ¹³ testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro uobis et pro his qui sunt laodiciae et qui

XXVIII ¹⁴ Salutat uos lucas medicus kmimus et demas; [Ieropolim;

XXX ¹⁵ Salutate fratres qui sunt laodiciae et nimpham et quae In domo eius est ecclesiam. ¹⁶ Et cum lecta fuerit apud uos epistola facite ut et laodicensium ecclesiae legatur et ea que laodicensium est uos legatis. ¹⁷ Et dicite archippo. Uide ministerium quod accipisti In dño ut illud Impleas ¹⁸ salutatio mea manu pauli

⁶ oporteat l²

⁹ onessimo: s *pri. erasa*

fratrae: a *alt. erasa*

¹⁰ accepistis l³

¹¹ hii: i *alt. erasa*

adiutores *forsan l**

¹⁷ accepisti l³

memores estote uinculorum meorum. Gratia dñi nostri ihu xpi
uobiscum. Amen; Explicit epistola ad colosenses;

Incipiunt capitula epistolae primae ad timotheum;

- i **D**e fabulis et genelogis et doctoribus uanis et plenitudine
sanae doctrinae; [uita pristina et de misericordia dī
- ii **D**e lege quod iustis posita non sit sed Iniustis et de apostoli
super Ignorantiam pro gratia; [ad exemplum cre
- iii **D**e dño quod saluare peccatores In saeculum uenerit et de apostolo
dentium misericordiam consecuto;
- iiii **D**e ymineo et alexandro traditis satanae;
- v **D**e oratione pro hominibus uniuersis et quod uellit ds omnes
homines saluos fieri; [est homo ihs xps;
- vi **D**e dō quod unus est et de dño quod mediator dī et hominum unus
- vii **D**e libertate uirorum ac mulierum orandi In omni
loco et habitu feminarum;
- viii **D**e episcoporum et coniugorum formula et diaconorum
et quod aliquando Idem episcopi qui et bresbiteri dicebantur;
- ix **D**e mysterio pietatis; [perfidiam per apostolum praedicante;
- x **D**e spū sō nouissima tempora. et simulatores et Infidelium
- xi **D**e profanis set et anibus fabulis et corporali exercitio
et exercitio pietatis xii **D**e labore sōrum;

- xiii **De** doctore quod se ipsum discipulis formulam bonis
operibus In omnibus debeat exhibere;
- xiiii **De** doctore quod nihil aliud quam doctrinas et Iustitias
dñi semper debeat meditari;
- xv **De** senioribus non Increpandis;
- xvi **De** ueris uiduis et de uiduis filios uel nepotes habentibus;
- xvii **De** uiduis adolescentioribus;
- xviii **De** fidelibus uiduas habentibus;
- xviii **De** praesbiteris precedentibus maxime laborantibus doctrina;
- xx **De** accusatione aduersus maiorem natu;
- xxi **De** peccantibus publice corripiendis;
- xxii **De** traditione apostolica non transeunda;
- xxiii **De** manibus non temere Inponendis et abstinentia pecca
minum alienorum et quod Infirmis et si ante abstinerint
uti uino modico modico liceat;
- xxiii **De** peccatis quorundam manifestis uel subsequentibus
similiter et operibus bonis;   xxv **De** seruis;
- xxvi **De** seductoribus ac doctoribus falsis et ab eis separatione s̄corum;
- xxvii **De** sufficientia et auaritia;   [et aduentu et quod dñm pa
- xxviii **De** iustitia et omnibus uirtutibus s̄cītatis et martyrio dñi
trem nemo uidit hominum nec uidere potest;

xxviii De diuitibus huius saeculi; xxx De profanis nouitatibus uocum;

Expliciunt capitula; Incipit argumentum;

Timotheum Instruit et docet apostolus de ordinatione epis
copi et diaconi et omnis ecclesiasticae disciplinae;

Explicit argumentum; Incipit textus;

I¹ **PAVLVS** apostolus xpi ihu
secundum Imperium di
saluatoris nostri. et xpi ihu spei nostrae. ² Timotheo filio dilecto
In fide. gratia misericordia et pax a do patre et xpo ihu
dño nostro. ³ Sicut rogaui te ut remaneres ephesi cum irem
In macedoniam ut denuntiaries quibusdam ne aliter do
cerent. ⁴ Neque Intenderent fabulis et genelogis Intermi
natis. Quae questiones praestant magis quam aedificatio
nem di quae est In fide. ⁵ Finis autem precepti est caritas de corde puro
et conscientia bona et fide non ficta. ⁶ A quibus quidam aberrantes
conuersi sunt In uaniloquium. ⁷ Uolentes esse legis doctores non
Intellegentes neque quae loquuntur. neque de quibus adfirmant;
II⁸ Scimus autem quia bona est lex si quis eam legitime utatur
⁹ sciens hoc quia Iusto non est lex posita sed Iniustis et non sub
ditis. sed Impis et peccatoribus sceleratis et contaminatis
• xii •

⁴ genealogis (sic) l³

⁸ eam: m erasa

⁹ - sed l³

Impiis l³

patricidis et matricidis. homicidis. ¹⁰ fornicaris. mas-
culorum concubitoribus. Plagiaris mendacibus periuris
et si quid aliud sanae doctrinae aduersatur. ¹¹ que est secundum
euangelium glorie beati di quod creditum est mihi ¹² gratias
ago ei qui me confortauit. In xpo ihu dño nostro. qui fidelem
me existimauit ponens In ministerio. ¹³ Qui prius
fui blasfemus et persecutor et contumeliosus sed mise-
ricordiam consecutus sum qui Ignorans feci In Incredulitate
¹⁴ superhabundauit gratia dñi nostri cum fide
et dilectione quae est In xpo ihu;

III ¹⁵ **F**idelis sermo et omni acceptione dignus. quia xps ihs
uenit In hunc mundum peccatores saluos facere.
Quorum primus ego sum. ¹⁶ sed ideo misericordiam consecu-
tus sum ut In me primum ostenderet xps ihs omnem pati-
entiam ad Informationem eorum qui credituri sunt illi In ui-
tam aeternam. ¹⁷ Regi autem saeculorum Inmortali. Inuisibili.
soli dō honor et gloria In saecula saeculorum amen;

IIII ¹⁸ **H**oc preceptum commendo tibi filii timothe secundum precedentes
In te profetias ut milites In illis bonam militiam ¹⁹ habens
fidem et bonam conscientiam quam quidem repellentes circa
fidem naufragauerunt ²⁰ ex quibus est. hymineus. et alexander

⁹ parricidis /³
i fin. erasa

¹⁰ Plagiaris /³
timothee /¹ et /³

¹³ quia /³

¹⁸ filii :

quos tradidi satanae ut discant non blasphemare;

V²¹ Obsecro igitur primo omnium. fieri obsecrationes orationes postulationes gratiarum actiones pro omnibus hominibus. ² pro regibus et omnibus qui In sublimitate sunt. ut quietam et tranquillam uitam agamus In omni pietate et castitate ³ hoc enim bonum est et acceptum coram saluatore nostro dō. ⁴ qui omnes homines uult saluos fieri et ad agnitionem ueritatis uenire;

VI⁵ Unus enim d̄s unus et mediator d̄i et hominum homo xp̄s ihs ⁶ qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. cuius testimonium temporibus suis ⁷ In quo positus sum ego predicator et apostolus ueritatem dico non mentior doctor gentium In fide et ueritate;

VII⁸ Uolo ergo uiros orare In omni loco leuantes puras manus sine ira et disceptione ⁹ similiter et mulieres In habitu ornato cum uerecundia et sobrietate ornantes se non In tortis crinibus. aut auro aut margaretis uel ueste pretiosa. ¹⁰ sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona;

VIII¹¹ Mulier In silentio discat cum omni subiectione ¹² docere autem mulieri non permitto. neque dominari In uirum.

⁶ cuius: *perlineatum et postea erasum*
bona: *bonam conuersationem* l¹

⁸ disceptatione l³

¹⁰ opera

Sed esse In silentio. ¹³ Adam enim primus formatus est. deinde eua. ¹⁴ Et adam. non est seductus. mulier autem seducta In preuarcatione fuit ¹⁵ saluabitur autem per filiorum generationem si permanserit In fide et dilectione et scificatione cum sobrietate;

VIII ³¹ **F**idelis sermo si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat ² oportet ergo episcopum Inreprehensibilem esse. Unius uxoris uirum sobrium prudentem ornatum hospitalem doctorem. ³ Non uinolentum non percussorem. Sed modestum non litigiosum. non cupidum ⁴ suae domui bene prepositum. Filios habentem subditos cum omni castitate. ⁵ si quis autem domui suae preesse nescit. quomodo ecclesiae dei dilectionem habebit. ⁶ non neophytum ne In superbiam elatus In iudicium Incedat diaboli. ⁷ Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab hiis qui foris sunt. ut non In obprobrium Incedat et laqueum diaboli. ⁸ Diaconos similiter. pudicos non bilingues non multo uino deditos. non turpe lucrum sectantes ⁹ habentes mysterium fidei. In conscientia pura ¹⁰ et hii autem probentur primum et sic ministrent nullum crimen habentes. ¹¹ Mulieres similiter pudicas non detrahentes sobrias fideles In omnibus. ¹² Diacones sint uni uxoris uiri. qui filiis suis bene praesunt et suis domibus. ¹³ qui enim bene ministrauerint gradum bonum

² prudentem: + pudicum /¹
Incidat /²   ¹⁰ primo /¹

⁶ Incidat /¹
¹² unius /¹

⁷ hiis: i *alt. erasa*

sibi adquirunt. et multam fiduciam In fide que est In xp̄o ih̄u dñō nostro;

¹⁴ Haec tibi scribo sperans me uenire ad te cito ¹⁵ si autem tardauero ut scias quomodo oporteat te In domo dī uersari que est eccle sia dī uiui columna et firmamentum ueritatis;

X ¹⁶ Et manifeste magnum est pietatis mysterium quod manifestatum est In carne iustificatum est In spū apparuit angelus predicatum est gentibus. creditum est In hoc mundo. adsumptum est In gloria;

XI ⁴ ¹ Sp̄s autem manifeste dicit quia In nouissimis temporibus discedent. quam a fide adtendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum ² In hypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium conscientiam suam ³ prohibentium nubere abstinere a cybis quos d̄s creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his qui cognouerunt ueritatem. ⁴ Quia omnis creatura dī bona. Et nihil reieciendum quod cum gratiarum actione percipitur. ⁵ sc̄ificatur enim per uerbum dī et orationem ■ haec preponens fratribus bonus eris minister xp̄i ih̄u. enutritus uerbis fidei et bonę doctrinae quam adsecutus es;

XII ⁷ Ineptas autem et canes fabulas debitans. Exerce te ipsum ad pietatem. ⁸ Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis est promisionem habens uitae quae nunc est et futurae ;

¹⁶ sacramentum /³

quidem (sic) /³

erast et substituit deuita. /^{dior}

angelis /¹

⁴ reiec.: e alt. erasa

— hoc /³

Inanes /^{dior}

¹ quam :

⁷ debitans :

XIII⁹ Fidelis sermo et omni acceptione dignus ¹⁰ In hoc enim laboramus et maledicimur quia speramus In dñm uiuum qui est saluator omnium hominum maxime fidelium;

XIIII¹¹ Praecepit haec et doce ¹² nemo adolescentiam tuam contempnat. Sed exemplum esto fidelium. In uerbo. In conuersatione. In caritate. In fide. In castitate. ¹³ dum uenio adtende lectioni. exortationi doctrinae. ¹⁴ Noli negligere gratiam que In te est quae tanta est tibi per profetiam cum Inpositione manuum prespiteri;

XV¹⁵ Haec meditare In his esto ut profectus tuus manifestus sit omnibus. ¹⁶ Adtende tibi et doctrinae Insta In illis. Hoc enim faciens et te ipsum saluum facies. et eos qui te audiunt ⁵ ¹ seniore ne increpaueris sed obsecraunt patrem. Iuuenes ut fratres ² anus ut matres Iuuenulas ut sorores In omni castitate;

XVI³ Uiduas honora quae uere uiduae sunt. ⁴ si qua autem uidua filios aut nepotes habet discat primum domum suam regere et mutuum uicem reddere parentibus hoc enim acceptum est coram dñ. ⁵ Quae autem uere uidua est et desolata sperat In dñm. et Intrat obsecrationibus et orationibus die ac nocte. ⁶ Nam quae In dilectis est uiuens mortua est ⁷ et hoc

¹² contempnat /³
prespiterii /¹
fratre sanus MS.
Intrat: Instat /³

¹⁴ quae /¹
¹ obsecra ut /¹
³ uerae /³
■ dilectis /³

data /¹ Inpositione: s *pri. erasa*
fratrem /², sed patrem *restitutum est*
⁴ mutuum /¹ ⁵ sperabit /¹

precipue ut Inreprehensibiles sint. ⁸ si quis autem suorum
et maxime domesticorum curam non habet fidem negauit
et est Infideli deterior. ⁹ Uidua elegatur non minus .Lx.
annorum quae fuerit unius uiri uxor ¹⁰ In omnibus bonis
testimonium habens si filios edocauit si hospitio reci
pit si scōrum pedes lauit. Si tribulationem patientibus
subministrant si omne opus bonum subsecuta est ;

XVII ¹¹ Adolescentiores autem uiduas deuita. Cum enim luxori
atae fuerint In xpō nubere uolunt ¹² habentes dam
nationem. Quia primam fidem Inritam fecerunt. ¹³ Simul
autem et otiosae discunt circuire domos non solum otiosae.
sed et uerbosae. et curiosae loquentes. quae non oportet
¹⁴ uolo ergo iuniores nubere filios procreare. matres
familias esse nullam occasionem dare aduersario
maledicti gratia ¹⁵ Iam enim quaedam conuersa
retro post satanan ;

XVIII ¹⁶ Si qua fidelis habet uiduas subministret illis ut non
grauetur ecclesia ut hiis quae uere uiduae sunt sufficiat ;

XVIII ¹⁷ Qui bene presunt praespiteri duplici honore digni ha
beantur. Maximae qui laborant In uerbo et docet
doctrina. ¹⁸ Dicit enim scriptura non Infrenabis

⁷ precipue: u *erasa*

¹³ otiosae: a *erasa*

curiosae: a *erasa*

et doc *erasit corrector*

⁹ eligatur *l*³

otiosae: a *erasa*

¹⁵ conuersa: conuersae sunt *l*³

¹⁰ recepit *l*³

¹² Irritam *l*³

uerbosae: a *erasa*

¹⁷ et docet :

os boui tritुरanti et dignus est operarius mercede sua;

XX¹⁹ **A**duersus praespiterum noli accussationem reci
pere. nisi sub duobus et tribus testibus; [beant;

XXI²⁰ **P**eccantes coram omnibus argue ut et ceteri timorem ha

XXII²¹ **T**estor coram dō et xpo iħu et electis angelis eius ut haec
custodias sine praeiudicio. nihil faciens In aliquam
partem declinando;

XXIII²² **M**anus cito nemini Inposueris nec communicaue
ris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi²³ noli
adhuc aquam bibere. sed uino modico utere propter sto
machum tuum et frequentes tuas Infirmittates;

XXIIII²⁴ **Q**uorumdam hominum peccata manifesta sunt precedentia
a iudicium quorumdam autem et subsequuntur²⁵ similiter autem et fac
ta bona manifesta sunt et que aliter se habent abscondi non possunt;

XXV⁶¹ **Q**uicumque sunt sub Iugo serui. dominos suos omni honore
dignos arbitrentur. ne nomen dñi et doctrina blas
femetur² qui autem fideles habent dominos non contemnant
quia fratres sunt sed magis seruiant. quia fideles sunt et
dilecti quia benefici participes sunt;

XXVI **H**aec doce et exhortare. ³ Si quis aliter docet et non adqui
escit sanis sermonibus dñi nostri iħu xpi. et ei qui secundum

²⁴ a: ad /³

pietatem est doctrine ⁴ superbus nihil sciens. sed languens

circa questiones et pugnas uerborum ex quibus oriuntur

Inuidiae. contentiones. blasfemiae. suspensiones malae.

⁵ conflictationes hominum mente corruptorum et qui ueritate priuati sunt existimantium questum esse pietatem;

XXVII ⁶ Est autem questus magnus pietas cum sufficientia. ⁷ Nihil

enim Intulimus In hunc mundum. haut dubium quia nec

auferre quid possumus ⁸ habentes autem alimenta et quibus

tegamur his contenti sumus. ⁹ nam qui uolunt diuites

fieri Incedunt In temptationem et laqueum diaboli et deside

ria multa Inutilia et nociua quae mergunt homines

In Interitum et perditionem. ¹⁰ Radix enim omnium malorum est

cupiditas quam quidam appetentes errauerunt a fide et In

seruerunt se doloribus multis;

XXVIII ¹¹ Tu autem o homo di haec fuge sectare uero Iustitiam pietatem

fidem caritatem patientiam mansuetudinem. ¹² certa bonum

certamen fidei adprehende uitam aeternam. In qua uoca

tus es et confessus es bonam confessionem coram multis

testibus ¹³ precipio tibi coram do qui uiuificat omnia et xpo ihu qui

testimonium reddidit sub pontio pilato bonam confessionem

¹⁴ ut serues mandatum sine macula Inreprehensibile usque In ad

uentum dñi nostri ihu xp̃i. ¹⁵ quem suis temporibus suis ostendit
 beatus et solus potens rex regum et dominus dominan
 tium. ¹⁶ qui solus habet Inmortalitatem et lucem habitat
 Inaccessibilem. quem uidit nullus hominum sed nec ui
 deri potest. Cui gloria honor et Imperium sempiternum amen;

XXVIII ¹⁷ **D**iuitibus huius saeculi precipe non sublime sapere.
 Neque sperare In Incerto diuitiarum sed In dō qui
 prestat nobis omnia habunde ad fruendum. ¹⁸ benae
 agere diuites fieri In operibus bonis facile tribu
 ere communicare ¹⁹ thesaurizare sibi fundamentum
 bonum In futurum ut adprehendant ueram uitam;

XXX ²⁰ **O** timothe depositum custodi diuitans profanas uocum
 nouitates et oppositiones falsi nominis scientiae

²¹ quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia
 tecum. Amen; **E**xplicit epistola prima
 ad timotheum; **I**ncipiunt capitula secundae ad eum;

i **D**e eunuche atque loide matre auiaque timothei et
 quod sc̃i non sp̃m timoris acciperint sed uirtutis
 et caritatis; [tum ante tempora aeterna sc̃os

ii **D**e dño non secundum opera nostra sed secundum suum proposi
 suos ad gratiam prouocante;

¹⁵ suis *alt.*: *erasum*¹⁸ bene *l*¹²⁰ timothee *l*¹ et *l*³deuitans *l*¹

- iii **De** formula sanae doctrinae et asianorum perfidia ex quibus erant phigelus et hermoginis et de fide onesifori ac sollicitudine; [erudire ;
- iiii **De** tradenda doctrina fidelibus qui Idonei erunt aliquos
- v **De** dī milite expedito et anathlete conparatione;
- vi **De** fructu laborantēs agricolę;
- vii **De** resurrectione dñi ex mortuis; [regnantibus;
- viii **De** scīs et conmorientibus ac tollerantibus pariter atque
- iiii **De** contentione et subuersione uerborum;
- x **De** seductoribus;
- xi **De** magna domo uasa diuersis generibus continente;
- xii **De** claritate ac praecibus scīs;
- xiii **De** quaestionibus stultis; [tatis et scelera predicante ;
- xiiii **De** apostolo nouissima tempora et seductores Iniqui
- xv **De** uirtutibus scīs et persecutionibus pauli et omnium semper tribulatione scōrum ;
- xvi **De** timotheo sacris litteris ab Infantia Inbuto;
- xvii **De** scriptura diuinitus Inspirata;
- xviii **De** apostolo testificante timotheum ut oportune Inoportune Insisteret ad docendum; [tarent;
- xviii **De** apostolo predicante tempus quo sam doctrinam homines refu

xx **D**e apostolo martyrium suum et liberationem de saeculo predicante;

xxi **D**e timotheo et dema et crescente tito luca marco tithico.

et carpo et de adferenda penula. libros maxime uero membranas;

xxii **D**e alexandro erario apostolum persequente;

xxiii **D**e prima apostoli defensione; [et trofimo ;

xxiiii **D**e priscilla et aquila et onesifori domo et erasto

xxv **D**e ebulo et prudente et lino et claudia et fratribus uniuersis;

Expliciunt capitula. **I**ncipit argumentum ;

Ad timotheum scripsit de exortatione martyrii

et omnis regulae ueritatis et quid futurum sit tem

poribus nouissimis et de sua passione scribit ei

ab urbe roma; **E**xPLICIT argumentum ;

Incipit textus ;

I¹ **PAVLVS** apostolus xpi
ihu per uoluntatem
di. secundum promiss

sionem uitae quae est In xpo ihu. ² Timotheo carissimo filio
gratia et misericordia et pax a do patre. et xpo ihu

dño nostro. ³ Gratias ago do meo cui serui a progenitoribus
meis In conscientia pura. Quam sine intermissione ha

beam tui memoriam In orationibus meis. nocte ac die ⁴ deside
rans te uidere memor lacrimarum tuarum. ut gaudio

Implear ⁵ recordationem habens eius fidei. quae est In te non
ficta. Quae et habitauit primum In auia tua. loide.

et matrē tuae eunuchae. Certus sum autem quod et In te ⁶ propter
quam causam admoneo te. ut resuscites gratiam di quae est

In te per Inpositionem manum mearum. ⁷ Non enim dedit
nobis ds timoris spm sed uirtutis et dilectionis et sobrietatis;

II⁸ Noli Itaquerubescere testimonium dñi nostri neque me uinctum eius
se conlabora euangelio secundum uirtutem di ⁹ qui nos liberauit
et uocauit uocatione sua sça. Non secundum opera nostra.

Sed secundum prepositum suum et gratiam que data est In xpo ihu ante
tempora saecularia ¹⁰ manifestata est autem nunc per Inlustrationem
saluatoris nostri ihu xpi qui destruxit quidem mortem. Inlumi

⁵ tuae: e erasa

⁸ Itaque erubescere ³

eunichae corrector

se: sed ¹

⁶ manuum ¹ et ²

nauit autem uitam et Incorruptionem per euangelium.

¹¹ In quo possitus sum ego predicator et apostolus et magister gentium. ¹² ob quam causam etiam haec patior sed non confundar. Scio enim cui credidi. Et certus sum quia potens est depositum meum seruare In illum diem ;

III ¹³ Formam habe sanorum uerborum. Quae a me audisti In fide et dilectione In xpō ihu. ¹⁴ Bonum depositum custodi per spm scm qui habitat In nobis. ¹⁵ Scio quod auersi sunt a me omnes qui In asia fuerunt ex quibus est phigelus et hermo gines ¹⁶ det dñs misericordiam onesifori domui. quia sepe me refrigerauit et catenam meam non erubuit. ¹⁷ sed cum romam uenisset sollicitate me quesiuit et Inuenit. ¹⁸ det illi dñs Inuenire misericordiam a dño In die illa et quanta ephesi ministravit melius tu nosti;

IIII ²¹ Tu ergo fili mi confortare In gratia quae est In xpō ihu ² et que audisti a me per multos testes. haec commenda fidelibus hominibus qui Idonei erunt et alios docere. ³ Labora sicut bonus miles

V ⁴ Nemo militans dō Implicat se negotiis [xpō ihu; saecularibus. ut ei placeat cui se probauit. ⁵ Nam et qui certat In agone non coronatur nisi legitime certauerit.

VI ⁶ Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere

⁷ Intellegere In hiis quae dico dabit enim tibi dñs Intellectum ;

VII⁸ **M**emor esto dñm nostrum ihm xpm resurrexisse

a mortuis ex semine dauid secundum euangelium meum

⁹ In quo laboro usque ad uincula. Quasi male operans

sed uerbum dī non est alligatum. ¹⁰ Ideo omnia sustineo propter electos

ut et ipsi salutem consequantur que est In xpo ihu cum gloria caelesti;

VIII¹¹ **F**idelis sermo. Nam si conmortui sumus et conuiuemus

¹² si sustinemus et conregnauimus. si negauerimus. et ille

negauit nos ¹³ si non credimus ille fidelis permanebit negare

se ipsum non potest. ¹⁴ Haec commune et testificare coram dño.

Noli uerbis contendere. Ad nihil utile nisi ad subuersionem

audientium ¹⁵ sollicite cura te ipsum probabilem exhibere do opera

rium Inconfusibilem recte tractantem uerbum ueritatis ;

VIII¹⁶ **P**rofana autem et aniloquia deuota multum enim proficiunt

ad Impietatem ¹⁷ et sermo eorum sicut cancer serpit ex quibus est

himyneus et filetus ¹⁸ qui a ueritate exciderunt. dicentes

resurrectionem esse Iam factam et subuertunt quorundam fidem ;

X¹⁹ **S**ed firmum fundamentum dī stetit habens signaculum

hoc nouit dñs qui sunt xpi. et discedat ab Iniquitate omnis

qui nominat nomen dñi;

XI²⁰ **I**n magna autem domo non solum sunt uasa aurea et argentea sed

¹² conregnabimus *l*³   negabit *l*¹   *erasit et in rasura scripsit eius l* vel l^{dior}*

¹⁶ uaniloquia *l*³

¹⁹ xpi

et lignea et fictilia et quedam quidem In honorem quedam autem
In contumeliam ²¹ si quis autem emundauerit se ab istis erit
uas In honorem s̄ificatum et utile dño ad omne opus

XII ²² Iuuenilia autem desideria fuge [bonum paratum;
sectare uero Iustitiam fidem caritatem pacem cum his
qui Inuocant dñm de corde puro;

XIII ²³ Stultas autem et sine disciplina questiones deuita.
Sciens quod generant lites. ²⁴ seruum autem dñi non oportet
litigare. sed mansuetum esse ad omnes. docibilem patientem
²⁵ cum modestia corripientem eos qui resistunt ueritati.
Ne quando det illis d̄s penitentiam ad cognoscendam ueritatem
²⁶ et resipiscant a diaboli laqueis a quo captiui tenentur
ad ipsius uoluntatem;

XIIII ³¹ Hoc autem quod In nouissimis diebus stabunt tempora
periculosa. ² Et erunt homines se ipsos amantes cupidi
elati. superbi. blasfemi. Parentibus non oboedientes. Ingrati.
scelesti. ³ sine affectione. sine pace. criminatores. Incon
tinentes. Inmites. sine benignitate. ⁴ proditores. proterui. tumidi.
Uoluntatum amatores magis quam di. ⁵ habentes speciem
quidem pietatis. uirtutem autem eius abnegantes. et hos diuita
⁶ ex his enim sunt qui penetrant domos et captiuas dicunt

¹ autem : + scito /^{dior}⁶ ducunt /¹

mulierculas oneratas peccatis que ducuntur uariis desideriis ⁷ semper discentes et numquam ad scientiam ueritatis peruenientes. ⁸ Quemammodum Iamnes et mambres restiterunt mosi. Ita hii resistunt ueritati homines corrupti mente reprobi circa fidem. ⁹ sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus sicut et illorum fuit ;

XV ¹⁰ Tu autem adsecutus es meam doctrinam Institutionem propositum fidem longanimitatem dilectionem patientiam ¹¹ persecutiones passiones. Qualia mihi facta sunt antiochie Ichonii listris. Quales persecutiones sustenui ex omnibus me eripuit dñs. ¹² Et omnes qui pie uolunt uiuere In xpō ihu. persecutio nem patientur. ¹³ Mali autem homines et seductores proficient In peius errantes et In errorem mittentes;

XVI ¹⁴ Tu uero permane In his que dedicisti et credita sunt tibi sciens a quo dediceris. ¹⁵ et quia ab Infantia sacras litteras nosti. que te possunt Instruere ad salutem per fidem que est In xpō ihu

XVII ¹⁶ Omnis scriptura diuinitus Inspirata utilis ad docendum ad arguendum ad corrigendum ad erudiendum In iustitia ¹⁷ ut perfectus sit homo di ad omne opus bonum Instructus;

XVIII ⁴ ¹ Testificor coram dō et xpō ihu qui Iudicaturus est uiuos ac mortuos et aduentum ipsius et regnum eius ■ quod predica uerbum

• xiii •

⁸ corrupti *corrector*

² predicaui *l*³

¹⁴ didicisti *l*¹

didiceris *l*¹

Insta oportune Inoportune argue obsecra Increpa

In omni patientia et doctrina;

XVIII³ Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt sed ad
sua desideria coacerbabunt sibi magistros prurien
tes auribus ⁴ et a ueritate quidem auditum auertent
ad fabulas autem conuertentur;

XX⁵ Tu uero uigilla In omnibus labora opus fac euangelistae
ministerium tuum imple. ⁶ Ego iam delebor et tempus reso
lutionis meae Instat. ⁷ Certamen bonum certaui cûr
sum consummaui fidem seruauî. ⁸ In reliquo reposita est
mihi. corona iustitiae. quam reddet mihi dñs In illa
die iustus iudex non solum autem mihi sed et his qui diligunt
aduentum eius. ⁹ Festina uenire ad me cito;

XXI¹⁰ Demas enim me reliquit diligens hoc saeculum et abiit
thesalonicam. crescens In galatiam. titus In dalmatiam
¹¹ lucas est mecum solus. marcum adsume et adduc tecum
est enim mihi utilis In ministerio. ¹² Tythicum autem
misi ephesum. ¹³ paenulam quam reliqui troeade
apud eucarpum ueniens adfer et libros maxime autem

XXII¹⁴ Alexander erarius multa mala [membranas.
mihi ostendit reddet illi dñs secundum opera eius.

⁴ coaceruabunt /³
¹³ troeade: t *erasa*

⁵ uigilla: l *alt. erasa*
et: *erasum*

⁸ diligunt /³

membranas: s *erasa*

¹⁵ quem et tu deuota ualde enim resistit uerbis nostris;

XXIII ¹⁶ In prima mea defensione nemo mihi adfuit sed omnes me dereliquerunt non illis reputetur. ¹⁷ Dñs autem mihi adstetit. et confortauit me ut per me predicatio Impleatur. et audiant omnes gentes. Et liberatus sum de ore leonis. ¹⁸ Liberauit me dñs ab omni opere malo. et saluum faciet In regnum suum caeleste. Cui gloria In saecula.

¹⁹ Saluta priscillam et aquilam et onesifori domum. [amen;

²⁰ Erastus remansit corinthis. trofimum autem reliqui In firmum mileti. ²¹ Festina ante ihemem uenire. Salutant te ouolus. et pudens. et linus. et claudia. et fratres omnes.

²² Dñs ihs xps cum spū tuo gratia uobiscum. amen ;

Explicit epistola secunda. ad timotheum ;

Incipiunt capitula epistolae ad titum ;

- i **D**e dō patre quod ante tempora dñm filium nobis promiserit quem postea suis temporibus declarauit;
- ii **D**e episcopi formula et quod Idem quondam episcopi fuerunt qui et prespiteri dicebantur et seductoribus ecclesiarum;
- iii **D**e senioribus et Iuuenibus et quod doctor In omnibus bonis exemplum debeant discipulis; [toris ;
- iiii **D**e seruis et quod omnibus hominibus gratia Inluxerit salua

¹⁶ dereliquerunt: n *pri. erasa*

²¹ ouolus: obolus *l*³

- v **De** Imperio docentium et subiectione principibus ac
potestatibus ad omne opus bonum et de uirtutibus omni
bus et quod non secundum opera hominum sed secundum suam
uoluntatem cui uoluerit dñs miseretur ;
- vi **De** credentibus dō ut preesse curent bonis operibus ;
- vii **De** questionibus et genealogis et legis contentionibus deuitandis ;
- viii **De** heretico homine cum semel correptus fuerit deuitando ;
- viiii **De** titō et artema et thithico et zena legis perito et
appollo et de apostolo doctrinam suis ad bona opera
ne Infructuosi fierent et usus necessarios pollicente ;
- x **De** apostolo diligentes eum per littera salutante ;
- Expliciunt capitula. Incipit argumentum ;**
- T**itum commonefacit et Instruit de constitutione
praespiteri et de spiritali conuersatione et hereti
cis uitandis qui traditionibus Iudaicis credunt ;
- S**cribit ei ab athenis ;
- E**xPLICIT argumentum ;
- I**ncipit textus ;

I¹ **PAVLVS** Seruus dī apostolus autem
 ihu xpī secundum fidem elec-
 torum dī et agnitionem ueritatis. Quae secundum
 pietatem est ² In spe uitae aeternae. Quam promisit qui non mentitur
 ante tempora saecularia. ³ Manifestauit autem temporibus
 suis uerbum suum. In predicatione que credita est mihi. secundum
 preceptum saluatoris nostri dī. ⁴ Tito dilecto filio. secundum communem
 fidem. Gratia et pax a dō patre et xpō ihu saluatore nostro :

II ⁵ Huius rei gratia reliqui te cretae ut ea que desunt corrigas.
 et constituas per ciuitates praesbiteros sicut et ego tibi dispo-
 sui. ⁶ Si quis sine crimine est. unius uxoris uir. filios habens
 fideles. non In accusatione luxoriae. aut non subditos.

⁷ Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dī dispensa-
 torem. Non superbum. Non iracundum. Non uinolentum. Non percus-
 sorem. Non turpis lucri cupidum. ⁸ Sed hospitem benignum
 Sobrium sc̄m Iustum continentem. ⁹ amplectantem eum. qui se-
 cundum doctrinam est fidelem sermonem ut potens sit et ex-
 ortari In doctrina sana et eos qui contradicunt arguere.

¹⁰ Sunt enim multi Inoboedientes uaniloqui et seductores.
 Maxime qui de circumcisione sunt. ¹¹ Quos oportet redargui.
 Qui uniuersas domos subuertunt docentes que non oportet

⁶ luxuriae /¹¹⁰ enim : *erasm*

turpis lucri gratia. ¹² Dixit quidam ex illis proprius ipsorum
profeta cretenses semper mendaces malae bestiae uentris pigri.

¹³ Testimonium hoc uerum est. Quam ob causam Increpa illos dure.
ut sani sint In fide. ¹⁴ non Intendentes Iudaicis fabulis et man-
datis hominum auersantium se a ueritate. ¹⁵ Omnia munda
mundis. Coinquinatis autem et Infidelibus nihil mundum. sed In
quinatae sunt eorum et mens et conscientia ¹⁶ confitentur se
nosse dñm. factis autem negant cum sint abhominati et Incre-
dibiles et ad omne opus bonum reprobi. ² ¹ Tu autem loquere que decet
sanam doctrinam ;

III ² Senes ut sobrii sint. pudici. prudentes. sani fide. dilectione.
patientia; ³ Anus similiter In habitu sño. Non criminatrices.
Non multo uino seruientes. Bene docentes. ⁴ ut prudentiam doceant.
Adulescentulas autem. ut uiros suos ament. filios diligant
⁵ prudentes sobrias castas. domus curam habentes. benignas
subditas suis uiris. ut non blasphematur uerbum dñi. ⁶ Iuuenes
similiter hortare ut sobrii sint. ⁷ In omnibus te ipsum prebe
exemplum bonorum operum. In doctrina In Integritate et graui-
tate. ⁸ uerbum sanum et Inreprehensibile. ut is qui ex aduerso est
reuereatur. Nihil habens dicere malum de nobis ;

IIII ⁹ Seruos dominis suis subditos esse. In omnibus placentes

⁴ diligant /¹

⁵ blasphematur /¹

⁸ Inreprehensibilem /³

non contradicentes. ¹⁰ non fraudantes. sed In omnibus fidem bonam ostendentes. Ut doctrinam saluatoris nostri dī ornent In omnibus. ¹¹ Apparuit enim gratia dī saluatoris omnibus hominibus. ¹² erudiens nos ut abnegantes impietatem et saecularia desideria. sobrie. et Iuste. et pie uiuamus In hoc saeculo. ¹³ expectantes beatam spem. et aduentum gloriae magni dī. et saluatoris nostri ihu xpī. ¹⁴ Qui dedit semetipsum pro nobis. Ut nos redimeret ab omni Iniquitate. ut emundaret sibi populum acceptabilem. sectatorem bonorum operum ;

V¹⁵ Haec loquere et exortare Increpa cum omni Imperio. Nemo te contempnat. ³¹ admone illos principibus et potestatibus subditos esse dicto oboedire ad omne opus bonum paratos esse ² sed modestos omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. ³ Eramus autem et nos aliquando Insipientes Increduli errantes seruientes uoluntatibus uaris et desideris : In malitia et Inuidia agentes odibiles Inuicem odientes.

⁴ Cum autem benignitas et humanitas. apparuit saluatoris nostri dī. ⁵ non ex operibus iustitiae. quae fecimus nos sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. per lauacrum regenerationis et renouationis sps scti. ⁶ quem effudit In nos abunde per ihm xpm saluatorem nostrum. ⁷ Ut Iustificati gratia ipsius

¹¹ saluatoris : + nostri /¹
Inuicem /¹

¹⁵ Increpa : et argue /²

³ > odientes

heredes simus secundum spem uitae aeternae;

VI⁸ **F**idelis sermo est et de his uolo te confirmare ut curent
operibus bonis preesse qui credunt dō. haec sunt bona et utilia hominibus;

VII⁹ **S**tultas questiones et genealogias et contentiones et pug
nas legis deuita. sunt enim Inutiles et uanae;

VIII¹⁰ **H**ereticum hominem post unam correptionem deuita. ¹¹ **S**ciens
quoniam subuersus est qui eiusmodi est et delinquit proprio
iudicio condemnatus;

VIII¹² **C**um misero ad te artheman aut tithicum festina ad
me uenire nicopolim. Ibi enim constitui hiemare ¹³ **z**enam
legis peritum et appollo sollicite premitte. Ut nihil illis
desit. ¹⁴ **D**iscant autem et nostri bonis operibus praeesse ad usus
necessarios ut non sunt Infructuosi;

X¹⁵ **S**alutant te qui mecum sunt omnes. Saluta omnes
qui nos amant In fide gratia dī cum omnibus uobis. amen ;

XI **E**xplicit epistola ad titum; **I**ncipit capitula
epistolae. ad philimonem ; [ecclesia;

i **D**e philimone et appia et archippo et domestica eius

ii **D**e philimone et apostolo pro eo In orationibus suis
semper memoriam faciente;

iii **D**e apostolo sine et uincto philimoni Imperante

⁸ > bonis op. /¹
sunt : sint /³

¹¹ quia /¹ delinquit : deliquit cum sit /²

¹⁴ nostri : In ³

eundemque pariter deprecante prò onessimo seruo ipsius
et parare sibi hospitium commendante : ,

iii **De** ephafra concaptiuo apostoli et erparco et dema

et luca adiutoribus pauli : , **Expliciunt capitula.**

Incipit argumentum : ,

Philimoni familiares litteras facit pro onessimo

seruo eius scribens ei a roma de carcere ;

Explicit argumentum : , **Incipit textus :** ,

J¹ PAVLVVS iunctus ihu xpi. et timotheus
frater philimoni dilecto et adiu
tori nostro ² et appiae sorori karissimae et ar
chippo commilitoni nostro. et ecclesiae quae In domo tua est.
³ Gratia uobis et pax a do patre nostro et dño ihu xpo ;

II⁴ Gratias ago do meo semper memoriam tui faciens In o
rationibus meis. ⁵ Audiens fidem et caritatem tuam. quam
habes In dño ihu. et In omnes scōs. ⁶ ut communicatio fidei
tuae euidens fiat In agnitionem omnis boni In uobis In xpo
ihu. ⁷ Gaudium enim magnum habui et consolationem In caritate
tua. quia uiscera scōrum requierunt per te frater : ,

III⁸ Propter quod multam fiduciam habens In xpo ihu. Imperandi
tibi quod ad rem pertinet. ⁹ propter caritatem magis obsecro. cum sis

⁷ requieuerunt ⁷²

talis ut paulus senex. Nunc autem et uinctus ihu xpi.

¹⁰ obsecro te pro meo filio quem genui In uinculis onessimo.

¹¹ Qui tibi aliquando Inutilis fuit. Nunc autem et tibi et mihi

utilis. ¹² quem remisi tibi. Tu autem illum Id est uiscera mea suscipe

¹³ quem ego uolueram mecum retinere. Ut pro te mihi ministra

ret In uinculis euangelii. ¹⁴ sine consilio autem tuo. nihil uolui

facere. uti ne uelut ex necessitate. bonum tuum esset. sed

uoluntarium. ¹⁵ forsitan enim Ideo discessit ad horam a te.

Ut aeternum illum reciperes. ¹⁶ Iam non ut seruum sed plus

seruo carissimum fratrem maxime mihi quanto autem

magis tibi et In carne et In dño. ¹⁷ Si ergo habes me socium

suscipe illum sicut me. ¹⁸ si aut aliquid docuit tibi. aut de

bet hoc mi ***** ¹⁹ ego paulus scripsi *****

ego reddam ut non dicam tibi. quod et te ipsum mihi debes. ²⁰ Ita frater

ego te fruar In dño refice uiscera mea In dño. ²¹ Confi

dens de oboedientia tua scribit tibi sciens quoniam et super

id quod dico facies. ²² Simul autem et para mihi hospitium.

nam spero per orationes uestras donari me uobis ;

IIII ²³ Salutate ephafraas concaptiuus meus In xpo ihu.

²⁴ Marcus aristarcus demas lucas adiutores mei.

²⁵ Gratia dñi nostri ihu xpi cum spu uestro. Amen ;

¹⁴ uti ne: ut in eo ^{l3}
supplevit hi Inputa ^{l2}
vacuo relicto nihil suppletum est

¹⁸ hoc mi: ita ^{l*} et postea reliquit spatium in quo
¹⁹ scripsi: in sequenti septem litt. spatio a ^{l*}
²¹ scribit: t erasa

Explicit epistola ad philimonem;

Incipiunt capitula epistolae ad hebreos ;

- i **D**e xpo quod ds sit circa Iudaeos exortatio multiformis;
- ii **D**e supplicis que euadere nequeunt preconum xpi contemptores;
- iii **D**e saluatore cui subiecta sunt omnia omnibus
quae ipse per passionem subiectus est;
- iiii **D**e passione per quam destruxit diabolus sibi fratres Instituit;
- v **D**e plebe quam domum xpi esse deseruit;
- vi **D**e terra remissionis quam Iudaeos per fi ***** hortatur;
- vii **D**e sacramento diei septimi et septimi millesimi anni;
- viii **D**e uerbo diuino quod solum potest animas expiare credentium;
- viii **D**e Iudaeis quod pre omnibus xpm oportuit uenerari;
- x **D**e ebreis quod Ignorauerint dm et fuerint sine Iudicio ceci;
- xi **D**e cruce xpi quam denouo In peccantibus post paeniten
tiae Indulgentiam sustinet;
- xii **D**e exortatione ministerii sctorum et de dni Iusiurandum;
- xiii **D**e filio di qui melchisedech non est Inmerito conparatus;
- xiii **D**e Inmutatione ne legis ueteris et sacerdotii;
- xv **D**e promisione sacerdotii melioris et testamenti;
- xvi **D**e uno sacerdote qui est In cunctis ac uersis sacerdotibus xpi;
- xvii **D**e nouo testamento quod fuerit Iamdudum ore profetico promissum ;

vi per fi: *posthac spatium fere duodecim litt. vacuum relictum est*

- xviii **De** tabernaculo et tabulis testamenti ueteris;
- xviii **De** anniuersario sacrificio quod ex deuteronomio
sacerdotum principes ueteres celebrant;
- xx **De** sanguine saluatori quod ueteris uitae crimina purget;
- xxi **De** nouo testamento per quod animas diuino
sanguine purificari testatur; [pare non cessat;
- xxii **De** saluatore qui solis terminum peccatis Inponentibus ap
- xxiii **De** lege ueteri quae nouae legis tipum habuit ac habe
re monstratur ; [gentiam peccatorum ;
- xxiii **De** sacrificio laudis quod est offerendum post Indul
- xxv **De** exortatione credentium et Incredulorum Ignis Iugi supplicio ;
- xxvi **De** contemptoribus nouae legis quod non temporale ut ueteres
sustinebant sed perpetuum supplicium mereantur;
- xxvii **De** perseuerentia fidei exortatio ;
- xxviii **De** tipus ueteris fidei bonae proprietatis exortatio ;
- xxviii **De** uictoriis ueterum bellatorum et strage Infirmorum;
- xxx **De** ira Inmanium Iudaeorum quam ne In s̄cos usquequa
que celebrent exortatur ;
- xxxi **De** s̄p̄u s̄co eiusdemque ueritatis doctrina perpetua ;
- xxxii **De** dō quem nullus nisi uixerit s̄cae uidere ualebit ;
- xxxiii **De** penitentia que nisi In ista uita medelle remedium non potest
Inuenire ;

xxxiiii **De** regno dī quod praeter pios nullus poterit possidere;

xxxv **De** duplici castitate superna dumtaxat et humili ;

xxxvi **De** sp̄itali doctrina quam nullus s̄corum pro esca deseruit ;

xxxvii **De** sollicitudine alterna cleri dumtaxat et plebis ;

xxxviii **De** adsumptione sp̄s s̄ci qui sine aeterna uita non potest Inueniri;

xxxviii **De** uerbo solacii quem cum timotheo una commendat;

Expliciunt capitula. Incipit argumentum ;

In primis dicendum est cur apostolus paulus In hac epistola non seruauerit mortem suam. ut uel uocabulum nominis sui uel ordinis scriberet dignitatem. Haec causa est quod ad eos scribens qui ex circumcissione crediderunt quasi gentium apostolus et non ebreorum. Sciens quoque eorum superbiam suamque humilitatem ipse demonstrans meritum officii sui noluit ante offerre nam simili modo etiam Iohannes apostolus propter humilitatem epistola sua nomen suum eadem ratione non pretulit. Hanc epistolam fertur apostolus ad hebreos scriptam ebreica lingua misisse. Cuius sensum et ordinem retinens lucas euangelium post excessum beati apostoli pauli greco sermone composuit; **Explicit argumentum;**
Incipit textus ;

I¹ **M**VLTI fariae multisque modis olim d's
locutus est patribus nostris In profetis.

■ Nouissimis diebus istis locutus est nobis In filio.

Quem constituit heredem uniuersorum per quem

fecit et saecula. ³ Qui cum sit splendor gloriae. et figura sub

stantiae eius. Portansque omnia uerbo ueritatis suae. pur

gationem peccatorum faciens. sedet ad dexteram maiestatis

In excelsis. ⁴ tanto melior angelis effectus. quanto differen

tius pre illis nomen hereditauit. ⁵ Cui enim dixit aliquando

angelorum filius meus es tu ego hodie genui te. Et rursum ego ero

illi In patrem. et ipse erit mihi In filium. ⁶ Et cum Iterum Intro

ducit primogenitum In orbem terrae dicit. Et adorent eum omnes

angeli d'i. ⁷ Et ad angelos quidem dicit. Qui facit angelos suos

sps et ministros suos Ignem urentem. ⁸ ad filium autem. Thro

nus tuus d's In saeculum saeculi uirga aequitatis uirga regni tui.

⁹ Dilexisti Iustitiam et odisti Iniquitatem. Propterea unxit te d's

d's tuus. oleo exultationis pre participibus tuis. ¹⁰ Et tu In prin

cipio d'ne terram fundasti. et opera manuum tuarum sunt caeli.

¹¹ Ipsi peribunt tu autem permanes et omnes ut uestimentum ueterescent

¹² et uelut amictum Inuolues eos. et mutabuntur. Tu autem Idem

ipse es et anni tui non deficient;

¹ Multifariae: a *erasa*

locutus est: loquens /²

² nouissime /^{dior}

³ uirtutis /¹

⁷ flammam ignis /¹

¹¹ permanebis /¹.

¹² Inuolues eos: mutabis ea /²

II ¹³ **A**d quem autem angelorum dixit aliquando sede a dextris meis.
 quoadusque ponam Inimicos tuos scabellum pedum tuorum. ¹⁴ Nonne
 omnes sunt administratorii sps In ministerium misi. propter eos qui
 hereditatem capiunt salutis. ² ¹ propterea habundantius oportet nos
 obseruare ea que audiuius ne forte effluamus. ² Si enim qui per an
 gelos dictus est sermo factus est firmus. et omnis preuaricatio. et
 Inoboedientia accipit Iustam mercedis retributionem. ³ Quomodo
 nos effugiemus. Si tantam neglexerimus salutem. que cum Initium acce
 pisset enarrari per dñm. ab eis qui audierunt In nobis confir
 mata est ⁴ contestante dō signis et portentis et uariis uirtutibus et sps
 scī distributionibus secundum suam uoluntatem ⁵ non enim angelis subiecit
 dñs orbem terrae futurum de quo loquimur. ⁶ contestatus est autem
 In quodam loco quidam dicens. Quid est homo quod memor es eius.
 aut filius hominis quoniam uisitas eum. ⁷ Minuisti eum paulo minus ab
 angelis gloriam et honorem coronasti eum et constituisti eum super
 opera manuum tuarum. ⁸ Omnia subiecisti sup pedibus eius In eo enim
 quod ei omnia subiecit nihil demisit non subiectum ei nunc autem
 recdum uidemus omnia subiecta ei ⁹ eum autem qui modico quam angeli mino
 ratus est uidimus iħm propter passionem mortis. gloriam et honorem coro
 natum ut gratia dī pro omnibus gustaret mortem. ¹⁰ decebat enim eum propter que
 omnia et per quem omnia qui multos filios In gloriam adduxerit auctorem

¹³ scabillum l¹

¹⁴ missi l²

² accepit l²

mercedis l²

³ In nos l²

⁴ uariis l²

⁶ contestatus: con *erasae*

quis l²

est (÷): *rescripsit* l² (ē)

⁷ gloriam: m *erasa*

honorem: m *erasa*

⁸ dimisit l²

necdum l²

⁹ uidemus l¹

gloria et honore *corrector*

¹⁰ adduxerat l¹

salutis eorum per passionem consummari ¹¹ qui enim sc̃ificat
et qui sc̃ificantur ex uno omnes ;

III **P**ropter quam causam non confunditur fratres eos uocare
¹² dicens nuntiabo nomen tuum fratribus meis. In medio ecclesiae
laudabo te. ¹³ Et Iterum. ego ero fidens In eum. Et Iterum. ecce ego
et pueri mei quos mihi dedit d̃s. ¹⁴ quia ergo et pueri communi
cauerunt carni et sanguini et Ipse similiter participauit
isdem ut per mortem distrueret eum qui habebat mortis Impe
rium Id est diabolus ¹⁵ et liberaret eos qui timore mortis per totam
uitam obnoxii erunt seruituti ¹⁶ nusquam enim angelos adprehendit.
Sed semen habrahae adprehendit. ¹⁷ Unde x̃ps debuit per omnia
fratribus simile. Ut misericors fieret et fidelis ponti
fex ad d̃m ut repropitiaret delicta populi. ¹⁸ In eo enim In quo
passus est Ipse temptatus. potens est eis qui temptatur auxiliari ;

IIII ³ ¹ **V**nde fratres sc̃i uocationis caelestis participes considerate
apostolum et pontificem confessionis nostrae ĩhm. ² Qui fidelis est
ei qui misit illum. sicut et moyses In omni domo illius. ³ ampli
oris enim gloriae iste per moysen dignus habet est. quanto am
pliores honorem habet domus qui fabricauit illam ⁴ omnis
namque domus fabricatur ab aliquo qui autem omnia creauit
d̃s ⁵ et moyses quidem fidelis erat In tota domus eius. tamquam

¹¹ sc̃ific. ¹	¹⁵ obnoxii ¹ d̃ior	erant ¹	¹⁷ x̃ps : <i>erasit ipse scriba</i>
similari ¹	¹⁸ temptantur ¹	auxiliari ²	¹¹ misit : fecit ²
³ pre moyse ¹	habitus ¹	⁴ d̃s : + est ²	⁵ quidem ¹
domo ²			

famulus In testimonium eorum quæ dicenda erant. ⁶ Xps
uero tamquam filius In domo sua. quæ domus nos sumus. si fiduciam
et gloriam spei usque ad finem firmum recte teneamus. ⁷ Quapropter
sicut dicit sps scs. Hodie si uocem eius audieritis ⁸ nolite obdu
rare corda uestra. Si In exacerbatione secundum diem temptationis
In deserto ⁹ ubi temptauerunt me patris uestri probauerunt et uiderunt
opera mea. ¹⁰ Quadraginta annos. propter quod Infensus fui gene
ratione illi et dixi semper errant corde. Ipsi autem non cognouerunt
uias meas ¹¹ sicut Iuraui In ira mea si Intrabunt In requiem meam;

V¹² Videte fratres ne forte sit In aliquo uestrum cor malum Incredulitatis
discedendi a do uiuo. ¹³ Sed adhortamini uosmetipsos per singulos
dies. donec hodie cognominatur. ut non preduretur quis ex uobis
fallacia peccati. ¹⁴ Participes enim xpi effecti sumus si tamen Initium
substantiae eius usque ad finem firmum retineamus. ¹⁵ Dum dicitur. hodie
si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra; Quemadmodum
In illa exacerbatione ¹⁶ quidam enim audientes exacerbauerunt.
Sed non omnes qui profecti sunt ab aegypto per mosen. ¹⁷ Quibus autem Infensus es
quadraginta annos. Nonne illis qui peccauerunt. quorum cadauera
prostrata sunt In deserto. ¹⁸ Quibus autem Iurabit Introire In requiem
ipsius. nisi illis qui Increduli fuerunt. ¹⁹ Et uidemus quoniam non potuerunt
Introire In requiem ipsius propter Incredulitatem. ⁴¹ Timeamus Igitur
• xiiii •

⁵ quae l¹

⁶ quae l¹

⁸ sicut l¹

⁹ patres l¹

¹⁰ huic l¹

annis l²

¹¹ sicut: quibus l²

¹² discedendi *corrector*

¹³ hortamini *corrector*

obduretur l^{dior}.

¹⁴ retineamus l¹

¹⁶ exacerbauerunt l¹

uniuersi l²

moysen l¹

¹⁹ quia l²

¹ Igitur: *erasit et substituit* ergo l²

ne forte relictā pollicitationem. Introeuns In requiem eius
existimetur aliquis ex uobis deesse;

VII² **E**tenim et nobis nuntiatum est quemadmodum et illis. sed non profuit
illis sermo auditus non admixtis fidei ex hiis que audierunt. ³ Ingre
diemur enim In requiem qui credimus. Quemadmodum xp̄s. Iuraui
In ira mea si Intrabunt In requiem meam. Et quidem operibus ab
Institutione mundi factis. ⁴ Dixit enim quodam loco de die
septima sic et requieuit. d̄s die septima ab omnibus operibus
suis ⁵ In isto rursum si Introibunt In requiem meam. ⁶ Quoniam superest
quosdam Introire In illam. et hii quibus prioribus nuntiatum est non In
troierunt propter Incredulitatem. ⁷ Iterum terminat diem quandam
hodie In dauid dicendo post tantum temporis. sicut supra dictum est.
Hodie si uocem eius audieritis. nolite obdurare corda uestra.
⁸ Nam si eis ihs requiem prestitisset numquam de alia loqueretur
posthac die. ⁹ Itaque relinquetur sabbatissimus populi d̄i. ¹⁰ Qui enim
Ingressus est In requiem eius etiam ipse requieuit ab operibus suis
sicut a suis d̄s;

VIII¹¹ **F**estinemus ergo Ingredi In illam requiem. ut ne In id ipsum quis In
cedat Incredulitatis exemplum. ¹² Uiuus est enim d̄i sermo et effi
cax. et paenitrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque
ad diuisionem animae ac sp̄s. Conpagum quoque et medullarum

¹ pollicitationem: m *erasa*   Introeundi ¹   ³ credidimus ¹
xp̄s: dixit ¹ *dior*, dixit sicut ²   Introibunt ³   perfectis ²   ⁴ suis:
+ et ²   ⁶ Quoniam: + ergo ²   et hii: ut hi ²   adnuntiatum ³
⁸ post haec *forsan* ¹ *   ⁹ relinquitur ²   populo ²   ¹¹ Incidat ¹

et discretor cogitationum et Intentionum cordis. ¹³et non est ulla creatura Inuisibilis In conspectu eius. Omnia enim nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo est. ¹⁴Habentes ergo pontificem magnum. qui paenetrauit caelos ihm filium di teneamus confessionem ¹⁵non enim habemus pontificem qui non possit conpati Infirmis nostris. temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato ;

VIII ¹⁶Accedamus ergo cum fiducia ad tronum gratiae ut misericordiam consequamur et gratiam Inueniamus In auxilio oportune.

⁵ ¹Omnis namque pontifex ex hominibus adsumptus pro hominibus constituitur In hiis que sunt ad dm. Ut offerat dona et sacrificia pro peccatis ²qui condolere possit his qui Ignorant et errant.

Quoniam et ipse circumdatus est Infirmis ³et propterea debet quemadmodum pro populo. Ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis. ⁴Nemo quisquam sumit sibi honorem sed qui uocatur a do tamquam aaron.

⁵ Sic et xps non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret. sed qui locutus est ad eum. Filius meus es tu ego hodie genui te. ⁶ Quemadmodum et In alio loco dicit. Tu es sacerdos In aeternum secundum ordinem melchisedec

⁷ Qui In diebus carnis suae preces supplicationesque ad eum qui possit saluum illum a morte facere. cum clamore ualido et lacrimis offerens et exauditus pro sua reuerentia ;

X ⁸ E quidem cum esset filius didicit ex his que passus est oboedientiam

¹³ sunt: + In ^{l3}
oportuno ^{l1}

est: *erasum*

² In infirmitate ^{l1}

¹⁶ Adeamus ^{l2}

tronum (*sic*) ^{l*}

⁶ Quemad. ^{l3}

⁸ filius: + di ^{l3}

³ quemadmodum et pro ^{l2}

⁹ et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi
 causa salutis aeternae ¹⁰ appellatus a dō pontifex Iuxta
 ordinem melchisedech. ¹¹ De quo nobis grandis sermo et Inter
 pretabilis ad dicendum quoniam Inbiciles facti estis ad audiendum
¹² etenim cum deberitis magistri esse propter tempus. rursum
 Indigetis ut uos doceamini quae sint elimenta exordii
 sermonum dñi. et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo.
¹³ omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis Iustitiae.
 Paruulus enim est. ¹⁴ perfectorum autem est solidus cibus eorum qui pro con
 suetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni
 XI ⁶ ¹ Quapropter Intermittentes Inchoationis [ac mali;
 xpi sermonem ad perfectionem feramur. non rursum Iacientes
 fundamentum penitentiae ab operibus mortuis. et fidei ad dñm.
² baptismatum doctrinae. Inpositionem quoque manuum
 ac resurrectionis mortuorum et Iudicii aeterni. ³ Et hoc
 faciemus. si quidem permisserit dñs. ⁴ Inpassibile enim est eos.
 qui semel sunt Inluminati gustauerunt etiam donum caelestae
 et participes facti sunt sp̄s sc̄i. ⁵ Gustauerunt nihil homi
 nus bonum dñi uerbum. Uirtutesque saeculi uenturi ⁶ et prolapsi sunt
 renouari ad paenitentiam. Rursum cruci figentes sibimet
 filium dñi et ostentui habentes. ⁷ Terra enim sepe uenientem

¹¹ Inbicilles *forsan* l*, Inbecilles l²

¹² deberetis l¹

preter l²

elementa l¹

dñi: dñi *corrector*

² Inpositionis l²

⁴ Inpassibile *corrector*

⁶ sunt: + rursus l¹

⁶ sibimetipsis l¹

super se bibens Imbrem et gēnerans herbam oportunam hiis
a quibus colitur accipit benedictionem a dō. ⁸ proferens autem
spinas et tribulos. reproba est et maledicto proxima
cuius consummatio est In combustionem;

XII ⁹ Confidimus autem de uobis dilectissimi meliōra et uicini
ora salutis. Tamen et si Ita loquimur. ¹⁰ non enim Iniustus
d̄s ut obliuiscantur operis uestri et dilectionis. Quam
ostendisti In nomine ipsius. qui ministrastis s̄c̄is et mi
nistratis. ¹¹ Cupimus autem unumquemque uestrum eandem osten
tare sollicitudinem ad expletionem spei usque In finem. ¹² ut non
signes efficiamini. Uerum Imitatores eorum qui fide et
patientia hereditabant promisiones ¹³ abrahæ. Namque
promittens d̄s. quoniam neminem habuit per quem Iuraret maiorem
Iurauit per semetipsum ¹⁴ dicens. nisi benedicens benedicam te
et multiplicans multiplicabo te. ¹⁵ Et sic longanimiter
ferens adeptus est repromissionem ¹⁶ homines enim per maiorem
Iurant. Et omnis controuersae eorum. finis ad confirma
tionem est Iuramentum ¹⁷ In quo habundantius uolens d̄s osten
dere pollicitationes heredibus Inmobilitatem consilii sui
Interposuit iusiurandum. ¹⁸ Ut per duas res Inmobiles In quibus
Inpossibile est mentiri d̄m. fortissimum solacium habeamus confugimus

⁷ illis l³

⁸ ac trib. l¹

est: *erasum*

⁹ salutis: s *erasa*

¹⁰ obliuiscantur: n *erasa*

ostendistis l¹

quia l²

¹² hereditabunt l¹

¹⁶ maiorem: + sui l²

controuersiae l¹

¹⁷ pollicitationis l¹

¹⁸ In *erasum*

habeamus: + qui l^{dior}

ad tenendam propositam spem. ¹⁹ Quam sicut anchoram habeamus
animae tutam ac firmam Incedentem usque ad Interiora reue
laminis. ²⁰ ubi precursor pro nobis Introiuit ihs secundum ordinem
melchisedech. pontifex factus In aeternum;

XIII ⁷ ¹ Hic enim melchisedech rex salem sacerdos di summi
qui obuiauit abraham regresso a cede regum. et benedixit ei.
² cui decimas omnium diuisit abraham. Primum quidem qui Inter
pretatur rex Iustitiae. Deinde autem et rex salem. quod est rex pacis
³ sine patre. sine matre. sine genilogia. nec Initium dierum
nec finem uitae habens. adsimilatus autem filio di manet sacer
dos In perpetuum. ⁴ Intuemini autem quantus sit hic. cui et
decimas dedit de precipuis abraham patriarcha. ⁵ Equidem
de filis leui sacerdotium accipientes mandatum habent
decimas sumere a populo secundum legem. Id est a fratribus suis.
Quamquam ex ipsi exierint de lumbis abraham. ⁶ Cuius autem
generatio non adnumeratur In eis. Decimas sumpsit abra
ham et hunc qui habebat repromisiones benedixit. ⁷ Sine ulla
autem contradictione quod minus est a meliore benedicatur ⁸ et hic qui
dem decimas morientes homines accipiunt. Ibi autem contes
tatus est qui uiuit. ⁹ et ut ita dictum sit per abraham et leui qui de
cimas accipit decimatus est. ¹⁰ adhuc enim In lumbis patris erat

¹⁹ anchoram: h *erasa*   habeamus: a *alt. erasa*   firmam: + et *l^{dior}*
reuelaminis: re *erasae*   ³ genealogia *l²*   neque *l³*
⁵ Et quidem *l³*   filiis *l²*   ex ipsis *l¹*, sed *postea se corrigens* et ipsi
⁶ Decimas: + autem *l³*   ⁸ contestatur *l²*   quia *l²*

quando obuiauit ei melchisedech;

XIIII ¹¹ Si ergo consummatio per sacerdotium leuiticum erat populus enim sub ipso legem accipit. Quid adhuc necessarium secundum ordinem melchisedech. Alium exsurgere sacerdotem. et non secundum ordinem aaron. dici ¹² translato enim sacerdotio necesse est ut et legis translatio fiat. ¹³ In quo enim haec dicuntur de alia tribus est de qua nullus altario presto fuit. ¹⁴ Manifestum est enim quod ex iuda ortus sit dñs noster. In qua tribu nihil de sacerdotibus moyses locutus est. ¹⁵ Et amplius adhuc manifestum est. si secundum ordinem melchisedech. exsurget alios sacerdos ¹⁶ qui non secundum legem mandati carnalis factus est. sed secundum uirtutem uitae Insublilis. ¹⁷ contestatur enim. quoniam tu es sacerdos In aeternum secundum ordinem melchisedech. ¹⁸ Reprobatio quidem fit precedentis mandati. propter Infirmiorem eius et Inutilitatem.

¹⁹ Nihil enim ad perfectum adduxit lex;

XV Introductio autem melioris spei per quam proximamus ad dñm.

²⁰ Et quantum est non sine iureiurando. Alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt. ²¹ Hic autem Iureiurando per eum qui dixit ad illum Iurauit dñs et non penitebit eum tu es sacerdos In aeternum. ²² In tantum melioris testamenti sponsor factus est ihs. ²³ et alii quidem plures facti sunt sacerdos Idcirco quod morte prohiberentur permanere.

¹¹ necessarium : + fuit *l*²
alius *l*³
corrector

¹³ tribus : s *erasa*
¹⁶ > mandati qui non sec. legem (*sic*) *l*³
²³ alii *l*² sacerdotes *l*²

¹⁵ similitudinem *l*³
iureiurando

²⁴ Hic autem eo quod maneat In aeternum. sempiternum habet sacerdotium. ²⁵ Unde et saluare In perpetuum potest accedentes per semet ipsum ad dñm. semper uiuens ad Interbellandum pro eis. ²⁶ Talis enim decebat ut nobis esset pontifex s̄s Innocens Inpullutus. segregatus a peccatoribus. excelsior caelis factus. ²⁷ qui non habet cotidie necessitatem quemammodum sacerdotes prius pro suis delictis hostiam offerre deinde pro populo. Hoc enim fecit semel se offerendo. ²⁸ Lex enim homines constituit sacerdotes Infirmitates habentes;

XVI Sermo autem Iurisiurandi. qui post legem est filium In aeternum perfectum. ⁸¹ Capitulum autem supra ea quae dicuntur. talem habemus pontificem. Qui consedit ad dexteram sedis magnitudinis In caelis ² s̄corum minister et tabernaculi ueri quod finxit dñs et non homo. ³ Omnis enim sacerdos ad offerendam munera et hostias constituitur. Unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat. ⁴ Si ergo esset super terram nec esset sacerdos cum essent qui offerrent secundum legem munera et hostias ⁵ qui exemplari et umbrae de seruiunt caelestium. Sicut responsum est mosi. cum consummasset tabernaculum. Uide Inquit omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est In monte. ⁶ Nunc autem melius sortitus est ministerium quanto et melioris testamenti mediator est quod In melio

²⁵ pro nobis *l*³

²⁷ haberet *l*³ quemad. *l*³

offerendam: m *erasa*

⁴ offerrent *l*² et *l*³

²⁶ Inpollutus *l*²

¹ In dextera *l*¹ et *l*³

aliquid quid *l*¹

⁵ mosi *l*²

peccat.: + et *l*³

³ pontifex *l*³

offerrat *l*²

ribus repromissionibus sancitum est :

XVII⁷ Nam si illud prius culpa uacasset non utique secundi locus Inquire retur. ⁸ Uituperans enim eos dicit. Ecce dies ueniunt dicit dñs. et consummabo super domum Israhel et super domum iuda testamentum nouum. ⁹ Non secundum testamentum quod feci cum patribus eorum In die qua adprehendi manuum illorum. ut educerem illos de terra aegypti quoniam ipsi non permanserunt In testamento meo et ego neglexi eos dicit dñs. ¹⁰ Quia hoc est testamentum quod dispono domui Israhel post dies illos dicit dñs. Dabo leges meas In mente eorum et In corde eorum super scribam eas et ero eis In dñm. et erunt mihi In populum. ¹¹ Et non docebit unusquisque fratrem suum dicens Cognosce dñm. quoniam omnes sciant me a maiore usque ad minorem eorum. ¹² Quia propitius ero Iniquitatibus eorum et peccatum eorum Iam non memorabor. ¹³ Dicendo autem nouum ueterrauit prius quod autem antiquatur et sinescit prope Interitum est;

XVIII⁹ ¹ Habuit quidem et prius Iustificationes culturae et spm saecularem. ² Tabernaculum enim factum est primum In quo Inerant candelabra et mensa et ppositio panum que dicitur sc̃a. ³ post uelamentum autem secundum tabernaculum quod dicitur sc̃a sc̃o ⁴ aureum habentur turribulum aureum et arcam testamenti circumtextam ex omni parte auro. In qua urna aurea habens manna et uirga aaron quae fronderat et tabulae testamenti. ⁵ superquae etiam cherubin

⁶ sancitum : i erasa sed reposuit l³

u pri. erasa

¹⁰ est : erasum

⁹ apprehen. l³

disponam l²

manuum :

Dando l¹

et tert. : + ipsi l²

¹¹ docebit : + unusquisque proximum suum et l³

scient l¹

ad maiore usque a minore (- eorum) l³

¹² illorum

¹³ senescit l²

prope : + ad l³

¹ saecularem : m erasa sed repos. l³

² Inerant : In erasae

ppositio : sic MS.

³ sc̃orum l³

⁴ aureum alt. : erasum

circumtectam corrector.

gloriae obumbrantia propitiatorium. De quibus non est modo
dicendum per singula. ■ His uero Ita conpositis In priori
quidem tabernaculo semper Introibant sacerdotes sacri
ficia officia consummantes;

XVIII⁷ In secundo autem semel In anno solus pontifex non sine san
guine quem offeret pro sua et populi Ignorantia. ⁸ Hoc signifi
cante spū sōo nondum prolata esse sōorum uiam adhuc priore taber
naculo habente statum. ⁹ quae parabula est temporis Instantis
iuxta quam munera et hostiae offeruntur. quae non possunt
iuxta conscientiam perfectum facere seruientem. ¹⁰ Solum In cybis
et In potibus et uaris baptismatis et Iustis carnis. usque ad
tempus correctionis Inpositis;

XX¹¹ Xps autem adsistens pontifex futurorum bonorum per am
plius et perfectius. tabernaculum non manu factum. Id est non hu
ius creationis. ¹² Neque per sanguinem uitulorum et hircorum
sed per suum sanguinem Introiuit semel In sōa aeterna
redemptione Inuenta. ¹³ Si enim sanguis taurorum
et hircorum. et cinis uituli adpersus Inquinatos sōificat
ad emundationem carnis. ¹⁴ quanto magis sanguis xpi qui
per spm sōm semetipsum obtulit Inmaculatum dō emundauit
conscientiam uestram ab operibus mortuis ad seruendum dō uiuenti.

⁷ offert *corrector*
uariis baptismis l¹

⁸ propalatam l³
Iustitiis l¹

¹⁰ Solum : + modo l³
¹² proprium l³

¹⁵ Et Ideo testamenti mediator est ut morte Intercedente In redemptionem earum preuaricationum quae erant sub priore testamento remissionem accipiant qui uocati sunt aeternae hereditatis ;

XXI ¹⁶ Ubi enim testamentum mors necesse est Intercedat testatoris.

¹⁷ testamentum enim In mortuis confirmatum est alioquin dum ualeat dum uiuit qui testatus est. ¹⁸ Unde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est. ¹⁹ lecto enim omni mandato legis a mose uniuerso populo accipiens sanguinem uitulorum et hircorum cum aqua et lana coccynea et hysopo ipsum quoque librum et omnem populum aspersit ²⁰ dicens. Hic sanguis testamenti quod mandauit ad uos ds.

²¹ etiam tabernaculum et omnia uasa ministerii. Sanguine similiter aspersit. ²² et omnia pene In sanguine mundantur secundum legem et sine sanguinis fusione non fuit remissio;

XXII ²³ Necesse est ergo exemplaria quidem caelestium his mundari ipsa autem caelestia melioribus hostiis quam isti. ²⁴ Non enim In manu factis sc̄is Introiuit ihs exemplaria uirorum. sed In id ipsum caelum. Ut appareat nunc uultui dī pro nobis ²⁵ neque ut sepe offerat semetipsum. Quemammodum pontifex Intrat per singulos annos In sanguine alieno. ²⁶ Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel In

¹⁶ Ideo : + noui /¹ repromiss. /¹ ¹⁷ nondum /² ²² fuit :
fit /² remissio /² ²³ istis /¹ ²⁴ uerorum /¹

consummatione saeculorum ad distructionem peccati per
hostiam suam apparuit ²⁷ et quemammodum statutum est hominibus
semel mori. post hoc autem Iudicium. ²⁸ sic et xps semel oblatus
ad multorum exaurienda peccata. secundo sine peccato ap
parebit expectantibus se In salutem;

XXIII ¹⁰ ¹ Umbram enim habens lex futurorum bonorum non ipsam Ima
ginem rerum per singulos annos hisdem ipsis hostis
quas offerunt Indesinenter. Numquam potest accedentes
perfectus facere. ² alioquin non cessassent offerri. Ideo
quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores
semel mundati. ³ sed In ipsis commemoratio peccatorum
per singulos annos fit. ⁴ Inpossibile est enim sanguine tau
rorum et hircorum auferre peccata. ⁵ Ideo Ingrediens
mundum dicit. Hostiam et helimosinam noluisti corpus
autem aptasti mihi. ⁶ holocaustomata pro peccato non tibi
placebat. ⁷ Tunc dixi Ecce uenio. In capite libri scriptum est
de me ut faciam ds uoluntatem tuam ⁸ superius dicens. Quia
hostias et oblationes et holocaustomata pro peccato nolu
isti nec placita sunt tibi quae per legem offeruntur ⁹ tunc dixi
Ecce uenio. Ut faciam ds uoluntatem tuam. aufert primum
ut sequens statuatur ¹⁰ In qua uoluntate sc̄ificati sumus

²⁶ destitutionem ^l²

⁶ placuerunt ^l²
secundum ^l²

¹ hostiis ^l²

holocaust. : + et ^l²

⁵ oblationem ^l²

⁸ holocaust. : + et ^l²

per oblationem corporis xpi ihu In semel. ¹¹ et omnis quidem
sacerdos presto est cotidie ministrans et easdem sepe
offerens hostias quae numquam possunt auferre peccata ;

XXIII ¹² **H**ic autem unam pro peccatis offerens hostiam sempiternam
sedit In dextera di. ¹³ de cetero expectans donec ponantur
Inimici eius scabellum pedum eius. ¹⁴ Una enim oblatione con
summauit In sempiternum scificatos. ¹⁵ Contestatur autem
nos et sps scs. postquam enim dixit. ¹⁶ Hoc autem testamentum quod
testabor ad illos post dies illos dicit dñs. dando leges meas
In cordibus eorum et In mentes eorum superscribam eas ¹⁷ et pecca
torum et Iniquitatum eorum Iam non recordabor amplius. ¹⁸ ubi
autem horum remissio. Iam non oblatio pro peccato;

XXV ¹⁹ **H**abentes Itaque fratres fiduciam In Introitu scorum In sanguine
xpi. ²⁰ quam Initiauit nobis uiam nouam et uiuentem per uelamen Id est
carnem suam. ²¹ Et sacerdotem magnum super domum di ²² accedamus
cum uero corde In plenitudinem fidei. aspersi corda a conscientia
mala et abluti corpus aqua munda. ²³ Teneamus spei nostrae
confessionem Indeclinabilem. Fidelis enim est qui repromisit. ²⁴ Et consi
remus Inuicem In prouocationem caritatis et bonorum operum. ²⁵ Non
serentes collectionem nostram sicut est consuetudinis quibusdam.
Sed consolantes et tanto magis quanto uideritis adpropinquatem

¹⁰ In *erasum*

¹² In sempit. *l*³

¹⁶ mentibus *l*³

²² cum *erasum*

²⁵ adpropinquantem *l*¹

diem. ²⁶ Uoluntarie peccantibus nobis. post acceptam notitiam ueritatis. Iam non relinquetur hostia pro peccatis. ²⁷ Terribilis autem quędam expectatio Iudicii et Ignis aemulatio quę con sumptura est aduersarios;

XXVI ²⁸ Irritam quis faciens legem mosi sine ulla miseratione duobus uel tribus testibus moritur. ²⁹ Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia. Qui filium di conculca uerit et sanguinem testamenti pullutum duxerit In quo sc̃ificatus est et sp̃ui gratiæ contumeliam fecerit. ³⁰ Scimus autem qui dixit. Mihi uindictam. et ego reddam. Et iterum quia Iudicabit dñs populum suum. ³¹ horrendum es Incedere In manus di uiuentis. ³² Rememoramini pristinos dies. In quibus Inlumi nati magnum certamen passionum. sustenuistis ³³ et In altero quidem obpropis et tribulationibus spectaculum facti. In altero autem soci taliter conuersantium estis affecti. ³⁴ et uinctis con passi estis et rapinam bonorum uestrorum. cum gaudio suscipis tis cognoscentes uos habere meliorem et manentem substantiam;

XXVII ³⁵ Nolite Itaque ammittere confidentiam uestram quę magnam habet remunerationem. ³⁶ Patientia enim uobis ne cessaria est uoluntatem di facientes reportetis promissionem.

³⁷ adhuc enim modicum aliquantulum qui uenturus est ueniet et non tardauit.

²⁶ Uoluntarie: + enim *l*³

²⁹ pollutum *l*¹ ³⁰ et *erasum*

+ autem *l*³

estis *erasum*

+ ut *l*³

In *erasum*

effecti *l*² et + nam

³⁷ modicum *erasum*

²⁸ Irritam *l*²

³¹ Incidere *l*²

³³ obpropis *l*¹

³⁴ suscep. *l*²

tardabit *l*²

moisi *l*²

³² Remem.:

taliter: t *erasa*

³⁶ est?

³⁸ Iustus autem meus ex fide uiuit. quod si subtraxerit se non placebit animae meae. ³⁹ Nos autem non sumus subtractionis filii In perditionem sed fidei In adquisitionem animae. 11 ¹ est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium. ² In hac enim testimonium consecuti sunt senes nostri ;

[fierent;

I ³ Fide Intellegimus apta esse saecula uerbo dī ut ex Inuisibilibus uisibilia

II ⁴ Fide plurimam hostiam abel quam cain obtulit dō. per quam testimonium consecutus est esse Iustus. testimonium perhibente muneribus eius. dō et per illam defunctus adhuc loquitur.

III ⁵ Fide enoc translatus est ne uideret mortē et non Inueniebatur quia transtulit eum dō. ante translationem enim habuit. testimonium placuisse dō. ⁶ Sine fide autem Inpossibile est placere dō. Credere enim oportet accedentem ad dñm quia est et Inquirentibus remunerator sit;

IIII ⁷ Fide noe responso accepto de his quae adhuc non uidebantur metuit et aptauit arcam In salutem domus suae per quam damnauit mundum et Iustitiae quae per fidem est heres Insti

V ⁸ Fide qui uocatur abraham oboediuit In locum [tutus; exire. quem accepturus erat In hereditatem. et exiit nesciens quo Iret;

VI ⁹ Fide demonstratus est In terra repromissionis tamquam In aliena.

¹ apparentum /²

² nostri *erasum*

⁴ muneribus /²

⁵ enoch /²

⁶ Inquirent. : + se /²

⁷ metuens aptauit /²

Institutus est /²

⁸ oboed. : o *alt. erasa*

⁹ moratus *corrector*

In casulis habitando cum isaac et Iacob coheredibus re
promissionis eiusdem. ¹⁰ expectabat enim fundamenta
habentem ciuitatem cuius conditor et artifex ds;

VII ¹¹ Fide ipsa sarra sterelis uirtutem In conceptione semi
nis accipit etiam preter tempus aetatis. Quoniam fidelem cre
diderat esse qui promiserat ¹² propter quod et ab uno orti sunt
et hac emortua tamquam sidera caeli. In multitudinem
et sicut arena quę est ad oram maris Innumerabilis ¹³ Iuxta
fidem. Defuncti sunt omnes isti non acceptis repromisionibus
sed a longe aspicientes et salutantes et confitentes. Quia
peregrini et hospites sunt super terram. ¹⁴ Qui enim haec dicunt
significant se patriam Inquirere ¹⁵ et se quidem illius memi
nissent de qua exierant habebant utique tempus reuer
tendi. ¹⁶ Nunc autem et meliorem appetunt Id est caelestem Ideo non con
funditur ds uocari ds eorum. parauit enim illis ciuitatem;

VIII ¹⁷ Fide obtulit abraham Isaac cum temptaretur et uinicum
offerebat qui susceperat repromisiones. ¹⁸ ad quem dictum est
quia In isaac uocabitur tibi semen ¹⁹ arbitrans quia et mor
tuos suscitare potens est ds. Unde et eum In parabula accipit ;

VIII ²⁰ Fide de futuris benedixit Isaac Iacob esau;

X ²¹ Fide Iacob moriens singulos filiorum Ioseph benedixit et ad

¹¹ sarra : r <i>pri. erasa sed repos.</i> ^{l3}	sterilis ^{l2}	accepit ^{l2}
credidit ^{l3}	eum qui reprom. ^{l2}	¹² et hoc emortuo ^{l1}
multitudinem : m <i>fin. erasa</i>	longe : + eas ^{l1}	¹⁴ significant :
magnificant ^{l2}	¹⁵ si quidem ^{l2}	¹⁶ et <i>erasum</i>
¹⁷ unigenitum ^{l2}	suscep. ^{l2}	¹⁹ > eum et ^{l2}
accepit ^{l2}	²⁰ Fide : + et ^{l2}	Iacob : + et ^{l1}
		parabulam

orauit super fastigium uirgae eius;

XI²² Fide Ioseph moriens de profectione filiorum Israhel me
moratus est et de ossibus suis mandauit;

XII²³ Fide moyses occultatus est mensibus tribus apparentibus suis eo quod
uidissent elegantem Infantem et non timuerunt regis edictum ;

XIII²⁴ Fide moyses grandis factus negabat se esse filium filiae pha
raonis. ²⁵ Magis elegens affligi cum populo di. quam temporalis
peccati habere Iocunditatem. ²⁶ Maiores diuitias aestimans
thensauo aegyptiorum Inproperium xpi aspiciebat enim In remunerationem

XIIII²⁷ Fide reliquit aegyptum non ueritus animositatem regis. Inui
bilem enim tamquam uidens sustenuit; [primogenita. tangeret eos.

XV²⁸ Fide celebrauit pascha et sanguinis effusionem ne qui uastaret

XVI²⁹ Fide transierunt marem rubrum tamquam per aridam terram
quod experti aegypti deuorati sunt;

XVII³⁰ Fide muri hiericho corruerunt circuitu semtem dierum;

XVIII³¹ Fide raab meretrix non periit cum Incredulis excipiens explo
ratores cum pace ³² et quid adhuc dicam. Deficiet enim me tempus
enarrantem. de gedeon. barach. sams ³³ dauid. et sa
muhel. et profetis. ³³ qui per fidem deuicerunt regna. operati sunt
Iustitiam. adepti sunt repromisiones. obturauerunt ora leonum. ³⁴ ex
tinxerunt Impetum ignis. effugerunt aciem gladii. conualuerunt

• XV •

(Reliqua tria folia perierunt)

²¹ super : *improbauit* l³
corrector Iucund. l¹

²³ elegantem l¹
²⁶ - enim l²

²⁴ negauit l³

²⁵ eligens

²⁸ uastabat primitiua l²

²⁹ marem : m *fin. erasa*
+ et l³

aegyptii l²

³⁰ septem l¹

³² samson :

et sam. : et *erasum*

³⁴ conualuerunt *erasum*

BS
2642
L3
1914

Bible. N. T. Epistles of Paul. Latin. 1914.

The Epistles of S. Paul from the Codex Laudianus (1 <Wordsworth's Or>) numbered Laud. Lat. 108 in the Bodleian library at Oxford, now first ed. with an introduction descriptive of the ms. and its correctors, by E. S. Buchanan

... London, Heath, Cranton & Ouseley, ltd., 1914.
xxviii p., 117 numb. l. iv facsim. (incl. front.) 23". (Sacred Latin texts: no. 11)

1. Bible.

N. T. Epistles of Paul--

2. Manuscripts.

Manuscripts. Latin--Facsimiles.

1. Buchanan, Edgar Simmons, 1872- ed. II. Oxford university. Bodleian library. Mss. (Laud. Lat. 108) III. Title.

V. Codex Laudianus.

IV. Series: Sacred Latin texts, no. 2.
Library of Congress

BS1967.S3

no. 11

14-10734

COSC/ad

335388

